УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА БІБЛІОТЕКА

НЕДІЛЬНА БЛАГОВІСТЬ

НЕДІЛЬНІ РАДІОПРОПОВІДІ
З ВАТИКАНУ

о. С. МУДРИЙ, ЧСВВ

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

Рим - 1970 - Італія

diasporiana.org.ua

BIBLIOTECA SPIRITUALE UCRAINA

P. S. MUDRYJ, OSBM

LA PAROLA DOMENICALE

LE PREDICHE DOMENICALI DALLA RADIO VATICANA

EDIZIONI DEI PP. BASILIANI

ROMA – 1970 – ITALIA

УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА БІБЛІОТЕКА

о. С. МУДРИЙ, ЧСВВ

НЕДІЛЬНА БЛАГОВІСТЬ

Недільні радіопроповіді з Ватикану

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

РИМ — 1970 — ІТАЛІЯ

Можна друкувати
Рим, в Ген. Курії ОО. Василіян, 15 липня 1970.

о. Атанасій Г. Великий, ЧСВВ
Протоархимандрит

Дозволяється друкувати
Рим, від Вікаріяту Міста, дня 20 жовтня 1970.

✠ Гектор Куніяль
Архиєпископ Сотеріополітанський, Заступник

Ristampa 1993 — Abilgraf - Roma

ВІД ВИДАВНИЦТВА

В рамках « Української Духовної Бібліотеки » *випускаємо черговий томик українського радіопередавання з Ватиканської Радіостанції, яка вже від 30 літ стала трибуною українського духовного слова для української людини в Україні. Спершу, в першому 10-літтю це були здебільша* Вісті, *правдиві вісті в часі світового буревію — другої світової війни, про життя українського народу й української Церкви та їх проблеми і потреби. Згодом, після малої перерви, яку вимогли обставини кінця війни та повоєнного лихоліття, прийшов новий етап українського пересилання з Ватикану (з 1947 р.), який ступнево поширився і поглибився та охопив різні нові потреби української віруючої людини. Довгі роки Радіостанція мусіла змагатися з можними світу цього за вільний прохід в етері, за вільний доступ до віруючих.*

Саме з того другого десятиліття українського радіомовлення з Ватиканської Радіостанції виникла потреба релігійної обслуги в формі недільної співаної св. Літургії і проповіді, яку Радіостанція передавала в ширших горизонтах так зв. « Східних Літургій », *і в українсько-візантійському обряді кожної другої неділі в місяці, розділивши так цю послугу між різними релігійними громадами східних Церков. Та невеликі спроможності Ватиканської Радіостанції для поширення програм і пересилань, а то й радіофонічна їх сила не дозволяли на інтенсивнішу обслугу. Щойно, коли ці природні перешкоди усунено, з 1964-го року, з окремої прихильности для української релігійної людини, позбавленої щонедільної св. Літургії та Божого слова, в часі Ватиканського Вселенського Собору, в дусі його дум і постанов, прийшла спромога щонедільного передавання св. Літургії і проповіді в українській мові, так зв.* « *вечірньої св. Літургії* ».

Невелика українська римська духовна громада радо і посвятно піднялася цього щонедільного труду, розділяючи між собою тягарі й обов'язки служіння й проповідування. І поплила недільна богослужба і благовість в українські села і міста...

Сьогодні подаємо друком перший томик тієї недільної благовісті, яку подавав останніми роками о. Софрон Мудрий, ЧСВВ, неструджений організатор недільних радіопересилань в Україну. Згодом підберемо інших авторів й іншу тематику цієї духовної послуги.

Метою цього видання є поділитися цими думками і з українською спільнотою в розсіянні, для її користі і для її поінформування про ті думи, які продумувала українська людина в Батьківщині; щоб пізнати що нас єднало останніми роками з нашими віруючими братами.

« Недільна благовість » *тримається церковного недільного круга та йде за євангельськими читаннями: це ряд гомілій, у рамках 15-ти хвилинного радіопередавання, і цей обов'язковий час та вимоги невизначеного, анонімного слухача, — визначують і хід думок, і стиль, і зміст. Та все те в кращих обставинах часу і слухачів може бути легко розвинене і пристосоване до інших обставин і використане для релігійної послуги вірним узагалі.*

Така перспектива оправдує це видання і його кошти, які, сподіємося, не будуть зужиті намарне, але принесуть свій плід і духовним, і мирянам на всіх українських поселеннях у світі.

Видавництво ОО. Василіян

НЕДІЛЬНІ РАДІОПРОПОВІДІ

ТАЄМНИЦЯ ДОБРОЇ МОЛИТВИ

(*Неділя Митаря і Фарисея* — Лк. 18,10-14)

Дорогі брати і сестри! Ісус, Спаситель світу, свого часу утихомирив морську бурю, але не казав: « Навчіться від мене приказувати вітрам і морю... ». Ісус розмножив хліб і рибу, але не сказав: « Навчіться від мене помножувати їжу і напиток... ». Ані того часу, як оздоровляв прокажених, хромих, сліпих, німих, не закликав: « Навчіться від мене оздоровляти недуги і людські немочі... ». Зате Ісус виразно приказав: « Навчіться від мене, бо я тихий і смиренний серцем »! Навчіться від мене, вашого Творця і Бога, правдивої покори і тихомирности серця. Бо він знав, що найбільшим нещастям людини є її власне себелюбство. Воно приховує наші хиби, вади і пороки; воно тримає нас часто у фальшивому переконанні нашої досконалости, вчености, побожности... Будучи такої настанови, ми охотніше спостерігаємо чужі хиби, ніж свої власні, забуваючи на слова Господа Ісуса: « Лицеміре, вийми перше колоду із власного ока, а потім побачиш, як вийняти скалку з ока брата твого » (Мт. 7,5).

І саме тепер, від так званої неділі Митаря і Фарисея, Церква Христова починає приготовляти всіх християн до днів Великого Посту, — днів, призначених для здержности тілесної і душевної, для скрухи сердечної і покаяння, а в першу чергу навчає молитися, ставати перед Богом не в дусі фарисейської гордости, погорди та осуджування наших ближніх, а в дусі митаревого смирення та відданости Богові, Творцеві нашому.

Щоб належно пізнати, яку велику шкоду в житті на-

носить людям зарозумілість і себелюбство, Ісус розказав нам притчу, відмінну від усіх інших. В ній Христос змалював правдивий приклад з життя, з якого можемо добути безпосередню науку й для себе. Щоб представити дані типи людей, Ісус подає нам зразок їхньої молитви, бож молитва, це дзеркало життя людини, і — яке життя, така й молитва. Однак, цією притчею Ісус хоче подати нам повчання не так про молитву, як радше про те, з якою настановою ума, з яким настроєнням серця маємо завжди і всюди являтись і ходити перед Господом, нашим Творцем і Богом.

Ось — каже Ісус — до храму Божого ввійшло двоє людей: Один з них фарисей, представник єврейської вченої аристократії, що передувала в громадському та релігійному житті ізраїльського народу. Він належав до того типу релігійних людей, що присвоїли були собі право тлумачення закону Мойсея і вважали себе єдиними вчителями народу. Другий був митар — збирач мита, або податків. Він також увійшов за фарисеєм до святині. Митар теж був багатий, але його суспільне становище не давало йому права втішатись популярністю серед народу. В народі вважали митарів за великих грішників, бо вони, збираючи мито чи податки, дуже кривдили людей. З цього приводу опінія про цих двох людей була дуже різна.

Два представники побожности й релігійности, два протилежні собі світи ввійшли до храму Божого. Дорогі брати і сестри! Ось, ці два типи людей представляють нам два табори людей сьогоднішнього світу. Зважте, чи євангельський фарисей це не та частина людей, що ввійшла в пречудний храм Господній нашої планети, довкола якої кружляють різні творива всесвіту? І ці люди повні пихи, зарозумілости, гордости й безвір'я. Вони безупинно повторяють клич прородича Адама: « будемо яко Бози », — самі собі будемо Богом! Фарисеї цього світу, вповаючи надмірно на своє знання і силу, не приз-

нають Бога, не почитають Його, не коряться Його законам і не страхаються Його. У своїй зарозумілості люди світові, як ось євангельський фарисей, є нездібними молитися до Бога. Їхнє себелюбство відвертає їх від Бога, тож не дозволяє віддати йому на службу отримані дари і таланти, силу свого духа і тіла. У всьому бажають бути цілковито незалежними і свобідними. І саме тут — початок всякого беззаконня і безвірства! Вони кажуть, за словами книги Мудрости: « наш вік — тінь минуща, і кончина наша вороття не знає... Отож користаймо з теперішніх дібр, вживаймо світу із запалом юнацтва. Упиваймось дорогим вином та пахощами, нехай не втече наш весняний виквіт!... хай наша сила буде законом справедливости, бо що безсиле, те являється безкорисне » (Муд. 2,5-11).

Але, дорогі брати і сестри, другий тип людини, що його нам змалював Христос у сьогоднішній притчі, це смиренний митар, свідомий своєї залежности від Бога, свідомий своїх слабкостей і упадків, своїх провин супроти людей. Він зображає нам оту другу частину людства, частину народу Божого: впокорену, осуджену; також і лихословлену Церкву Христову. Цей народ Божий теж увійшов у храм Господній нашої планети, щоб помолитися, прославляти свого Творця і Бога. Але він, свідомий своїх недостач і провин, погорджений фарисеями цього світу, разом з євангельським митарем, часто взиває: « Боже, змилуйся надо мною грішним »!

Фарисей, як жертва власного себелюбства і гордости, сам звів свою молитву на нівець: замість прославляти Бога, він в Господньому храмі прославляв себе. Чи щось подібного не робить багато людей наших днів? Фарисей не тільки похвалився перед Богом своїми добрими вчинками, постом, милостинею, десятиною, але й очорнив свого ближнього, митаря, що за ним увійшов помолитись. Він казав: « дякую тобі, Господи, що я не такий, як інші люди — грабіжники, неправедні, перелюбці, або,

як оцей митар »! Вихваляючи себе, він теж допустився зневаги митаря. — Чи ж подібно не поступають модерні фарисеї наших днів? У своїй зарозумілості й наукових здобутках вони, наче оп'янілі, кличуть: « Немає Бога », бо чар зла затемнює добро, і вихор пожадання змінює ум лукавий. Каже бо святе Писання, що: « Думки лукаві від Бога віддаляють, і всемогутність, коли її спокушати, присоромлює безумних. Святий бо Дух-виховник, від лукавства втікає, відступає від гадок безглуздих... Дух Господній наповняє всесвіт і, як Вседержитель — знає кожне слово. Тому ніхто не може таїтись, хто говорить несправедливе, і не мине його караюча справедливість. Безбожного задуми підуть під розслід, щоб покарати його беззаконня » (Муд. 1,2-10).

На свою недугу гордости і зарозумілости світ не знайшов ані лікаря, ані лікарства. Аж прийшов сам Бог у людській природі, у виді людини, — Він став нам лікарем і подав нам лік. Лікувальний засіб, що його подав нам Господь проти отрути гордости, себелюбства і зарозумілости є так сильний, що за нього успішнішого немає, тобто: найглибше упокорення Христа Ісуса, втіленого Бога. Він, прийшовши у світ, бажає бути підданим, живе в убозтві й упокоренні та вибирає найглибше пониження і ганебну смерть на хресті. Ось, на що здобулись фарисеї цього світу: вони не могли цього простити Ісусові — власне приниження! І цього не перестають вони робити з Містичним Тілом Христовим — Його Церквою, з народом Божим і його членами, аж до наших днів. Вони є знаряддям наших терпінь, упокорень, а не раз і смерти. Однак не тривожмося, бо це потрібно перетерпіти, щоб увійти з переможцем Ісусом у вічну славу. Ми лише спитаймо себе: з чим і з якими мислями входимо у храм Господній, — чи то в вузькому значенні — « святині Божої », чи в найширшому значенні — « нерукотворенної святині всесвіту »? За чиїми слідами ми ступаємо: за взорами облудного фарисея, чи за отими смиренного,

розкаяного митаря? З цієї притчі бачимо, що гордість людська завжди знайде нагоду себе виявити, що вона не шанує жадного місця, не занехаює ні одної нагоди. Вона піде за нами навіть до храму Божого і там перекреслить усі наші добрі наміри й мислі, знівечить заслуги наших добрих вчинків, відверне нас від Господа й відверне нашу добру волю.

Для нас, християн, фарисеєва дорога — це не наша дорога. Лише поведінка митаря є гідною наслідування, і цією дорогою нам треба йти крізь все наше життя. Усуньмо зо свого серця холодне себелюбство! Якщо ми дійсно Божі — то не для себе, а для Бога і Дітей Божих маємо жити і трудитись. І лише тоді наші молитви, наші терпіння, наші жертви й наші добрі вчинки Бог прийме і винагородить вічним життям і нескінченним щастям. Тому молімся часто: « Боже милостив, будь мені грішному »! Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Та й усі, що побожно хочуть жити у Христі Ісусі, будуть переслідувані. А лихі люди і дурисвіти будуть чим далі, тим до гіршого посуватися, зводячи інших, і самі зведені ». (До Тимотея, гл. 3,10-15)

РОЗКАЯННЯ ЛЮДИНИ І БОЖЕ МИЛОСЕРДЯ

(*Неділя Блудного Сина* — Лк. 15,11-32)

« Встану і піду до батька мого і скажу йому: Отче, я прогрішився проти неба і проти тебе! » (Лк. 15,18)

Бог є любов. Він полюбив нас відвічною і незбагненною любов'ю. Також і серце кожної людини зі своєї природи дуже чутливе на любов, бо воно створене Богом для любови. Друга, не менш важлива Божа прикмета, яка приковує до себе людське серце — це нескінченне Боже милосердя. Не багато скористали б ми з Божої любови, коли б ця любов не була повна милосердя.

Немає дня, в якому ми, Божі діти, більше чи менше не провинялися, не впадали, не зневажали нашого Творця і Бога. Тим то ми так дуже потребуємо милосерної любови Бога під час туземного життя. Господь дуже часто й говорить про своє милосердя. Вся ж історія спасіння, це історія милосерної Божої любови. А щоб повчити нас, яке велике є Боже милосердя, Христос розповів нам прегарну притчу про блудного сина. Вона найкраще настроює душу людини до правдивої покути, вливаючи надію на незмірне Боже милосердя.

Ось Христос, щоб настроїти і заохотити нас до поєднання з Богом, розказує про одного багатого господаря. Було в нього всього подостатком: майна, худоби, грошей. Це все збирав він для своїх двох синів. Вони ж, — як то звичайно буває в дітей багатих батьків — з нудьги і пустоти шукали всяких змін і пригод життя. Одного дня молодший син сказав батькові: « Тату, дай мені ту

частину маєтку, що мені припадає. І батько розділив між ними свій маєток. Кілька днів потім, молодший, зібравши все, подався у край далекий і там розтратив свій маєток, живши розпусно. І от, як він усе прогайнував, настав великий голод у тім краю, і він почав бідувати ». Тоді « пішов він і найнявся в одного з мешканців того краю, і той послав його на своє поле пасти свині » (Лк. 15,11-15).

Дорогі брати і сестри, у відношенні до нас той добрий батько — це сам Бог, а його діти, його сини — це ввесь рід людський, це кожний з нас поодиноко. У нашого небесного Отця багатства і скарби всесвіту, гарний небозвід, сяєво сонця, мерехтіння зірок. Він для нас, своїх дітей, створив пречудну землю з її рістнею і тваринами для нашого вжитку. Яким же багатством він обдарував тіло і духа людини! У людини — духова, божеська сила: розум і воля, якими вона може в одну мить переноситися до нескінченних висот й у нетрі всесвіту. Розумом вона може пізнати свого Творця і з ним зустрічатися. Добрий Батько-Бог подбав про все, що лиш потрібне для нашого розумного й вигідного життя. А які незчисленні блага подав нам Отець небесний у надприродному порядку. Це повнотою зрозуміємо лиш тоді, коли цілковито звільнимося від матерії й нашого тіла. Та ми ще й те знаємо, що вже при створенні Бог дав нам свою власну духову подобу, тобто вдунув у нас душу, дав їй безсмертя, яке лиш він посідає; обдарував її безміром своїх ласк та підніс до недосяжних висот Божого синівства. Таким чином ми — спадкоємці Божі, ми діти Божі, учасники вічної щасливости, якою втішається наш Отець і Бог. Бог-Творець отому маленькому духові, яким є наша душа, дав своє Боже життя; бажав бо, щоб ми були з ним злучені. Що більше, цей добрий батько у своїй Божій щедрості й любові, прийшов у світ, щоб стати чоловіком. Він укрив себе у святих Тайнах та, через ласку хрищення, замешкав у наших душах. Чи

міг Всевишній Бог щось більше нам дати? Ні! Зовсім певно, що ні! Більшого добра та ціннішого скарбу за той, щоб віддати себе самого, Бог не міг нам дати.

Дорогі брати і сестри, як же ж людство і як ми, діти Божі, віддячувалися і віддячуємося Отцеві й Богові за всі добродійства і благодаті, якими він нас повсякчас обдаровує? Чи кожний з нас до певної міри не відтворює в собі образа і подоби євангельського « блудного сина »? Бо й сьогодні багато людей беруть від Небесного Отця свою частку, тобто Божі дари: своє здоров'я, снаги душі й змисли тіла, та й ідуть в далеку країну, тобто країну гріха, в багно розпусти, до безвір'я, до тюрем, а то й на шибеницю. Ідуть вони в далеку країну, далеко від Бога, куди не доходить світло Божої ласки, а лиш бліде сяйво хвилевої приємности.

Пішов невірний син та й прогайнував батьківське добро. Перший його скарб, який він стратив — це невинність душі, а в слід за цим — руїна тіла, голод, нужда, недоля. Таку руїну вчиняє нашій душі кожний тяжкий гріх. Бог, нескінченно добрий, дозволяє слабкій людині йти своїми дорогами, не примушує нікого перебувати у своїм батьківськім домі, бо він дав кожній людині вільну волю; тож не хоче, щоб йому служити під примусом, але з любови. Так і грішник, що покидає Бога, йде в далеку країну, в країну забуття Бога. В забутті Бога, така людина марнує ввесь свій маєток, тобто нерозумно витрачає природні й надприродні дари, які одержала від Творця. Що більше, ці дари надуживає вона, щоб ними зневажати свого найліпшого Отця. Покинувши ж Бога, грішник паде в тяжку неволю диявола і стає невільником найнижчих своїх пожадливостей.

У притчі Ісус далі розказує, що « тоді настав голод у тій країні ». Так само, дорогі брати і сестри, в країні гріха і беззаконня завжди панує голод. Там Божа дитина стає пастухом безрог. Чим більше догоджуємо ми своїм жадливостям, тим більше відчуваємо невдоволення,

тим більше мучить нас голод спокою серця. Ніяка змислова приємність не може зробити людину повнотою щасливою. « О як це лихо і гірко тобі покинути Господа Бога твого », кликав пророк Єремія (Єрем. 11,9).

Що було б сталося з євангельським « блудним сином », якщо б він був далі залишився на чужині у голоді й нужді, в товаристві безрог? Напевно був би пропав і то, може, навіки, так, як багато грішників сучасної доби серед душевної нужди і товариства безрог — пожадливостей коротають дні свого життя.

Але блудний син, як каже Святе Письмо, « опам'ятався ». Він сказав до себе: « Скільки то наймитів у мого батька мають подостатком хліба, а я тут з голоду конаю »! О, щаслива та хвилина, коли то впала в гріх людина опам'ятається і скаже: Боже мій, що сталося зо мною? В мого батька, Небесного Отця, так добре, Він створив мене для вічного щастя і добра, а як глибоко я скотився в пропасть гріха! Що станеться зо мною, коли так далі вестиму моє грішне життя? Передо мною неминуча смерть, вічність та суд Божий. Я відчуваю в моєму серці страшну тугу за спокоєм у твоєму батьківському, Божому домі. Мені так жалко і боляче, що я так легкодушно покинув тебе, мого найліпшого батька!

Блудний син утратив все, однак лишилась йому ще віра у безмежну любов та милосердя свого Отця. Тому він зриває кайдани гріха і каже: « Встану »! « Встану й піду до батька мого і скажу йому: Отче, я прогрішився проти неба і проти тебе »! — Так і ми, дорогі в Христі, мусимо відродити в собі живу віру в милосердя Боже. А це дасть нам силу для великого і преважливого рішення: встати і піти до Бога нашого, кинутись у його ноги, щоб визнати з жалем наші провини та просити в нього прощення.

Блудний син, як постановив, так і зробив. Його вже ніщо не стримує: ані сором перед товаришами, ані жаль за минулими розкошами; він негайно виконує свою поста-

нову. — І це необхідно зробити всім, хто сподіяв гріх, тобто кожний з нас.

Євангельський Отець не з гнівом, але з тугою та любов'ю думав про свого заблуканого сина і чекав на його поворот. А коли побачив, що він уже вертається, вибіг йому назустріч, обняв його за шию та пригорнув до себе. Так і милосердний Бог « не хоче смерти грішника », але бажає його навернення. Бог випереджає нас своєю ласкою, радо прощає нам наші провини, дає нам свій поцілунок миру, наново одягає в одежу невинности, приготовляє духовний пир у св. Причастю.

Дорогі брати і сестри, застановімся добре: може й ми блукаємо далеко від батьківського дому. Може й нашу душу гризе сумління і непокоїться серце, будиться туга і жаль. Ось, перед нами вимовний приклад блудного сина. — Встаньмо і повернімось до Отця, вискажім йому з болем серця і з глибоким жалем наші провини! І Бог прийме нас до своєї любови, простить усі гріхи, приверне давнє щастя і давній душевний спокій. Він цілій Церкві прикаже веселитись і радіти, бо ми були душевно мертві й ожили, пропали були і знайшлися! Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Хіба не знаєте, що ваше тіло — храм Святого Духа, який живе у вас? Його ви маєте від Бога, тож уже не належите до себе самих. Ви бо куплені високою ціною ».

(1 до Коринтян, 6,12-20)

ДЕНЬ ОСТАННЬОГО І СТРАШНОГО СУДУ

(*Неділя М'ясопусна* — Мт. 25,31-46)

« Прийдіть, благословенні Отця мого ».
(Мт. 25,34)

Дорогі брати і сестри! Одного разу розумний і досвідчений архитект проходжувався уздовж скалистого побережжя моря. На краєчку скали, яка наче звисала над морем, пишалась розкішно-гарна будівля-палата. Архитект своїм досвідченим оком зауважив розколину в мурі. Звернувся він до власника тієї будівлі, кажучи: « Уважай, цій гарній палаті грозить велика небезпека. Вода надто підмулила, пошкодила фундаменти. Скала, на якій знаходиться палата, кожної хвилини може потонути у морській глибині ». Власник лиш посміхнувся, зауважуючи, що скала стоїть уже незліченні тисячеліття, тож стоятиме далі, і пішов спокійно спати. Заснув він глибоким сном, з якого вже й не пробудився; бож тієї самої ночі розбурхані морські хвилі поглинули частину відірваної скали разом з палатою.

Так і треба такому недбалому і легкодушному власникові! — скаже не один — тим більше, що про можливе нещастя розумний архитект його попередив. Дорогі брати і сестри! Чи іноді й ми так не поступаємо? Нас також премудрий Архитект всесвіту попереджає в сьогоднішній святій Євангелії, що світ і все, що на ньому, розсиплеться; що ріка часу і розбурхані хвилі життєвого моря підмуляють фундаменти нашого життя. А що ми на це? Чи бува не поступаємо подібно, як цей легкодушний власник прегарної палати? Замість того, щоб покладати наші надії, спрямовувати наші бажання, складати наші

скарби там, на висотах, у незнищенній твердині вічности, — творивши діла милосердя, живши в постійній злуці з Богом, — ми радше складаємо їх у цьому минущому світі, начебто він мав тривати вічно. Одного дня приходить несподівано смерть і нищить, розвалює все. А прийде ще й день останнього і страшного суду! І що тоді станеться з нами? Це буде суд загальний, бо Господь має судити вселенну (Діян. 17,31). Суд страшний, бо прийде, як злодій у ночі (2 Петр. 3,10), і буде день гніву і об'явлення справедливого суду Божого (Рим. 2,5), й останній, бо доля кожного визначиться на цілу вічність. Стануть люди на суд без огляду на заслуги, достоїнства, почесті, ознаки влади, слави й багатства, але з одним лише вибором: віра, або невірство, святість життя або ганебність вад і беззаконства. Це буде суд без милосердя для того, хто не чинив діл милосердя! Прийде бо день, « коли всі, хто в гробах, голос (Христовий) вчують, і вийдуть ті, що чинили добро, на воскресіння життя. А ті, що зло чинили, воскреснуть на суд » (Ів. 5,28). А той день же Господній прийде, як злодій; і тоді небо з шумом перейде, первні розпалені розтопляться, і земля з ділами, що на ній, розпадеться » — каже Апостол Петро (2 Петр. 3,10). І коли так усе це має розпастися, якими ж слід нам бути святими в усім нашім житті та в побожності, очікуючи та вижидаючи день Божого приходу!... « Нового ж неба і землі нової, згідно з обіцянкою самого Бога, очікуємо ми, в яких справедливість перебуває » — додає ще той же Апостол (2 Петр. 3,11-13).

Остаточна перемога Христа-Судді затріюмфує найперше у воскресінні померлих. Пророк Езекиїл, описуючи своє видіння, каже: « вивів мене Господь у дусі і поклав мене серед долини. Долина ж була повна костей. І промовив Господь: « Ось я введу у вас дух і ви знов оживете. Я обкладу вас жилами і ви поростете тілом; я вкрию вас шкірою, вкладу у вас дух, і ви знову оживете і зрозумієте, що я Господь » (Езек. 37,5). Це видін-

ня Пророка здійсниться в час другого приходу Христа. Він бо відчинить гроби померлих і покличе всіх до нового життя. Всі мусять пізнати і визнати, що Він — Господь, Володар вселенної. В той час ніхто не опреться його могутньому слову. Всі мусять його послухати, йому підчинитись і наново прийняти тіло, яке по смерті покинули. Воно зотліло, розпалося в порох, його, може, розвіяли вітри. Але сила Господня наново злучить розсипані часточки.

Ця сила Христа-Судді затріюмфує ще і в переміні всесвіту. Бо, як каже Апостол, « земля з ділами, що на ній, розпадеться... », а ми — « нового ж неба і землі нової, згідно з обіцянкою (Христа), очікуємо... в яких справедливість перебуває » (2 Петр. 3,7-13). Бог піддав усі створіння людині, щоб вони були для неї дорогою до Нього. Але через свій бунт, несправедливість і пожадливість, людина скривила цей шлях, вжила його для своїх, противних Богові, цілей. Що більше, людина віддалилась від правдивого свого Творця і Бога, й віддалась створінням, наче б вони були її Богом, її останньою ціллю, її усім. Тому то вся природа, а з нею всі діла мистецтва і техніки, сплямлені брудом, нечестю і беззаконням людини — мусять очиститися вогнем Божої справедливости. « Небо і земля минуться » з причини беззаконня людей. В день суду створіння злучиться з своїм Творцем й участь братиме в його щастю. Всяке створіння наповниться Богом й не підлягатиме вже більше зіпсуттю і переміні. Тоді саме Бог стане « всім для всіх »! День Божого суду — це день повної перемоги, день тріюмфу Божої правди, покори, любови і ласки. День Христовий — це день перемоги Його Церкви і віри святої, день тріюмфу святих Тайн, — терпіння для Христа і з Христом, перемоги його молитви і діяння у людських душах.

В кінці, всемогучість і справедливість Божа затріюмфує в останньому засуді, який Ісус Христос проголосить над людством. В день останнього суду зберуться

перед ним народи всіх країн, усіх часів, від початку до кінця існування нашої планети. Там знайдемося і ми з усіма тими, з якими доводилося нам співжити. Незбагненне світло Бога освітить найтаємніші діла людей. І цей суддя відділить добрих від злих, « як пастух відлучує овець від козлів ». Тоді Христос скаже до тих, що праворуч нього: « Прийдіть благословенні Отця мого: візьміть у спадщину царство, що було приготоване вам від сотворення світу »! О, як потішаючими є ці слова для віруючих в Христа-Ісуса. Він не скаже вже більше до нас: Ідіть поміж вовків цього світу, чиніть покаяння, продайте все, що маєте і роздайте вбогим, відречіться себе самих, терпіть гоніння, несіть хрест свій... Ні, в день суду більше Ісус нам цього не прикаже. Він радше закличе: — Прийдіть, посядьте і вживайте в мирі славу, багатства, щастя, яке приготовив вам Той, хто створив всесвіт, той хто є вашим Отцем, а ви його дітьми. — Які ж причини такого рішення? Про них говорить нам сам Спаситель: « Бо я був голодний і ви дали мені їсти; мав спрагу і ви мене напоїли; чужинцем був і ви мене прийняли; нагий і ви мене одягли; хворий і ви навідались до мене; у тюрмі був і ви прийшли до мене ». Ісус, хоч не виключає й інших заслугуючих чеснот чи діл, однак йому на серці найбільше лежать діла любови ближніх, тому наводить їх як приклад, щоб цим підкреслити їх вагу і необхідність для осягнення вічного життя. Слова Господні: « що ви вчинили одному з моїх братів найменших, ви мені зробили » — вказують нам шлях до вічного життя, у Царство Боже. Цей шлях такий простий і ясний.

Але Той самий всевідучий і справедливий Суддя всесвіту скаже до тих, що ліворуч: « Ідіть від мене геть, прокляті, в вогонь вічний, приготований дияволові і ангелам його »! О, як страшний це засуд: бути відкиненим від джерела нашого щастя і Бога на віки! Геть від мене прокляті! Чому ж такий суворий засуд виходить з уст ласкавого-милосердного Ісуса? А тому, бо

каже Ісус: « Я голодував і ви не дали мені їсти, мав спрагу і ви мене не напоїли, був чужинцем і ви мене не прийняли, нагим і ви мене не одягнули, недужим і в тюрмі, і не навідались до мене »! Прокляті виправдуватися будуть: « Господи, коли ми бачили тебе голодним... чужинцем... недужим, або в тюрмі, і тобі не послужили »? І знову ж Христос відповідає: « Істинно кажу вам, те чого ви не зробили одному з моїх братів найменших — мені також ви того не зробили »! Скільки то між нами тих братів « найменших », тих які потребують нашої допомоги, потіхи, нашого доброго слова, тепла нашої любови і серця, а ми їм цього жаліємо, не даємо! Чи ж і нам не боятися цього суворого засуду Божого? Бо любов до наших ближніх — це любов до Христа-Бога. І настільки любимо Бога, наскільки любимо наших ближніх чинною любов'ю й ділами милосердя, бо діла милосердя є умовою нашого спасіння. А немає у світі людини, яка не мала б нагоди чинити добро. Тож чинім його завжди і всюди, і почуємо щасливий засуд Христа-Ісуса в день страшного суду: « Прийдіть благословенні Отця мого, візьміть у спадщину Царство, що було приготоване вам від сотворення світу »! Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Страва не зближує нас до Бога: коли не їмо, не втрачаємо нічого, ані коли їмо, не набуваємо нічого. Але глядіть, щоб оця ваша свобода не стала причиною падіння для слабких » (1 до Коринтян, 8,8-9,2)

ЛЮБОВ ВОРОГІВ І ПІСТ

(*Неділя Сиропусна* — Мт. 6,14-21)

Дорогі брати і сестри! Сьогоднішня свята Євангелія, на передодні Великого посту, в так звану Сиропусну неділю, подає нам три важливі повчання.

1. Поперше: вона вчить нас, що ми діти великої Божої родини, тому маємо бути з'єднані з собою вузлом родинної любови. Дітьми Божими стаємо не лиш через Божу ласку, яку даром одержуємо, але також через особисті наші добрі діла. А ніколи і нічим ми так не уподібнюємося до Бога, як саме тоді, коли радо прощаємо всім тим, що нас образили, зневажили чи скривдили. Тому то Христос так часто закликає нас до спільних молитов за всіх людей. Коли Ісус навчає молитви, то каже нам казати до Бога « Отче *наш* » — « хліб наш насущний дай *нам* днесь », а дальше: « прости *нам* провини наші, як і ми прощаємо винуватцям *нашим*, і не введи *нас* у спокусу, а визволи *нас* від лукавого ». Христос наказує, щоб завжди молитися « *у множині* », щоб не залишилась у нас найменша ознака неприхильности, ненависти і упередження супроти наших ближніх. Більше того: крім заохоти до взаємної любови і прощення, Ісус дає виразну санкцію цього преважливого закону, бо каже: « Коли ви прощатимете людям їхні провини, то й Отець ваш небесний простить вам. А коли ви не будете прощати людям, то й Отець ваш небесний не простить вам провин ваших » (Мат. 6,15).

Дорогі в Христі! На яку кару заслужимо собі, коли, не зважаючи на всі ці слова заохоти й накази Господні, не лиш не прощаємо своїм ворогам, але й молимо Господа,

щоб Він так само поводився з нами? Бог, знаючи добре, що джерелом всякого добра є любов, бажає усунути від нас усе, що лиш може зранити, а чи й знищити її. Напевно нема на землі такого батька, ані матері, ані приятеля, ані когось, хто любив би нас більше, ніж Бог, який з любови покликав нас до життя і його в нас підтримує.

Ми звичайно нарікаємо на наші терпіння, болі й усякі інші життєві злидні. Але, коли пригадаємо собі, скільки то щоденно допускаємося всяких зневаг і проступків супроти нашого Творця і Бога, тоді цілком слушно дивуємося, що наші кари і терпіння не є куди більші й багато тяжчі. Хто ж з нас цілком свобідний від поривів пустої слави, гордости? Хто ніколи не обмовляв, не очорнював свого ближнього? Хто з нас повнотою вільний від нескромних пожадань? Хто не зворушується, не кипить гнівом, коли згадає про свого завзятого ворога, неприятеля? А скільки провин у родинному співжитті, при праці, у політичному і суспільному житті?

Ось, Господь подав нам легкий, успішний і зовсім безкоштовний засіб, щоб увільнитися від усіх цих провин і беззаконь. Чи якийсь тягар або втрату зазнаємо, коли прощаємо тим, хто нас образив, зневажив, скривдив? Навпаки, багато тяжчим і виснажливішим є, коли плекаємо у своєму серці непростимну ненависть. Якщо пригашуємо в нашій душі, у нашому серці першу іскру злости і ненависти, запевняємо собі великий мир і супокій. Щоб це здійснити, не потрібно перепливати глибокі моря, ані відбувати довгі подорожі, не треба спинатися на шпилі гір, ані витрачати дочасні блага чи ранити наше тіло. Ні! Зовсім ні! Вистачить лише хотіти і прощати, а всі наші провини і прогріхи також будуть прощені нашим Творцем і Богом. Ось чому святий Павло Апостол так гаряче накликує: « Я хочу, отже, щоб мужі молились... зводивши до неба чисті руки, без гніву і суперечки » (I Тим. 2,8).

Тож, дорогі брати і сестри, дбайливо уникаймо неровуму, глупоти і оп'яніння ненависти, непримиримости супроти всіх тих, хто нас образив, зневажив чи скривдив. Навпаки, за приказом Христа Спасителя, виявляймо таким людям любов, милість і милосердя, бо лише таким чином уподібнимось до нашого Отця, що на небі. А це все буде нам легко зробити, коли згадаємо наші власні тяжкі провини супроти Бога і наших ближніх. Ця гадка утихомирить нашого духа, стримає пориви помсти. Тоді нас усі любитимуть вже тут, на землі, а над усе любитиме нас сам Бог, і то на віки.

2. Подруге — сьогоднішня Євангелія навчає нас, що всяке добре діло, між іншим піст, лиш тоді має заслугуючу вартість на вічне життя, коли воно виконане з добрим наміренням й без пустої слави. Тому то Христос каже: « Коли ж ви постите, не будьте сумні, як лицеміри » — тобто такі люди, які на зверху показуються цілком іншими, ніж є внутрі чи в дійсності. Бо « вони виснажують своє обличчя, щоб було видно людям, мовляв, вони постять »! Христос остерігає нас перед пустою славою, яка, наче скритий злодій, обкрадає нас з усіх заслуг перед Богом. Тому то з'ясовує нам пророк Ісая ідею справжнього посту, кажучи: « Не в осудах і сварках постіть, але усувайте всяке братання з неправдою » (58,4-6). А Христос додає: « Ти ж, коли постиш, намасти свою голову й умий своє обличчя » (Мат. 6,17). Отже, намагаймося бути такими, як нас навчає свята Євангелія. Прикладім цей образ до нашої душі: обмиймо її від гріхів і беззаконь, намастім нашу душу олійком Божої ласки, праведними думками, чистими бажаннями. Не насуплюймо нашогоо бличчя, як лицеміри, як актори, що в театрі представляють когось іншого, ніж у дійсності. Це правда, що в цьому житті багато людей ведуть « театральне життя » — мають щось інше в серці, а чим іншим прикидаються назверх перед людьми. Ми ж такими не будьмо! Не вдаваймо сумних, шукаючи при тім слави посників! Бо

всяке добре діло, що його розголошуємо, не має вартости для будучого життя; воно ж бо кінчається на людських похвалах. Коли ж їх робимо для виконання Божої волі і його прослави, тоді Творець наш, що бачить таємне, винагородить нас дуже щедро.

3. Третє повчання, яке подає нам Христос у нинішній Євангелії, ось яке: щоб ми по правді і властиво розцінювали скарби цього світу, бо « де наш скарб, там буде і серце наше ».

Христос Спаситель, після того, як нап'ятнував пусту славу людини, силою логіки каже нам подолувати в собі надмірні пориви захланности, яка є на послугах марної людської слави. Тут Ісус дає вже не заохоту, але виразний наказ для всіх своїх послідовників: « Не збирайте собі скарбів на землі »! Навпаки: « збирайте собі скарби на небі »! Чому? Ось подумаймо лиш, чим є скарби цього світу, а чим є скарби небесні, з огляду на їх природу!

Золото, срібло, дорогоцінні камені, дорогі одежі, образи, хатня обстановка, палаци, поля і ліси, — це все порох і попіл. А слава, добре ім'я, приємності життя, — це все наче вітер і дим, проминає. Навпаки, скарби небесні, це невмирущі діла чеснот, любови, самозречення, милосердя, терпеливости, послуху Божій і людській владі; це правдиві скарби, гідні людини скарби, щоб їх складати в небі. Які ж скарби ми цінимо більше?

Чим є скарби світу цього і чим скарби небесні з огляду на їх набування? — О, як то тяжко здобути скарби цього світу! Скільки потрібно мати ґеніяльних здібнощів, скільки старань, невтомних трудів, відповідних нагод. Власне цього всього нам дуже часто бракує. Навпаки, щоб набути скарби небесні, справа мається зовсім інакше: їх треба перш усього хотіти, вони бо завжди є до нашої розпорядимости. Ласку Божу одержуємо через молитву. Нагоду ж для вправи в усяких чеснотах маємо кожної хвилини нашого життя. — Чим є скарби цього світу з

уваги на їх тривалість і збереження? Іржа їх з'їдає, черв точить, час старінням нищить, злодії крадуть, вогонь палить, війни руйнують, потопи заливають. Нашу добру славу притемнює якенебудь очорнення, інтриґа, ненависть. Наше вдоволення заколочує невірність, зрада, зависть інших! А той, хто склав свій скарб у небі, таких ворогів не має чого страхатися. В кінці, чим є скарби цього світу з уваги на їх посідання? Вони дуже часто затроюють наше серце й осліплюють нашу душу. Бо де є скарб наш, там буде і серце наше.

Якщо наш скарб є туземний, тоді й наше серце зматеріялізоване, слабке, понижене, кормиться не раз низькими, змисловими приємностями. Навпаки, людина, що трудиться для прослави Бога і складає свій скарб у небі, має серце шляхетне, щире, повне доброти і любови. Амінь!

З недільного « Апостола »:

« Тепер ближче нас спасіння, ніж тоді, як ми увірували. Ніч проминула, день наблизився. Відкиньмо, отже, вчинки темряви і одягнімось у зброю світла »

(До Римлян, гл. 13,11-14,4)

ПРИЗВАННЯ ХРИСТОВЕ: « ІДИ ЗА МНОЮ »!

(*1 Неділя Посту* — Йо. 1,43-51)

Дорогі в Христі! Нинішнє Євангеліє розповідає нам декілька важливих справ. Найперше ж: Про призвання Апостола Филипа: 2. Про ціну правдивої приятельської прислуги; 3. Про похвалу з уст Христа-Бога для праведного чоловіка, в якого не має облуди.

Сама подія відбулася в околиці Йордану, де Ісус проповідував і, згодом, наміряв іти в Галилею. Аж ось, по дорозі, зустрічає Він Филипа і каже до нього: « Йди за мною »! Це не припадок, а зарядження Божого провидіння. Тут Христос не запрошує будучого Апостола, але приказує йому. Филип є послушний приказові Спасителя, хоч ще не розуміє повного значення того призвання — « Йди за мною ». У тому призванні від Христа був доказ великої ласки і любови, а в Филипа — дух послуху і жертви. Слова: « ходи за мною » в устах Спасителя означають: « зостанься при мені », і будеш свідком мого життя, моїх повчань і моїх великих діл та чудес. Що більше, будеш моїм апостолом, обдарованим великими духовними властями, щоб продовжати на землі діло освячення та спасіння людей. Твоя рука буде благословити; твої уста проповідуватимуть великі, Божі правди Євангелія; твій священицький уряд дасть тобі силу переносити гоніння, насмішки і наруги і, водночас, дасть змогу давати людям святі Христові тайни. О, як незбагненно велике признання Апостола Христового священика! Щасливий, хто почує у своєму серці той милий і дорогий приказ: « Йди за мною »! і в покорі та простоті серця піде за тим голосом.

Подібно святе і цінне призвання — бути християнином, бути живим членом Христової Церкви — На-

роду Божого, стати вірним учнем Христа Ісуса. Благословенні батьки, які хрестять своїх дітей; благословенні ті, що — не зважаючи на всі труднощі й перешкоди, стараються дати їм християнське виховання так, щоб могли вони йти за Христом та відповісти його покликові! Христос не бажає від нас багато слів, але чистого і доброго наміру нашого серця та ревности в ділах. І тут спитаймо себе: Чи живемо і поступаємо так, як пристоїть визнавцям Христовим? Чи може ми християни лише з імені? Власне сьогодні, — більш, як будь-коли іноді — Ісус потребує визнавців, які не тільки слухали б Його повчань і захоплювалися б ними, але перед усім хоче, щоб його наслідувати, щоб іти за Ним по тій тернистій дорозі життя, повній трудів і самозаперечення, яка певно приводить до Бога і до вічного життя.

2. Далі каже Євангелія, що ледве Филип стає Апостолом, то вже шукає, щоб приєднати для Христа нового учня. Ось зустрів Филип Натанаїла і сказав до нього: « Ми знайшли того, про котрого Мойсей в законі писав і Пророки — Ісуса, Йосифового сина з Назарету ». Власне отут виконує Филип правдиву приятельську прислугу, дає доказ щирої братньої любови. Так воно часто буває, що в людині зроджується упередження, протиставлення всьому тому, що Боже, що Христове. Бо темрява протиставиться світлові, пожадливості — чесноті, забріханість — правді, смерть — життю. Правдива любов не основується на солодких почуваннях і вишуканих словах, але на ділах. Правдивий приятель повинен дбати головно про душевне добро свого друга. Саме тут слід прикласти слова Святого Письма: « вірний приятель, то міцна захорона; хто знайшов його, той знайшов скарб. Вірному другові немає ціни і немає ваги, щоб вартість його зважити. Приятель вірний, то лік життя і його знайдуть ті, що Господа страхаються » (Сир. 6,14-16). Навпаки, руїною нашого життя є лихі приятелі, які звичайно приводять нас до гріха, а то й до руїни.

Филип дає нам приклад, як треба нам поступати також з невіруючими; бо саме тоді, — як Натанаїл відповів йому: « А що доброго може бути з Назарету » — Филип мовив до нього: « Прийди і подивися »! Такий вже закон Творця. Він хоче, щоб одні були знаряддям спасіння других: як учителі відносно своїх учнів, батьки супроти своїх дітей, приятелі щодо своїх приятелів і т.д. І якщо тут, на землі, ми пов'язані такими міцними визлами залежности, оскільки більше будемо пов'язані ними у другому житті! І, навпаки, яка ж то ненависть наповнить серця проклятих відносно всіх тих, хто став причиною їхнього прокляття. Саме ця думка повинна запалити нас ревністю про спасіння наше і наших ближніх, зважаючи на те, щоб ніколи не бути причиною згіршення, а то й прокляття інших людей.

Якщо й ми бажаємо привести когось до пізнання Христа, до пізнання Бога, то насамперед покажім йому правду, переконаймо його словами Филипа: « прийди і подивися »! Ясно викладені правди віри, це найкраща оборона правди. Крім цього, життя згідно з засадами нашої святої віри — це найпереконливіші докази її правдивости. Хто має щиру волю і не є упереджений, той, пізнавши правду, побачить правильне і правдиве християнське життя, хоча б який це був безбожник; він покине свої переконання і повірить у правду Божу, щоб жити нею.

3. Наприкінці: — коли Филип провадив Натанаїла до Христа-Ісуса, тоді Спаситель звернувся до своїх учнів і сказав: « Ось справжній Ізраїльтянин, що нема в ньому лукавства ». Цінне свідоцтво з уст нашого Бога. Що ж такого є лукавство-облуда? Це, найперше, дволичність, в якої цілком щось іншого у серці, а щось іншого на устах. Облудна, лукава людина має наче два серця: в одному заховує правду, а в другому плекає облуду, забріханість, неправду.

Чи й про нас міг би засвідчити Христос Спаситель, що ми щирі, відверті, цілковито віддані Богові християни,

у яких немає лукавства ні облуди? Чи, може, в нас більше удавання, дволичности, ніж правди? Одначе пам'ятаймо і про те, що Бог є всемогутній та всевідючий. Він знає кожне почуття нашого серця і читає найтаємніші задуми нашого розуму. Не диво, отже, що на запит Натанаїла « звідки знаєш мене »? — Ісус відкрив перед Натанаїлом деякі таємниці його серця і життя; тоді Натанаїл з острахом та подивом закликав: « Учителю Ти Син Божий, Ти Цар Ізраїлів »! Натанаїл добачує і відчуває щось великого у словах Христових, коли Ісус каже до нього: « Перш ніж Филип закликав тебе, бачив я тебе, як був єси під смоковницею ». Смоковниця в Євангелії має особливше значення. Раз говориться про смоковницю, яка не приносила ніякого овочу, крім листя, до якої Ісус промовив: « нехай повік не буде з тебе плоду »! І негайно ж смоковниця всохла » (Мат. 21,19). І тут можна припускати, що це — так, як овоч — образ добрих діл; листя ж — це символ безплідности. Натанаїл, отже, під смоковницею стояв наче у тіні смерти. Христос бачив те, про що й колись пророкував пророк Ісая: « над тими, що живуть у смертній тіні, світло засяяло » (Іс. 9,1). І так, як Натанаїл пізнав і віднайшов Христа правдиве світло життя за посередництвом апостола Филипа так і ми знаходимо і пізнаємо Христа-Бога у Його Церкві за посередництвом нових Филипів — нових апостолів Христових, які живуть і діють разом з Ісусом по нинішній день. Боже милосердя бачило нас раніш, ніж ми навернулися; ще коли ми знаходилися у тіні смерти в грісі. Невже ж Христос Спаситель і нас не шукав раніш, ніж ми його? Чи ж Добрий Пастир, залишивши інших, не пішов шукати загубленої овечки, полишаючи стадо, беручи її поранену на свої втомлені рамена, щоб лиш принести її до отари? Хіба ж Він — у виді євангельської жінки, яка загубила драхму, — не запалює ліхтарні та не шукає по всіх закутинах, доки не знайде її?

І ми також є, може, тими загубленими овечками серед

проваль і скал цього світу; або як ота драхма — загублені серед приємностей світового-змислового життя. І саме Христос через своїх апостолів-священиків, нових Филипів, через добрих людей, а, може, і через це слово, яке ви слухаєте ось тепер на хвилях етеру, віднаходить вас і кличе до своєї отари, Церкви святої, бути членами великої родини Народу Божого. Щоб дійти до правдивої і живої віри, треба вміти належно використати даний нам Богом дар ласки. Хто при світлі Господньої ласки зрозуміє Божу велич та його безмежну любов, той напевно сподобиться ще більших Божих благодатей і витривання в вірі серед усіх гонінь. Про це виразно каже Христос до Натанаїла, а тим самим і до нас: « Ти віруєш!... Відтепер бачитимеш більше ніж те »! Тобто: очима віри ясніше бачитимеш Бога, його вічні правди, його красу, велич, його особливішу любов і дбайливість, що допровадить нас до повного і вічного щастя та життя в Ньому. Тож будьмо тими Натанаїлами, тими ізраїльтянинами нового Завіту, будьмо вірним народом Божим, плідними членами Церкви Христової, в яких немає дволичности, лукавства й облуди!

З недільного « Апостола »:

« *Тому і ми, маючи навколо себе таку велику хмару свідків, відкиньмо всякий тягар і гріх, що так легко обмотує, і біжімо витривало до змагання, що призначене нам, вдивляючися пильно в Ісуса, засновника й звершителя віри* » (До Євреїв, гл. 11,24-12,2; 26,32)

ПРОЩЕННЯ ГРІХІВ

(*2 Неділя Посту* — Мк. 2,1-12)

« Сину, відпускаються тобі твої гріхи »
(Мк. 2,5)

Ісус-Спаситель, йдучи до Капернауму, де часто Він проповідував і творив діла милосердя, зупинився раз в одному домі, де зібралось стільки народу, що не було місця навіть перед дверима. Ісус « проповідував до них словом ». Ревність цього народу була щедро нагороджена, бо ось через хвилину Христос дозволить їм бути свідками нового чуда, яке скріпить їхню віру, надію і любов до Господа.

Цей самий Христос-Бог і сьогодні йде до наших Капернаумів, зупиняється у Божих храмах і по наших домах. Хоч його Божі храми по багатьох містах і селах України нині, може, й розвалені, зачинені, або перемінені на магазини чи якісь культурні приміщення, то Церква його, як Народ Божий, є посеред нас; — « бо чи не знаєте, що тіла ваші є храмом Духа Святого, який перебуває у Вас » — каже святий Павло апостол. Саме в тому домі Божому, у наших зболілих серцях і душах часто промовляє Ісус і довершує давних чудес. Лише треба нам у зосередженні та спокої прислухатись до слів Христових. Він наш учитель, світло, правда і життя. Він всемогутній лікар на всі недуги душі і тіла нашого. Але свої ласки й дари дає Він тим, у кого є старання, щоб їх у Нього отримати. Живемо серед темряви людських пожадливостей, повні немочей і уломностей, все ж таки вміймо зайти до дому, де перебуває і навчає Хри-

стос, і там можемо зачерпнути оздоровлення і силу.

Далі, каже нам Євангелія, що поміж віруючим народом знаходились також лукаві законовчителі й фарисеї, які при кожній нагоді лише критикували й осуджували чи то вчення, а чи й діла Христові. Хоч вони власними очима бачили чуда Спасителя, хоч слухали Його переконливих повчань, однак не поробили з цього властивих висновків. Їхній постійний спротив Божих ділам і діянню його ласки лише збільшував їхнє засліплення і ненависть до Ісуса, яка ставала що раз то більше запеклою, вчиняла закам'янілими їхні серця. Хоч Христос знав про це все, хоч проникав їхні думки і наміри, хоч нап'ятновував перед народом їхні облудні вчинки, проте вони зоставалися нечутливими на це все.

І власне таких законовчителів-фарисеїв, вчених і недовчених людей, противників вчення і діл Христових — не бракує у наші дні. Вони постійно і на кожному кроці поборюють Христа і його Церкву. Хоч пізнають його правду і вчення, хоч бачать його Божі, надлюдські ділау вселенній та в його Церкві, однак у своїм засліпленні не пізнають і не визнають Христа-Бога.

Перед довершенням чуда, ще на одну річ звертає увагу нинішня Євангелія, тобто на правдиву любов друзів, які принесли нещасного паралітика до Христа. Їхня любов не обмежується до голословного співчуття, а, навпаки, вона є чинною. Хворий, їхній друг, був спаралізованим: всі члени його тіла були безвладні; аж четверо людей потрібно було, щоб його принести до Ісуса. І хто знає, з як далека вони його несли? Любов отих друзів є витривалою; вона все перемагає. Хоч товпа народу не допускає їх до Ісуса, зо своїм хворим другом годі їм добитись до дверей гостинниці, то однак їх віра і любов не дозволяє їм залишити хворого. Вони обмірковують спосіб, щоб таки дістатись до Спасителя. З хворим калікою вилазять на кришу дому, там роблять отвір і спускають туди недужого, якраз до стіп Спасителя. Ісус

чув гамір, стукіт, очима душі бачив все, що діється. А люди, одні з насмішками, інші з цікавістю чекали, який буде кінець тому всьому. Та геройська любов товаришів стає нагородженою. На їх таки очах Ісус вчинив потрійне чудо.

Перше чудо — це відпущення гріхів. Євангелія оповідає, що Ісус, узрівши їхню віру, до розслабленого й каже: « Сину відпускаються тобі гріхи твої ». З цих слів Христових пливе повчання і потішення. Повчання для нас, бо цим Христос хоче нас навчити, що переважно всі людські немочі й недуги беруть свій початок від гріха. Тому то всі тілесні недомагання й недуги треба приймати в дусі покути і перепросьби за гріхи свої і людей. Крім того Ісус вчить також: щоб одержати здоров'я тіла, потрібно наперед оздоровити душу; бо здоров'я тіла лиш тоді має вартість для людини, коли здорова її душа. Далі, цим чудом Ісус подав велику потіху для розслабленого, коли сказав до нього ці ніжні слова: « Сину, відпускаються тобі гріхи твої ». Джерело твоєї недуги стає виліченим. Без гріха ти будеш цілком здоровим.

Але фарисеї, почувши, що Христос відпускає гріхи паралітикові, дуже згіршилися. Хоч вони вчені в законі Божому і мали знати, що після всіх предсказань пророків Месія-Христос — це сам Бог у людському тілі, а в слід за цим — Він посідає повну власть на те, щоб відпускати людські гріхи, сповнені проти Бога. Однак вони у своєму душевному засліпленні називають Христа « богохульником ». Подібно поступають безвірки та вчені раціоналісти наших днів. Вони виступають проти Бога, заперечують його існування, критикують культ релігії, богохулять, а при тому не завдають собі найменшого труду, щоб перевірити докази, які так ясно говорять про силу і всевладність всемогутнього Бога і Творця вселенної, автора природного закону, релігії, людини.

Друге чудо, про яке оповідає нам сьогоднішня Євангелія, це пізнання і виявлення Христом найтаємніших

людських думок. Фарисеї і законовчителі внутрі думали собі: — ось спіймали ми Христа на богохульстві, а це за нашим законом карається смертю. Тепер матимемо причину засудити його, як обманця та вбити свого супротивника під сповидністю ревности про Божий закон. «Ісус же вмить збагнувши духом, що вони собі таке думають, до них і каже: Чого таке ось намисляєте у ваших серцях»? Те саме питання Ісус часто-часто ставить також і нам. Він бачить і проникає всі найтаємніші наші думки і наміри. І власне це буде підставою Божого суду над нами. Христос добре знає всі наші самолюбні, пусті, горді думки, наші амбіції, недоладні пориви серця; знає всі несправедливі підозріння супроти наших ближніх, передчасні й кривдячі осудження, нарікання, нетерпеливість у зношуванні Божих допустів. Тож у цих благословенних днях великого посту застановімся основніше над собою «що таке ось намисляємо у наших серцях» — про себе, про наших ближніх, а й про наших ворогів.

Вкінці приходить і третє чудо, тобто тілесне оздоровлення паралітика, яке є наглядним потвердженням двох попередніх чудес Христових. Ісус, щоб засвідчити перед невірними, фарисеями і законовчителями своє божество — щоб знали, що Син чоловічий має владу на землі гріхи відпускати, — мовить до розслабленого: Кажу тобі, встань, візьми твоє ліжко і йди до свого дому! І встав той і зараз же взявши ліжко, вийшов на очу всіх. Як же то здивувався ввесь народ, коли побачив, що ось цей безсилий паралітик на приказ Христовий піднімається з своєї постелі болів, бере її на свої плечі та, повний радости і вдяки, йде до свого дому, прославляючи дивні діла Божі і силу!

Може й неодин з вас сьогодні є тим євангельським паралітиком, що знаходиться на постелі болів, придавлений своїми злими, грішними схильностями і вадами: пиянства, розпусти, зависти, ненависти, одним словом — скованим духовним паралічом. Хто ж може привернути

нам здоров'я? Хто спроможен визволити нас від нашого духовного паралічу, як не Христос-Господь? Він дожидає на нас у Домі Божім, у Церкві святій, де за посередництвом священика, або досконалого жалю, хоче дати нам оздоровлення, прощення, поєднання з Богом та повну свободу дітей Божих. Бог посилає нам добрих приятелів, які різними способами і дорогами приводять нас до Спасителя. Нам лише треба повірити, що Син Чоловічий-Христос має силу відпускати гріхи й дати здоров'я душі, а через неї також тілові. Нам треба повірити, що ту силу передав Христос своїм Апостолам і їхнім послідовникам. Бо він заявив виразно: « Дана мені всяка влада на небі і на землі. Ідіть, отже, навчайте всі народи христячи їх... » (Мат. 28,18). « Кому відпустите гріхи, відпустяться їм » (Ів. 20,23). « Кажу тобі встань, візьми твоє ліжко і йди до свого дому ». Ось дорога наша, дорога кожного християнина, дорога кожної людини: Встаньмо з наших лихих вад і хиб та й ідім до дому нашого, до Церкви святої, до нашої правдивої батьківщини — вічности. Нехай нас не тривожить те, що темні сили тьми раз-у-раз загороджують вхід до сотень і тисячів Божих домів тут, на землі, щоб ми не мали змоги бути учасниками Таїнства безкровної жертви Христа-Господа, кормитись його євхаристійним Хлібом. Храму і дому Божого, яким є Церква, ніхто не спроможен зачинити. Домом Божим є вся вселенна. І саме тепер лучіться з Церквою Христовою, беріть уважну участь у цій Безкровній Жертві, яка лине до вас на хвилях етеру, збуджуйте щирий жаль за всі ваші провини, приймайте духовне святе причастя, черпайте душевний корм з науки Христової Євангелії, а Бог мира буде з вами по віки! Амінь.

« ХРЕСТУ ТВОЄМУ ПОКЛОНЯЄМОСЬ, ВЛАДИКО »!

(*3 Неділя Посту* — Мр. 8,34 — 9,1)

Дорогі брати і сестри! Стомлений довгою дорогою подорожній з радістю зупиняється для відпочинку десь у тіні, під деревом біля води. Ось такий відпочинок пропонує вірним свята Церква в неділю хрестопоклонну — подорожньому, що йде дорогою Великого Посту, виносячи на середину церкви « благосіннолиственне дерево » хреста, щоб усі віруючі, стомлені постом, відпочили під благодатною тінню цього дерева. Великий піст — це смутний спомин страждань Христових. Роздумуючи про Христові страждання, пригадуємо собі той факт, що колись за нас умирав на хресті Спаситель. А вмирав він на хресті не тільки тому, щоб вказати нам певний шлях до щастя, але також, щоб повчити нас, яке значення повинні ми надавати нашим власним стражданням і терпінням. Вершком страждань Ісуса і, немов тією сочкою, що зосереджує всі його терпіння, — є хрест, який у нашій поточній мові став синонімом страждання. Тому й не диво, що колись великий римський бесідник Ціцеро кликав: « Хрест має бути далекий не лиш від тіла римського громадянина, але й від його думок, від його очей і ушей, бо розп'яття на ньому — це найстрашніша і найганебніша кара смерти »! Кару смерти на хресті спершу зачали застосовувати перси, імовірно тому, щоб посвячена богові — « Ормуздові » земля не була сплямлена тілом засудженого на смерть злочинця. Опісля хрест служить за шибеницю, зосібна за Олександра Великого, а особливо у картаґінців; звідси згодом переходить він до римлян. Тут засуджують на хресну смерть найбіль-

ших злочинців: зрадників держави, революціонерів, святотатців. Смерть на хресті — це один з головних засобів, яким римляни втримують лад і карність у завойованих провінціях. Вже прокуратор Квінтілій Вара, в неспокійній Юдеї, наказав водночас розіп'яти дві тисячі євреїв. А в часі облоги Єрусалиму щоденно розпинали по п'ятсот невільників юдеїв, довкруги міста, так, що вкінці бракувало дерева на хрести й місця, щоб їх застромляти. — Римське карне право забороняло, щоб до своїх громадян застосовувати кару розп'яття на хресті. А єврейське право взагалі такої кари не знало, хоч ідолопоклонників і богохульників карало каменуванням, а також настромленням на палі, бо Мойсей писав: « проклятий Богом кожний, хто висить на дереві » (хреста) (Втор. 21,23). Хреста, як символу ганебної смерти бридились не лиш погани, але навіть праведні ізраїльтяни вважали хрест знаменом ганьби і наруги, до того й прокляттям Божим. Тому й не диво, що люди гіршилися Месією-Спасителем, розп'ятим на дереві ганьби, прибитим до хреста. Бо слово про хрест вражало тоді прикро всіх, навіть тих, що вичікували спасіння. Святий Павло апостол ясно здавав собі справу з цього. А щоб не було ніяких сумнівів, він щиро попереджував тих, кого притягало вчення Христове, кажучи: « Христос же послав мене не хрестити, а благовістити, і то не мудрістю слова, щоб хрест Христа не став безуспішним ». Він каже далі: « Коли юдеї вимагають знаків, а греки мудрости шукають, ми проповідуємо Христа розп'ятого — для жидів згіршення, для поган глупоту, а для покликаних — Божу мудрість і силу »! (І Кор. 17.23-25). « Бо слово про хрест — глупота тим, що погибають, а для нас, що спасаємося, сила Божа » (І Кор. 1,18). Ось так визначаються границі і кордони між світами. Чому ж? — Бо наше відношення до хреста вміщує людину на її властивому місці та, одночасно, говорить правду про неї. І кожний з нас є таким, яким є наше відношення до хреста.

І тому вірні, які розуміли наміри святого Павла, знали, що воно неможливо уникнути розп'ятого Христа. Ті вірні знали, що не вистачить бачити в Ісусі мудреця, чоловіколюбця, чудотворця, щоб колись з ним, воскреслим, ділити славу. Коли ж вірні забували про те, тоді святий Павло накликав із пророчою палкістю серця: « Бо багато з вас так поступають, як вороги хреста Христового... Їх кінцем — загибіль, їх богом — уживання, а їх слава в неволі змислів » (Фил. 1,7). Бо хто не відречеться себе й не візьме свого хреста та не піде слідом за Ісусом, не може бути його учнем.

Отже перші християни не обмежувались тільки до культу хреста святого, як знаряддя Христових мук, але споглядали на Ісусову жертву на хресті; вона бо, властиво, єднала світ з Богом. І саме тоді, коли люди зрозуміли Христову смерть на хресті, як жертву, тоді почали дивитися без страху і ненависти на гору Голготу, на терновий вінець, і, передовсім, на хрест, бо в тому всьому добачували безмежну любов втіленого Бога до нас і до всього людства. Ця Божа любов поставила на землі хресне дерево, вознесла на нього Сина божого Єдинородного і освятила хрест цей кров'ю і смертю Богочоловіка. В слід за цим люди почали відплачуватись Розп'ятому Христові своєю взаємною любов'ю, а згодом ця любов почала звертатися до всього того, що було знаряддям Христових мук, в першу ж чергу — до хреста. Хрест називали: чесним-цінним, святим, животворним. А пізніше перші християни, за святим Павлом, почали хвалитися святим хрестом: « Мене ж не доведи, Боже, чимсь хвалитися, як тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа, яким для мене світ розп'ятий, а я — світові » (Гал. 6,14). Згодом проповідники проповідували з хрестом у руках, апостоли з хрестом ішли на підбій поганського світу; святий Константин Великий під цим знаменом здобув свободу християнам. З хрестом у руках станув колись на київських горах України, як каже передання,

апостол Андрій, а згодом святий Володимир Великий під знаменом хреста започаткував золоту добу християнської Української Держави. Цей хрест святий прикрашав десятки храмів золотоверхого Києва та тисячі соборів міст і сіл України. А не бракувало й таких святих--юродивих, які чесний хрест покривали гарячими поцілунками і за святим Павлом кликали: « Що нас відлучить від любови Христа: чи голод, чи спрага, чи недуга, чи смерть »? Ось таку дивну історію пережив хрест у людській свідомості.

Дорогі брати і сестри! Сьогодні ми вже до хреста привикли, бо бачимо його на найвищих вершках гір, оглядаємо його, як він у проміннях сонця блистить на церковних вежах, на гробах і могилах, на престолах, на роздоріжжях, ба навіть носимо його на наших втомлених грудях. Хрест стався одним із наших щоденних знаків: ним ми, як і наші предки, зачинаємо і кінчаємо день, ним благословимо їжу, ним зачинаємо і кінчаємо працю. Хрест увійшов глибоко у нашу культуру, про нього ми співаємо багато пісень, йому поклоняємося, на його честь святкуємо саме тепер окремий празник, співаючи: « Хресту Твоєму покланяємося, Владико, і святоє воскресеніє Твоє славим »!

Але, на жаль, дорогі брати і сестри, після майже двадцятьох століть, ще й сьогодні стрічаємося з людьми, які від хреста не тільки відвертаються, але й ненавидять його, поборюють і, де лиш можуть, — нищать. З приходом комуністів у західні землі України молоді запалені безбожництвом « місіонери » кидаються на всі роздоріжжя, щоб у темряві ночі нищити святі хрести, які були наче дороговказами на дорозі праведного життя християн. І один з таких безбожних « місіонерів » в одному місті вилазить на високу вежу храму Божого, звідки мав скинути аж п'ять хрестів, які прикрашували святиню. Підрізав він один найбільший хрест, але разом із ним, хоч був прив'язаний, стріголов полетів з високої

вежі храму святої Єлисавети, розбившись цілковито, втопившися в калюжі власної крови; зневажений хрест його переміг. Решта ж хрестів вісталася посьогодні неторкнутими. І мимоволі, дорогі в Христі, насувається нам питання: Чому ті люди поборюють хрест? Чи може тому, що хрест — це символ страждання? — Що це шибениця для невільників? Ні! зовсім ні! Бо люди епохи газових комор, електричних крісел, крематорій і концентраків уже не зворушуються терпіннями одиниці. Все ж визнання хреста, як жертви, могло б їх привести до докорінної зміни світогляду, поведінки і цілого їхнього життя. Бо віруюча людина знаходить у хресті розв'язку всіх життєвих питань. У підніжжі хреста християнин починає розуміти себе самого, мету свого життя, і знаходить докази для християнського стилю життя. Хрест — це символ страждання! Але це також знак Божої ласки, любови і благословення. Тому ми святий хрест почитаємо, перед ним б'ємо поклони і йому співаємо: « Кресту Твоєму покланяємся, Владико, і святоє воскресеніє Твоє славим »! Як промені сонця пробиваються крізь хмари, так нам, християнам, крізь негоди життя хрест просвічує радістю воскресіння! Амінь.

З недільного « Апостола «:

« Мавши великого архиєрея, що пройшов небо, Ісуса, Божого Сина, тримаймося твердо віровизнання... Приступім, отже, з довір'ям до престолу благодаті, щоб отримати милость і знайти благодать на своєчасну поміч » (До Євреїв, гл. 4, 14-5,6)

ДІЛА БОЖІ — ВИМАГАЮТЬ ВІРИ

(*4 Неділя Посту* — Мк. 9,17-31)

«О роде невірний!... Доки вас терпітиму?» (Мк. 9,19)

В євангельському повчанні четвертої неділі Великого Посту розповідається про страждання біснуватого та про чудесне вцілення його Ісусом Христом.

Ціла сцена сьогоднішнього євангелія є надзвичайною. Надзвичайною є сама слабість, про яку розказує батько юнака: його син має німого духа і де тільки його схопить, кидає об землю так, що піниться, скрегоче зубами, дерев'яніє. Його недуга має ще особливші ознаки опанування злим духом. Надзвичайним є також і те, що учні Христові пробували оздоровити нещасного хлопця, однак не змогли. Надзвичайним є їхнє намагання і їхній неуспіх. А найбільше надзвичайними є слова Христові. Бож це одиноке місце Євангелії де Христос виявив свою нетерпеливість і обурення кажучи: «О роде невірний! Доки я буду з вами? Доки вас терпітиму»? В кінці надзвичайним є сам спосіб, як Ісус оздоровляє хворого. Христос приказує злому духові вийти і залишити хворого юнака, Він бо володар всього створеного, навіть найтемніших сил пекла.

Вся ота надзвичайність події замикається у словах Христових, які він звернув до народу: «О роде невірний»!, і до учнів своїх, які не могли прогнати злого духа «задля слабкої... віри»: О, якщо б ви мали віру, як зерно гірчиці! — Віра, отже, є вирішальним чинником. Ось у народі немає правдивої віри, він бажає лиш

зовнішньої помочі. Заінтересування народу звернене хібащо до речей фізичних і до матеріяльного добробуту. Народ славить і подивляє Христа, коли він чудесним способом допомагає у справах їхнього зацікавлення, однак з чудес Христових цей народ не пізнає того всього, що ті чуда собою появляють і доказують, а саме: його Божество, його Божу силу. Люди, звичайно, звернені до земських справ, тож не можливо привести їх до повного пізнання величі світа Божого. Бажають часто, щоб Бог служив їм, а не вони Богові. Тому то люди є тим « родом невірним », звироднілим, невдячним, збунтованим. Не вірять, не навертаються, не каються, хоч є свідомими дивних чудес Божих у природі, хоч зазнають страшних допустів кари Божої. О, коли б ми частіше з увагою гляділи на предивні діла Божі у всесвіті, коли б ми добачували їх архитекта і керманича, як дуже міцніла б і збільшувалася б наша віра в Бога. Тим то напімнення Христове, — яке він звертає, може воно стосується й до нас сьогодні: « О роде невірний!... Доки вас терпітиму? »; це напімнення люблячого, зболілого Божого серця, кинене для нашого опам'ятання, для нашого каяття і навернення. Ані в учнів Христових не було достатньої віри. Вони хотіли показатися, що спроможні робити такі чуда, як і Христос, і це не вдалося. Це була болюча проба для Апостолів, тому вони на самоті приходять до Ісуса і запитують: « чому ми не могли... вигнати » злого духа? І дізналися від Ісуса ось що: щоб чинити діла Божі, щоб мати силу протиставитись злому духові, для цього потрібно сильної віри, скріпленої молитвою, покутою і тісною злукою з Богом, який сам діятиме в нас і через нас дивні діла свої. Учні Христові ще далекі від такої віри, тому й вони належать до « роду невірного »! А ми? чи також належимо до групи тих, які плекають самолюбні заінтересування, або до групи тих, які мають добру волю, але ще не зрозуміли правдивої істоти й інтимної величі всього того, що охоплює наша віра.

І до нас каже Ісус Спаситель: « Коли маєш віру, коли можеш вірити, то все є можливе тому, хто вірує »! А що ж значить вірити? Вірити значить — узнати щось за правду тому, що це підтверджує віродостойний свідок. Вірити по-християнськи — це узнати за правду те, що Бог об'явив, а Церква навчає з його доручення. Наприклад: учень не бачив Африки, але учитель говорить, тож учень вірить, бо вчитель є віродостойний свідок. Ісус Христос на тайній вечері сказав: « Прийміть і їжте, це є моє Тіло, це є моя Кров ». Хоч Апостоли бачили тільки хліб і вино, то вони вірять, бо перед тим були свідками, як Христос накормив п'ятьма хлібами п'ять тисяч народу; бачили, як Ісус ішов по морі, як Ісус перемінив воду у вино, як Ісус воскресив молодця з Наїм, дочку Яїра, Лазаря і багато інших чуд, які Ісус робив у їх присутності. Тому вони без застереження вірили: так, це справді є Тіло і Кров Ісуса Христа.

Віра християнська відноситься до таких речей, яких ми не можемо спостерегти, ані нашими змислами, ані сприйняти нашим розумом. Наші змисли можуть нас впровадити в оману, наш розум може нас довести до помилки, але віра в Бога — ніколи. Наприклад: нам здається, що сонце сходить і заходить, а то, навпаки, наша земля крутиться довкола сонця. А чи ми так добре розуміємо складний процес росту збіжжя, працю електричности, телебачення, дороги атомів і т.д. Все це є також перед нами якоюсь мірою закрите і не цілком зрозуміле. Отже, наша християнська віра спирається на правдомовність нашого Творця і Бога, який не може помилятись, а чи нас у помилку ввести. Тим то віра наша — це найбільший дар Божий. Щаслива та людина, щасливий народ, що має віру в Бога і згідно з цією вірою живе. І, навпаки, нещаслива та людина, той народ, який не вірить у Бога-Творця. Бо де немає Бога, там усього бракує.

Хто не вірить, для того життя є без розв'язки. Хто не вірить не має задовільної відповіді на найважливіші

питання життя, які постійно виникають перед людиною. Яка ж ціль мого життя? Звідкіль я вийшов і куди прямую? Що буде зо мною після моєї смерти? — Ось на одному нагробнику в Лондоні є напис: « В сумніві жив, в непевності вмираю, куди йду — не знаю »! Чи може бути щось страшнішого для вмираючої людини, яка прагне нескінченного світла і життя, яка бажає осягнути свого Бога? Ні на що не придасться нам знання, кудою кружляють планети, що знаходиться десь там на Місяці чи на Венері! Ні до чого нам не придатні атомні реактори, які могли б понести нас ген високо-високо у безвістні простори вселенної, якщо не знаємо, пощо і для кого живемо, якщо не маємо знання правдивої віри в Творця і Бога! Хто ж має віру, той має ціль життя; хто її не має — живе в хаосі: він не знає потіхи в терпіннях, ані спокою в годині смерти. Що станеться з тим народом, який стратив віру в Бога? Хто хоче знати, нехай погляне на історію хоч би французької революції. Ось що каже нам про це історик Бекер: В 1793 р. панівною була релігія розуму. Спочатку мали виконати її культ у паризькому театрі, але пізніше перейшли до катедрального храму « Нотр Дам ». На престолі, де колись знаходився в кивоті Христос Бог, посадили танцюристку, одягнену у священичі богослужебні ризи; заквітчані дівчата співали гимн Ченієра на честь нової віри. Мощі святих спалено і довкола того вогню виводили розпусні танці. Вулична товпа у богослужбових одежах їздила на ослах по вулицях міста; бешкетуючи і впиваючись, виробляли вони просто диявольські речі. Який був кінець того всього? Ніж ґільотини ніч у ніч стинав голови. За несповна шість місяців нараховано було 15 тисяч людей, яких утоплено, розстріляно чи вбито. Невже ж треба далі оповідати, що сталося з народом, що стратив віру в Бога? А нинішні тоталітаризми різних типів і пород — не тисячі, а мільйони людей задавлюють чи спалюють у крематоріях, розстрілюють, вивішують, ув'язнюють. Бо

царство тьми панує власне там, де немає віри в Бога. Нині здійснюється чимало дослідів, і багато людей кажуть, що якраз наукові досліди допровадили їх до невірства. Завдяки науці могли вони втратити хібащо свою дитинячу віру. Бо між знанням і вірою заходить таке відношення, як між оком і мікроскопом чи телескопом. Хоч знаю багато, то маю лише двоє очей; коли окрім знання маю віру, то тоді послуговуюся неначе телескопом. Віра, отже, так скріпляє зір нашої душі, як телескоп чи мікроскоп, очі тіла. За допомогою доброго мікроскопу доглянемо в воді мільйони животин, яких оком годі доглянути. Добрий телескоп дозволяє побачити на небозводі багато невидимих для голого ока зірок. Людський розум на багато питань не може дати відповіді; якже роз'яснить їх телескоп чи мікроскоп святої віри — тоді дасть певну відповідь. Так розум, як і віру дав Бог, тому й немає причини, щоб один одного поборював, один одному перешкоджав. Так можуть твердити лиш ці, хто не має правдивої, глибокої віри, або належної освіти.

Однак пам'ятаймо, що віра — це не тільки дар Бога, але також діяння людської волі. Передусім треба хотіти вірити та розвивати нашу віру. Вона в нас є, лиш треба її вправляти та постійно молитися про її помноження, так, як це робив батько хворого юнака. На початку він лиш просив Ісуса: « якщо можеш, поможи нам ». Коли ж Ісус відповів йому: « все можливе тому, хто вірує »! — батько вмить закликав крізь сльози: « вірую, Господи, поможи моєму невірству »! Чи з подібною ревністю і покорою молимось і ми щодня: « вірую, Господи, що Ти мій Творець і Бог; вірую, що Ти всім кермуєш, вірую, що за добро надгороджуєш, а за зло караєш. Вірую, що Ти є моїм початком і моїм кінцем! Вірую Господи, поможи моєму невірству »! Прожени з моєї душі, з мого ума і серця духа німоти і духовної сліпоти, щоб я прозрів, повірив і побачив Тебе, мого Творця і Бога. Амінь.

ЦІНА ТЕРПІННЯ

(*5 Неділя Посту* — Мк. 10,32-45)

«Оце йдемо в Єрусалим і Син Чоловічий буде виданий... і засудять його на смерть»
(Мр. 10,33)

У Великому пості Церква приводить нас чимраз ближче до Голготи, де наш Божественний Спаситель приніс себе в жертву за людський рід. І сьогоднішнє євангеліє оповідає нам, як то гурток людей прямує до Єрусалиму, а попереду них іде Ісус. Та дивувались вони, йдучи за Ним, страхалися. Аж тут Ісус узявши знову дванадцятьох, почав їм говорити, що має статися з ним, кажучи: « Оце йдемо в Єрусалим і Син Чоловічий буде виданий первосвященикам та книжникам, і засудять його на смерть, і видадуть його поганам; і насміхатимуться з нього, плюватимуть на нього, бичуватимуть його й уб'ють, він же по трьох днях воскресне ». Ісус іде дорогою, яка веде в Єрусалим, тобто дорогою хреста і терпінь, іде до міста, де має прийняти муку і смерть за найвищу ідею визволення і спасіння людства.

В історії людства були вчені, що також голосили гарні ідеї; були різні вмілці, що також спромогалися робити дивні речі, але не було нікого, хто зумів би своєю мукою і смертю спасти, відкупити людський рід. Це міг довершити лиш якийсь Велетень. Власне Христос був таким велетнем, коли навчав, коли робив чуда, коли оздоровляв хворих, воскрешав мертвих. Але найбільшим був Він тоді, коли терпів за нас. Христові муки, яких він має прийнятися, це наче поєдинок з батьком ложі, дияволом. Ісус перемагає власне тоді, коли тер-

пить та вмирає. Така вже дивна Божа тактика, що Бог завжди перемагає сповидною поразкою і програною.

Дорогі в Христі! Так і ціле наше життя це дорога засіяна терпіннями, хрестами, включно із смертю; це дорога, яка веде в небесний Єрусалим, але через туземну Голготу. Щоб однак ми набрали сили і йшли мужньо по цій дорозі життя, оживімо в собі свідомість і думку, що перед нами йде Вождь, який дає властиву ціну терпінням і заохоту до несення наших власних хрестів.

Ми знаємо, що наші терпіння можуть бути не раз карою Божою для нас, як це сталось не так дуже давно на Атлянтійському океані, серед островів т.з. Малих Антилів. Там лежить багатий і прегарний острів Мартиніка. На ньому видніє вульканічна гора Монт Пеліє — Лиса Гора, якої вершок сягає 1350 метрів понад рівень моря. У підніжжі цієї гори знаходиться портове місто Сант П'єр. Під кінець березня 1902 року стало це місто видовищем страшних богохульств. Місцеві масони влаштували у Страсну П'ятницю, 28 березня того ж року, великий бенкет. Перед забавою влаштували вони величавий похід вулицями міста, під час якого несли безрогу, прибиту до хреста. У розваговій залі, на головному столі, серед напитків і м'ясних страв примістили карикатуру Христа, яку по бенкеті серед богохульних сміхів і вигуків, занесли на вулькан-гору та вкинули її до вигаслого кратеру. Вони не страхались Бога, бо « Бога немає », — кричали. Не страшний їм був вигаслий вулькан, бо вже 50 років минуло від останнього вибуху. Та не минуло кілька тижнів. Прийшло свято Вознесіння Христового, що тоді припало на день восьмого травня. В саме полудне відозвався вулькан: гаряча лява зі швидкістю 150 км. на годину, впродовж кількох хвилин залила місто Сант П'єр, а його мешканці, коло 30 тисяч осіб, майже всі загинули жахливою смертю. Страшне і нечуване богохульство, якого свідками були мешканці Сант П'єр у Страсну п'ятницю, стало покаране всемогут-

ньою правицею Бога у свято Вознесіння, що є встановлене на пам'ятку тріюмфального повороту Христа-Переможця до неба. Чи це можна назвати тільки припадковим збігом обставин? Чи радше у цьому треба добачувати караючу руку Божу?

Знаємо, що наші терпіння можуть бути також допустом Божим, хоч спричинили нам його люди. Наші терпіння можуть бути також голосом Божим для нас, бо через них Господь нас перестерігає. Вони можуть бути не раз виявом великого Божого милосердя до нас. Ми знаємо, що наші терпіння дуже часто є випробуванням і виявом нашої правдивої віри. В кінці, терпіння наші й хрести є дорогою до небесного Єрусалиму, до щасливої вічности, тому попереду нас іде Христос. Вже сама думка, що Син Божий Ісус сам терпів більше ніж усі люди разом, додає віруючому серцю сили в терпіннях. Доводиться нам важко жити. Та чи нашому Спасителеві було легко? Дошкулює нам недостаток. Та чи Христос був багатий? Люди втомляються тяжкою працею. Та чи Христос не заливався гарячим потом при столярському станку, а згодом, під час апостольської діяльности, хіба не прів Він під палючими променнями південного сонця? Болить людям невдячність інших. Та невже Христос Бог зазнав вдячности від тих, кому Він вчинив добродійство? Серця багатьох розриває туга за рідною землею. Та чи Христос не був на вигнанні у Єгипті? Кривавиться людське серце на вид зради. Хіба ж Христа не зрадив ганебно апостол Юда?

Ось « ідемо в Єрусалим, і Син Чоловічий буде виданий... і засудять його на смерть... і насміхатимуться з нього, бичуватимуть його і вб'ють ». Чи ж не міг Христос спасти нас одною краплею крови? Хіба ж не міг зробити цього одною молитвою перепросьби? Безсумніву, що так! Бо оскільки океан перевищає краплину, остільки заслуги Христа-Спасителя перевищають нашу провину. Христос витерпів це все лише для того, щоб

ми пізнали його нескінченну любов, якої « око не бачило й вухо не чуло, що на думку людині не спало » (1 Кор. 2,9).

Всякий біль і терпіння людські, не виключаючи смерти, затоплені в його болях і в з'єднанні з його терпіннями, мають посвятитися й освятитися. В терпіннях Христових слід нам пізнати й зрозуміти таємницю, якої не розуміє земська людина, а саме, що пониження і злидні й усяке терпіння, стається відтепер шляхетною річчю в очах Божих: печаттю і знаком його особливішої любови до нас, запорукою, що Бог хоче нас цілковито вподібнити до свого улюбленого Сина. « Ви плакатимете й ридатимете, світ же радітиме. Журитиметесь, але журба ваша у радощі обернеться » (Ів. 16,20). Терпіння є брамою, через яку входимо до життя вічного. Добровільне зношення терпінь є доказом нашої відданости Богові та його святій волі. Христос вибрав біль замість радости, не звертаючи уваги на ганьбу (Єв. 12,2). Він вказав, що найсправедливішим і найповнішим щастям людини тут, на землі, є — спільно з Христом терпіти, задля нього бути зневаженим, пониженим, розіп'ятим, бо в хресті ввесь зміст чесноти, завершення святости.

Але пам'ятаймо: саме тоді, коли вороги думали, що знищили Христа, привалюючи його могилу каменем, Він устає до нового життя. Власне там, де гордість і несправедливість тріюмфуюче піднімає голову, вона внезабарі стає покореною і переможеною. Так і тим, які люблять Бога, все помагає до добра. Люди не раз одні одним готовлять терпіння, хрести. За ними однак, стоїть Бог і довершує своє святе діло. Поза особистими задумами людей, які прагнуть зла, Бог скриває часто свої повні любови заміри.

В кінці, передсказання терпінь Христових кінчається могутнім акордом радости, що Він « третього дня воскресне ». Без сумніву, це передсказання таїнственне, нове, незбагненне. Ніхто зі смертних щось подібного не

передсказав! Тільки Христос, Син Божий, мав відвагу й силу щось такого твердити й обіцяти, бо лиш Він був спроможний це здійснити. Цим Христос власне доказує своє Божество і вінчає славою всі свої терпіння. І чим більше вони були понижуючі й жорстокі, тим більше заясніла його велич і сила.

Тож і ми, дорогі брати і сестри, переносімо мужньо й великодушно всі допусти і терпіння життя, бо й для нас запевнене воскресіння. Коли ж страждаємо разом з Христом, разом із Ним будемо прославлені. І ціле наше життя можна б поділити начебто на три дні: перший — це той, який проводимо тут, на землі, та який кінчається смертю. Другий — це той, коли то наше тіло спочиватиме у гробі. І третій — це день нашого воскресіння. Перший, як час проби, коли то Господь допускає, щоб ми терпіли, є найкоротший, він триватиме лише момент. Другий також матиме скорий кінець. Але останній, сповнений слави, повний щастя у Царстві Христовому, триватиме без кінця. Тому з християнською терпеливістю і мужністю дожидаймо того третього дня, бо терпіння цього віку годі прирівняти до щастя, приготованого нам у другому житті.

Пам'ятаймо, що коли ми з Христом умираємо для стихій світу, вмертвляючи всі наші землі члени: розпусту, нечистоту, пристрасті, лиху пожадливість, зажерливість..., гнів, лютість, злобу, і коли в нас все в усьому Христос, тоді ми з Христом і воскреснемо, як вибрані Божі, святі і любі, — запевнює нас апостол Павло. Ми не сміємо розгубитись серед пустоти і приман цього світу, ані втратити спокою в час противностей. Бо Боже милосердя наповняє ввесь світ, а перемога Христова є завжди з нами. Христос каже й до нас сьогодні: « У світі страждатимете. Але « бадьоріться! Я бо переміг світ »! (Ів. 16,33). Амінь.

ТРІЮМФ ХРИСТОВОЇ ЛЮБОВИ

(*Квітна Неділя* — Йо. 12,1-8)

« Осанна! Благословен той, хто йде в ім'я Господнє, ізраїльський цар! »

(Ів. 12,13)

Ось такими торжественними словами ізраїльський народ зустрів Христа-Месію кілька днів перед празником Пасхи, коли то Ісус на молоденькому осляті, в супроводі численних паломників, в'їжджав у Єрусалим. Христос-Спаситель світу, протягом усього свого туземного життя скривав своє Божество. Лиш час-від-часу видною ставала його слава, коли Він творив різні чуда, щоб засвідчити правдивість своєї науки про Царство Боже, і виявити свою надлюдську силу.

Аж ось, кілька днів перед своєю смертю, Ісус бажає об'явити себе вповні таким, яким він в дійсності є, тобто Месією і Богом, якому дана всяка влада на небі й на землі. Так за Божим велінням збіглись обставини, що напередодні тріюмфального в'їзду Христа в Єрусалим, Він довершує великого чуда воскресіння Лазаря. Після цього багато людей увірували в Ісуса, як у Месію. Але старшина ізраїльського народу, первосвященники, законовчителі зі зависти рішили вбити Христа. Про темні затії старшини народу знав Ісус та його апостоли. Та, не зважаючи на це, в пропам'ятну квітну неділю Ісус рішається в'їхати торжественно, як Месія і Цар Ізраїля до столиці свого народу — Єрусалиму.

Що ж є причиною такого рішення? Чи Христос жадний пустої слави у людей? Чи йдеться йому про те, щоб заблистіти перед ними? Зібрати оплески і вигуки: « Осан-

на! Осанна »! Слава Цареві Ізраїля! — О, ні! зовсім ні! Не про те йдеться Христові. Він — чоловік, але рівночасно й Бог, вічний, могутній Володар. В цьому Ісус сам впевняє нас, коли каже: « Все передане мені моїм Отцем » (Мт. 11,27). В його руках земля, краї, ріки, моря, повітря, зорі, сонце, незміренний всесвіт. Христос-Володар має вступ і вгляд, і контролю усіх ділянок — людського життя і діяльности. Про велич, красу Христа-Володаря і тривалість його царства ще перед його зачаттям говорить нам Божий посланець, Архангел Гавриїл: « Він буде Великий і Сином Всевишнього назветься. І Господь Бог дасть йому престол Давида, його батька і він царюватиме над домом Якова повіки й царюванню його не буде кінця » (Лк. 1,32).

Нам, Дорогі в Христі, годі збагнути бажання прослави в торжественному в'їзді Христа в Єрусалим, якщо не приймемо до уваги його безконечної любови до людського роду і до кожного з нас. Це любов Христова веде його в Єрусалим. Любов велить, щоб хоч тепер прийняли її з захопленням, прославою і процесійним тріюмфом, хоча свідома того, що після п'ятьох днів доведеться їй відбути другий процесійний похід, цілком відмінний від першого, похід дорогою вузькою, кам'янистою, повню пониження і ганьби, яка дасть Ісусові славу, а нам принесе спасіння.

О, як дуже відмінною є похід і дорога, якою веде Ісуса його бездонна любов, від тієї дороги й того походу, яким вестимуть Ісуса люди, повні зависти і злоби! Тут Христос в'їжджає на осляті — там йтиме пішки, спотикаючись, упадаючи. Тут сидить він на одежі своїх учнів — там придавить його тяжке дерево Хреста. Тут вітають його пальмовими галузками й віттям з дерев — там частуватимуть його дрючками і списами. Тут несуться оклики народу й дітей: « Осанна! Осанна! » — там залунає жорстоке: « Геть з ним! Розпни його »! Тут Ісус плаче над Єрусалимом — там плакатимуть над Ісусом

жінки Єрусалимські. Тут захоплені маси стелять свою одежу на шляху, куди переїжджає Христос, — там стягнуть з Ісуса його останню сорочку. Сьогодні народ викрикає: « Благословен, хто приходить в ім'я Господнє! » — там гукатимуть: « Якби не був з нього злочинець, не передали б ми його тобі! » (Ів. 18,30). Сьогодні називають Христа Сином Давида, завтра вважатимуть його за гіршого від розбійника Варавви. Є лиш одна різниця: при тріюмфальному в'їзді Христа не видно піде його дорогої Матері-Марії, зате на хресному шляху і на Голготі, Марія буде біля Ісуса, доки меч болю не прошиє її матірнього серця.

Все це характеризує тріюмфальний в'їзд Ісуса в Єрусалим. Тріюмф гарний, торжественний, спонтанний, чистий, одначе переплетений і назовні, і внутрі, великим болем. Найперше ж те, що цей тріюмф тривав дуже коротко, бо вже ввечері того самого дня не існував він більше. Наступні дні, аж до Великої п'ятниці — це наче безпосереднє приготування до смерти. Приготовлявся до неї Христос, щоб прийняти її за нас; приготовляли її й вороги Христові; Юда ж, один з апостолів обмірковував зраду. Народ, що сьогодні кличе « Осанна! », у п'ятницю кричатиме: « Розпни, розпни його »! Апостоли, які під час тріюмфального в'їзду горнулись біля Ісуса, як найближчі друзі нового Царя Ізраїльського, в Гетсиманському саді, в ніч ув'язнення Ісуса, всі повтікають як сполохані пташата. Не зважаючи на це все, Ісус хоче ввійти тріюмфально в Єрусалим, щоб узяти в посідання і світ, і людські душі, щоб дати видимий початок заснування Царства Божого на землі.

Дорогі брати і сестри, як колись в Єрусалимі, так і сьогодні все людство відчуває потребу повної орієнтації на Спасителя. Бо вся складна структура нинішнього людства потребує близького співжиття, надівсе ж — любови. Людство, як колись так і сьогодні, пробувало всіляких доріг, вживало різних засобів, застосовувало

різні-прерізні системи, але завжди зазнавало розчарування і зневіру. І як колись, в оцю пропам'ятну неділю, народ Єрусалиму, так і сьогодні все більше й більше людство набирає переконання, що щастя, оце туземне, соціяльний лад, міжнародний мир, любов між одиницями і народами може зродитися і розвиватися лише з Христом і походити від Христа, найвищого Володаря всесвіту. Однак мусимо пам'ятати, що як тріюмф Христа в Єрусалимі, — так виглядають усі тріюмфи на землі, чи це будуть тріюмфи народів, чи Церкви Христової, чи тріюмфи поодиноких людських душ. Ніякий тріюмф, торжество і перемога тут, на землі, не є повні й досконалі. Це досягнемо лиш у вічності. Тільки за допомогою щирої любови до Бога і до людей та через терпіння, які приймемо і перенесемо заради Христа, ми здобудемо воскресіння і правдиве життя у вічності.

Біля Христа-Ісуса юрмилося багато народу, але мало було правдивих учнів, послідовників Христових. Чому так скоро після окликів « Осанна! » несеться « Розіпни його! » в нашому щоденному житті? Бо мало є таких, які йдуть за Христом з внутрішнього переконання, які живуть його наукою, його засадами, самопоконанням, саможертвою. « Коли ви перебуваєте в моїм слові, — повчає Ісус, — ви дійсно будете моїми учнями, і спізнаєте правду, і правда визволить вас » (Ів. 8,31). І дальше: « Тим Отець мій прославиться, коли ви плід щедро приносите — тож і учнями моїми станете... Перебувайте у моїй любові! А в любові моїй перебуватимете, коли заповіді мої будете зберігати » (Ів. 15,8).

Дорогі брати і сестри, і нам не слід стояти осторонь, а треба рішатися і вибирати; або зі світом любити його славу, або з Христом любити смиренність, пониження і упокорення; або зі світом любити його багатства й розкоші, або з Ісусом любити скромність, недостаток, злидні щоденного життя; або зі світом любити вдоволення, вигоди, або з Ісусом любити терпіння і хрести. Від цього

не втечемо, бо коли одне полюбимо, друге зненавидимо — двом панам не можна одночасно служити. Правдивими послідовниками тріюмфу Христа є лиш ті, які разом з Ісусом, слухаючи його слів, уважають цей світ за перехідний табір, а всі блага цього світу вживають остільки, оскільки вони потрібні нам для здобуття вічного життя в Бозі. Тріюмфи ж, які трапляться нам на нашому життєвому шляху, триватимуть коротко. Радше будьмо готовими на зустріч подій « страсного тижня » наших сірих буднів. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Радуйтеся завжди у Господі; знову кажу: Радуйтеся! Хай ваша доброзичливість буде всім людям відома. Господь близько! Ні про що не журіться, але в усьому появляйте Богові ваші прохання молитвою і благанням з подякою » (До Филип'ян, гл. 4,4-9)

ОСНОВА ВІРИ І ХРИСТИЯНСЬКОЇ РАДОСТИ

(*Воскресіння Господа Нашого Ісуса Христа* — Йо. 1,1-7)

« Воскресенів Твов, Христе Спасе, Анеели поют на небеси, і нас на земли сподоби чистим серцем Тебе піти і славити ». — « У цей день, що його вчинив Господь, возрадіймо і возвеселімся в нім! » (Ст. Воск. Утр.)

Знаменом Великодня є радість. Воскресіння Христове містить у собі силу, яка відкриває перед людиною остаточну мету її життя, дозволяє ясно пізнати глузд нашого існування, що більше: надає всій історії людства той спільний та суцільний зміст, на основі якого розбудовуємо все наше духове й моральне життя.

Як же інакше було ще передучора, у Велику П'ятницю, коли провалилися всі надії, заломилися людські серця і, здавалося, уже все втрачене. Над Христом-Богочоловіком відбувся жахливий процес з застосуванням тортур, які тільки людська злоба і ненависть була здібна продумати. І здавалося, що людина вбила Бога, що його знівечила і стерла з лиця землі.

Здійснилися пророцтва Старого Завіту: Богочоловік випив до дна гірку чашу невдачі, яку приготувала йому людина, коли до Розп'ятого між небом і землею та конаючого серед страшних мук вона здолу кидала блюзнірські слова наруги: « Якщо ти Син Божий, зійди з хреста! ... спаси себе самого! » (Мт. 27,40). « Інших спасав — себе спасти не може! » (Мт. 27,42).

Це була найбільша невдача, яку лише можна уявити. Висловив її Ісус людськими словами: « Боже мій, Боже мій, чому ти мене покинув »? Тоді прийшов куплений

ціною найбільшої жертви, рівний їй тріюмф передсказаний Божими словами: « Не бійся: я перший і останній і живий. Стався мертвий і от — я живий на віки; і маю ключі смерти й аду » (Об'явл. 1,17-18).

Після того, як на Голготі загомонів могутній гомін останнього слова Спасителя: « Отче, у твої руки віддаю духа мого! » (Лк. 23,46), Ісус склонив голову і помер. Христа поклали до кам'яного гробу на невеличкому пагорбі, званому Голгота. Він, мов той череп, сторчав угору. Але, як це й Христос був передсказав, після трьох днів розступились чудесним способом стіни гробу, розбіглася перелякана сторожа, а на відваленому гробовому камені з'явився Він — Початок і кінець людства, Він — Спаситель світу, переможець сатани і смерти, Він — сама святість, щоб відтепер бути справжньою « дорогою, правдою і життям » для всіх людей, по всі часи аж до кінця світу.

Отого тихого великоднього ранку з гори Голготи понісся голос Ангела: « Христос Воскрес! », благовіствуючи мироносицям велику істину про воскресіння Христа. « Христос Воскрес! » — переказали жінки Апостолам, які тоді сумували і ридали. Словами « Христос Воскрес! » вітали пізніше один одного Апостоли. Це радісне слово « Христос Воскрес! », завдяки апостольській праці, понеслось по цілому світі. І нині цю радісну правду, цей величний привіт « Христос Воскрес! » звертає Мати-Церква до всіх пригноблених, страждальників і терп'ячих своїх дітей.

Радісним є це вітання, бо воскресіння Христове — це тріюмф і основа нашої віри, бо « як Христос не воскрес, то марна проповідь наша, марна й віра ваша » (1 Кор. 15,14). « Але ж Христос таки справді воскрес із мертвих, первісток померлих » (1 Кор. 15,20) впевняє апостол Павло. Воскресіння Христове — це основа нашої надії, бо коли ми надіємося на Христа лише в цьому житті — то ми найнещасніші з усіх людей (1 Кор. 15,19).

Воскресіння Христове — це торжество християнської любови і всього, що найдорожче і найсвятіше для нас.

« Христос Воскрес! » — які ж це сильні, діючі, побажані слова! Як багато вони промовляють до розуму і серця кожного християнина! Яку несхитну правду вони передають нам, звіщаючи перемогу Христа над смертю; Він бо сказав про себе: « Я є воскресіння і життя ». Слова оці говорять нам про зруйнування пекла, про вічне життя і щасливість в Бозі.

Від тепер кожний віруючий знає, що як Христос воскрес — отже, він є Бог, бо єдиний Бог може дати життя. Христос Воскрес! — отже, його Євангельська наука правдива, походить від Бога. Христос Воскрес! — отже, наша віра певна. Відтепер ми напевно знаємо, що « як в Адамі всі умирають, так у Христі оживуть усі » (1 Кор. 15,22).

Ось де джерело правдивої Пасхальної радости! Як же ж не радіти, коли серця наші відчувають, що торжество Воскресіння Христового — це початок того великого, вічного торжества, яке чекає всіх віруючих, як впевняє апостол Петро: « Нового ж неба й землі нової... очікуємо ми, в яких справедливість перебуває » (II Петр. 3,13).

Правда ота, що засновник нашої віри воскрес, що його Бог воскресив із мертвих, є основою нашої духовної надприродної радости, утіхи й щастя. Але Христос зі своїм воскресінням хотів нам ще щось більш дати. Він хотів ось чого: як він воскрес у славі, щоб і ми також воскресли, тому запевняв: « Істинно, істинно говорю вам: Надходить час, — ба, вже й тепер він, — коли померлі вчують Сина Божого голос, а вчувши оживуть... і вийдуть ті, що чинили добро, на воскресіння життя. А ті, що зло чинили воскреснуть на суд » (Йо. 5,25-29).

Отже, дорогі брати і сестри, всі ми воскреснемо, але не для всіх буде однаковим воскресіння. Ті, що живуть на землі для Христа, воскреснуть для блаженного життя;

а ті, що виконують волю тіла з його пристрастями і пожадливостями та волю безбожного світу, воскреснуть для осудження. « Хто бо для свого тіла сіє, той з тіла пожне зітління; а хто сіє для духа, той від духа пожне життя вічне » — каже апостол Павло (Гал. 6,8). Усе залежить від нас: яке буде наше туземне життя, така і смерть.

Воскресіння Господа, дорогі в Христі, для нашого народу, який так багато терпить на цьому земному подолі, має ще особливіший характер: воно стає неначе нашим всенародним святом. Це свято пригадує нам, що Воскресіння здобувається болісним трудом, терпінням і боротьбою аж до проливу крови. Тому то Воскресіння Христове стало для людства надією майбутнього відродженого життя. А символом свята відродженого життя на Україні стало яєчко, що дає початок життя, у формі стилевої писанки.

У цей радісний день Воскресіння Христового з наших придавлених всяким горем душ лине зітхання до Господа: « Твій Хрест, о Господи, став нам прапором: Чи хтонебудь може його принизити і під ним нас перемогти »?

Тому то, дорогі брати і сестри, в дні Великодня в радісному привіті « Христос Воскрес! » скріпімо наші серця, зміцнім у собі віру в остаточну перемогу правди над неправдою, добра над злом, та з повною надією прямуймо до морального і всенароднього відродження. Пам'ятаймо, що лише після страсного тижня, повного терпінь і упокорень, після кривавої Голготи приходить день Воскресіння. Довіряймо Христові-Богові, який з повною щирістю і переконанням нас запевнив: « Я є воскресіння і життя. Хто в мене вірує, той, навіть і вмерши, — житиме! » (Йо. 11,25). Амінь.

БЕЗ ВІРИ НЕ МОЖНА СПАСТИСЯ

(*Неділя Томина* — Йо. 20,19-31)

« Щасливі ті, які, не бачивши, увірували! »
(Йо. 20,29)

В неділю Пасхи, як вечоріло і сумерк покрив Єрусалим, Апостоли Христові, охоплені страхом перед юдеями, зачинилися у вечернику, де перед трьома днями споживали з Ісусом останню святу Вечеру. Аж ось, кімната наповнилася світлом і перед ними несподівано станув Христос — у своїй власній особі; Він показав їм свої пробиті руки й бік та промовив: « Мир вам »! Оклики радости понеслися з наболілих сердець Апостолів; розцвіла усмішка на їх перестрашених обличчях. Ісус ще раз успокоює Апостолів, кажучи їм: « Мир вам! Як мене послав Отець, так я посилаю Вас », і дихнувши на них, казав ще: « Прийміть Духа Святого! Кому відпустите гріхи — відпустяться їм, кому ж затримаєте — затримаються » (Ів. 20,19-23).

Під час цієї появи воскреслого Ісуса, бракувало лиш одного апостола — Томи. Коли ж інші апостоли йому пізніше розказували про цю подію, Тома з повним недовір'ям заявив: « Якщо не побачу на його руках знаків від цвяхів і не вкладу свого пальця у місце, де були цвяхи, а й руки моєї не вкладу в бік його — не повірю »! Ось символ надмірної обережности, але й впертого недовір'я. Тома — апостол не може повірити в те, що Христос встав із гробу, що Він воскрес і явився апостолам. Він хоче побачити його власними очима, бажає діткнутися його.

Дорогі брати і сестри, протягом усіх віків аж до сьогодні апостол Тома має своїх вірних послідовників у недовір'ї до Бога і Христа-Богочоловіка, перш усього ж до Воскресіння Христового. Багато так званих учених, інколи ж і недовчених людей, повторяють за Томою: « Як не побачу... й руки моєї не вложу... не повірю »! Якщо я побачив би Бога, я повірив би в нього! Якщо я побачив би душу — повірив би у її існування! — Якщо хтось повернувся б з другого світу, я повірив би, що він існує! Якщо я міг би хоч одним оком поглянути в пекло, тоді й повірив би в нього! Якщо відкрилися б кивоти і щезло б утаєння Євхаристійного Ісуса, я повірив би в нього! — Ось, домагання сьогоднішніх послідовників Томи-апостола. А що це все не здійснюється згідно з бажання багатьох невірних Томів, то вони вважають себе виправданими у своєму недовірстві й скептицизмі.

Відповідь Христа Томі була дуже ясна: треба вірити, хоч і не бачимо, не доторкаємося. Але може хтось запитає: Чи розумно поступає людина, коли вірить у те, чого не бачить і коли на тій вірі основує свою будуччину, своє щастя, своє спасіння? Людина ж — істота розумна. Невже вона й далі залишається собою, коли спирається лише на авторитет Бога, коли вірить його об'явленню й живе згідно з ним?

Можемо з цілковитою певністю відповісти: Так, ми й далі залишаємося розумним, і то дуже розумним створінням, яке мудро і второпно поступає. Чому? Тому, що на світі й в житті є дуже багато речей, яких не можна бачити і доторкати власними руками. Наприклад, душі не можна ані бачити, ані доторкати, ані чути, бо вона є духова; а все, що духове є поза нашими змислами. Намагатися побачити душу — це щось такого, як хотіти пізнати барву волосся якоїсь людини за допомогою термометра. Не в тому трудність, що цього не можна здійснити, бо термометер є малий чи великий, а тому,

що це термометер, здатний міряти лиш температуру.

Коли приглянемося ближче цілому нашому життю і нашому знанню, то переконаємося, що дуже маленьку частину цього знання ми здобули власним зусиллям чи досвідом. І, навпаки, про існування чи діяння багатьох речей ми знаємо лише тому, що повірили авторитетові інших людей. Багато з нас знають про існування дальших частин світу, народів, різних мов, культур і т.д., бо повірили авторитетові своїх родичів, вчителів, чи інших людей, які це все бачили, простудіювали і нам переказали. Годі ж бо нам особисто переконуватися про те, що вогонь палить, пече, що бритва ріже, що дим зачаджує; ми прийняли ці правди заради авторитету інших людей. Тому, як бачимо, пізнання правди про багато речей за допомогою віри й авторитету інших є притаманне розумній людині, згідне з її природою, тож ніяк не вимагає власного досвіду і пересвідчення про них. Якби кожна людина хотіла особисто про все переконатися, всього доторкнутися своїм пальцем, як невірний Тома, то не здобула б потрібного знання, не зробила б у житті помітного поступу.

Дорогі брати і сестри, коли ж справа мається так у речах, в яких кожна людина може особисто переконатися, може своїм власним зусиллям пізнати, то це стосується до пізнання з віри у справах і правдах, яких досвідом ніхто з людей ніяким чином пізнати не може. А такими правдами, яких людський розум не досягає і до яких принаймні в часі людського життя тут, на землі, ніколи не дійде, є деякі правди Божі. Тож і не диво, чому так важливою в християнському житті є віра, і чому вона є основою нашого спасіння, бо: « Праведник з віри буде жити » (Рим. 1,17), і знає, що без віри не можна спастися.

Коли ж віра є такою важливою в житті людини, тоді, дорогі в Христі, ми добре робимо, якщо беззастережно довір'яємо Богові й заради його авторитету принимаємо

всі правди, які до вірування подає нам Христова Церква, і то іноді такі, що наш обмежений людський розум ніяк зглибити не може. Кому як-кому, але Богові можемо з цілковитою певністю довір'яти і така віра є дуже розумною. Чому? Тому, що Бог — це абсолютне, найвище знання і правда. Він усе знає. Перед ним немає нічого закритого в світі фізичному й духовому. Він початок і кінець усіх речей, всього існуючого. Тому можемо і мусимо бути цілком певні щодо всякої правди Божої, бо за нею стоїть найвищий авторитет Бога. Бог, сама святість і правда не може нікого вводити в помилку чи говорити неправду, бо це спротивлялося б природі Божій, як, наприклад, несумісним з природою вогня є, щоб він холодив замість того, щоб палити, чи з природою сонця, щоб воно, замість променів світла, кидало тінь і темряву.

Тому ми дуже розумно і добре робимо, дорогі брати і сестри, коли віримо Богові; він бо все знає, і не може помилитися, він сама святість, і не може нам говорити неправди та доводити нас до помилок. Для того й наша віра у правди Божі повинна бути міцна й непохитна, бо від неї залежатиме ціла наша вічність. В обороні нашої віри ми маємо бути готові пожертвувати всі дочасні добра, а то й життя. Зміривши всі земні труди з славою і щастям воскресіння, апостол Павло закликав своїх вірних: « Отож, мої любі брати, будьте тверді, непохитні, визначайтесь у ділі Господнім повсякчасно та знайте, що труд ваш у Господі не марний » (I Кор. 15,58). « Терплю я оце, але не соромлюся, бо знаю, в кого я увірував » (II Тим. 1,12).

Дорогі в Христі, не просім знаків від Бога для нашої віри, як це робив Тома-апостол і як роблять тисячі-мільйони його послідовників; бо він за своє недовір'я не дістав від Христа похвали ні нагороди, а радше догану. Каже йому Ісус: « Подай сюди твій палець і глянь на мої рани. І руку твою простягни і вклади її в бік мій.

Та і не будь невіруючий — а віруючий »! Тома з тривогою мовив: « Господь мій і Бог мій »! І сказав йому Ісус: « Побачив мене, то й віруєш. Щасливі ті, які, не бачивши, увірували! » (Ів. 20,27-29). Будьмо тими щасливцями, бо ми знаємо, в кого ми увірували! Амінь.

З недільного « Апостола »:

« *Тими днями руками апостолів робилося багато знаків і чудес у народі. Всі вони перебували однодушно у притворі Соломона, і ніхто стронній не насмілювався до них пристати; однак народ хвалив їх вельми. Віруючих дедалі більше і більше приставало до Господа, сила жінок і чоловіків...* » (З Діянь Апостолів, гл. 5,12-20)

СМУТОК І СТРАХ

(*Неділя Мироносиць* — Лк. 15,43 — 16,8)

« Хто нам відкотить камінь від входу до гробу? » (Мр. 16,3)

Бурі й гураґани — це кліматичні явища нашої планети. Вони дуже сильні й нищівні. Куди лиш прокотяться, лишають за собою сумний, спустошений краєвид: ліси поламані, дерева покручені, пригнуті до землі чи повиривані з корінням. Житла понищені, дахи позривані — усюди видно знищення і руїну. Подібно виглядав світ після останньої війни. Подібно виглядають міста і села всіх тих країн, де ще й сьогодні кипить війна і несе з собою суцільне знищення.

В природі, після кожної бурі чи хуртовини, настає спокій, погода, відсвіжуюча роса, сонце, що випромінює життєдайне тепло. Одначе для втомленого людства на світі спокій ще не прийшов. Не втихли ще хуртовини, не розійшлися ще чорні хмари. То тут, то там нагло зривається буря. Все ж таки, ми не сміємо допустити до того, щоб нами заволодів смуток і пригноблення, страх і боязнь.

Саме сьогоднішна Євангелія хоче наповнити нас радістю й новою силою духа, повчаючи нас про те, що становить собою правдиве щастя в житті людини. А надусе хоче викорінити і прогнати геть з наших сердець смуток і страх, бо це почуття нищівні; тож сіють вони безрадність, бездіяльність й упідлення людини. Почуття смутку і страху повинні бути зокрема далекими від тих, що шукають Христа Воскреслого.

Смуток — по своїй суті — це почуття руїнницьке.

Воно нищить у людині всі творчі сили, гасить запал, родить зневіру, створює безнадійність. Сили, які мали б послужити до творення добра, краси і правди, вуживає він на нищення людини. Це правда, що причини, які побуджують нас до смутку, бувають серйозні й слушні, але частіше трапляється, що людина піддається смуткові без жодної важливої причини. Тоді людина без потреби нищить себе і затроює життя своїм ближнім. Усвідомити собі це, річ хосенна і великої ваги. Іноді смуток походить з несвідомости, чи з браку сильної віри, а дуже часто підступно підсувають нам його всякі ворожі сили, яким особливо залежить на знищенні даної людини або й цілої суспільности.

Яскравий приклад невластивого смутку подає нам сьогоднішня євангелія. Непотрібно журилися жінки, які « рано-вранці першого дня тижня » поспішали до гробу Христового. Вони дуже тривожилися і говорили: « Хто нам відкотить камінь від входу до гробу? » Невже вони забули те, що Христос заповів, що третого дня воскресне? Коли б вони були мали хоч трохи надії і віри, журба і смуток не мали б у них місця. Навпаки, їм треба було радше перейнятися почуттями радости, бо ось Христос вже встав. Свідчить про це відвалений камінь.

Жінки-Мироносиці на власні очі бачили, як тяжким надгробним каменем привалено вхід до гробу, де спочивало тіло Ісуса — їх надія, любов і щастя. Здавалося, що ніхто не відважиться його відкотити. Самі ж вони — безсилі й не знали, як взятися до цього діла. Тим часом про це подбав хтось інший.

Як дуже короткозорою є людина, як обмеженим є засяг безпосереднього сприймання дійсности! Ми ледве свідомі того, що діється довкола нас у промірі кількох чи кількадесятьох метрів. Все інше, принаймні хвилево, є закритим перед нами. Аж по деякому часі ми переконуємося, що журилися безпотрібно, що безкорисно витрачали енергію.

В житті часто так буває, що й ворожі сили намагаються за всяку ціну привалити « надгробним каменем » наші надії, сподівання, уподобання, нашу будуччину. Інколи ціль свою вони осягають. Одначе, пам'ятаймо, що це ще не причина, щоб сумувати і піддаватися безділлю. А радше всякі ворожі наступи повинні побуджувати нас до наполегливішої праці, до самооборони, гарту духа й сильного довір'я до Божого Провидіння. Будьмо свідомі того, що для « відвалення цього каменя », який іноді нас так дуже пригнітає і давить своїм нестерпним тягарем, співпрацюють з нами й інші люди, а надусе — Божа благодать, про що й ми самі не знаємо, як не знали жінки-мироносиці.

Дорогі брати і сестри, ще більш загрозливим від смутку є страх. Якщо смуток обезсилює, зневіряє, обезвладнює людину, то страх псує та принижує. Люди зі страху відрікаються віри, всіх засад етики, а навіть людської гідности. За « миску сочевиці », за марні « срібняки », або за продовження свого мізерного життя запродують інших, а то й свою власну душу. Страх поштовхує до неправди, до фальшу, облуди і злочину. Тож не диво, що коли ворог Бога і людей хотів знищити людину то завжди послуговувався страхом. За допомогою страху і терору він осягає свою ворожу і злобну мету.

Тому сьогоднішня євангелія закликає нас, щоби за всяку ціну позбутися почуття страху, кажучи: « Не жахайтеся! » Не бійтеся! Ви, що Христа шукаєте; не маєте причини до страху. Бо Христос устав з мертвих. Він смертю смерть подолав. Вся людська сила і злоба зістали знищені, печаті з гробу зірвано, камінь відкочений, сторожі повтікали. Христос переміг! Він живе і тріюмфує!

Дорогі в Христі! Не біймось і ми, що шукаємо Христа живого, воскреслого! Нехай страхаються радше ті, що шукали і шукають Христа, щоб його вбити, щоб його знищили, ті, що відважилися і відважуються богохулити.

Вороги Божі нехай страхаються, бо мимо всіх заходів і старань не змогли й не зможуть убити, знищити Христа-Бога. По трьох днях він воскрес. Тріюмф ворогів Христових був дуже короткий. Вони це добре зрозуміли. Але, на жаль, страх перед відповідальністю за злочин, сподіяний супроти Христа, замість побудити їх до покути, штовхнув їх до дальших злочинів: Христа переслідувати і вбивати у людських душах, вживаючи до цього неправдомовности й підкупства. Не страхаймось цього, бо в остаточнім розрахунку правда завжди переможе.

Коли жінки-мироносиці наближалися до гробу, побачили ангела, який прийшов з висот, щоб відкотити їм камінь від гробу. Ангел цей був ясний, наче блискавка, зодягнений в білу одежу. Жінки, побачивши його, зжахнулися. А він до них промовив: « Не жахайтеся! Ви шукаєте Ісуса Назарянина... » (Мт. 28,2). — « Чого шукаєте живого між мертвими? » (Лк. 24,5), « Він воскрес, його нема тут. Ось місце, де його були поклали!... Але йдіть, скажіть його учням та Петрові, що випередить вас у Галилеї; там його побачите, як він сказав вам » (Мр. 16,6). Й учні увірували, пішли, знайшли Христа, переконалися особисто про його воскресіння. Перші Апостоли, учні й послідовники Христові станули під прапор Розп'ятого Ісуса і, наперекір брутальному насиллю й дикій заїлості, пішли відважно на підбій світу, не зважаючи на гоніння, переслідування і пролив крови; вони осягнули свою мету: поширили Божу благовість по цілому світі.

Дорогі брати і сестри, якщо і ми в нашому житті щиро шукаємо Христа, тоді не страхаймося ворожих Христові сил. Та не шукаймо Христа поміж мертвими, Христа історичного, такого, який лише колись жив і діяв. Зате шукаймо Христа воскреслого, живого, Христа тріюмфуючого. Лише такий Христос може бути нашою остоєю, нашою силою, провідником, і остаточною перемогою. Станьмо відважно під прапор Христовий! Без

смутку і страху впроваджуймо Христа в усі ділянки нашого життя, нехай він їх оживляє, нами керує. Поширюймо Царство Боже всюди, де лише живемо і працюємо. Тоді напевно зчезнуть з наших сердець смуток і страх, а оживлятиме нас сильне довір'я в безмежне Боже провидіння. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Тими днями, коли учнів ставало дедалі більше, зчинилось нарікання гелленістів на євреїв, що вдів їхніх занедбано в щоденній службі. Тоді дванадцятеро прикликали громаду учнів і сказали: « Не личить нам лишити, слово Боже і при столах служити. Нагледіть собі, отже з-поміж вас, брати, сімох мужів доброї слави, повних Духа та мудрости, і ми поставимо їх для цієї служби; самі ж ми будемо пильно перебувати у молитві і служінні слова » (З Діянь Апостолів, гл. 6,1-7)

ДІМ МИЛОСЕРДЯ

(*Неділя Розслабленого* — Йо. 5,1-15)

« Оце ти видужав, — то ж не гріши більше, щоб щось гірше тобі не сталось ».
(Йо. 5,14)

Дорогі в Христі! Сьогоднішнє євангеліє веде нас думкою в Єрусалим до входових, так званих, Овечих воріт міста, при яких було купелеве місце. По-єврейському звалось воно « Ветезда », тобто « дім милосердя ». До цього купелевого місця вело п'ять критих переходів, в яких лежало багато хворих: сліпих, кривих, усохлих, спараліжованих. Всі вони чекали хвилини, коли то час-до-часу ангел Господній прийде і заколотить воду. І хто перший поринав у воду по тому, як вода заколотилася, то одужував, хоч яка б там була його хвороба. Біля того ставка лежав спараліжований чоловік від тридцять вісім років. Аж тут несподівано підходить до нього Христос-Спаситель і каже до нього: « Бажаєш одужати? » Недужий з переповненого болем серця одрікає Ісусові: « Не маю нікого... хто б мене, коли ото вода зрушиться, та й спустив у купіль... ». Тоді Ісус, повний співчуття і милосердя, мовить до нього: « Устань, візьми твоє ложе і ходи! » На приказ Христовий сталося чудо: спараліжований чоловік відразу ж одужав, встав, узяв ложе своє і почав ходити. Видужалий навіть не спостеріг добре, серед товпи народу, хто саме оздоровив його. По деякому часі зайшов він до Храму подякувати Богові за видужання. І тут Ісус наблизився до нього та мовив: « Оце ти видужав, — тож не гріши більше, щоб щось гірше тобі не сталося! »

Дорогі брати і сестри, ця євангельська поділ, яка мала місце перед двома тисячами років у Єрусалимі є живою дійсністю і в наші дні. Ввесь світ — це наче велика лікарня, шпиталь. Все людство часто навіщають дошкульні нещастя, війни, революції, а слідом за цим — каліцтво, недуги без числа і міри. Скільки то шпиталів у кожному теперішньому місті: Як багато там хворих, калік! Спитаймо лікарів, що за причина тих незчисленних недуг, а вони без вагання відповідять нам, що переважно джерелом цих недуг є рознуздане, грішне людське життя, алькоголь, розпуста, нестриманість, надмірний гнів, ненависть. Загляньмо у заведення для найнещасливіших людей, які позбавлені світла розуму, а лікарі й цим разом, заявлять, що в більшості випадків причиною є провини особисті або гріхи батьків.

Тим же лікувальним місцем і чудотворною купіллю, « домом ласки » для людства тут на землі, є Церква Христова, з вічно живими джерелами ласк, із святими Тайнами: Хрищення, Покаяння, Пресвятої Євхаристії. Хворими паралітиками, до певної міри, є кожний з нас. Рід недуги людства, і нашої, пояснює св. Августин символічно, розглядаючи предивне число « тридцять вісім ». У св. Письмі число « сорок » дуже часто означає досконалість закону. Коли взяти число 38, то закон ще не повний, бо до сорока, до досконалости, бракує йому ще двох одиниць — дві найважливіші заповіді, тобто любови Бога понад усе, і любови ближнього, як самого себе.

Дорогі в Христі! Коли цих двох заповідей у житті людини забракне, тоді вона хворіє, бо відвернулася від Бога і звернулася до створінь. А Бог, створивши людину, поклав у її природу свій споконвічний кодекс — книгу заповідей, між якими первоначальними є дві заповіді, тобто любови Бога і ближнього. Це правда, що любимо те, що бачимо, пізнаємо, доторкаємо. Але Бога « ніхто ніколи не бачив » — каже св. Йоан, а в іншому місці ще додає: « Бог є любов, і хто перебуває в любові, той

перебуває в Бові, а Бог перебуває в ньому » (1 Ів. 4,16). Так, це правда, Бога не бачимо нашими тілесними очима, проте бачимо і доторкаємося Божої подоби — наших ближніх. Любов'ю ближніх ми наче очищуємо наші очі, щоб побачити Бога таким, яким Він є. Тим то й каже апостол Іван: « Хто не любить брата свого, якого бачить, той не може любити Бога, якого він не бачить » (1 Ів. 4,20).

Ось небесний лікар-Ісус питає паралітика: « Бажаєш одужати? », — а недужий одрікає йому: « Не маю нікого... хто б мене... спустив у купіль ». Авжеж, для видужання цього хворого треба було людини, але тієї людини, що є водночас Богом: « Один бо Бог, один також посередник між Богом та людьми — чоловік Христос Ісус » (1 Тим. 2,5). Ось, прийшла людина Христос-Бог, яка приказує паралітикові: « Устань, візьми ложе твоє і ходи! ». Це слово « устань » не був звичайний собі приказ, але акт чудесного оздоровлення. До цього Христос долучує ще наступні два прикази: « возьми ложе твоє — і ходи ». Перед оздоровленням ложе тримало на собі хвору людину, тепер, коли людина здорова, має достатньо сили, щоб нести своє ложе.

Дорогі брати і сестри, чи ж це не відгук слів Апостола, який навчав: « Носіте тягарі один одного й тим робом виконаєте закон Христа » (Гал. 6,2)? Чи ж наказом: « візьми ложе твоє », Христос не хотів начебто сказати: « люби ближнього твого »? Найбільший закон Христовий — це любов, а любов не є повна і досконала, доки її не виявимо нашим ближнім, доки не почнемо взаємно носити тягарів своїх — « в повноті покори й лагідности, з довготерпеливістю, терплячи один одного в любові, намагаючися зберігати єдність духа зв'язком миру » (Єфес. 4,2-4). Коли ми здорові в Христі Ісусі, зносімо терпеливо немочі наших ближніх, як наказує апостол Павло: « Носіте тягарі один одного й тим робом виконаєте закон Христа » (Гал. 6,2).

Так тоді, дорогі брати і сестри, візьмім і ми « ложе » своє, тобто чинім діла любови для наших ближніх. Не стіймо на місці, але « ідімо! ». Куди ж іти нам? До Господа, якого маємо любити цілим своїм серцем, всією душею і думкою своєю. Певне, ми ще не дійшли до Господа, але маємо з собою ближнього, і разом з ним, а теж за його допомогою, дійдемо до Бога — нашого найвищого щастя і остаточної мети.

Життя людини — це повсякчасна боротьба за існування, що з кожним днем стає щораз то завзятішою. А втім, немає на світі людини без схиблень, упадків, гріхів, бо людська природа, відразу ж таки після створення, не видержала проби, спроневірилась, згрішила, стала уломною. І ми всі нащадки Адама, обезсилені ваготою гріха. Наша душа, здебільша позбавлена ласки Божої, стає якоюсь кволою, спаралізованою у всіх своїх чинностях, у відношенні до надприродного життя. Все ж таки ми не повинні цього соромитися, але признатися перед Богом до наших вад й упадків. Христос-Богочоловік хоче і може нас умить оздоровити, як отого євангельського паралітика. Як колись до паралітика, так сьогодні й до нас Христос звертає запитання: « Бажаєш одужати? » Тож в усіх немочах нашої душі звернімось до Ісуса і скажімо: « Хочу бути здоровим! Лиш не маю нікого, хто б мене... спустив у купіль! Хто вилікував би мої душевні рани, підніс з упадків і грішних вад! » Христа-Спасителя ніхто не може скувати кайданами, обмежити кордонами. Він завжди при нас своєю силою і любов'ю. І як лише знайде він у нас одробину каяття, довір'я й любови, тоді напевно і до нас промовить: « Устань, візьми ложе твоє і ходи! » Бо для знедолених розслаблених гріхами людських душ Небесний Лікар-Ісус подбав про « Ветезду » — про дім благодаті — про Церкву і св. Сповідь, в якій чудодійними словами Христа: « Я тебе розрішаю від гріхів твоїх », душа людини знову приймає повне здоров'я та силу, внутрішню радість і

щастя. Так тоді використаймо цю чудодійну купіль у Церкві Христовій — святу Сповідь, записуючи глибоко в своєму серці осторогу Ісуса Христа: « Оце ти видужав, — тож не гріши більше, щоб щось гірше тобі не сталось! ». Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Тими днями сталося, що Петро, обходячи всі усюди, прибув і до святих, що мешкали в Лідді. Там він знайшов одного чоловіка, на ім'я Еней, що лежав на ліжку вісім років і був паралітик. Петро сказав до нього: « Енею, Ісус Христос тебе оздоровляє. Устань і сам постели собі ліжко! » І вмить той підвівся. І бачили його всі мешканці Лідди та Сарону, і навернулися до Господа »

(З Діянь Апостолів, гл. 9,32-42)

БОЖИЙ ХЛІБ І ЖИВА ВОДА

(*Неділя Самарянки* — Йо. 4,5-42)

« Була б ти відала про дар Божий, ..і хто той, що каже тобі: Дай мені напитися — то просила б сама в нього, а він дав би тобі води живої » (Йо. 4,10)

Дорогі брати і сестри! В сьогоднішньому євангелію розповідається про подію, в якій Ісус дає нам чотири важливі повчання.

Одного разу прийшов Ісус з учнями в самарійський Сихар. Натомившися з дороги, він присів біля криниці Якова. Тим часом « учні його пішли були до міста харчів купити » (ст. 8). Коли вони принесли харчі, почали припрошувати Ісуса: « Їж лишень, Учителю ». Але з відповіді його довідалися, що Христос має ще іншу їжу. « Їстиму я їжу, незнану вам... Їжа моя, — каже до них Ісус, — волю чинити того, хто послав мене, і діло його вивершити » (ст. 31-34).

Подібно просить Ісус у самарянки води, щоб загасити спрагу, коли каже: « Дай мені напитися » (ст. 7). Скоро самарянка готова йому її подати, Христос об'являє їй тайну, що про іншу воду йому йдеться: « Кожен, хто ту воду п'є, знову захоче пити. Той же хто нап'ється води, якої дам йому я, — не матиме спраги по віки. Вода бо, що дам йому я, стане в ньому джерелом такої води, яка струмує в життя вічне » (ст. 13-15).

Подібне зіставлення цих двох речей — матеріяльної і духовної — бачимо, коли Ісус починає говорити про культ Самарян і Юдеїв: Бога слід почитати духом і правдою. Ісус промовив до самарянки: « Повір мені,

жінко, — час надходить, коли ані на цій горі, ані в Єрусалимі не будете ви поклонятися Отцеві... справжні поклонники Отцеві кланятимуться: у дусі й правді. А таких поклонників і шукає собі отець ».

Вкінці, дає Ісус ще й четверте повчання, коли разом з учнями дивиться на лани збіжжя. Він говорить їм про жнива, які повинні спонукувати їх, щоб приготовлялися до жнив духовних: « Підведіть очі ваші та й погляньте на ниви, — вони вже для жнив доспіли... » (ст. 35).

Дорогі брати і сестри! Євангельська розповідь про хліб і воду служать для того, щоб краще об'явити людям божеську особу Христа-Спасителя, його таїнственну злуку з Отцем небесним. Наука ж про почитання Бога і жниво мають на меті познайомити нас з ролею і працею Церкви, яка всеціло напрямляється до того, щоби через почитання Бога духом з'єдинити в собі всі народи світу, почавши від Самарян.

Це правда, що люди в загальному, їдженням і питтям хочуть насититися та вгасити спрагу; та Христос часто може відізватись до нас словами: « Ви шукаєте мене не тому, що чуда бачили, а тому, що хліб їли та й наситилися » (Ів. 6,26). І дальше напоминає Христос: якщо хочемо направду насититися і загасити спрагу, тоді треба працювати « не на ту їжу, що проминає, але на ту їжу, яка залишається на життя вічне, — яку дасть вам Син Чоловічий, бо його Бог Отець назнаменував » (Ів. 6,27). Щоб людство не голодувало душевно під час мандрівки туземного життя, Спаситель дає нам чудесну їжу і напиток — своєї Божої науки, своїх святих Тайн, а зокрема Пресвяту Євхаристію. Як довго живе людина на землі, так давнє її бажання злучитися з Богом, який є одинокою й остаточною поживою людських душ. Якраз Ісус Христос задовольнив бажання людини тим, що дав їй змогу не лиш тужити, бажати, пізнавати Бога, але й ним кормитися. Тому Христос впевняв усіх: « Божий бо хліб той, що з неба сходить і життя світові дає... Я

хліб життя. Хто приходить до мене — не голодуватиме; хто в мене вірує — не матиме спраги по віки » (Ів. 6, 33-35). « Я — хліб живий, що з неба зійшов. Коли хто цей хліб їстиме, житиме по віки. І хліб, що його я дам, це тіло моє за життя світу » (6,51). « Істинно, істинно говорю вам: Якщо не споживатимете тіло Чоловічого Сина і не питимете його кров, не матимете життя в собі ». І дальше впевняє нас Ісус: « Хто тіло моє їсть і кров мою п'є, той живе життям вічним, і я воскрешу його останнього дня. Бо тіло моє — їжа правдива, і кров моя — правдивий напій. Хто споживає тіло моє і кров мою п'є, той в мені перебуває, а я — в ньому... хто цей хліб споживатиме, той повіки житиме » (6,53-56.58).

Дорогі брати і сестри, ось де правдива пожива для зголоднілих людських душ, де вода жива для наших спраглих душ! Людська душа всією своєю істотою прагне до правди, вдоволення і безконечного щастя. Цю ж спрагу людських душ заспокоює Христос своєю наукою і ласкою святих Тайн. Нам лиш потрібно вслухатися в науку Христову, пізнати його, бо знати Господа Ісуса — це стільки, що й осягнути вічне, надприродне життя. Каже Ісус: « Вічне життя в тому, щоб вони спізнали тебе, єдиного, істинного Бога, і тобою посланого — Ісуса Христа » (Ів. 17,3). Тому, можна сміло твердити, що найнещасливішою, найбільш голодною і спраглою на світі є та людина, яка по правді не знає Христа-Ісуса. Юдеї його не пізнали і через це зненавиділи і явно відцуралися Христа-Чоловіколюбця. Первосвященик Каяфа не пізнав Ісуса і видав на нього присуд, як на богохульника. Ірод, юдейський цар, не пізнав Христа, і разом зі своїм двором насміхались з Божої Премудрости. Римський намісник Пилат не поцікавився Христовим Царством і його правдою, тож видав невинного Ісуса на розп'яття. Те саме діється й по нинішній день.

Ми ж віримо, що Христос-Бог, початок і кінець усіх створінь; Він Володар усіх володарів. В нім усі скарби

премудрости і знання (Кол. 2,3). Він єдиний посередник між Богом і людьми. В його руках вся доля всіх людей: « Все передане мені моїм Отцем » (Мт. 11,27), каже Ісус. « Дана мені всяка влада на небі й на землі » (Мт. 28,18). « Я — путь, істина і життя! Ніхто не приходить до Отця, як тільки через мене » (Ів. 14,6). « Коли спраглий хтось, нехай прийде до мене і п'є » (Ів. 7,37).

Джерело живої і животворної води тепер відкрите для всіх у Христовій Церкві. Проте, як же багато людей сьогодні жадібно п'є не воду спасіння, але смертоносну отруту недоладних розкошей і приємностей цього світу, що їх черпають кухликом своїх пожадливостей? Хто п'є таку воду, « знову захоче пити », каже Ісус. Бо всі блага і все щастя туземного життя ніколи не наситять людини.

Дорогі в Христі, кожна людина на світі має в собі вроджену свідомість вищої сили, яка кермує всесвітом, яка є джерелом життя і від якої залежить теж усе життя людини. Тому й природно виникає питання: Як, у якій формі маємо почитати це Найвище Єство-Бога? І тут знову Христос дає повчання; « Бог — Дух. Ті, що йому покланяються, повинні в дусі й правді поклонятися » (Ів. 4,24). Тобто — почитання Бога не залежить від місця, але від людини, яка має вшановувати Бога всією своєю істотою, всім своїм серцем, всією своєю душею. Без цього наше почитання Бога буде порожнім лицемірством і не принесе жодної користи для наших душ. Шану віддаватимемо Богові всією нашою істотою, коли визнаємо його нашим єдиним найвищим авторитетом, метою нашого життя, підкоряючись постійно його святій волі, виконуючи його незмінні закони і заповіді.

Так почитаючи Бога, співдіятимемо з його святою Церквою, яка оживляє все наше життя і веде нас до спасіння. Тож духом почитаймо Господа і славім його безконечну доброту, його опіку і безмежну любов до нас.

Маємо вшановувати Бога, дорогі брати і сестри, не

лише « духом », але й « правдою ». Що це значить? Старозавітні жертвоприношення і обряди юдеїв були лиш прообразами і тінню правди. Коли ж Христос-Богочоловік повис на хресті, встановляючи повсякчасну Безкровну Жертву за гріхи світу, то саме тоді прославив він Бога правдою. Тому то постійне приношення тієї безкровної жертви Нового Завіту є, водночас, найдосконалішим прославленням і почитанням Бога правдою. Слідом за цим всі наші вчинки і діла будуть проникнуті любов'ю до Бога і наших ближніх і саме це буде найкраще почитання Господа у правді. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Тими днями ті, що розсипалися через гоніння з приводу Стефана, досягли аж до Фінікії, Кипру й Антіохії... Рука Господня була з ними, і велике число було тих, що увірували й навернулись до Господа... І пристало багато людей до Господа... В Антіохії вперше учнів названо християнами... »

(З Діянь Апостолів, гл. 11,19-30)

СВІТЛО ДЛЯ СВІТУ

(*Неділя Сліпородженого* — Йо. 9,1-38)

Одного разу Ісус « переходивши, побачив чоловіка з роду сліпого ». Сліпий від народження! У нього вічна ніч: не має зору, не має світла. Для нього образ світу цілком інакше виглядає і є дуже обмеженим. Багато, дуже багато втрачає сліпий за час свого туземного життя.

Дорогі брати і сестри! Подібно як той мешканець Єрусалиму, що сліпий від народження сидів біля храму Божого і не бачив його, так, — в духовному значенні — перебуває сьогодні людство. Саме тепер часи переслідування істинного образу Христа, Господа любови і всепрощення. Людство в більшості ніби незряче, дожидає милостині для притемненого зору свого духа і зубожілого серця, дожидає ласки-сонця віри, бо тільки віра в Бога становить собою справжню основу духовного життя і дає для духа світло і зрячість, а для серця блаженну щасливість. Отим сліпцем від народження є також і ми, кожний з нас зосібна. Самі з себе, в наслідок первородного гріха, ми є темнотою, ніччю; ми — сліпі, цілковито позбавлені вищого, Божого світла. Сліпі на наші пожадливості й грішні пориви, на наші упадки і потребу покути; сліпі на наші обов'язки, на наші згіршення і їх лихі наслідки; сліпі на речі Божі і таїнства Христові, на внутрішні надхніння, на викиди нашого сумління.

Аж ось надходить Ісус, який про себе й каже: « Я світло для світу »! Цей Христос помазав очі сліпця замішкою з пороху і звелів обмити в Сілоамській купелі. А він, обмивши очі, прозрів.

Той самий Христос — « світло для світу » — похиляється над нами і шле нас до купелі святого Хрищення і Покаяння. Завдяки воді святого Хрищення чи ласки Покаяння, відзискуємо зір духа; новий надприродний світ відчиняється перед нами, як це сталось з євангельським сліпцем... Завдяки святому Хрищенню, крім фізичного зору, природного світла розуму, ми посідаємо ще чутливе око на світло повноти правди, око святої віри. Саме вірою оглядаємо світ задумів Божих, і думаємо так, як думає Бог. Нею посідаємо « світлість життя » (Ів. 8,12); нею пізнаємо повноту правди про найбільші і найпіднесліші питання життя, на яких все інше основується. Око святої віри дає нам повне світло для розв'язки трудних питань, які безустанно тривожать духа людини: — звідки я? пощо живу? Світло святої віри, цілком певної, ясно дає добачити нам: пощо живемо тут на землі, що тут маємо робити, що нас чекає після цього життя або в небі, або в пеклі? Так, ми були сліпі, але через Тайну святого Хрищення ми відзискали зір і через нього ми побачили великий, красивий, предивний і надприродний світ Божий.

« Я світло для світу » (Ів. 8,12) — це не фраза без значення, а свята правда. Христос Богочоловік освітлює кожну людину, що приходить на світ. Він світить також своїм ученням, а й своїм прикладом. Тому заявляє: « Я світло світу; хто йде за мною не ходить в темряві, а матиме світло життя! » Однак люди про це дуже часто забувають та легковажать собі світло Христа. Як несповна розуму біжать вони за блудними огниками людських теорій, де за кожним кроком огортає їх щораз то більша темрява, тож, урешті, не знають вони, куди їм спрямувати свої кроки. І хоч Христос запевнює, що « хто йде за ним... матиме світло життя », то багато людей, наче глухі й сліпі, відвертаються від Христа і марно гинуть.

Це ясне сонечко — Христос — не тільки світить,

але й огріває та дає життя. Так, як весняне сонце вирощує зі землі рослини, так, рівночасно, його тепле проміння проганяє зле й їдовите хробацтво з темних закутин землі. Ісус оздоровляє сліпого від народження, та власне тоді появляються також і вороги Христові. Фарисеї у великій злості взяли оздоровленого жебрака на допит і почали обвинувачувати й Христа в недодержанні суботи; в тому бо дні забороненою була всяка праця. Вони казали, що їм відомо про Мойсея, а звідки Христос — цього не знають. І от жебрак, що прозрів, відказує: « Це ж дивно, що не знаєте звідки він, а він мені очі відкрив... коли б не від Бога був цей, він нічого не міг би чинити ». Однак фарисеї, горді з своєї книжної мудрости, закричали: « Чи тобі нас учити? » і прогнали жебрака.

Дорогі в Христі! В цій події з'ясовано істину повсякчасного значення. Один з ключів до них дано в події з суботи. Фарисеї, — яких Євангеліє називає побіленими вапном гробами, а в середині повними гнилі, — обвинуватили Ісуса в оздоровленні людини святкового дня. Від їхньої безсердечности, — як колись так і сьогодні, — повинні звільнитись душі, щоб глянути на світ, як діти, а ще докладніше, як отой сліпороджений, що прозрів — ясним зором бачення правди. Тоді серце людини починає говорити: відкривається перед нею образ Бога живого, який створив людину з пороху землі. І тепер Він прийшов до неї, усунув уроджені вади зору, — знову ж таки за допомогою землі. Сьогодні, — подібно як прозрілий сліпороджений — ввесь рід людський є на іспиті перед своїм Творцем: чує його слова з Євангелії, тож повинен дати відповідь — або підкоритись сучасним фарисеям і відійти від світла віри, або бачити чудесний світ, повний благодати, щастя і правди, за допомогою ока святої віри.

Оздоровлений жебрак не боявся погроз старшини і фарисеїв. З подивугідною простотою, з неустрашимою відвагою і мужеством, з серцем переповненим вдячністю

і радістю за одержану ласку, всім оповідає він своє оздоровлення, — хто лиш бажає про це довідатися.

Чи й ми, християни, які одержали ласку святого хрищення, не будемо з вдячністю захищати та співпрацювати з нею у нашому щоденному житті? Дивна постать оцього сліпородженого стоїть перед нами, як несхитний стовп святої віри: хоч його викинула старшина жидівського народу з синагоги та їхньої спільноти, він стає героєм, визнавцем Христа-Спасителя, учителем правди, апостолом! Зате, що оздоровлений жебрак прилюдно визнав Христа-Бога, фарисеї викляли його і прогнали. Але Христос приймає його ласкаво: при першій зустрічі питається: « Чи віруєш у Сина Божого? » Прозрілий же відказує: « А хто він, Господи, щоб я вірував у нього? » Ісус же мовить до нього: « Ти бачив його, — Він той, хто говорить з тобою ». Тоді прозрілий закликав: « Вірую Господи! і поклонився йому ». Той же Христос-Спаситель, дорогі брати і сестри, може й нас питається сьогодні: « Чи віруєш у Сина Божого? » Багато людей цього світу запитують: « А хто ж він... щоб я вірував у нього? » І Христос їм усім відповідає: « Ти бачив його — він той, хто говорить з тобою! » Ти бачиш його в усіх творивах всесвіту, у красі небосклону, у таїнствах природи, в усіх створіннях. Ти бачиш його у твоїй добрій матері, у дбайливому батькові. Ти бачив його, як навістив тебе діймаючий біль, терпіння. — « Він той, хто говорить з тобою » через твоє сумління, через порушення твого серця, коли ти сам-на-сам знаходишся у святині твого духа. Він той, хто говорить з тобою через Євангеліє, через добру книжку, устами батьків, проповідників, священиків, добрих приятелів. Він той, хто говорить з тобою, може, й на цих хвилях етеру.

Прозрілий скрикнув тоді: « Вірую Господи! — і поклонився йому ». Те саме слід і нам робити: визнавати завжди і всюди, серцем, устами, а головно ділами: « вірую Господи », що Ти Творець і керманич усього

всесвіту. Ти — мій початок і мій кінець. Вірую Господи, що від Тебе я вийшов і до Тебе повернуся. Вірую Господи, що людям чесним, добрим, праведним, справедливим і терпеливим Ти даси вічну нагороду, а невіруючим і беззаконникам, подаси заслужене вічне відкинення і прокляття. Тому Тобі єдиному кланятимусь і служитиму тепер і повсякчас, і на віки вічні. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« І, попросивши світла, тюремник ускочив до в'язниці й, тремтячи, кинувсь у ноги Павлові та Силі; а вивівши їх звідти, мовив: « Панове, що мені слід робити, щоб спастися? » Ті відповіди: « Віруй у Господа Ісуса, і спасешся ти і дім твій ». І він, взявши їх тієї години вночі, обмив їхні рани й охристився з усіма своїми »

(З Діянь Апостолів, гл. 16,16-34)

НЕБО — НАША ВІТЧИЗНА

(*Вознесіння Г.Н.І.Х.* — Лк. 24,36-53)

Дорогі в Христі! Сьогодні минає сороковий день від воскресіння Христового. Саме за цей час мала зміцнитись віра апостолів і перших визнавців Христових в тому, що Ісус направду воскрес із мертвих у тому самому тілі, в якому він терпів і був розіп'ятий. Смерть Христа Ісуса була великим ударом і засмутила його учнів. Спаситель помер на хресті, віддав Богові духа. Його померле тіло склали у гробі. Це все спричинило у пригноблених учнів зневіру і захитало довір'я до Ісуса. Однак протягом сорока днів Апостоли й учні Христові такою мірою переконались і утвердились у вірі, що в хвилину вознесіння на небо не було в них вже більше ніякого сумніву.

В день свого відходу з цієї землі Ісус узяв з собою апостолів і найближчих своїх учнів, щоб разом з Пречистою Богоматір'ю вийти на Гору Оливну там, де перед шістьма тижнями заливавсь Ісус кривавим потом, на передодні своїх страждань і смерти. Він вийшов на ту гору, де часто молився й душевно страждав. Ісус вийшов туди в останнє, щоб звідти зачати свій тріюмфльний висхід на небо, осягнувши насамперед вершину гори Голготи. Не інакша й наша дорога до небесної нашої вітчизни. У страсний четвер Ісус вийшов на Гору Оливну вночі, серед темряви і душевних страждань конання; в четвер також Ісус прийшов сюди, у ясний день, повний радости і тріюмфального блиску, щоб вознестися.

Вийшовши на вершок гори, Ісус розмовляв ще зі своєю Пречистою матір'ю Марією, з апостолами, з учнями. Він ще давав їм в останнє своє повчання, вказівки, потіху, пригадуючи: « Слуга не більший від пана свого. Переслідували мене — переслідуватимуть і вас » (Ів. 15,20). « Вилучать вас із синагог. А й година настане, коли то кожний, хто вас убиватиме, буде гадати, що служить тим Богові » (Ів. 16,2). « Голоситимете, ридатимете, світ же радітиме. Журитиметесь, але журба ваша у радощі обернеться » (Ів. 16,20). « У світі страждатимете. Та бадьортеся! Я бо подолав світ » (Ів. 16,33). « Не полишу вас сиротами; я прийду до вас » (Ів. 14,18). « І проситиму я Отця, і дасть він вам іншого Утішителя, щоб з вами був повіки » (Ів. 14,16). Він вчинить, що « одягнетеся силою з висоти » (Лк. 24, 49). « Хай не тривожиться серце ваше! Віруйте в Бога, віруйте й у мене ». Бо, « хто в мене вірує, той так само діла робитиме, що їх я роблю » (Ів. 14,1.12). І так розмовляючи з улюбленими, Ісус благословив їх. Аж ось пробиті цвяхами його ноги відірвались від землі, а Ісус, осяяний блиском слави, зачав підніматись угору. Всі учні, задивлені в Христа, підводили свій зір чим раз вище й вище вдивляючись у ясну далечінь. Аж ось надійшла хмаринка і закрила Христа Спасителя. Апостоли знову звернули свій зір до землі; на неї дивилися тепер, наче інакшими очима; внутрі відчули, що порив і бажання їхнього серця зостались там угорі, біля того, який власне зник їм з-перед очей. — Нам може здаватися, що краще було, якщо б Ісус зостався був між нами аж до кінця світу так, щоб усі могли його оглядати власними очима, дотикатися власними руками, слухати власними ушима. Якщо в дійсності так було б сталося, тоді наша віра мала б меншу заслугу, а й любови зменшилася б чистота і, може, стала б надто змисловою. Більше того: якщо б Ісус зостався був між нами на цьому видимому світі, ми не привикли б підносити наші думки й бажання у світ невидимий, який для

нас є важніший і необхідніший; « видиме бо — дочасне, невидиме — вічне » каже Апостол (2 Кор. 4,18). Ісус прирівнював себе одного разу до квочки. Як квочка скривається, щоб курчатка навчилися її шукати, так Ісус скрився у світі невидимому, щоб ми намагалися шукати Його там, де він перебуває. Тому слушно напоминає нас Апостол народів: « шукайте того горішнього, де Христос перебуває! » (Кол. 3,1).

Щоб нам легше було сконтактуватися з невидимим світом, Ісус ще перед своїм відходом на небо обіцює послати Святого Духа. Ця невидима Особа Божа помагає людям доброї волі відірватись від дочасних і переминаючих благ цієї землі та дає силу, щоб прямувати й осягнути світ невидимий, духовний, вічний.

Отже, вознесіння Христове вчить нас, що існують два світи, тобто: видимий, матеріяльний і невидимий, духовий. Ми вродилися й існуємо в першому світі, тож знаємо добре все його довкілля: сонце, зорі, повітря, води, гори, долини, дерева, рослини й тварини, над усе ж людей — цілі народи. Але є і потойбічний світ — неменш реальний; він прекрасний, він ближчий до нашого духа. Більше того: ми живемо серед нього, хоч наші руки не дотикають його, хоч наші очі його не бачать, хоч наші вуха його не чують. Не дивуймося, що наші змисли не є здатні вловлювати світ невидимий, бож вони схоплюють лише маленьку частинку навіть того, що довкола нас існує. Багато великих, чудових речей наші змисли не вловлюють.

Якщо б ми людині з пралісів Африки чи Індії оповідали, що довкруги неї, ба навіть через її власне тіло переходять хвилі, які несуть таємничі слова, оклики радости, зойки болів, звуки прерізних інструментів і могутніх хорів, вона здивовано гляділа б на нас у переконанні, що розказуємо їй байку. Не повірить нам ця людина, бо ніколи не бачила марконієвих лямп, які можуть ловити радієві хвилі. Передше ніж відкрили

радіо, також і для нас усіх такі речі були неймовірними. І якщо комусь з нас, коли чуємо про світ невидимий, приходить така думка, що це все неможливе, неймовірне, що це все байка і сон, то саме тоді наше знання онтого невидимого світу є достоту таке, як цієї людини з пралісів Африки чи Індії. Тоді нам бракує відповідних « лямп », щоби вловити дійсність невидимого світу. Все ж одного дня, в хвилині нашої смерти, їх матимемо. Тепер бо живемо вірою і віримо у вознесіння Христа у світ невидимий. Перша дійсність невидимого світу — це Бог. Той, хто створив видимий всесвіт, ясне сонце, пестрі розмальовані квіти, людей, які себе взаємно бачать і пізнають, — сам є невидимим. Всемогутній Бог, найбільша дійсність залишається невловимим для наших змислів.

Один чоловік сказав раз до хлопця, даючи йому яблуко: « Хлопче, я дам тобі оце яблуко, коли скажеш мені, де знаходиться Бог? » А хлопчик з дитячою простотою відповів: « А я дам вам цілий кошик яблук, якщо ви скажете мені, де Бога немає! » В Бозі ми є, живемо і віддихаємо. Тож будьмо переконаними про цю важну правду, що ми ніколи і ніде не є самі і неспостережними. Найлюбіший Отець є при нас. Він найвірніший сторож, кожного моменту проникає всі наші думки і почуття. Але одного разу цей невидимий Бог забажав стати видимим. Та через своє недослідиме милосердя і любов прийняв людське тіло від Пречистої Діви Марії, зродившись у цьому видимому світі. Більш як тридцять літ він жив, як кожний з нас: говорив, їв, пив, ходив, працював, терпів і вмер. Але й воскрес. Опісля повернувся у свій невидимий світ, де обіцяв кожному з нас приготовити місце. Відтоді ніхто не міг бачити його, за вийнятком деяких Святих. Для нас Ісус не об'явивсь ніколи, тож так мало відчуваємо його присутність. Однак у своїй безмежній любові Ісус дав нам видимий знак, якого ми дотикаємось і він приводить нас до Особи Христа Бога,

якого не бачимо і дотикнутися не можемо. Цей знак — це Євхаристійний Агнець, де в укритті є живий і правдивий Бог, Невидимий, якого бачимо, якого відчуваємо нашою вірою. Саме Пресвята Євхаристія є тим помостом, що світ видимий лучить зі світом невидимим.

Однак кожний з нас може ще стрінути Христа Ісуса на своїй власній дорозі життя. Одних супроводить Ісус у подорожі, як учнів, які йшли в Емаус. Інших стрічає на роздоріжжях їхнього життя, проникаючи їх світлом своєї ясности, як це вчинив Павлові-апостолові, що йшов з Єрусалиму в Дамаск, щоб там гонити визнавців Христа. Ще до інших Ісус приходить у виді вбогого, потребуючого, хворого, ув'язненого, а передовсім Він бажає всім об'явитись і дати пізнати себе у всіх святих Тайнах, зокрема у Пресвятій Євхаристії. Отже, Христос є присутнім посеред нас, живе між нами і в нас, і його можна пізнати, побачити. Нам лише потрібно достатньої віри, віри міцної, сталої, живої, діяльної, такої, яку мали апостоли. Така віра — це той невгасимий вогонь, з якого виходить динамічна творча сила. Діянню цієї сили ніщо на світі не може протиставитись. Єдино сила і дія святої віри має змогу основно перемінити людину, вилікувати її життя приватне і суспільне, здійснити у світі справжній лад, вчинити з нас повновартних людей. Такої віри Христос домагається і від нас: « Блаженні, що не бачили, а повірили » — каже Ісус. А перед самим відходом на небо Ісус виразно каже: « хто ввірує... спасеться, хто ж не ввірує, буде проклятий ».

Дорогі брати і сестри, коли довкола нас настане темна ніч, не тривожмося, бо саме тоді, як здається, що цей видимий світ тоне в темряві, то власне з цієї темряви виринає світ новий, прекрасний, безмежний, щасливий, світ невидимий, духовий. У ньому побачимо Бога таким, яким Він є. Побачимо ласкаву особу Христа-Переможця; побачимо місце, яке він приготовив для нас у тому новому невидимому світі. Там ми замешка-

ємо разом з Пречистою Дівою, Ангелами, Святими, нашими найближчими і дорогими. Кріпімся надією на Господа, а по тяжкій боротьбі туземного життя знайдемось у великому, переможному поході, що його колись започаткував Христос, вступаючи на небо. Амінь.

З празничного « Апостола »:

« І як вони дивилися пильно на небо, коли він відходив, два мужі стали біля них у білій одежі і сказали: « Мужі галилейські! Чого стоїте, дивлячись на небо? Оцей Ісус, який від вас був взятий на небо, так само прийде, як його ви бачили відходячого на небо ». Тоді вони повернулися в Єрусалим з гори, що зветься Оливною, що близько Єрусалиму — день ходи в суботу »

(З Діянь Апостолів, гл. 1,1-12).

ЗАХИСНИКИ ХРИСТОВОЇ СЛАВИ

(*Неділя Святих Отців* — Йо. 17,1-13)

« Отче, прийшла година! Прослав св. Сина ». (Йо. 17,-

Дорогі радіослухачі! Сьогодні, в Неділю Святих Отців першого Вселенського Собору в Нікеї, ми почули у Євангелії торжественну молитву Ісуса, на передодні Його страстей і хресної смерти. Про що ж молиться Христос до Отця небесного? Найперше — за себе: Він просить, щоб Господь прославив його, як Богочоловіка, в його смерті, у воскресінні та й у небі. Яка ж мета тієї прослави? Остаточна мета прослави Христа — це слава Божа, це зріст і розвиток Таїнственного Тіла Христового, — це спасіння людства. Ось над цими питаннями застановімся сьогодні.

Христос у передсмертних годинах молить Отця Небесного, щоб прославив його у його терпіннях і смерті, кажучи: « Отче, прийшла година. Прослав свого Сина » (Ів. 17,1). Що ж це за година прийшла для Христа? Ісус нічого більше не каже про неї. Але ми добре знаємо, що це благословенна година, якої Спаситель ціле своє життя так дуже прагнув. До неї старанно і запопадливо приготовлялись також вороги Христові. Надійшла година, задля якої Христос-Спаситель прийшов на світ, тобто година найбільшого пониження, впокорення і вияву геройської любови Богочоловіка до людей. Прийшла година ув'язнення, зради, глузувань, побоїв, несправедливого суду з боку людей, і кривавої розправи на Голготі. Власне тоді, як прийшла ця година, Ісус-Спаситель говорить

про свою славу і владу: Він має її над усіма людьми, яких він прийшов спасти, якщо лише повірять у нього та й в Отця, що його послав. Христос, для прослави Бога, в своє людське життя включив навіть свої болючі страсті й смерть на хресті. О, яке це дивне таїнство прослави Христа-Бога у його терпіннях і смерті! Спаситель віддає себе за нас в посвяту, щоб лише ми були освячені в істині. Ісус підприймається цієї жертви з повною свідомістю. Він, перед святом Пасхи, знаючи, що вибила його година переходу з цього світу до Отця, іде відважно в Єрусалим, щоби віддатися в руки ворогів. Чому? — Бо « полюбивши своїх, що були в світі, полюбив їх до кінця » (Ів. 13,1).

Христос робить не лиш свідому, але й добровільну жертву зі свого життя і то виключно з любови до людей, як сам каже: « За те Отець мій мене любить, бо я кладу моє життя, щоби знову його взяти. Ніхто його в мене не забирає, бо я сам кладу його від себе. Владу маю його покласти і владу маю назад його забрати » (Ів. 10,18-19).

Христос, « Господь слави », Божа могутність і Божа мудрість — рівний Богу — Отцю. Він в історії людства дає найвище об'явлення Бога, який у виді людини вмирає прибитий до хреста. Цей хрест Христовий перемінить людину і вивищить її до синівства Божого, він стане помостом, по якому людина зможе дійти до Господа і Бога свого. Тому й каже Ісус перед своїми страстями: « Прийшла година для прослави Сина Чоловічого » (Ів. 12,23). « Тепер світові цьому суд, тепер вигнаний буде геть князь цього світу. Я ж, коли від землі. буду піднесений, усіх притягну до себе » (Ів. 12,31-32)

Дорогі брати і сестри! В нашому житті прийде нераз година терпіння, переслідування, недуги, ув'язнення, заслання, несправедливого засуду. Тож бадьорімся, бо саме тоді ми — наче прибиті до хреста; а там, де хрест Христовий, там Христос перебуває. Якраз тоді він каже

до нас: « У світі страждатимете. Та бадьортеся! Я бо подолав світ » (Ів. 16,33). Ніщо нас так не освячує і не приготовляє до прослави в Бозі, як терпіння і хрести, перенесені з любови до Бога і наших ближніх.

Дальше, Христос молиться, щоб Отець небесний прославив його й у смерті усім тим, що вона принесе; передусім же тому, щоби прославити його у воскресінні. Цим Христос хоче наче повчити нас, що в житті є слава, якої ми не повинні бажати, про неї думати, старатися, молитися, але є слава, за яку ми повинні змагатися, старатися, молитися і всім серцем її бажати та в кінці її осягнути. Людей цього світу часто манить пуста, марна і грішна слава, яку приносить їм їхнє багатство, становище, походження, фізичні чи духові дарування. Слава, яка зосереджується на людських похвалах, признаннях, оплесках і тріюмфах, минається, як дим і щезає швидше, ніж сама людина. Тим часом правдива слава людини є в тому, що вона створена на образ і подібність Божу, що вона з волі Творця є володарем створеного світу. Тому й дозволеним і обов'язковим є старатися про правдиву нашу славу, яка є овочем чесноти і терпіння, самозречення й упокорення, які супроводитимуть нас аж до смерти і принесуть нам славу остаточного воскресіння. Чи ми свідомі цього? Чи, переносячи хрести і терпіння туземної мандрівки, готуємось до такої прослави у Господі? Чи, може, Христос відзивається до нас сьогодні, як колись до учнів своїх, що, повні розчарування, ішли в Емаус: « О безумні й повільні серцем у вірі, супроти всього, що були пророки оповіли! Хіба не треба було Христові так страждати і увійти в свою славу? » Дорогі брати і сестри, хіба і нам не треба терпеливо переносити все горе і болі туземного життя, щоб колись осягнути нагороду вічної прослави в Бозі?

В кінці, Христос молиться про свою остаточну прославу у небі, кажучи: « Тепер же прослав мене, Отче, у себе, славою твоєю, що її я мав у тебе перед тим, як

постав світ » (Ів. 17,5). Христос просить Бога, щоб він, як людина, міг увійти в небо і засісти по правиці його, з огляду на свої заслуги й особу. З цієї дивної просьби Христа пізнаємо, що хоч в Ісусі є дві природи, Божа і людська, то все ж є лиш одна особа — Божа.

Ісус молиться, щоб та прослава, яку він посідатиме в небі, відомою стала також людям на землі та щоб люди, пізнавши це, почитали і прославляли його як Бога, Єдинородного Сина Божого та свого Спасителя.

Що ж було метою такої молитви Христової? Чому саме в навечір'я своєї смерти Христос так ревно молиться про свою прославу? Ці питання стануть нам ясними з дальших слів Христової молитви: « Отче, прийшла година! Прослав свого Сина, щоб син твій тебе прославив » (Ів. 17,1). Тут бачимо ясно, що прослава Христа всеціло спрямована до більшої прослави Бога, бо чим більше буде поклонників Христа, як Спасителя і Бога, тим більше прославиться Трисвятий Бог.

Дорогі брати і сестри, ось і найважливіша мета нашого життя, тут на землі, завершення наших терпінь, мозольної праці, молитов і всієї діяльности. Все має бути спрямоване до прослави Бога, все мусить уступити перед цим обов'язком, все, в потребі, слід посвятити задля неї. Ось чому можемо, маємо, а то й мусимо дбати про наше освячення, щоби завжди і всюди подобатися Богові, постійно віддаючи йому належну шану і славу нашими добрими вчинками і праведним життям.

Метою прослави Христа-Чоловіколюбця є також зріст і розвиток його Містичного-Таїнственного Тіла — Церкви. Тому молиться Ісус далі: « Отче, прийшла година! Прослав свого Сина, щоб Син твій тебе прославив, згідно з владою, що її ти дав йому над усяким тілом: дарувати життя вічне тим, яких ти передав йому » (Ів. 17,2). Тобто, Христос бажає, щоб усі люди, що їх передав йому Отець небесний, яких він відкупив своєю Пресвятою кров'ю, визнали його, як свого Спасителя, підкорилися йому,

втілилися в нього, злучилися з ним, оформлюючи одне таїнственне Тіло-Церкву. В Христі ми всі діти Божі і члени одного тіла. Живемо його життям, співучастничаємо в його терпіннях, перемогах й учасниками станемо його воскресіння й небесної прослави. Ось наша правдива велич і слава! Тому пригадує нам Апостол народів: « Божа благодать з'явилась спасенна всім людям і навчає нас, щоб ми, зрікшися нечестя та грішних бажань цього світу, жили тверезо, праведно і благочестиво в нинішньому віці, чекаючи блаженної надії і славного з'явлення великого Бога і Спаса нашого Ісуса Христа, який віддав себе самого, щоб відкупити нас від усякого беззаконня, та щоб очистити собі народ, що був би його власний, ревний до добрих діл » (Тит. 2,13-14).

Вкінці, метою прослави Христа є спасіння людей. Це значить, що кожна людина має осягнути життя вічне. В чому ж полягає вічне життя? На це відповідає Христос: « А вічне життя в тому, щоб вони пізнали тебе, єдиного, істинного Бога, і тобою посланого — Ісуса Христа » (Ів. 17,3). Ось, що потрібно робити нам тут, на землі, щоб осягнути життя вічне й удостоїтися небесної прослави. Нам необхідно пізнати Бога і посланого ним Ісуса Христа. Але тут не вистачить саме філософічне, спекулятивне пізнання Бога. Щоб осягнути життя вічне, треба пізнання практичного. Не досить лише вірити в усе те, що до вірування подає свята Церква, але слід також переводити в життя наші обов'язки відносно Бога і наших ближніх; повинуватись законам Христа-Спасителя, наслідувати його чесноти. Тоді з певністю можемо надіятися небесної прослави та, в навечір'я нашої смерти, повтаряти з Ісусом: « Я тебе на землі прославив, виконавши те діло, яке ти дав мені до виконання » (Ів. 17,4). Амінь.

ДІЯННЯ СВЯТОГО ДУХА

(*Зіслання Святого Духа* — Йо. 7,37-52 — 8,12)

Дорогі брати і сестри! Найбільшою і найважливішою подією, яка мала наступити в Церкві після Вознесіння Христового на небо, стало Зшестя Святого Духа. Христос-Спаситель вже від довшого часу приготовляв своїх апостолів на сприйняття Того таємного і вийняткового гостя. Христос — головно під кінець свого навчання — багато говорив про прихід св. Духа і діяння його на землі. У своїй зворушливій прощальній промові в Вечернику, після попереджень, повчань, і обітниць запевняв апостолів: « Це мовив я до вас, коли з вами перебував. А Утішитель, Святий Дух, якого Отець в ім'я моє вішле, той навчить вас усього і все вам нагадає, що я сказав вам » (Ів. 14,25-26). А коли по воскресінні Ісус мав відійти до неба, наказав апостолам, щоби перед зісланням св. Духа не розходилися з Єрусалиму, кажучи: « Сидіть у місті, аж поки не одягнетеся силою з висоти » (Лук. 24,49), і аж тоді відійдете, « коли приймете силу Святого Духа, що на вас зійде, і будете моїми свідками в Єрусалимі, і всій Юдеї і Самарії й аж до краю землі » (Діян. 1,8).

Апостоли послухали Христа. Протягом десяти днів перебували на молитві, зачинені в Вечернику, очікуючи обіцяного Утішителя. І не завелись! Бо ось десятого дня « шугнув зненацька з неба шум, неначе подув буйного вітру, і сповнив увесь дім, де вони сиділи. І з'явились їм поділені язики, мов вогонь, і осів на кожному з них. Усі вони сповнились Святим Духом і почали говорити іншими мовами, як Дух давав їм промовляти » (Діян. 2,2-4).

Зшестя Святого Духа супроводили й символічні знаки: як наглий вітер, полум'яний вогонь. Саме ці знаки узмисловили і унагляднили характер діяння святого Духа. Вони бо означають міць, наснагу, світло й енергію. — Обітниця сповнилася. Апостоли у Святім Дусі віднайшли самі себе: пізнали докладно, хто вони є і які їхні завдання. Святий Дух, наче могутня блискавка, просвітлив їхні розуми, пригадав їм усе, що колинебудь Христос їм говорив; зміцнив у них віру, в серцях запалив палку любов до Бога, надхнув надземською відвагою, обдарував надприродними дарами й силою, дав їм нову наснагу до дії та побудив до чину. Вони стали правдивими апостолами, вірними свідками Христа — його життя, вчення, чудес, смерти і воскресіння. Вони більш не боятимуться і не завагаються проповідувати та свідчити про Христа, спочатку перед ізраїльтянами у Палестині, а згодом перед поганами всього світу. Коли на шум буйного вітру, який супроводив Зшестя Святого Духа, надбігли прочани й відвідувачі Єрусалиму, що знаходилися недалеко Вечерника, Петро-апостол негайно використовує цю нагоду і зачинає проповідувати Благовість Євангелії. Говорить він про життя, про смерть, воскресіння і вознесіння Христа Ісуса. Він кличе відважно: « Мужі ізраїльські! Послухайте оці слова: Ісуса Назарянина, якого Бог засвідчив серед вас силою, чудами і знаками, що їх Бог зробив між вами через нього, як ви самі знаєте, — отого (Ісуса), згідно з визначеною постановою і передбаченням Божим, ви видали і вбили руками беззаконних, прибивши до хреста;... той же Христос воскрес — « ми всі цьому свідки ». « Він, отже, вознесений Божою правицею, одержав від Отця обіцяного Святого Духа й вилив його » на нас, « що ви бачите й чуєте », у виді вогненних язиків, шуму буйного вітру та щедрих дарів його. Тому взиває апостол Петро: « Покайтеся, і нехай кожний з вас охреститься в ім'я Ісуса Христа на відпущення гріхів ваших, і ви приймете дар Святого Духа » (Діян.

2,22-40). І цього ж дня охрестилось до трьох тисяч людей, які стали першим зародком Церкви Христової.

Дорогі брати і сестри! День Зшестя Святого Духа тому й є подвійним святом: святом зіслання святого Духа на Апостолів і святом народження першої християнської громади. — Дух Святий зійшов на апостолів у виді вогня, бож вогонь — найкращий символ усіх наслідків діяння Святого Духа. Вогонь бо проганяє темряву, очищує металі, запалює і перемінює речовини. Він проникає всі речі й уподібнює їх до себе, його могутнє полум'я знімається високо в гору. Дух Святий, зійшовши на апостолів, очистив, зміцнив і скріпив їхню віру, спалив у їхніх душах рештки злих схильностей і навиків, наповнив запалом, любов'ю, а й силою невтомної ревности про спасіння людських душ. Вони ще так недавно відрікалися Христа, під час його розп'яття, сумнівалися про його воскресіння. Але тепер сміло і певно боронять пізнану істину перед найвищою радою жидівського народу, кидають у вічі гірку правду тим, які розпоряджалися владою, грішми, військом, які видали на смерть і замучили їх Учителя і Господа, і які спроможні те саме зробити й з ними. Після прийняття Святого Духа, апостоли Христові не уступають уже перед натиском брутальних сил; не уступають і їхні послідовники аж до кінця віків. Не одна потуга розсиплеться в порох, а Царство Боже, яким є Церква — триватиме на віки. Апостоли цього свідомі, тому всім ворогам Христовим дають постійно коротку й рішучу відповідь: « Більше треба слухати Бога, ніж людей! » — « Хто нас відлучить від Христової любови, — кличе Апостол — горе чи утиск, чи переслідування, чи голод, чи нагота, чи небезпека, чи меч?... я певний, що ні смерть, ані життя!... » (Рим. 8,35.38). Вогненні язики над головами апостолів Христових — це смолоскип, який кидатиме вогонь світла Божої правди у темряву цього світу — безперервно, аж до кінця віків!

Дорогі в Христі! Той самий Дух Святий в особлив-

ший спосіб прийшов і до всіх нас у хвилині нашого Хрищення, Миропомазання, так що ми стали, — як каже Апостол — « храмом Святого Духа ». Він і сьогодні, хоч на окремий лад, готовий прийти до наших втомлених душ і сердець, щоб прогнати темряву нашого духа, очистити забруднення наших пожадливостей, зміцнити нашу віру та по береги виповнити наші серця несхитною надією. « Утішитель Святий Дух дасть вам у всьому повчання і все вам нагадає, що я сказав вам » — каже Христос-Спаситель. Він нагадає нам вчення Євангелії про вічні Божі правди, про велич і красу Бога-Творця, про остаточну ціль нашого туземного життя. Він навчить і переконає нас про те, що є один Бог, що все створив і всім управляє; що той Бог є справедливий суддя, який за добре нагороджує, а за зле карає; що друга особа Божа, Син Божий, стався чоловіком і вмер на хресті задля нашого спасіння. Дух Святий навчить нас зосібна, що душа людська є безсмертна і що ласка Божа до спасіння є конечно потрібна. Саме тоді здійсняться на нас слова Господні: « Я окроплю вас чистою водою, і ви очиститесь. Я дам вам нове серце, і новий дух вкладу в ваше нутро. Я вийму кам'яне серце з вашого тіла й дам вам серце тілесне. Я вкладу в ваше нутро дух мій і вчиню так, що ви будете ходити в моїх заповідях та берегти й виконувати мої установи » (Ез. 36,25-27). Відроджені Духом Святим, ми інакше дивитисьмемо на світ, на своїх ближніх, на себе самих. Тож слушно попереджає нас святий апостол Павло: « Духа не гасіте! » (Сол. 5,19); згідно з « Духом ходіте, і тіла пожадливостей не будете чинити » (Гал. 5,16); тоді на нас спочине « Дух Господній, дух мудрости й розуму, дух ради і кріпости, дух знання і страху Господнього » — каже пророк Ісая (11,2). Ці ж дари Святого Духа вчасно видадуть щедрі плоди цього ж Духа у нашій душі, а саме: « любов, радість, мир, довготерпіння, лагідність, доброту, вірність, тихість, здержливість » (Гал. 5,22). Цей Святий Дух

стане правдивим обновителем подоби Божої у нас. Він стане світлом нашого розуму, надією нашого втомленого серця, вузлом тісної злуки з Ісусом. Він буде радістю наших душ, щастям усієї нашої істоти. Він бо жевріючий вогонь любови Божої та вода життя. Він потішає тих, що плачуть, утихомирює розбурхані пожадливості, додає розсудности. Він відганяє зневіру й подолує силу покус, вливає мир і спокій у людські душі. Тож, коли живемо за Духом, то духом ходімо... Не будьмо марнотратні, задиркуваті між собою, завидующі одні одним — повчає Апостол — « бо коли живете за тілом, то помрете. Якже ви духом умертвляєте тілесні вчинки, будете жити! Усі бо ті, що їх водить Дух Божий, вони — сини Божі... Сам цей Дух свідчить разом із нашим духом, що ми — діти Божі » (Рим 8,13-16). Тому й остерігає Апостол народів: « Не засмучуймо Духа Божого, що ним ви назнаменовані на день відкуплення! » Не засмучуймо Духа Святого нашим грішним життям і земськими прив'язаннями! А з щирої груді взиваймо словами народної пісні: « Душе Святий, прийди із небес, люд просвіти, молим всі тя днесь! Боязнь гріха у нас вкоріни, добро вчини, нам допоможи! » Нехай ясність твого вогню прожене темряву сьогоднішніх скорботних днів гріха і беззаконня з наших рідних земель! Нехай просвітить наш розум світлом Божої правди і науки, нехай зміцнить нашу віру, збільшить надію, розпалить любов! Тож ще раз взиваймо: « Царю Небесний, Утішителю, Душе істини, що всюди єси і все наповняєш, Скарбе дібр і життя Подателю, прийди і вселися в нас і очисти нас від усякої скверні, і спаси, Благий, душі наші ». Амінь.

З недільного « Апостола »:

« І ось роздався зненацька шум з неба, неначе подув буйного вітру, і сповнивсь увесь дім, де вони сиділи. І з'явились їм поділені язики, мов вогонь, і осів на кожному з них » (З Діянь Апостолів, гл. 2,1-11)

ПОДВИЖНИКИ ДОБРА

(*1 Неділя по Зісланні Святого Духа — Всіх Святих*)

(Мт. 10,32-33; 37-38)

« По всьому світі мучеників твоїх кров'ю, як багряницею та виссом, Церква твоя приокрасилася, ними ми кличемо до Тебе, Христе Боже: Людям твоїм щедроти твої вішли, спокій громаді твоїй даруй і душам нашим велику милість » (*Тропар Нед. Всіх Святих*). Ось так співали ми сьогодні на св. Літургії, коли то Церква Христова в т.з. Неділю Всіх Святих, прославляє Святих не поіменно, а всіх разом, об'єднуючи їх в численні хори, — всіх, кого благодатю обдарував Святий Дух: Праотців і Патріярхів, Пророків й Апостолів, Мучеників і Священномучеників, Праведників та всіх інших безіменних Святих. Наша Церква згадує і вшановує Святих, бо вони на землі були « кивотами благодаті Божої », а на небі стали « оселею слави Творця ». Пам'ять їх перебуває з роду в рід — з похвалами і благословеннями. Крім того, ми шануємо і звеличуємо Святих тому, що вони всі отці і брати наші духом віри Христової і любови, що нею вони нерозривно з нами з'єднані, становлять з нами одну Церкву Христову. Тож, уже від перших віків християнства Церква Христова прославляла подвиги, чесноти і страждання Святих, молилася на гробах мучеників, будувала в честь їх храми, встановляла свята, складала служби й пісні на спомин про них, зберігала побожно їхні мощі, призивала їх у молитвах і шанувала їхні святі ікони.

Стародавні праведники, Пророки, Апостоли, Муче-

ники — під хрестом гонінь, проповідники євангелії — посеред ворогів християнства, пустинники, подвижники добра — в безнастанній боротьбі з пожадливостями й зіпсованим світом, взагалі, всі Святі, яких Церква Христова сьогодні прославляє, стали великими і святими перед Богом і людьми заради своєї віри в Бога-Творця всесвіту. Вони бо « вірою підбили царства, чинили справедливість, обітниці осягнули, загородили пащі левам, силу вогню гасили, вістря меча уникали, ставали сильні, бувши недолугі, на війні проявили мужність, наскоки чужинців відбивали » (Євр. 11,33-34).

І ледве Христос відійшов з цієї землі, а вже захмарилося небо й почала лютувати буря над малою ще тоді громадкою визнавців Христових. Напевно всі ми чули про гоніння за перших трьох віків, коли то римські цісарі завзялися були цілковито знищити християнство. Візьмім лише до уваги хоч би часи Нерона. Кожного вечора сходилися товпи римського народу на ігрища і дивилися на муки невинних християн, яких прив'язували до дерев облитих смолою; і вони горіли серед страшних мук. В тюрмах цирків чи колізею перебували старші і дівчата й молодці, а побіч них у клітках ревли виголоднілі дикі звірі. В льожах театрів і цирків сиділи кровожадні й звироднілі царі й старшина народу й приглядалися, як на арену виходять люди, як їх роздирають дикі леви, тигри, гієни. На цих мучеників здійснювалися слова Христові: « ви будете плакати, а світ буде веселитися ». Люди невинні, що не вчинили в житті найменшого зла, йшли на муки за Христа лише тому, що його любили, визнавали, що намагалися його наслідувати в своєму житті. Тому, що розуміли силу і вагу слів Христових, які ми чули в сьогоднішній святій євангелії: « Кожний хто визнає мене перед людьми, того і я визнаю перед моїм Отцем небесним. Хто ж мене зречеться перед людьми, того й я зречуся перед Отцем моїм небесним » (Мат. 10, 32-33). А визнати Христа — це повнотою заявитися за

нього, не боятися бути його визнавцем в серці і на ділі, вірити у правди, що їх він об'явив і його Церква навчає. Визнати Христа — це вірно зберігати його святі заповіді, без огляду на грішних людей. Визнати Христа — це захищати святу віру, її правди та її слуг перед тими всіма, хто нападає на неї. Визнати Христа — це, за нашою спроможністю, протиставитися наклепам проти релігії і культу-богопочитання.

Були хвилини в історії Церкви, коли здавалося, що вороги перемогли. Ось Діоклетіян казав вибити монети з написом: « Номіне крістіянорум делето » — на пам'ятку знищення християн! Але Христос чував над своїм стадом. Визнавці і мученики за Христа гинули, але після них, немов зі землі, виростали нові, які не страхалися заявляти: « я є християнин! »

Дорогі брати і сестри! Хто й сьогодні хоче посеред нового поганства залишитися вірним заповідям Божим, мусить бути вірним своїй святій вірі, Церкві; мусить мати відвагу перших християн! Хоч тепер на вірних визнавців Христових не напускають диких звірів, проте є інші, куди страшніші засоби знущання і катування. Окрім фізичних тортур, вживають часто моральних: легковаження, кпин, насмішок, і т.д. Поборювання християнського світогляду триває й сьогодні в усіх закутинах світу; тільки нам бракує деколи тієї відваги, яку мали перші християни. Вони бо віддавали своє життя за Христові ідеали, а ми не раз страхаємося чи стидаємося зайти до храму Божого, де він ще є відчинений, щоб помолитися, вклякнути перед утаєнним Євхаристійним Христом. Душа наша потребує святої Тайни Покаяння, Євхаристійного корму — святого Причастя, однак ми не приймаємо його, — бо що скажуть люди? Знаємо, що непристойні, безбожні чи неморальні бесіди ображають Бога, що зла книжка чи газета руйнує зір нашої віри і затроює наші думки та серце, що її читання заборонене, все ж таки читаємо, бо скажуть люди, що ми

назадники. Робимо це чи те, хоч знаємо, що не вільно, — щоб лише нас не висміяли.

Значить, якщо ми слабкі супроти своїх пожадливостей, коли ми морально не зростаємо, то це тому, що в нас нема такої віри, для якої, за словами Спасителя, немає нічого неможливого (Мат. 18,26). Бо правдива віра не є вірою тільки розуму, вона є живим полум'янним почуттям, яке захоплює волю і виявляється в ділах. Володіючи всіма силами душі, віра — це животворне начало всього життя християнства. Господь — єдиний Владика природи і благодатного царства, — вимагає від своїх послідовників перш за все віри і їй дає Він велику силу в ділі християнської звершенности. Тож хто має віру і охреститься, спасенний буде (Мат. 16,16), бо без віри не можна догодити Богові (Євр. 11,6) — каже св. апостол Павло. Чому? А тому, що де немає віри, там немає відданости задумам Божим, і немає благодатної помочі для нашої слабкої волі. В чому ж ми можемо знайти силу для виконування заповідей Божих, щоб працювати для свого освячення і йти вузьким шляхом до царства Божого? Здорового нашого розуму і природного нашого сумління нам не досить у життєвій боротьбі з нашими пожадливостями і спокусами грішного світу. Розум, не підкріплений вірою в Бога, дає нам малу підмогу в цій боротьбі. Навіть сумління наше, не освітлене вірою, — або замовкає перед словами лукавства, що виправдують гріх, або судить згідно з поглядами світу, або ж говорить без переконання, як це буває сьогодні в мільйонів визнавців Христа. Отже, хто галузку своєї віри не з'єднує з лозою — Христом, той безплідний і мертвий бо « без мене ж — каже Ісус — ви нічого чинити не можете » (Ів. 15,5).

Хто правдиво вірує, що Господь є присутній скрізь, що він бачить кожний наш крок, знає наші думки і почуття, хто переконаний в тому, що всяке беззаконня є великою образою всемогутнього і пресвятого Бога, тому

годі грішити. Хто вірує, що людина є предметом любови і піклування великого Бога, той не похилить голови ні в яких терпіннях і нещастях життя а буде своєрідним мучеником, ісповідником Христа аж до загину, як це довершило багато Святих.

Христос Спаситель виразно предсказав: « Ви будете плакати і ридати », але той сам Ісус сказав, « що смуток наш у радість обернеться »; що « ярмо його солодке і легке »; « бадьоріться, я переміг світ! » Цісар Адріян казав побудувати на Голготі пам'ятник Венери, а над гробом Спасителя-Ісуса — пам'ятник Зевса; та чи сьогодні хтось віддає там ще шану цій Венері або Зевсові? Про них пам'ять вже давно загинула, а мільйони визнавців Христових рік-річно, по нинішній день, спішать з поклоном до місць освячених кров'ю Спасителя.

Саме в Неділю всіх Святих Ісус домагається від нас любови — міцної, сильної, щирої, — яка підносилася б високо понад усе сотворене; любови, готової на терпіння, хрести, противності. « Хто не бере свого хреста й не йде слідом за мною, той недостойний мене », — каже Ісус (Мат. 10,38). А взяти свій хрест — значить: переносити все без нарікань, лементувань, зневіри, що більше: переносити всі негоди життя з подякою для Господа. Йти за Христом — значить терпіти задля нього і так як він терпів, з тими самими чеснотами і заради тієї самої мети, яку Він мав, єднаючи наші терпіння з терпіннями Христа Спасителя. Бо власне тут вони черпають свою заслугуючу силу і вчиняють нас святими. З ними й ми колись спільно приймемо прославу борців і героїв споконвічного Бога. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« І всі вони, дарма що мали добре засвідчення вірою, не одержали обіцяного, бо Бог зберіг нам щось краще, щоб вони не без нас осягли досконалість »

(До Євреїв, гл. 11,33-12,2)

ТВОРЕЦЬ ВСЕСВІТУ — ПІД ВИДОМ ХЛІБА І ВИНА

(*Пресвята Євхаристія* — Йо. 6,48-54)

Дорогі в Христі брати і сестри! Сьогодні, в другу неділю по Зісланні Святого Духа, у нашій Церкві припадає празник Пресвятої Євхаристії. Ми знаємо, що багато цінних дарів лишила нам любов Божественного Спасителя: цінне хрищення, що через нього позбуваємося гріхів і стаємося Божими дітьми; цінна Євангелія, що вказує нам дорогу до небесної батьківщини; цінний цілющий лік — свята Сповідь, яка з невольників гріха і сатани робить нас вільними Божими синами — вливає і підтримує життя Божої ласки. Нам дорога, свята, чиста Обручниця Христова — Церква, що веде нас путями спасіння. Упродовж віків вона далі веде діло Господа Ісуса. Превелика цінність — Христовий хрест, на якім Ісус Спаситель світу довершив діло спасіння.

Та цінніша надівсе і незрівняна й дорога — Пресвята Євхаристія. Це дар над усі дари! У Пресвятій Євхаристії любов Господа Ісуса посувається до найдальших меж. Ісус « полюбивши своїх, що в світі, до кінця їх полюбив » (Ів. 13,1). Пресвята Євхаристія — це сонце Христового Царства — святої Церкви. Воно її огріває і оживляє. Хто не знає Пресвятої Євхаристії, той не знає суті християнства, а тільки його зверхню форму. Хто ж розуміє Євхаристійного Христа, той розуміє все. Хто живе Пресвятою Євхаристією, той живе правдивим повним християнським праведним життям. Мірою — чи в якійсь душі, парохії, єпархії, народі цвіте християнське життя чи ні — є взаємини вірних з Пресвятою Євхаристією. Здорові вони і певне розвиваються, якщо вірні живуть

Пресвятою Євхаристією. Якщо євхаристійний культ незадовільний або занедбаний, тоді й люди під релігійним оглядом стоять дуже низько, а звичайно з них бувають лиш охрещені « погани ».

Тому застановімся сьогодні коротко: — чим є Пресвята Євхаристія сама в собі? — чим є Пресвята Євхаристія для нас? — і який з цього висновок?

Пресвята Євхаристія — це Тайна Тіла і Крови Христа Чоловіколюбця, під видами хліба і вина. Значить, там є укритий сам Богочоловік. Той самий, що жив тут з нами на землі, що навчав, творив чуда, терпів і вмер, що воскрес і вознісся на небо; той самий, що сидить праворуч небесного Отця, що прийде судити світ; той самий є правдиво, дійсно і сущно укритий у Пресвятій Євхаристії. Можна б сумніватись щодо слів чоловіка, хоч би й найсвятішого, навіть на слово ангела, який сказав би нам, що під одробиною хліба скривається сам Бог. Але тут говорить відвічна Правда, Творець всесвіту, який не може помилитися і нас у помилку ввести. « Сіє єсть тіло моє, сія єсть Кров моя! » — каже Христос. І на це Його слово там уже нема хліба, ні вина, хоч види хліба й вина зістають. Там уже є Він сам. Чудо, незбагненне для людського розуму! Бог наш зістає з нами і між нами, і то аж до кінця віків. А зістає через установу новозавітнього священства. « Це творіть на мій спомин! » Цими словами Христос дає людям силу творити невимовне чудо, дає власть більшу, ніж власть і сила Херувимів. Це власть і сила прикликати самого Бога з неба на наші престоли, у наші серця.

Вифлеєм... Осталась там печера, і є ще й ясла, що в них спочив Христос, але самого Христа там не знайдеш. Тільки в Євхаристійному Вифлеємі знайдеш тепер Христа-Ісуса, де Він спочиває, вповитий не пеленами, але зримістю хліба і вина. Замість різдвяної зірки світить над ним вічне світло. Убозтво, опущення, нехіть... подекуди ще більші, ніж колись були там у Вифлеємі.

Але й тут співають Йому ангельські хори пісню прослави й перемоги, своєму Богові й Цареві, тільки нечутно для земського вуха. — Назарет — укрите життя впродовж тридцяти літ. Чи ж міг Ісус ще більше скритися, як закрився цілковито у Пресвятій Євхаристії? — А Його апостольська праця... Не ходить Він тепер по селах і містах Палестини, як колись; проте мешкає між нами у наших храмах, де лиш вони є ще відчинені; у кивотах, де їх рука безвірна ще не зачинила, не усунула. Хрест... на Голготі. Вже й більш немає Хреста Христового застромленого в розколину скали. Там уже більш не повторюється кривава жертва Великої П'ятниці, про те щодня відновлюють її в безкровний спосіб сотки тисячів священиків на престолах святої Церкви.

Чим же ж є Пресвята Євхаристія для нас? 1) Пресвята Євхаристія, найперше — це тайна любови. Бо « Христос, полюбивши своїх, що в світі, до кінця їх полюбив ». Коли хто любить когось, хоче бути з ним нерозлучно. Цього не треба доказувати. Про це переконує нас наше власне серце. Отже, як дуже мусів полюбити нас Христос Спаситель, коли забажав лишитися з нами аж до кінця віків. Він, як Добрий Пастир, кличе нас і запрошує постійно: « Прийдіть до мене всі струджені й обтяжені, а я успокою вас! » « Я хліб життя ». — « Я хліб живий, що з неба зійшов. Коли хтось цей хліб їстиме, житиме повіки » (Ів. 6,51). Як пусто було б у християнських церквах і каплицях, якщо б там не було Євхаристійного Ісуса!

2) По-друге, Пресвята Євхаристія є ще й нашою жертвою. Це жертва, якою найкраще славимо Бога, приносимо наймилішу подяку за всі його ласки, даємо йому гідну перепросьбу і надолуження за всі наші провини, нею заносимо найуспішніші благання перед престол Всевишнього. До того всього, щоб ми мали жертву достойну Бога, Христос сам лишився в Пресвятій Євхаристії, як Жертва наша. Євхаристійний Христос своєю жертвою

стримує караючу справедливість Божу за гріхи і беззаконня людства.

3) По-третє, у Пресвятій Євхаристії сам Бог стає кормом нашої душі: кормом певним, здоровим і так конечним для нас під час туземної мандрівки. Про це впевняє нас Ісус: « Я хліб життя. Хто приходить до мене — не голодуватиме; хто в мене вірує — не матиме спраги ніколи » (Ів. 6,35). « Я — хліб живий, що з неба війшов. Коли хтось цей хліб їстиме, житиме повіки. І хліб, що його я дам, це — тіло моє за життя світу » (Ів. 6,51). Світ і людство прагне спокою, хліба і Бога. А всі ці прагнення знаходять заспокоєння у Пресвятій Євхаристії.

Який з цього для нас висновок? Що ми маємо дати Христові у Пресвятій Євхаристії? Чим віддячимося за його превелику любов? Чого Він від нас сподіється, чого домагається? Направду чогось невеличкого і незамітного, тобто одробинку віри! — віри живої, щирої. І цим Євхаристійний Ісус вдоволяється. Віра всього навчить нас і все звершить. З неї цілком природно зродиться любов до Того, хто є направду утаєнною любов'ю; а тоді зродиться бажання бути з Ним і при Ньому, бо Сам Ісус сказав: « Моєю розкішшю бути з синами людськими ».

Ця жива віра скаже нам, що в Пресвятій Євхаристії повинен бути осередок цілого нашого Богопочитання й культу, що більше — всього нашого життя. Вона побудить нас до частих відвідин Євхаристійного Ісуса, вона заведе нас до стіп нашого найліпшого Учителя. Ця віра навчить нас, як слід нам користати з Безкровної Жертви св. Літургії, де лиш вона ще відправляється; та як маємо молитися у наших потребах. А надусе ця віра навчить нас наслідувати Христа, який стає перед нами, як зразок усякої чесноти і звершености супроти Бога і людей. Вкінці, маленька одробинка віри ніколи не позволить нам, щоб ми стали колись Юдою, щоб поцілунком зрадили Христа, приймаючи Ісуса у святому

Причасті до нашого грішного, нерозкаяного серця. Пам'ятаймо, що Євхаристія — це передсмак неба! — це напуття в дорогу до вічности! — це лік безсмертности! — це насіння нашого воскресіння! « Хто цей хліб їстиме, житиме повіки! » Тож із щироко серця співаймо: « Ісуса в святих Тайнах / всі ми щиро любім, / жертвуймо все для нього, / Йому благодарім! — / Припадім до Ісуса, / як серце нас болить, / Він знає всі терпіння — / Він їх осолодить! » Амінь!

З недільного « Апостола »:

« *Бо кожного разу, як їсте хліб цей і п'єте чашу, звіщаєте смерть Господню, аж доки він не прийде. Тому хто буде їсти хліб або пити чашу Господню недостойно, буде винний за тіло і кров Господню. Хай, отже, кожний випробовує себе самого і тоді їсть цей хліб і п'є цю чашу* »

(1 до Коринтян, гл. 11,23-32)

ХРИСТОС ЧОЛОВІКОЛЮБЕЦЬ

(*Празник Серця Христового* — Йо. 3,13-17)

Дорогі брати і сестри! В давнину, коли ще не було ні гармат, ні танків, а вороги силкувалися здобути якесь місто, тоді вживали вогненних стріл. Погани добачали в вогненній стрілі знамено любови. І цілком слушно, бо як хтось бажає здобути чиєсь серце, то мусить підходити до нього, неначе до укріпленого міста. Інакшими словами: треба довший час добрими ділами, зичливістю і прихильністю з'єднувати собі серце людини. Добрі діла — це начебто вогненні стріли, якими приціляємося, щоби влучити і запалити любов у серці іншої особи.

Вже з природи людина є така, що любить те, що є гарне, добре, приємне. — Щоб налюбуватися чудовими краєвидами, гарними образами, архитворами мистецтва, — люди не жаліють ні часу ні гроша. Не зважаючи ж на це все, неспокійним є людське серце, доки не спочине в Бозі, який є найкращою, найприємнішою, найвеличнішою істотою. Бог, перш усього, є любов. І Бог не хоче, щоб ми його інакше розуміли, а лиш так, що він нас дуже любить. Далі Бог хоче, щоб ми його любили щиріше й сердечніше, ніж люблять себе подруги. Бог хоче цієї любови, тужить за нею, терпить без неї. Тому Бог, щоб потягнути людей до цієї любови, вибирає для цього найкращий спосіб — дає людям Божеську істоту, обдаровану всім тим, що кожній людині може найбільше подобатися та що здатне запалити її любов. Бог узяв до уваги всі можливості людини. Тому Він створив таке серце, як оце наше, а й виповнив його такою любов'ю, якої ніхто інший не мав і не буде мати ніколи.

У кого ж, дорогі брати і сестри, знайдеться стільки відваги, щоб говорити чи писати про любов, якою палає до нас Боже Серце? Любов Божа, бувши « Словом », стала Тілом і оселилася між нами » (Ів. 1,14). Отже, Бог-Слово, що стало чоловіком, є тією вогненною стрілою, якою Господь бажає запалити людські серця любов'ю до себе й ущасливити їх навіки.

Божественний Спаситель коротко накреслює програму свого туземного життя словами: « Я прийшов, щоб життя мали, і достоту мали » (Ів. 10,10). « Вогонь прийшов я кинути на землю і чого бажаю більше, ніж щоб уже розгорівся? » (Лк. 12,49). Однак немає Божого надприродного життя без знання Христа-Богочоловіка, і любови до нього. Ніщо нам у цьому так не помагає розпізнавати і розуміти Господа Ісуса та його Духа, як правильне поняття про набоженство до Його Божого, милостивого, доброго, чоловіколюбного Серця. Ніде так легко і так швидко не завчимо любов Бога, як при Серці Христа-Чоловіколюбця, якому Церква Христова віддає особливішу шану, саме в сьогоднішню неділю, зараз після правника Пресвятої Євхаристії.

Дорогі брати і сестри! Євангелист Іван мав щастя спочити на Христовій груді й відчути биття його серця. Коли він брався описувати любов Господа Ісуса до нас, людей, то написав лиш ці короткі слова: « Полюбивши своїх, що в світі, до кінця їх полюбив » (Ів. 13,1). Ось і все! Так, безмірно, безмежно полюбив нас Богочоловік. Його любов така велика, незбагненна, невисловна, як великий, незбагнутий і невимовний є сам Трисвятий Бог — це ж бо любов Божого Серця! Вона своїм початком сягає найдальших берегів вічности, а кінцем своїм потапає у тій же безмежній вічності. Вона вища за небесні вершини, глибша за пекельну пропасть. Ні час, ні простір, ні вічність її не охоплять. Вона є причиною того, що Божий Син покинув багатство і красу неба й зійшов на нашу планету, щоб її ушляхетнити, піднести

і збагатити. Вона спонукала Доброго Пастиря, щоб лишив 99 овець у небесній кошарі й пішов шукати однієї заблуканої. Вона милосерного Самарянина поштовхнула, що він схилився над нещасною жертвою розбійників, та й злікував його криваві рани та привернув повне здоров'я. Ця любов сердечно співчуває і нам у нашому горю; вона разом з нами радіє і разом з нами плаче у наші злиденні дні. Вона все дає для нас, навіть найцінніше життя Богочоловіка, і саму себе, як цілопальну жертву складає повсякчасно. Словом — любов Христова безмірна і безкрая.

« Ось те серце, що так дуже полюбило людей! » — мовить Господь, показуючи нам свої груди. І саме та пламенна, безінтересовна, жертвенна любов Христового Серця має нас побуджувати до взаємної, сердечної, глибокої, жертвенної, святої любови! Бо й наказує Ісус: « Це моя заповідь, щоб ви любили один одного, як я вас полюбив! » Наша любов до Бога і ближнього ніяк не повинна обмежуватися до самих лише слів, без зобов'язання і без діл, обмежуючись лише до молитов, пісень, зітхань, чи запалювання свічечок перед іконами, а чи й биття поклонів перед ними. Цілком ні! Вона має проявитися ділами, як каже Христос: « У любові моїй перебуватимете, коли заповіді будете зберігати, як і я зберіг заповіді мого Отця і в його любові перебуваю ». — « Коли любите мене, мої заповіді зберігайте! » (Ів. 14,14), бо: « Хто має мої заповіді і зберігає їх, той мене любить! » (Ів. 14,21).

Освячуємося тільки в стрічі й злуці з Богом. У безпосередній же стик з нашим Творцем і Богом входимо лише тоді, коли творимо його волю. А це домагається жертви, бо виконання того чого хоче або заказує Бог, не завжди йде разом з нашим самолюбством, з нашими забаганками і примхами.

Як мати дитині відкриває свої груди, які її кормили, щоб розбудити в неї любов до себе, так Господь відсло-

нює нам своє серце, щоб показати нам свою любов до нас, і спонукати нас до взаємної любови. Каже Христос до нас своїм Воплоченням і у своєму Різдві: « Це я для тебе вчинив, людино! » Але воднораз показує на своє серце і повчає: « Я зробив це тому, що дуже люблю тебе! » Ісус ходить по землі, навчає, творить діла милосердя, але і вказує на своє серце і каже: « Це все з любови до тебе! » Ісус страждає та вмирає на хресті, віддаючи останню каплю крови і води з пробитого серця і каже: « Все це для тебе і з любови до тебе! »

Тож почитання Христа-Спасителя годі собі представити без культу, без почитання його чоловіколюб'я, тобто, його Пресвятого Серця. Так само, як не можна собі представити його Воплочення, його Різдва, його страстей і смерти, його науки і святих Тайн без любови. Тому: де Христос, там його любов, де Христос, там його серце. Інакше й не може бути! Христа без любови немає. Христос без серця не існує. І такий Христос — з любов'ю, з серцем, завжди хоче і мусить виступати. Таке мусить бути і сьогодні почитання Христа-Спасителя. Маємо вшановувати його всемогутність, його справедливість, його найдосконаліше Божество, а в цім усім його переповнене любов'ю серце, яким він безмежно нас полюбив.

Тому і молимось в церковній пісні: « Серце Христове, моя любове, моя надіє ти одна, без тебе в мене серце студене і непривітне як скала! » І дальше заохочує нас давня церковна пісня: « Любовію чистою палай до Серця Божого всегда, до нього все ти прибігай чи радість, щастя, чи біда. — Бо де ж потіху ти знайдеш?, кому відкриєш біль свій ввесь? до кого очі піднесеш, де слово скарги понесеш? »

Тож молімся щиро: « Благослови всім, Ісусе милий, / що Твому Серцю честь складають, / нехай скарб цей світлий / всі в кожній хвилі / тепер і ввіки посідають. / Ісусе наш, о Боже славимий, / благослови, Ти скарб наш єдиний! » Амінь!

ПОСЛУХ ПОКЛИКОВІ БОЖОМУ — ЗАПОРУКА БЛАГОСЛОВЕННЯ

(*2 Неділя по Зісланні Святгоо Духа* — Мт. 4,18-23)

« Ідіть за мною, я вас зроблю рибалками людей ». (Мт. 4,19)

Дорогі брати і сестри, хто кориться Божим велінням, стає спадкоємцем вічного Божого Царства та відчуває його передсмак уже тут, на землі. Боже об'явлення дає нам багато доказів на те, що за виконання Божих заповідей Бог обіцяє і дає нагороду не лиш у вічності, але й тепер. Ось через пророка Ісаю Господь каже: « Як хочете бути слухняними, то їстимете від благ країни. А як затнетеся і бунтуватиметесь, то меч пожере вас » (Іс. 1,19-20). Через пророка Давида, обіцює Господь заплату праведникові за чесноти: « Довгим віком його насичу і явлю йому моє спасіння » (Пс. 91,16). Коли ж прийшов Христос-Спаситель, ще виразніше навчає про те, що хто правдою і чеснотами здобуває спадкоємство Божого Царства, одержить не лише вічні, але й земні блага. « Шукайте перше Царство Боже та його справедливість, а все те вам додасться » (Мт. 6,33). А тих, хто з любови до Христа-Бога залишить своїх батьків, своїх рідних, майно й вигоди життя, Ісус запевняє, що дістануть свою нагороду вже в цьому житті, й життя вічне в майбутньому (Мр. 10,29-30). « Ось ми покинули все і пішли за тобою » — пригадує і питає апостол Петро Ісуса: « Що нам за це буде? » І добре, що запитав, бо маємо ясну відповідь і запевнення нагороди самого Бога для всіх тих, хто піде за його покликом. « Істинно кажу вам — впевняє Ісус — нема такого, хто кинувши свій

дім або братів, або сестер, або матір чи батька, або дітей, або поля, — ради мене та ради Євангелії, — не дістав би сторицею тепер, у цьому часі, посеред гоніння, — домів, братів, сестер, матерів, дітей і піль, — і в майбутньому віці життя вічне » (Мр. 10,29-30). Отже, хто лиш хоче втішатися і по-божому насолоджуватися благами цього світу та запевнити собі нагороду дочасну й вічну, повинен коритись велінням Божим, завжди і всюди та бути слухняним покликові Божому.

Клясичний приклад послуху покликові Божому дає нам якраз сьогоднішня св. Євангелія. Розповідь євангельська кінчається короткою, але дуже промовистою згадкою про покликання Ісусом перших чотирьох своїх Апостолів, яких він знайшов і вибрав з-поміж рибалок.

На покликання перших апостолів вплинуло чудо, про яке розказує св. Лука. Одного ранку два човни причалили до берега, на якому стояв Ісус в оточенні юрми народу, заслуханого в його божеську науку. Рибалки вийшли з човнів полоскати свої сіті. Ісус, на якого юрба людей чимраз більше натискала, увійшов в один з човнів, що належав рубалці Симонові, попросив його відплисти трохи від землі, і далі навчав народ. Коли ж скінчив навчати, сказав Ісус до Симона: « Відчали на глибінь та й закиньте ваші сіті на ловитву ». Симон, старий, досвідчений рибалка, вмить відповів Христові: « Наставнику, всю ніч трудились ми й нічого не спіймали, але на твоє слово закину сіті » (Лк. 5,4-5). Жах охопив рибалок, коли вони побачили, що в одну мить, у ясний день, недалеко берега, де гамір народу відстрашує рибу, їхні сіті починають рватися від многоти риби. Вони наповнили ними обидва човни. Досвідчений рибалка Симон-Петро, побачивши безперечне чудо Божої сили, припав до стіп Христа і каже: « Іди від мене, Господи, бо я грішна людина ». Але Христос заспокоює його та предсказує йому його будуче покликання, кажучи: « Не бійся! Віднині людей будеш ловити ».

Ось рибалки, а було їх чотири: Симон і Андрій, сини Йони, та Яків і Йоан, сини Заведея, витягши свої човни на берег, захоплені чудом Христовим, кидають все і йдуть слідом за Ісусом.

Четверо вбогих рибалок, четверо простих невчених людей, які, може, не вміли читати - писати, які більшу частину свого життя провели на самітних водах у терпеливому довгому вичікуванні на рибку, непомітні й нікому не знані! Саме цих четверо рибалок Христос-Спаситель світу кличе на перших апостолів і будівничих Царства Божого у людських душах на землі. Вони загартовані, терпеливі, невибагливі рибалки. У них сильна і рішуча воля. Для Христа і його Царства кидають усе: ввесь свій дорібок, свій рідний дім, сіті, човна, а передовсім — свою рідню. Кидають все, щоб іти за тим, який не обіцяє їм ані багатства, ані слави цього світу, а, навпаки, закликає до вбогости, покори, надусе ж, до любови всіх людей.

Дорогі брати і сестри, хто ж з нас сьогодні готовий піти слідом отих чотирьох рибалок з Капернауму? Хто з нас готовий покинути все та йти за Христом, не оглядаючись ні на що й ні на кого, як Він кличе його? А кожний і кожна з нас у своєму стані і званні є покликані бути апостолом Христовим. Кожний з нас покликаний засвідчити науку Христову своїм прикладним християнським життям, що є першим і основним завданням апостола. Ніхто нехай не виправдується, що йому бракує здібностей, сили, знання, приготування до того, щоб бути апостолом Христовим, головно за сучасних умов нашого життя.

Зовсім не був це припадок, що перших своїх апостолів Христос вибрав з найпростіших нашарувань людей, звичайних невчених робітників, рибалок. В цьому якраз можна добачити чудо всемогутности Божої; зі звичайних робітників, рибалок Христос зробив своїх апостолів, великих Святих, яких почитають, до яких моляться міль-

йони-мільйони людей упродовж майже двадцяти соток років. Перші апостоли Христові не були вченими законовчителями, а лише рибалками, зате їх оживляла сильна непохитна віра у всемогутню силу Божу, їх бадьорила палка любов до Христа Спасителя.

Так і всім нам, християнам, апостолам Христовим у найширшому розумінні цього слова, потрібна не так висока освіта, сили чи знання високих богословських правд Божих, а радше — чесноти рибалок, перших апостолів Ісуса. Нам треба, як вони, з сильною вірою, кріпкою надією, та гарячою любов'ю, з покорою, терпеливістю й витривалістю вірних послідовників Христових іти поміж байдужих і остиглих у вірі християн, щоб розігріти їхні холодні серця, щоб розбудити в них захоплення до Христа-Спасителя і його найвищих ідеалів.

Дорогі брати і сестри, поміж сьогоднішніми християнами стрінемо багато вовків в овечій шкурі, багато фальшивих пророків й апостолів, які удають з себе наших приятелів і добродіїв, щоб лише звести нас з простої дороги Євангелії Христової. Вони захвалюють нам нові погубні засади, нову дорогу життя, противну від тої, яку показав нам Христос-Спаситель. Зате всі ми, що у Христа хрестились, покликані бути апостолами Христовими, тобто, нести науку і духа Христової Євангелії в усі ділянки людського життя, бути апостолами чеснот і діл любови. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Слава і честь, і мир усякому, хто чинить добро; юдеєві перше, а потім грекові, бо Бог не вважав на особу. Бо ті, що згрішили поза законом, поза законом і згинуть; а ті, що згрішили під законом, будуть суджені законом. Бо не слухачі закону справедливі перед Богом, а виконавці закону оправдаються » (До Римлян, гл. 2,10-16)

ХРИСТИЯНСЬКА БЕЗКОМПРОМІСОВІСТЬ: АБО БОГ, АБО МАМОНА!

(*3 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 6,22-33)

« Ніхто не може двом панам служити ».
(Мт. 6,24)

У кожній людині можна запримітити дві протилежні схильності, дві відмінні настанови: Одна пориває людину вгору, спрямовує її думки до вічности, друга тягне вниз, приковує до речей дочасних, туземних. Ці сили в людині безнастанно вударяються і змагаються з собою за перемогу, за володіння. Звичайно, перемагає та сторона, якій прийде на допомогу наше « я » — наш розум і наша воля. Однак не завжди ця боротьба кінчається перемогою однієї сили, і здачею та підкоренням другої. Частіше буває так, що між цими двома силами настає тихе перемиря, компроміс. Одна одній силкується не перешкоджати, і так кожна сила, певною мірою знаходить вихід і вдоволення в своєму напрямку діяння. Тоді наше « я » грає тільки ролю посередника, який дозволяє на такий стан і його толерує. Таким чином постає тип людини, про яку каже народна пословиця, що готова жертвувати « і Богові свічку і дияволові огарок ». Така людина охоче служить і Богові й мамоні, позірно узгіднюючи одне з одним. Така людина зватиме себе християнином, здобудеться навіть на деяку жертву, зайде в Божий храм на молитву, але, рівночасно, в щоденному житті ламатиме Божий закон, моральні засади та убожествлює дочасні речі чи приємності життя. Така людина — це до-

гідник, людина хвилі й конюнктури, яка раз-у-раз служить двом панам.

В сьогоднішній Євангелії Христос саме осуджує всяке догідництво морального порядку. Цю важливу життєву проблему розв'язує Христос безкомпромісово, кажучи: « Ніхто не може двом панам служити: бо, або одного зненавидить, а другого буде любити, або триматиметься одного, а того знехтує. Не можете Богові служити і мамоні » (Мт. 6,24). Христос мав на думці « панів », які стоять на протилежних собі кінцях, яких характер, засади, ідеї, стремління і накази є собі супротивні та взаємно себе виключають, як вода і вогонь. Служити рівночасно таким двом « панам », то гра на два боки.

Коли Ісус говорив про « двох панів », мав на думці Бога і мамону. Тому з натиском підкреслював: « Не можете Богові служити і мамоні! » Слово ж « мамона » по-арамайськи — це гріш, зиск, дохід, прибуток. Цим словом Ісус означує всі земські добра, охоплює ним усе, що не є Богом і його вченням. Дочасні добра, окреслені словом « мамона », зображають наче якесь уосіблене божество, якому людина служить інколи наче Богові. Невільниками мамони можуть бути і багаті, і вбогі-бідаки. Однак мамона, про яку розказує сьогоднішнє Євангеліє — це добра і втіхи, догоди цього світу, піднесені до гідности божества.

Ось чому, як колись так і сьогодні Христос остерігає: « Ніхто не може двом панам служити! » Або Бог, або мамона! Або цілковите підпорядкування нашого життя і всього, що лише маємо, його святій волі, або ж надмірна, злишня журба про дочасні добра, про особисте щастя, супротивне всяким моральним законам і засадам. Або — або! Цих двоє речей рівночасно погодити з собою не можна.

У наші дні стрінемо на світі багато моральних догідників. Їх спіткаємо на кожному кроці. Такі люди є дуже небезпечними, з огляду на їх хиткий і дволичний ха-

рактер. Моральні догідники — це люди пусті, лихі, завжди готові пожертвувати всякі духовні й моральні добра заради матеріяльних і дочасних дібр.

Більше того: людина вигідлива готова служити кожному, хто в даний час сильніший, хто запевнить їй більші користі, вигоди, зиски, приємності. Для таких людей звичайно існує одна лише засада: хто, або що дасть більше. Якби заплатила їм добре Церква, служили б облудно Церкві; якби обіцянку дав нарід — служили б народові; як заплатить більше ворог — служитимуть ворогові.

Догідники є ще й іншої породи головно у відношенні до Бога і його прав, законів. Для них Бог так довго є добрий і потрібний, доки ніщо не стає на перекір їхнім пожадливостям і забаганкам; доки не зазнають терпінь, недостач, трагедій життя. Такі люди так довго шанують моральні права, доки для їх зберігання не потрібно зусилля, самопоконання, посвяти, жертви. І, навпаки, коли це все необхідно здійснити, перестають служити Богові і беруться служити мамоні. Тоді такі люди готові не лише зрадити Бога, але й людей: жінку, мужа, дітей, честь, вітчизну.

Лиш на цьому тлі можемо як слід зрозуміти гарячий заклик Христовий до нас: « Отже, не турбуйтеся, промовлявши: Що будемо їсти, що пити і в що зодягнемося? Про все те побиваються погани. Отець ваш небесний знає, що вам усе це потрібне » (Мт. 6,31-32). Не турбуймося тільки про їжу, пиття й одежу, бо це ще далеко не все. Не думаймо, що підтримування життя і нагромадження великих дочасних дібр та всяких приємностей, це головна мета нашого туземного життя. Так думають погани, тобто люди, які не знають Бога, не вірять в нього, які не чули про його дбайливе провидіння й опіку над усім. Такі люди насправді є вбогими: думають, що ніхто над ними не чуває, що у всьому вони полишені на власні сили, що вся будуччина лежить єдино в їхніх зусиллях і стараннях, що лиш вони самі

без нічиєї допомоги здолають запевнити собі життя і щастя. Та ми ж не погани, ми християни! Отже, так не думаймо і в нашому житті так не поводімся; бож « Отець небесний знає, що нам все це потрібне! »

Саме в сьогоднішній євангелії Христос хоче повчити нас, що Бог без перерви чуває над нами, він знає і думає про всі наші потреби відносно тіла й душі. Тому немає потреби двом панам служити. Ісус хоче переконати нас в цій важливій правді, тому подає нам приклад з природи, з спостережень практичного життя. « Хіба життя не більш їжі, тіло — не більш одежі? » (Мт. 6,25), питає Христос. Пожива й одежа — це не мета, а засіб до неї. « Не тому живемо, щоб їсти, але їмо, щоб жити » — казали старинні римляни. Отже, якщо Бог дав життя, дар стократно цінніший, то, без сумніву, дасть також і те, що менше цінне; те, що необхідне для підтримання життя.

Христос говорить до нас, як добрий батько до дитини. Він наче переконує нас: Якщо вам здається, що про вас Бог забуває, тоді « гляньте на птиць небесних: не сіють і не жнуть, ані не збирають у засіки, а Отець небесний їх годує! Хіба ви від них не вартісніші? » (Мт. 6,26). Якщо Бог пам'ятає про нерозумні тварини, які є для нашого вжитку й послуг, то чи міг би Він забути про нас, створених на його подобу, що маємо йому служити й успадувати вічне життя з ним? « Про одежу чого ж вам клопотатися? Гляньте на польові лілеї, як ростуть вони: не працюють і не прядуть... І коли зілля польове, яке сьогодні є, а завтра вкидають його до печі, Бог так одягає, та чи не багато більше вас, маловірні? »

Ганить Ісус у людей брак віри в Боже провидіння. Бо людина, яка надіється лиш на себе — полишена лише на свої сили — є справді безсильною, виставленою на постійну непевність, журбу і муки. Цю безсилість людини підкреслив Христос влучним запитанням: « Хто з вас, журячись, спроможен добавити до свого віку хоч

один лікоть? » (Мт. 6,27). Отже, як неможливим є продовжити свій вік, свій ріст, так і ніхто не може довершити речей пожиточних, тривалих, великих без Бога і проти його суверенних прав. Брак віри у провидіння Боже — це обмеження людських спроможностей, це полишення людини на брутальну тваринну боротьбу за існування і життєві права, це безнадійність і розпач, особливо тоді, як людина є на службі мамони.

І, навпаки, дорогі брати і сестри, віра в Боже провидіння є могутня творча сила й підтримка людини. Віра в провидіння — це свідомість, що є хтось Всемогутній і Всезнаючий, що невпинно чуває над нами, що знає про всі наші потреби, що не дозволяє терпіти понад сили, що пам'ятає не лиш про наші хиби, але також про заподіяні нам кривди. Віра в провидіння — це свідомість того, що є хтось, хто скоріше, чи пізніше все направить і вирівняє. Таке переконання — велика підтримка, невичерпний резервуар енергії, нездоланна сила; наче спілкування в природі й силі самого Бога. Тому то людина, що завжди покладається на Боже провидіння є незламна, непоборима — це людина Божа.

Тому Христос наказує всім: « Не турбуйтеся вашим життям, що вам їсти та що пити; ані тілом вашим, у що одягнутись... Отець бо ваш небесний знає, що вам все це потрібне. Шукайте перше Царство Боже та його справедливість, а все те вам додасться » (Мт. 6,25.32-33). Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Оправдані вірою, ми маємо мир з Богом через Господа нашого Ісуса Христа, через якого ми вірою одержали доступ до тієї ласки, що в ній і стоїмо і хвалимося надією на славу Божу »

(До Римлян, гл. 5,1-10)

ВІРА І ЇЇ ЗАВДАННЯ

(*4 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 8,5-15)

« Хай тобі станеться за твоєю вірою ».
(Мт. 8,13)

Дорогі брати і сестри! В сьогоднішній святій євангелії ми чули слова Христові у відповідь на прохання-молитву сотника з Капернауму: « Істинно кажу вам: Ні в кого в Ізраїлі я не знайшов такої віри. — Іди, хай тобі станеться за твоєю вірою! » Що ж це є свята віра і яке її завдання в житті людини? Саме над цим питанням застановімся коротко в сьогоднішній проповіді.

Святий Павло, апостол народів, каже, що без віри не можна спастися. Є деякі правди святої віри, які можемо пізнати самим розумом, хоч не докладно. Сам розум каже нам, що є Бог, Творець всесвіту. Розумом можемо пізнати також деякі Божі прикмети, але Божого єства, Його природи, не можемо пізнати розумом, тільки за допомогою Божого об'явлення. Можемо пізнати розумом, що мусить бути якась кара для злих людей по смерті, коли вони без поєднання з Богом відходять з цього світу; але яка саме ця кара, того без Божого об'явлення дізнатися не можемо. І ось тому об'явив нам Бог деякі правди в Старому Завіті через пророків, а в Новому Завіті — через Богочоловіка Ісуса Христа. Від того часу, коли Христос об'явив нам правди нашої святої віри, минуло майже дві тисячі років. Хоч Євангелисти — безпосередні або посередні свідки того об'явлення й списали головніші правди віри в своїх євангеліях, то все ж таки трудно, а то й цілком не можливо було б самим людям зберегти

ці об'явлені правди без змін і перекручень до наших часів. Люди за дві тисячі років були б їх напевно змінили великою мірою. Щоб цьому запобігти, Христос заснував святу Церкву і їй у схов, як скарб правди, вручив скарб віри — свої об'явлені правди, щоб їх вірно зберігати й подавати людям. А щоб Церква не могла нічого змінити в Христовому вченні, Він дав їй особлившу поміч через Святого Духа, і запевнив, що сам буде чувати над нею, щоб вона ніколи, подаючи людям Його повчання, не помилялася, а, навпаки, щоб вона правильно вчила і славила Трисвятого Бога. Тому то правди святої віри, що їх проповідує Христова (католицька-православна) Церква є ті самі, що їх голосив Ісус Христос.

Отже, віра в нашому католицькому розумінні — це міцне, непохитне переконання, що все, чого вчив нас Христос і чого в Його іменні і з його доручення навчає свята Церква, є непомильна правда. І це тому, бо про те впевняє нас непомильний Бог і його непомильна Церква. Віра не може бути тільки якимсь здогадом, що речі, в які віримо, можуть бути правдивими, але віра мусить бути сильним переконанням. Віра мусить охоплювати всі правди, що їх Бог об'явив, а свята Церква проповідує. Немає у вірі більших або менших правд, більш правдивих чи менш правдивих. Всі є рівно правдиві, всі вони однаково важні, бо всі правди об'явив один і той самий Бог.

Дорогі в Христі! Чому ж нам треба вірити? Перш усього тому, що того хоче Бог, що така є воля Божа. Це ж ясне, що коли Бог об'явив людям свої правди, то хоче, щоб вони прийняли їх і вірили в них. Коли хтось оповідає нам щось, а ми в це не віримо, то його ображаємо, зневажаємо. Тому й Бога ображаємо, коли не віримо в Його об'явлене слово, правду. Отож гріх невірства — це один з найбільших гріхів. Віримо також тому, бо віра дає нам відповідь на найважливіші питання життя. Коли дитина росте, дозріває і врешті стає дорослою,

тоді в її голові снуються різні запитання: звідки взявся я на світі? Як виник світ і все людство? Пощо живемо на світі? Куди прямуємо? Що з нами буде по смерті? І ось на ці всі питання дає ясну, задовільну відповідь тільки свята віра. Віра скаже тобі, що ти вийшов від Бога, з Його всемогутнього творчого хотіння, з його рук, та що до Нього повернешся. Твоє тіло взяте, правда, з землі, проте душа вивищує тебе понад усі земські речі, — це твір самого Бога. Душа, після довшого чи коротшого життя, опустить своє тіло і повернеться назад до свого Творця, від якого вона походить, щоб дістати або Його нагороду, або кару за свої діла. Тільки одна віра вказує людині ясну дорогу життя, тільки вона дає зміст життю. Без віри життя не має ніякого змісту, бо не має основи. Це так, як будівля без фундаменту. Серце людини, в якому немає віри, подібне до мертвої безлюдної пустині. Вийми пташину з гнізда, і побачиш, як вона буде побиватися за своєю мамою. Відверни квітку від сонця, і, ледве випустиш її з рук, вона знову обернеться до сонця. Витягни рибу з води, і вона гине. Подібно є з серцем людини: воно створене для Бога, і тільки в Ньому знайде своє щастя і своє правдиве життя. Тільки віра дає людині правдивий супокій і щастя. Невірство приносить їй неспокій і невдоволення. Люди, які мають глибоку віру, звичайно спокійні, зрівноважені й лагідні. І, навпаки, люди без віри не раз повні дошкульного неспокою, заколоту; їх годі задовольнити якимись земськими втіхами. Віра, відповідаючи людині на найважніші питання життя, дає їй найтвердшу і найпевнішу підвалину життя, а тим самим — також моральну основу нашим починам і вчинкам. Мораль людини, не сперта на віру — це тільки зовнішня форма без змісту. Чеснота таких людей втримується так довго, доки життя не зажадає від них самопосвяти, жертви. З досвіду життя знаємо, що невіруюча людина так довго устоюється на висоті моральної чесноти, доки життя пливе спокійно, без су-

противних вітрів, без хуртовин. А загуде буря пожадливостей, прийде більша спокуса, то така людина паде низько. В неї немає твердої основи життя, твердої підвалини, що її дає якраз віра.

В кінці, віра свята зберігає людство від загибелі, даючи йому тривкі основи, незмінні Божі закони, для суспільного співжиття. А хто не вірить у Бога, в безсмертність людської душі, в Божу справедливість, нагороду чи кару після смерти, той не знаходить рівноваги в житті, той хитається між крайностями, переходить від надмірної самопевности до повної зневіри і безнадійности. Одна лише віра дає втіху в терпіннях. А терпіння — це ж щоденний хліб людини, живучої на світі. Як птиця створена до літання, риба до плавання, так людина до боротьби й терпіння. Навіщо ж ці терпіння, та де шукати втіхи чи полегші, коли вони спадуть на нас? Невіруючі кажуть: ліпше скоротити собі життя. Бо коли не вірити в життя по смерті, коли все щастя має людина знайти собі в цьому житті, то немає ніякого глузду терпіти. Людина без віри, це хібащо маленьке коліщатко у величезній машині світу. Ота машина викидає його, коли хоче, і бере собі інше. Зовсім інакше дивиться на терпіння людина з вірою. Вона знає, що теперішнє життя, це тільки підготування до іншого, кращого, досконалішого життя. Вона свідома, що правдивого щастя на цій землі не знайти, бо цей світ є тільки тимчасовим місцем її перебування; що земське життя — це тільки подорож і проба в дорозі до вічної вітчизни. А як у подорожі звичайно не шукаємо вигоди, а тільки думаємо, щоб якнайшвидше дійти до мети, так і віруюча людина знає, що в подорожі до неба треба перенести не одну невигоду і прикрість, маючи перед собою свою остаточну ціль. А вже найбільшу втіху дає віра людині в годині смерти. Ось тому то віра — це найбільший скарб для кожного з нас.

У сьогоднішній євангелії бачимо ясно, що чим силь-

ніше хтось вірить в доброту і всемогутність Божу, тим певніше буде вислухана його молитва, його прохання. На прохання сотника Ісус відразу був готовий піти до його хати і там оздоровити хворого слугу; та сотник закликав: « Господи, я негідний, щоб ти ввійшов у мій дім. Скажи лиш слово, а мій слуга буде здоровий! » Він вірить, що Христос Спаситель має необмежену владу над сотворіннями, тому й не потребує йти особисто до хворого, щоб оздоровити його; на це бо вистачить одне слово, один акт волі Спасителя.

Сьогодні, коли потоп безвір'я заливає світ і наш рідний край, де навіть молитися свобідно ворог не дасть, зі щирого серця взиваймо: « Вірую, Господи і визнаю, що Ти Син Бога живого, прийшов на землю, щоб душу мою спасти від усякого злого! » Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Тепер же, звільнившися від гріха і ставши слугами Богові, маєте ваш плід на освячення, а кінець — життя вічне. Бо заплата за гріх — смерть, а дар ласки Божої — життя вічне в Христі Ісусі, Господі нашім »

(До Римлян, гл. 6,18-23)

БІСИ — ВОРОГИ БОГА І ЛЮДЕЙ

(*5 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 8,28 — 9,1)

« Що нам і тобі, Сину Божий?... Біси попросили його: Як ти нас виганяєш, то пошли нас в оте стадо свиней ».

(Мт. 8,29.31)

Дорогі в Христі! Одного разу Ісус, під час своєї місійної праці, прибув у край Гадаринський; йому ж назустріч вийшли два біснуваті, що скитались у відлюднім місці, серед гробниць, повні злости і люті. Вони рвали кайдани, били себе камінням, не давали нікому тією дорогою перейти. Коли ж наближався Ісус, біснуваті зачали гукати: « Що нам і тобі, Сину Божий! » Власне тоді, як народ уважав Христа звичайною людиною, біси, що опанували нещасних людей визнають Ісуса Сином Божим. Біси, дияволи — колись духи світла, найкращі твори Бога, найперші слуги Небесного Отця, тепер прокляті й позбавлені оглядання його лиця за свій бунт і непослух — знають добре Христа-Бога, кажуть бо: « Прийшов єси сюди, щоб нас мучити перед часом? » Тим самим визнають вони себе непримиримими ворогами Бога, й водночас найбільшими нещасливцями, що терплять великі душевні муки, які завдає їм присутність Христа. Біснуваті, люди опановані злими духами, не мають ані сили, ані відваги прийти до Христа, проте Ісус приходить до них. Біси ж благають, щоб Ісус не проганяв їх в тьму кромішню, щоб не карав їх за те, що вони вселились у людей, яких бажали привести до остаточної заглади.

Оподалік же від біснуватих паслось велике стадо

свиней. Біси попросили Христа: « Як ти нас виганяєш, пошли нас в оте стадо свиней ». — « Ідіть! сказав їм Ісус ». І ввійшли біси у безроги, та вмить все стадо кинулось з кручі в море й потонуло у хвилях.

Дорогі в Христі, отак виглядав факт історичної єванвангельської події. Та яке ж з цього повчання для нас? Перш усього цей факт переконує нас, що існують злі духи, яких Святе Писання називає дияволами, бісами. Що ж це за такі істоти? — Боже об'явлення повчає нас, що диявол по своїй суті — це злий дух, ворог Бога і людей. Звідкіля ж він узявся? Про це Святе Писання каже ось що: Господь, на самому початку творення, покликав до життя незліченних безтілесних духів, обдарованих розумом і волею, безсмертністю й активністю та незвичайною силою. Вони мали свою мету і призначення, визначене Творцем-Богом. Їхню вірність Бог випробовував. Частина цих духів не витривала під час проби та з самого початку збунтувалася проти свого Творця. За це ці духи були покарані вічним прокляттям: їх позбавлено спроможности оглядати Бога лицем у лице. Саме цих збунтованих, впалих, проклятих ангелів Святе Письмо називає дияволами, бісами.

Сподіюючи бунт, гріх, ці досконалі духи не втратили своєї природи, тобто духовости, активности, безсмертности, пізнання і сили, вони втратили тільки свою невинність, красу і щастя, яке давала їм присутність Божа. Заявляючи себе відвертими ворогами Божими, але не маючи ані спромоги, ані сили противитися Богові, збунтовані ангели звернули всю свою лють, злобу і помсту проти створінь найближчих своєю подібністю Богові — проти людини. Вони шкодять і руйнують людину, де, коли і як лише можуть. Чи ж це не диявол вчинив перший бунт на небесах? Хіба ж не він ужив обману, брехні в раю супроти прародичів? Чи ж це не він зродив незгоду, помсту і вбивство у перших синів Адама і їхніх нащадків? В їду поклав — обжирство; в потомство

— розпусту; у працю — лінивство; у співжиття — заздрість і роздори; в управління — захланність; у виконування влади — зарозумілість і гордість. Він побуджує в душі погані думки, в уста вкладає слова неправди, ложі, порушує члени нашого тіла до грішних вчинків. Словом, диявол — це автор, спричинник всіх злочинів, всієї брехні й нещастя на світі. Не будь диявола, не було б ніколи бунту, гріха, непослуху Творцеві-Богові. Не будь диявола, незнані були б усі нещастя, недоля, хвороби, смерть, вічні муки. Диявол засіяв перше зло на небесах і на землі, у серці людини, серед родин і людських спільнот. І якщо таке нещастя і зло вчинив і чинить диявол людському тілові, що ж тоді він сподіює в душі грішника, якою він заволодіє і яка йому піддасться? Це бачимо на прикладі біснуватих, яких Ісус увільнив від злих духів.

Та, може, запитає дехто: Чому ж Христос вислухав прохання бісів, і дозволив їм увійти у стадо свиней? Цим фактом, Христос хотів найперше повчити самих біснуватих, щоб вони усвідомили, який страшний тиран і яке зло навістило їх. Христос хотів навчити й нас, що біси не можуть увійти навіть у свиней, якщо Господь їм на це не дозволить. Над усім чуває повсякчасне Боже провидіння. Певним є, що диявол має більшу ненависть до людей, ніж до тварин. І якщо він не пощадив життя безрог, як лиш дозволено було йому ними заволодіти, то з куди більшою жорстокістю і безпощадністю поводився б він з людиною, якщо б Боже провидіння не охоронювало її.

Чому ж біси топлять нерозумні безроги? Бо їх головна мета завжди і всюди є шкодити людям, і вони зазнають диявольського вдоволення і щастя, якщо можуть привести людину до цілковитої руїни. Ось, мешканці Гадаринської землі налякались більше божеської сили Христа, який оздоровив біснуватих, ніж самих бісів, бо «просили Ісуса, щоби відійшов з їхніх околиць».

Також і в наші дні, дорогі брати і сестри, стрічаємо багато людей, опанованих злим духом, немов біснуватих. Вони блукають не по пустині, чи поміж гробами, але по вулицях, по домах наших сіл і міст, по людних площах, театрах, залях забав і розваг. Ніхто не може припинити їхньої злоби і люті: ані осторога батьків, ані картання виховників, ані кари державних властей, ані юрма людей, ані кайдани. І невелика є різниця поміж біснуватим і рознузданим розпусником, який женеться від приємности до приємности, від тіла до тіла. Він, хоч приодітий в дорогоцінну одежу, проте обнажений зі сорому, чести і чесноти. Він не побиває себе, як біснуваті, камінням, зате ранить себе смертельно своїми гріхами. Кому під силу зв'язати, приборкати диявольську силу пристрасної людини?

Що ж нам сказати про тих, хто надмірно і недоладно любить гріш, багатство? Чи й ці люди не подібні до біснуватих? Хто спроможен вдержати людину в межах людяности, коли її опанувала захланність, нестримна жадоба гроша, багатства? Напевно ані страх, ані погрози, напоумлення чи добрі поради. Захланна людина нечутлива на це все. Саме такі люди доводять до цілковитої руїни одиниці, родини і цілі спільноти. Куди повела захланність зрадника Юду? До того самого кінця приводить вона багатьох його послідовників.

Що сказати про людей, опанованих гордістю й ненавистю? Чи й вони не схожі на біснуватих? Про таких то каже Христос: « Диявол вам батьком, тож волите за волею батька вашого чинити. А був він душогубець від початку, і правди він не тримався, бо правди нема в ньому. Коли говорить брехню, зі свого говорить, бо він брехун і батько ложі. Мені ж, що правду вам каже, ви не вірите » (Ів. 8,44-47).

Одним словом: « Хто чинить гріх, той від диявола, бо диявол грішить від початку, каже апостол Іван, і далі ще впевняє: « На те з'явився Син Божий, щоб зни-

щити діла диявола ». Тому то « кожен, хто не чинить справедливости, не є від Бога... кожен, хто ненавидить брата свого, — душогубець... який не має в собі життя вічного, що в ньому перебувало б » (1 Ів. 3,8,9,15). І навпаки: « хто перебуває в любові, той перебуває в Бозі, і Бог в ньому » (1 Ів. 4,16).

Дорогі в Христі, як же встоятись нам у боротьбі з дияволом? Як охоронитись перед його нападами? Відповідає апостол Петро: « Будьте тверезі і чувайте! Противник ваш, диявол, ходить навколо вас, як лев ревучий, шукаючи кого б пожерти. Противтеся йому силою віри » (1 Петр. 5,8-9). А й апостол Павло додає: « Кріпіться в Господі та в могутності його сили. Одягніться в повну зброю Божу, щоб ви могли дати відсіч хитрощам диявольським... Стійте, отже, підперезавши бедра ваші, вдягнувшись у броню справедливости і взувши ноги в готовість, щоб проповідувати Євангелію миру. А над усе візьміть щит віри, яким здолаєте вгасити всі розпечені стріли лукавого... чуваючи з повною витривалістю » (Ефес. 6,10-18). До боротьби з дияволом маємо потужнішу над атомну зброю, — Євхаристійного Ісуса, св. Тайну Покаяння, страх Божий, сором природний, пам'ять на всюдиприсутність Божу, знамено Хреста святого, а надусе — молитву, в якій благаємо щодня: « Отче наш... визволи нас від лукавого! » Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Бо коли ти твоїми устами визнаватимеш Господа Ісуса і віруватимеш у твоїм серці, що Бог воскресив його з мертвих, то спасешся, бо серцем віруєтьcя на оправдання, а устами визнається на спасіння »

(До Римлян, гл. 10,1-10)

ЛЮБОВ ІСТИНИ

(*6 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 9,1-8)

« Господь бо — справедливий, любить правду ». (Пс. 11,7)

В сьогоднішній євангелії розповідається про зцілення Ісусом Христом розслабленого в Капернаумі. Коли принесли до Ісуса рослабленого, Він, побачивши віру тих, що його принесли, сказав розслабленому: « Кріпися сину, прощаються тобі гріхи твої ». Деякі з книжників сказали про себе: « Цей зневажає Бога ». Христос, як серцевідець і Бог, знаючи їхні думки, промовив до них: « Навіщо ви лукаво думаєте в серцях ваших? Що легше сказати: Твої гріхи відпущені, — чи сказати: Встань і ходи?! » Та щоб доказати, що Син Чоловічий має силу на землі прощати гріхи, Христос сказав недужому: « Встань, візьми твої ноші та й іди до свого дому ». Той встав і пішов до свого дому. Євангелист закінчує своє оповідання словами: « народ, бачивши це, дивувався і славив Бога, що дав таку владу людям ».

Отже прославив Бога народ, побачивши, як розслаблений встав і поніс свою постіль; прославили — прості, чесні душі, а книжники і фарисеї залишилися упертими в своїй злобі і засліпленні. Фарисеї іноді явно обвинувачували Христа в тому, що Він « виганяє бісів силою Велзевула, бісовського князя » (Мат. 12,24). Іноді ж казали Йому: « Чи неправильно ми кажемо, що самарянин єси ще й навіжений? » (Ів. 8,48). З євангельського оповідання, про зцілення розслабленого в Капернаумі, довідуємося, що деякі книжники, — почувши слова Христа до розслабленого: « Прощаються тобі гріхи твої »,

— казали в собі: « Цей зневажає Бога », отже, зробили Його неправдомовцем. А вони, як знавці Закону, мусіли знати заповідь Божу: « Не свідчи неправдиво на ближнього твого », і слова пророка Ісаї: « Горе тим, що зло добром звуть, а добро — злом; що з пітьми роблять світло, а зо світла — пітьму » (Іс. 5,20). І ось Христос, Сама істина і життя, щоб показати свою божественну силу, а й те, що Він осуджує неправду, як великий і згубний гріх, викрив злобу і лукавство, і зцілив розслабленого.

Христос навчив нас ось чого: « Хай буде ваше слово: Так, так; Ні, ні » (Мат. 5,37); устами ж св. Апостолів заповів нам: « ...не говоріть неправди проти правди » (Як. 3,14); і: « відкинувши брехню, говоріть кожен правду ближньому своєму, ми бо один одному члени » (Еф. 4,25). Проте, хоч Бог і заповів нам любити правду, ми, привчивши уста наші до неправди, не вважаємо її порушенням закону, тож сумління наше часто зовсім не докоряє нам за неправду. Вона іноді є « беззаконням п'яти нашої », тобто тим гріхом, який ми вважаємо за ніщо (Пс. 48,6), подібно, як і ті речі, які ми топчемо ногами. А втім, хоч ми і вважаємо цей гріх за найменший, він наносить нам, як і кожному з людей, велику шкоду.

В житті неправда виявляється в різних видах, бо по-різному ми говоримо неправду. Один повторяє неправду, яку чув від інших, і повірив їй, як правді. Другий, жартуючи і базікаючи щоденно, також говорить неправду. Третій дає різні обіцянки і, нарешті, нічого не виконує, і це тільки тому, що змінив свій намір. Ще інший вигадує неправду на ближнього свого і стає наклепником, а коли свідчить неправдиво на когось, стає ложним свідком. Неправда скрізь живе, вона входить під покрівлю звичайних людей, вповзає в пишні палаци видатних людей, просякає в суди, у школи, прокрадається іноді й на церковний амвон. Неправду говорять, пишуть, друкують в книжках і газетах і розповсюджу-

ють по цілому світі. Тяжко описати і розповісти, яку шкоду наносить неправда. Неправда знищує часто цілі міста і країни, породжує ворожнечу між приятелями і друзями, руйнує подружнє життя, потрясає основи Церкви. Неправда шкодить і тому, хто говорить, і тому, хто її слухає. Слова неправдомовця підозрілі, писання його ненадійні, сама клятва його не тверда, і, коли навіть, бува, і правду скаже, йому ніхто не вірить. Хто слухає неправду, той часто даремно трудиться, втрачає своє маймо, іноді ж ризикує життям, а деколи губить і свою душу.

Милосерний Бог, знаючи яку шкоду вчиняє людям неправда, не тільки дав заповідь « не свідкувати ложно », але, як стверджує Св. Письмо, і карав не раз неправдомовців, щоб настрахати інших, які своїми словами, вчинками і ділами служили неправді. Був покараний єгипетський Фараон за те, що тричі порушив свою обітницю, дану пророкові Мойсеєві: відпустити народ ізраїльський на пустиню, щоб послужив Богові. Пророк Єлисей покарав свого раба Гехазі за неправду. Він теж очистив від прокази сирійця Наамана. Нааман приніс йому в подяку за це свої дари, але Єлисей не прийняв їх. Лукавий же раб пророка Єлисея — Гехазі, взявши з собою двох мужів, наздогнав Наамана і сказав буцімто в імені пророка Єлисея, щоб він дав йому дари. Гехазі одержав дари і заховав їх. Він повернувся додому і нікому нічого не казав, нібито він ніде й не був. Пророк Єлисей своїм пророчим духом знав про це і докорив Гехазі такими словами: « Хіба мій дух не був при тому, коли той чоловік зійшов із своєї колісниці тобі назустріч? Оце ти забрав гроші: візьми також городи, оливні сади, виноградники, овець, волів, слуг і слугинь; але й проказа Наамана вчепиться до тебе й до твоїх потомків назавжди ». І вийшов той від нього білий, як сніг, від прокази » (II Цар. 5,26-27). Так був покараний Гехазі. Ще страшніший приклад кари Божої за неправду зна-

ходимо в книзі « Діянь св. Апостолів ». Громада перших християн « мала одне серце й одну душу, і ні один не називав своїм щось з того, що кому належало, але все в них було спільне » (Діян. 4,32). « Один чоловік, на ім'я Ананія, з своєю жінкою Сафірою продав маєток і сховав дещо з ціни, а знала про те і його жінка; решту ж приніс і поклав у ногах апостолів. Тоді Петро сказав: « Ананіє, чому то сатана наповнив твоє серце, щоб обманути Святого Духа і ховати частину ціни поля? Хіба те, що ти мав, не твоє було, і коли його продав, гроші не були у твоїй владі? Чому ж ото ти зважився у своєму серці на той учинок? Ти обманув не людей, а Бога ». Почувши ці слова, Ананія впав і умер (Діян. 5,1-5). Покарана була смертю також жінка його Сафіра.

Чому ж, скаже хтось, Бог так жорстоко карав колись неправдомовців, а тепер не карає й таких, що більше і частіше говорять неправду? А це тому, що є ще інше життя, майбутнє, коли кожний дістане те, що заслужив. Однак хто знає, чи в наші дні неправдомовці залишаються непокараними в цьому житті? Адже іноді сучасних людей несподівано спотикає тяжка і невилікувальна недуга, втрата майна, смерть, або хвороба близьких і дорогих для нас, а чи й інші лиха і нещастя, а ми, не бажаючи піднести очей своїх до неба, дивимось на землю і шукаємо природних причин нещастя, не усвідомляючи, що, може, це нас карає Господь за наші гріхи проти правдомовности.

Отже пам'ятаймо, що Бог є істина (Ів. 14,7), а тому кожний правдолюбець є слуга Божий, а неправдомовець — раб диявола, він бо « неправдомовець і отець неправди » (Ів. 8,4), « і коли він говорить неправду, зі свого говорить ». Ось чому апостол Павло навчає нас: « Не говоріть неправди одне одному » (Кол. 3,9). Коли мислимо правду, то душа наша, з'єднуючися з Богом, наповняється світлом і радістю. Якже розум наш служить неправді, — « сплітає лож » (Прип. 6,18), а то й

душа наша стає рабинею диявола і наповняється темрявою і скорботою. Коли уста наші говорять істину, то приносимо користь і собі, і ближньому. Якже ж говоримо неправду, то наносимо шкоду своїй душі, а й ближньому своєму. Бог створив уста наші, губи і язик для славослов'я і хвали, тому не осквернюймо їх нечистотою неправди, але освячуймо їх чистотою істини в Христі Ісусі.

Св. Письмо порівнює неправдомовність з крадіжем, коли заявляє: « ліпше злодій, як неправдомовець » (Екл. 20,27). Бо неправда, клевета ограбовує людину з її доброго імени, слави, забирає їй мир, супокій, іноді ж і життя. Що більше, неправдомовець деякою мірою є страшніший, ніж злодій, бо той краде лише гроші, а цей грабує добро моральне куди цінніше від дзвінкої монети. Злодій часто здійснює свій лихий вчинок заради голоду, нужди, потреби; навпаки, неправдомовець промовчує правду з зависти, зарозумілости, гордости. Вже давні індіяни зобов'язували до досмертної мовчанки того, хто тричі був переловлений на неправдомовності. Подібний закон був і у персів. Якщо б так і серед сьогоднішніх християн був правосильним закон старинних індіян чи персів проти всіх неправдомовників, скільки б то людей на світі мусіло мовчати, а поміж ними, може, й ми?! Колись накликував синів нашого народу великий Тарас Шевченко:

Молітесь Богові одному,
Молітесь правді на землі
А більше на землі нікому
Не клонітесь! (« Неофіти »)

З недільного « Апостола »:

« *Любіть один одного братньою любов'ю. Пошаною один одного випереджайте. В ревності не будьте ліниві, духом горіть, Господеві служіть* »

(До Римлян, гл. 12,6-14)

ЗІР ДУШІ — СУМЛІННЯ

(*7 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 9,27-35)

« Помилуй нас, сину Давидів ».
(Мт. 9,27)

Дорогі брати і сестри! Бути позбавленим якихнебудь змислів, — яке ж це горе й нещастя для людини! А вже найбільше нещасною є та людина, яка не має зору. Довкруги неї розлогі, барвисті поля, полонини, вкриті різнобарвним квіттям; із скелистих пагорбів спадають ручаї свіжої води; високі дерева знімаються вгору, а понад ними роїться різнородне птацтво. Сліпа людина цього всього не бачить і навіть не може собі уявити. Вона не знає також про красу голубого неба, на якому царює промінне сонце, джерело світла і тепла. Вона й не знає дивної краси зоряного неба з мільйонами своїх сонць, планет і місяців. Сліпа людина не може оглядати цієї пречудної святині Божої величі й краси. Вона, нещасна, не має змоги читати найдосконалішої і найбільш вимовної книги Божої премудрости і всемогутности. Сліпій людині бракує маленького, але дуже складного і цінного органу, якого навіть сучасна людська техніка неспроможна докладно відтворити — отой фізичний, природний зір людини. Сліпа людина, звичайно, не знає, як виглядає її рідна мати, тато, брат, сестра, чи інші люди. Вона боляче відчуває свою обмеженість, свою слабкість, свою непридатність. Тож не диво, що як оті два євангельські сліпці почули, що надходить Ісус-Месія, почали кликати на весь голос: « Помилуй нас, сину Давидів! » І справді Христос помилував їх, привернув їм зір.

Із щоденного життя знаємо, дорогі брати і сестри, що людина складається не лише з тіла і змислів, але також з розумної, свобідної душі. Премудрий Архітект, Творець Всесвіту й людини обдарував її фізичну частину різними змислами, а між іншим — зором. Він подбав також про зір душі людини, тобто про сумління. Сумління! — Що ж це таке, спитаєте? і як воно діє в людині?

Сумління — це снага, сила душі, що наказує їй прямувати такою дорогою життя, щоби, без шкоди і втрати для себе, зайти до остаточної мети, яку Творець призначив людині ще при її створенні. Сумління показує не лиш правильну дорогу до мети людини, воно вказує їй ще й прегарні краєвиди чеснот, шпилі святих ідеалів, також і пропасті й трясовиння гріха.

Як у всесвіт, так і в душу й тіло людини Господь поклав свої відвічні Божі природні закони. Поклав їх Господь у душу людини на те, щоб як природа світу, так і людська ними кермувалась і доходила до остаточної своєї мети. А що жодне створіння всесвіту, за вийнятком розумної людини, не є свобідними у відношенні до законів природи, то вони від віків точнісінько виконують їх без найменших відхилень.

Зовсім інакше мається справа зі свобідним створінням — людиною. Вона, теж керується природними законами щодо свого тіла; бо їсть, як відчуває голод, спочиває, як почувається змученою, невиспаною; всеж таки може відмовитися прийняти їжу, спочинок, хоч на деякий час. Якщо людина може інколи відхилитися від деяких природних законів, то тим більше може вона й знехтувати тими законами, які кермують її внутрішнім життям, тобто може відхилитися від т.зв. моральних законів.

Щоб людина могла жити властивим собі життям, щоб вона могла розвиватися згідно з законами і волею свого Творця, то необхідно їй ті Божі закони, покладені Богом у серце і душу кожної людини, докладно

знати і розуміти. Крім цього, Бог дав людям авторитетного тлумача своїх законів — Церкву. Найближчим, однак, тлумачем і сторожем тих природних моральних законів, вирізьблених у серцях усіх людей, Господній дар у виді снаги, — є власне сумління! Сумління є тією силою, тими очима душі людини, які читають Божий закон, вирізьблений у наших серцях. Сумління є тим Божим зором, що дає світло зорові душі віруючої і невіруючої людини. Бо кожне діло, що його довершує людина, є згідне або супротивне якомусь законові Божому. І цей зір людського сумління реаґує завжди, остерігаючи волю людини: « Цього не роби, бо це зле! », або дає наказ: « Роби це, бо воно добре! », а чи безапеляційно спонукує осудити людину, коли вчинила зло; або втішити, приносити мир і злагоду, коли виконала добро. Людина, яка має здоровий зір свого сумління, має певного водія по дорозі Божого закону; вона не розминеться з своєю метою — осягає злуку з Богом; вона є людиною доброю, і напевно буде вічно щасливою. І, навпаки, хто легковажить, надуживає очей-зору свого сумління, є людиною злою, неспокійною, яка в почутті своєї вини та злоби, чимраз більше й більше віддаляється від Бога і вічного щастя.

Так ото ми, дорогі брати і сестри, бачимо і переконуємося, що в серці й душі кожної людини є виритий природний і моральний Божий закон. Кожна людина має дану Богом снагу сумління на те, щоб той закон відчитувати, та в його світлі побачити, чи наші діла добрі, чи злі. Послідовно, Господь є також справедливий, коли від усіх людей без виїмку, які лише прийшли до вживання розуму, вимагає виконання, збереження цього закону. Бог усім без виїмку грозить найтяжчими і вічними карами за його знехтування і переступлення.

Сумління людини не лише тут, під час туземного життя, але й по смерті, протягом усієї вічности буде для людини джерелом невичерпного щастя або нещастя.

Тому понад усе намагаймося мати добре, здорове, чисте сумління — отой добрий зір нашої душі; як очі тіла можуть деколи зіпсуватися й тоді тратимо зір, стаємо короткозорими, а чи й сліпими й не маємо змоги вже більше оглядати й утішатися повнотою краси видимого світу, так само воно й з очима нашої душі, з нашим сумлінням. Найбільш осліплюючою хворобою душевного зору людини є гріх. Людина, яка стратила зір вже більше не бачить шляху, яким має прямувати, недобачає заглиблин, ровів і багна на цьому шляху. Так у людині, яка віддається гріхам і беззаконню, сумління стає сліпим: тратить снагу надприродного зору, бачення; воно ніяк не може вже правильно читати закону Божого, добачити ям і трясовин зла, душевного нещастя. У такому стані душевної сліпоти нічого іншого не залишається для нас, як кликати сердечно: « Помилуй нас, Сину Давидів! » (Мт. 9,27). Христос Спаситель — єдиний лікар, який має успішний лік і силу вилікувати сліпоту наших душ, а ним є ласка Божа.

При допомозі благодаті Божої наша душа матиме бистрі, здорові очі сумління, які вестимуть нас шляхом добрих діл і чеснот до щасливої вічности. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Ми, сильні, мусимо нести немочі безсильних, а не собі догоджати. Кожний із нас нехай намагається догодити ближньому: на добро, для збудування. Бо й Христос не собі догоджав, а як написано: « Зневаги тих, що тебе зневажають, упали на мене »

(До Римлян, гл. 15,1-7)

ПОМНОЖЕННЯ ХЛІБА — ПРЕСВЯТА ЄВХАРИСТІЯ

(*8 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 14,14-22)

« Дайте ви їм їсти! »
(Мт. 14,16)

Дорогі радіослухачі! Сьогоднішня євангелія розповідає нам, як то Ісус-Спаситель, сповнений співчуття і милосердя, чудесно розмножив хліб та рибу, щоб наситити тисячі голодних людей, які в захопленні слухали його благовість.

Це дивне чудо Божого провидіння повторяється щодня; воно дбає про виживлення та вдержання при житті мільярдів прерізних животин у світі рослинному, тваринному й людському. З Божого провидіння й велінням кожна живуча істота на свій лад шукає потрібної собі поживи. Основною ж поживою для життя людини є хліб. Однак людина — це не лише тіло, але й дух. Тому прещедрий Бог подбав також про поживу-хліб для душі людини, а ним є Пресвята Євхаристія. І саме євангельська подія чудесного помноження п'ятьох хлібів і насичення тисячів людей символізує і предсказує найбільше чудо Христове — встановлення хліба душевного, тобто Пресвятої Євхаристії.

Ісус, як при чудесному розмноженні, бере хліб у свої руки, підводить очі до неба, благословить, ломить і дає зголоднілим душам, щоб вони їли і наситилися. Це власне повторює наш Спаситель у Великий Четвер у вечернику, коли на передодні своєї смерти встановляє Пресвяту Євхаристію з малим, але преважливим додатком: « Беріть, їжте: це моє Тіло » (Мт. 26,26).

Отже, чудесним помноженням хліба Христос-Бог хотів повчити і переконати нас, що він може дати нам поживу, яка має надприродні властивості. Бо не лише насичує вона, і живить, і лікує, але постепенно перемінює всю нашу істоту, душевно лучить нас в одне з Христом і Богом нашим. Бо Євхаристійний Хліб — це не звичайний природний хліб. Тут лише види хліба, під якими таїнственно, але правдиво, реально і сущно, з тілом і кров'ю, скривається Христос-Бог.

Тож, дорогі брати і сестри, застановімся добре над цим чудесним Євхаристійним Хлібом, що його полишив нам Ісус, як корм на життя вічне.

З історії спасіння знаємо, що на початку не було роздвоєння поміж небом і землею, поміж світом духів безтілесних і тілесними людьми. Наші прародичі були в стані ласки освячуючої, були улюбленими дітьми Божими, створеними на його подобу, заради своєї безсмертної душі. Та з волі Творця прародичі мали відбути випробування, яке вони не видержали. Слідом за цим прийшло роздвоєння, роздор поміж духом і тілом, між небом і землею, — сподіяно первородний гріх. Він знівечив у людині освячуючу Божу благодать, вніс непрохідну прірву поміж Творцем і створінням — людиною.

Одначе предобрий Бог не бажав, щоб це роздвоєння, ця прірва існувала завжди. Він рішив, щоб вилікувати їх гріховні рани, у вигляді втіленого Божого Слова прийти поміж людей, до добра спрямувати і наново з'єднати людину з її Творцем і Богом. Слово Боже прийняло на себе зранену гріхом людську природу, щоб у собі знищити цей гріх — зранення природи, віддаючи своє тіло на терпіння, муки і смерть. Таким чином його тіло вбило, знищило в собі гріх бунту прародичів, стало найуспішнішим ліком проти того ж гріха; щось подібного, як кров людського тіла, яке подолало певну хворобу, є ліком й антитодом на ту ж таки хворобу.

Тому й не диво, дорогі брати і сестри, що Христос-

-Спаситель так виразно і настійливо вимагає від усіх людей, які лише бажають жити життям вічним, життям Божим, щоб вони кормилися його Тілом і його пресвятою Кров'ю. Ісус недвозначно навчав: « Я — хліб живий, що з неба зійшов. Коли хтось цей хліб їстиме, житиме по віки. І хліб, що його я дам, це — тіло моє за життя світу » (Ів. 6,51).

Жорстокі, незрозумілі були ці таїнственні Христові слова і для ворогів Христових, і для його учнів, а й для людей усяких рас і віків. Для всіх раз-у-раз насувається сумнів юдеїв: « Як отой може нам своє тіло дати їсти? » (Ів. 6,52). Чейже ми не людоїди, щоб їсти людське тіло і пити людську кров. Та все таки Христос не відступає, не зміняє і не пояснює більше своїх слів, а з усією рішучістю повторює: « Істинно, істинно говорю вам: Якщо не споживатимете тіла Чоловічого Сина і не питимете його крови, не матимете життя в собі. Хто тіло моє їсть і кров мою п'є, той живе життям вічним, і я воскрешу його останнього дня » (Ів. 6,53-54).

Дорогі брати і сестри! Чого ж то Христос так настоює, щоб ми споживали його Пресвяте Тіло і пили його Кров? Саме тому, що доки живемо в тілі, незмінно хворіємо на питоменну нам недугу — гріх, а слідом за цим повсякчас потребуємо успішного ліку проти цієї ж недуги. Єдиним лікарством і антидотом проти гріха й упадків людини є Тіло і Кров Христа-Чоловіколюбця.

Тож, коли бажаємо вилікуватися, бути здоровими, міцними і готовими до вічного життя, мусимо споживати Тіло і Кров Христову. Христос-Спаситель подає нам цей чудесний лік проти гріха, цей Божий хліб життя в такий приступний спосіб так, що ніхто не матиме виправдання, коли цього не використає. Хто ж не знає Пресвятої Євхаристії, той не знає суті християнства, а лише його зверхню форму. Хто ж розуміє як слід Євхаристійного Ісуса, той розуміє все інше. Хто живе Пресвя-

тою Євхаристією, той живе правдивим, повним, праведним християнським життям.

Тому, дорогі в Христі, як дуже дивним стає те явище, що люди побиваються, витрачають незлічимі суми гроша, коли йдеться про лікування їхнього тіла. Якже ж ідеться про лікування їхньої безсмертної душі, якщо треба рятувати те, що в людині є найцінніше, тоді вона навіть даром не хоче вживати найуспішнішого ліку — Пресвятої Євхаристії! Дивним і незрозумілим є явище, що людина в своєму душевному голоді не хоче прийняти хліба життя вічного, Пресвятого Тіла і Крови Христової!

Дорогі брати і сестри, сьогоднішній світ прагне спокою, хліба і Бога. А ці всі прагнення людського серця знаходять своє повне заспокоєння лиш у Пресвятій Євхаристії. Бо Євхаристія — це передсмак неба, — це напуття в дорогу до вічности, — це лік безсмертности, — це зерно воскресіння! — « Хто цей хліб їстиме, житиме по віки », каже Ісус. Бо, де люди живуть у тісній злуці з Євхаристійним Ісусом, там не може запустити свого коріння якийсь тоталітаризм чи безвірство. Бо народ, хоч озброєний, але без Бога, є безборонний. Зате народ, навіть безборонний, але з Богом, є повнотою озброєний багато потужнішою зброєю, ніж атомна бомба.

Які щасливі ми, дорогі брати і сестри, що маємо змогу — дехто частіше, дехто рідше — за допомогою Пресвятої Євхаристії єднатися з Богом; бо тоді ніхто, ніщо і ніколи не зможе нас знищити! Тоді не страшні нам будуть сили пекла й антихриста, які шаліють в сьогоднішньому світі. Якщо в наших жилах плистиме Господня Кров, не страшною стане нам і сама смерть, бо в нас буде Тіло Того, хто своєю смертю — нашу смерть подолав. Якщо часто споживатимемо Тіло і Кров Христову, зможемо сміло зі св. Павлом закликати: « Живу вже не я, а живе Христос у мені... який полюбив мене і видав себе за мене » (Гал. 2,20). Амінь.

ХРИСТОС І ПРИВИД

(*9 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 14,22-34)

« Заспокійтесь, — це я, не страхайтеся! »
(Мт. 14,27)

Дорогі радіослухачі! Сьогоднішнє євангеліє розповідає дивну подію з життя Христа-Спасителя. Одного разу Ісус наказав своїм учням, щоб вони перепливли на той бік Генезаретського озера. Тим часом Спаситель пішов на самоту, щоб помолитися. Коли ж човен був уже посеред озера і ним кидали розбурхані хвилі, учні побачили, що хтось наближається до них, ступаючи по запінених хвилях. Вони зжахнулися, і з переляку закричали: « То привид! » Ісус тієї ж миті мовив до них: « Заспокійтеся — це я! Не страхайтеся! »

Дорогі брати і сестри! Коли розважаємо цю подію, бачимо, що вона є наче відбиткою життя всього людства і кожного з нас зокрема. З волі й веління Божого людство пливе по морю туземного життя, прямуючи до берега вічности. Під час плавби цього життя, серед темряви ночі й розбурханих вод не раз наближається до нас Спаситель, а ми жахаючися та з переляку кричимо: « То привид! » І слушно, бо, вдивляючись у лябіринт подій, мусимо признати, що на світі є хтось надзвичайно проворний і запобігливий, хто людину постійно впроваджує в оману. Є хтось невидимий, невловимий, без виразного обличчя, але існуючий, могутній, що може прибрати всяке обличчя, всякий вигляд, навіть прикидатися Спасителем-Ісусом. Є хтось, хто може говорити різними мовами і належати до кожного народу. Є хтось, хто раз-у-

-раз діє проти засад і вчення Христа. Тож людина має завжди перед собою і Христа, і його «привид», яким є відвічний ворог Божий, антихрист. Ці дві істоти діють: одна з нами, друга проти нас — в усіх обставинах життя.

Христос-Спаситель при різних нагодах повчає людей, як вони мають жити, щоб їх життя було добре й щасливе. Він нам пригадує, що людське життя можна гарно й достатньо влаштувати, але згідно з законом Божим, працюючи в поті чола, без кривди для ближніх, чесно, справедливо, з думкою про життя вічне. Христос представляє людське життя таким, яким воно в дійсности є.

Цілком інакше поводиться Христовий привид-Антихрист. Він спокушає людину пристрастю, обманом, притемнює розум мріями, втомляє сподіваннями розкошей, вигід, наживи. Почуття справедливости він притемнює надмірним себелюбством, кривдою ближнього, розбещеною жадливістю, вживанням. За потоптання правд і законів Божих Антихрист обіцює свободу і добробут, запевнює рай на землі, без утоми, праці й терпіння.

Христос не зневіряється, не розчаровується невірністю і частими впадками людини. Так само й сатана. Тож у стіп трагічної помилки людини, при гробі квітучих обіцянок і запашних надій знову видно одного і другого. Христос, як завжди, той самий, повний доброти, милосердя і любови. Антихрист раз-у-раз інакший, в іншій одежі та з іншими ідеями. Один і другий знову представляють зболілій, зламаній, іноді ж скривавленій людині образ її будуччини, але кожний з іншого кута бачення.

Христос показує, як єдиний засіб загального відродження і щастя — працю, хрест і терпіння. Сатана ж незмінно приваблює облудою, представляє нові уявні й недосяжні ідеї і погляди, буцімто правдиві, конкретні й єдиноспасаємі. Так ото наближаються й говорять до людей: Христос і Антихрист. І, як звичайно, вибір будуччини залежить від людської волі, від того, кому людина

повірить, за ким вона піде: чи за Христом, чи за привидом Христа, Антихристом.

Тому й не диво, дорогі брати і сестри, що власне тоді, як шаліли морські филі, по яких зближався Христос до заляканих апостолів, Петро, — щоби впевнитися чи це направду Спаситель, а чи привид його, — повний затривоження сказав до Ісуса: « Господи, коли це ти, повели мені водою прийти до тебе! » Яке ж це дивне і, воднораз, незручне прохання, воно ж бо вимагало безспірного чуда, щоб людина могла ступати по запінених, кипучих хвилях моря. Але для Христа-Спасителя немає нічого неможливого! Щоб переконати своїх учнів, з ними ж і всіх людей, що він не привид, не омана, але правдивий володар всесвіту й природи, Ісус каже до Петра-апостола: « Прийди! » І Петро, як завжди послушний Христовим велінням, без надуми виходить з човна, увесь задивлений в Ісуса, і починає іти по воді. Що ж давало Петрові силу йти безстрашно по глибоких, розбурханих водах моря? Не що іншого, дорогі в Христі, а несхитна віра й довір'я до Христа-Ісуса.

Дорогі брати і сестри! Звідки й нам набратися сили посеред сучасної бурі світу: каламутних хвиль, забріханости, грабіжу, визиску, вбивств і розпусти. Як же нам вдержатися на висоті християнської моралі, як творити добро, плекати, чесноту, одним словом: бути чесними людьми? Хто дасть нам сили жити згідно з заповідями Божими тоді, коли довкола нас шаліє буря безбожних ідей, коли напирають хвилі безвір'я? Хто додасть сили праведним, щоб переносили всі життєві терпіння, хрести визиску, пониження, нерівности прав, коли біля них безкарно розпаношується проступок, обман, узаконнене топтання природного і Божого закону? Єдино довір'я і сильна віра в Христа-Ісуса. Доки будемо задивлені у Христа-Господа зможемо, як і Петро, іти сміло й відважно по розбурханих водах і хвилях життя. З сильним довір'ям, впяливши наш зір у Христа-Спасителя, на-

віть посеред сучасного безвірного світу, зможемо чинити добро і перемагати зло. Якщо Ісус дозволяє нам іти його слідом по бурхливих водах життя, то безперервно чуває він над нами своєю силою і ласкою. Нам лиш потрібно з повним довір'ям йому віддатись і йти за ним. Бо найбільше трагічною хвилиною в житті людини є та, коли вона, як Петро-апостол, береться мудрувати, звертати свою увагу на речі посторонні, а не на Христа-Бога. Коли вона починає рахувати на свої обмежені сили, на те, що довкруги неї шаліє вітер, піняться хвилі зла, що під нею бездонна пропасть гріха і беззаконня. Саме тоді, коли відвертаємо наш душевний зір від Христа-Ісуса, коли ми не злучені з ним повним довір'ям, починаємо поволі потапати серед вод життя.

І Петро-апостол був би потонув, якщо своєчасно не був би благав, як кожний потапаючий: « Господи, рятуй мене! » Це власне й нам потрібно робити у хвилях тяжких терпінь, душевних заламів й життєвої зневіри, і кликати сердечно до Ісуса: « Господи, рятуй мене, бо гину! » А Ісус напевно й до нас простягне свою рятуючу Божу благодать, мовивши ласкаво: « Маловіре, чого засумнівався? » Тут і причина, чому потапаємо серед хвиль життя: — брак віри і дитинного довір'я до Бога. А Христос так часто у своїй Євангелії накликає: « Майте віру в Бога! » — « Усе, чого будете просити у молитві, віруйте, що одержите, — і буде вам так » (Мр. 11,22.24). Бо, насправді, молиться наша віра, і саме з неї наша молитва немов би черпає всемогутню силу. « Дочко, тебе спасла віра твоя! Іди в мирі і будь здорова від своєї недуги » (Мр. 5,34) — каже Ісус до хворої жінки. І, навпаки, Христос нап'ятновує, дорікає і болів з причини недовір'я й хиткости у вірі, яку спостерігає серед своїх учнів. Він каже: « Чого ви лякливі, маловіри? » (Мт. 8,26). « Чого ви такі боязкі? Ще досі не маєте віри? » (Мр. 4,40).

Дорогі брати і сестри! Христос-Бог нас також запев-

няє: « Істинно, істинно говорю вам: Хто в мене вірує, той так само діла робитиме, що я їх роблю » (Ів. 14,12). Бо сильна і жива віра в Христа зродить у наших стривожених серцях надію, відвагу, силу і любов, яка дасть остаточну перемогу. Св. Йоан повчає: « Перемога, яка перемогла світ: віра наша » (1 Ів. 5,4). Тому не лякаймось Антихриста і привидів його, а з довір'ям, задивлені в Ісуса, ідім відважно по розбурханому морю нашого життя! Христос бо кличе до нас: « У світі страждатимете. Та бадьортеся! Я бо подолав світ! » (Ів. 16,33). Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Ми співробітники Божі, ви — Божа нива, Божа будівля. За благодаттю Божою, даною мені, я, мов мудрий будівничий, поклав основу, а інший на ній будує. Нехай же кожний вважає, як він будує. Іншої бо основи не може ніхто покласти, крім покладеної, якою є Ісус Христос... Хіба не знаєте, що ви — храм Божий, і що Дух Божий у вас перебуває? Коли хто зруйнує храм Божий, Бог зруйнує того, бо храм Божий святий, а ним є ви » (1 до Коринтян, 3,9-17)

БОРОТЬБА ДОБРА ІЗ ЗЛОМ

(*10 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 17,14-23)

« Роде невірний та розбещений — доки мені з вами бути? Доки я вас терпітиму? »
(Мт. 17,17)

Дорогі радіослухачі, немає на світі племени й народу, який не знав би і не вірив би в існування злого духа та не дрижав би перед його дивною силою і діянням.

Ось, сьогоднішнє євангеліє веде нас під гору Тавор. Тут бачимо Ісуса, його учнів, громаду людей і заклопотаного батька зі своїм нещасним сином, якого від ранніх літ опанував злий дух. Добрий батько, який любив свого сина, паде на коліна перед Христом і благає його: « Господи, змилуйся над моїм сином, бо він причинний і тяжко нездужає: часто кидається в огонь, часто й у воду » (Мт. 17,14); він « має німого духа і, де тільки його вхопить, кидає його об землю так, що піниться, скрегоче зубами, дерев'яніє » (Мр. 9,17-18).

Дорогі брати і сестри, хіба ж цей нещасний син дбайливого, євангельського батька, не є образом людини, поневоленої своїми невгамованими пристрастями, не є образом нашого тіла з недоладними його пожадливостями? Авжеж! І ми іноді впадаємо в вогонь себелюбства, гніву й недозволених бажань. Ми часто падаємо в каламутну воду лихих схильностей і переступків. Через це наш дух стає німим і не хоче молитвою відізватись до Господа. Він стає глухим на Боже слово, на його науку й натхнення. Кожен із нас є обставлений сітями злого духа й на кожного з нас він чигає, щоб дістати під своє володіння. Ми і є під сильним його впливом, особливо тоді, коли

він наступає на нас зі своїми спокусами і призводить до злого. Та кожен з нас уже є в руках злого духа, якщо свідомо і добровільно допускається тяжкого гріха і виключає себе з-під сонця Божої благодаті. Так ото ми самі виставляємо себе на небезпеку, що злий дух поводитиметься з нами по-диявольськи. Як євангельського молодця, так само й пристрасну людину, де тільки її вхопить, кидає нею об землю, в порох і багно земських приємностей і розкошей, та не дозволяє піднятися такій людині до речей Божих і вічних. Опанований злим духом молодець « піниться, скрегоче зубами, дерев'яніє ». Ось мова неопанованих пристрастей людини. Вони не знають зрівноваженого міркування розуму; невідомі їм правила чемности і людяности, не додержують моральних законів. Вони піняться та домагаються нерозумно задовольняти їх. Така людина « дерев'яніє », як і євангельський хлопець, бо в неї немає роси побожности і тепла любови Бога і ближніх своїх.

Тому, дорогі в Христі, застановімся добре над проявами людини опанованої злим духом, невгамованими пристрастями, чи бува вони якоюсь мірою й у нас не проявляються, чи вони безглуздо і нас не кидають в огонь і у воду гріхів та проступків?

Заклопотаний батько нещасного хлопця скаржиться Ісусові: « Я був привів його до твоїх учнів, та вони не могли його зцілити ». Тоді Ісус з досадою до всіх промовляє: « Роде невірний та розбещений, — доки мені з вами бути? Доки я вас терпітиму? » Тим Христос підкреслює свій біль і невдоволення, скероване не лише в бік своїх учнів, але й до батька та всіх невіруючих людей, що після стільки чудес Божих не мають достатньої віри, а в слід за цим і духовної сили, щоби протидіяти злому духові у людських душах і серцях.

Застановімся також і ми, як довго предобрий Господь терпить і нас. Від нього ми одержали багатство ласк і благодатей, зазнаємо чимало наочних чудес! Одначе іноді

нам бракує сильної віри й доброї волі, щоб прогнати з нашої душі злого духа, щоб опертися нагальним недоладним поривам наших пристрастей.

Аж ось, сказав Ісус: « Приведіть но його до мене! » І привели біснуватого хлопчину до Ісуса. Скоро ж злий дух угледів Христа, притьмом затряс ним і той повалився на землю, запінившися, почав качатися. Ось, яку дивну силу має злий дух над людьми, що він їх опанував та зробив біснуватими! Як же ж це можливе? спитаєте. Авжеж, можливе! Бо диявол після свого упадку в гріх і далі залишився ангелом, має силу і здібності ангела, здібності багато більші, як людина. Що він може діяти пакості людям, це також нічого дивного. Адже ж сам Бог назвав його « злим ангелом », « духом темряви », « батьком ложі », « зводителем », « душогубом », « чоловіковбивцем ». Він не є здатний творити добро, бо після упадку вся його природа — це порив злочинности і зла. А Бог допускає, щоб диявол деколи так мучив людей, щоб вони в майбутньому були більш обережні і береглися гріха, щоб люди мали нагоду доказати свою більшу вірність Господеві. Деколи Бог хоче, щоб проявилася його сила, коли проганяється злого духа, і цим відкрити душевні очі багатьом безвіркам.

І ми своїми силами неспроможні двигнутись і порвати кайдан сатани, оковів гріха, доки не прийде з допомогою Божа благодать, і Христос нас не потягне до себе. Хоч тоді злий дух лютує, трясе і давить нас, кидає нас у вир земних розкошей, упоює напитком грішних приємностей, щоб лиш відвернути нас від Христа і переконати, що неможливою є наша поправа, наше навернення. Нещасний, хто дається обманути цим підступам диявола, бо Христос, як колись до батька біснуватого хлопчини, так і до нас виразно каже: « Все можливе тому, хто вірує ». Ступінь нашої віри, це наче мірило Божих ласк і добродійств людини. Христос, привертаючи зір сліпцям, виразно каже: « Нехай вам станеться за вашою

вірою » (Мт. 9,29). Оздоровляючи слугу сотника, каже: « Йди, хай тобі станеться за твоєю вірою! І видужав слуга тієї години » (Мт. 8,13).

І в нас, дорогі брати і сестри, стільки пекучих потреб душі й тіла, і ми не раз у безнадії кидаючись на всі боки, не знаходимо сили для подолання наших грішних вад, приман диявола і світу, бо слабенька наша віра у всемогутність Божу. Саме тоді вміймо в покорі признатися до нашої слабкої віри разом з євангельським батьком, який викрикнув крізь сльози: « Вірю, поможи моєму невірству! » (Мр. 9,24). Навчімося часто молитися: « Господи, рятуй мене від мого невірства, дай мені віру повну і досконалу та витривалу, мужну і незламну волю! » Ми свідомі того, як часто ми зачинали свою поправу життя та не довго витривали в ній. А Господь вінчає і нагороджує не того, хто добре зачав, але того, хто добре закінчив.

Людська душа, це арена дивної боротьби. Хоча відчуваємо в собі нестримні пориви до безконечности, до правди, краси і добра, то рівночасно відчуваємо у нашій душі й нестримні пориви в зовсім протилежному напрямі — у сферу зла. Внаслідок цього у нашій душі виникає боротьба, терзання, дисонанси, як у євангельського хлопця. Але присутність Христа наводить страх на злого духа. На Христовий приказ біс виходить з хлопця, і він видужує тієї ж миті. При цій нагоді Ісус дав преважливе повчання для людей усіх віків, що цей рід бісів можна прогнати лише за допомогою молитви і посту.

Молитва і піст, ось всевладна зброя проти всяких спокус, злих навиків, недоладних пожадливостей та гріхів. Молитва — це повне спрямування наших гадок, наших почуттів до Бога, щоб його прославити, йому подякувати за одержані добродійства і ласки, щоб випросити собі потрібних речей для душі й тіла. Зате правдива молитва вимагає цілого серця, цілої душі, всього внутрішнього запалу. Щоб молитися, не треба ані високої науки,

ані красної мови, ані майна, ані здоров'я, ані великої сили. В молитві вистачає крихітка віри і доброї волі. Вистачить знати Бога і себе.

Подібно справа мається з постом нашого тіла, нашої волі й душі. Він так давній, як саме людство і приписаний ще прародичам в раю. « З дерева пізнання добра і зла не їстимеш » (Бут. 2,17). І тому, що людина знехтувала приказ здержливости, її прогнано з раю. Коли ж хочемо туди знову повернутися, зберігаймо піст! Молитва й піст скріпить нашу віру, якою переможемо і побідимо лукавий світ, диявола і свої пристрасті. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« *Бог поставив нас, апостолів, останніми, немов призначених на страту; ми бо стали видовищем і світові, й ангелам, і людям. Ми нерозумні Христа ради, ви ж у Христі розумні; ми немічні, ви ж — міцні; ви славні, ми ж без чести. До сього часу ми голодуємо і спраглі, і нагі; нас бють, і ми скитаємось. Ми трудимося, працюючи власними руками; нас ображають, а ми благословляємо; нас гонять, а ми терпимо; нас ганьблять, а ми з любов'ю відзиваємося; ми мов те сміття світу стали, покидьки всіх аж досі* » (1 до Коринтян, 4,9-16)

ПРОЩЕННЯ КРИВДИ — ХРИСТИЯНСЬКЕ ГЕРОЙСТВО

(*11 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 18,23-35)

«Чи не слід було тобі змилосердитись над твоїм товаришем, як я був змилосердився над тобою?» (Мт. 18,33)

«Герой!» Яке милозвучне слово! І як їх мало на світі! Зате багато є таких, що скидаються на героїв, хоч нічого з геройством спільного не мають. Не є героєм чотирнадцятьлітний юнак, який димить люльку, чи палить папіроску. Не є героєм молодець, який зазначує, що вже не є дитиною і хвалиться, що вже перечитав усю можливу брудну літературу й бачив найновіші порнографічні фільми, недозволені для молоді, обріхуючи водночас своє сумління, що це не гріх, але право і потреба природи. Не є героєм робітник, який в оточенні своїх співтоваришів насміваєтся з Бога, з його правд, з Церкви і її служителів, зневажає святі Тайни. Такі люди — це духові карлики і покоління моральних недоростків.

Навпаки, справжній герой — це людина, яка відзначилася своїми надзвичайними вчинками або величчю свого духа. У старинній мітології знаний був герой Геракль з надзвичайних своїх вчинків та сили. У Біблії розказується про героя Самсона, який роздер лева наче козеня, не мавши в руці нічого (Суд. 14,6). Іншим разом, не маючи в руці нічого лише щелепу осла, він цією простою зброєю вбив тисячу чоловік (Суд. 15,16).

А є й такі герої, що довершують багато кращих і шляхетніших вчинків, але про них ніхто ані не згадує,

ані не пише. От хоч би тих сорок шість тисяч Сестер Милосердя, які працюють у шістдесяти п'яти різних країнах світу, несучи раз-у-раз допомогу хворим і терплячим у шпиталях. Історія Церкви Христової знає цілі легіони отих героїв, що віддавалися нечуваній посвяті й жертві з любови до ближнього.

І саме сьогоднішня свята євангелія заохочує нас до одного роду такого геройства, тобто до прощення кривди. Як же це? Невже прощення може бути геройством? Авжеж! Іноді треба бути справжнім героєм, щоби простити кривду чи зневагу. Свята Євангелія змальовує нам дуже немилий образ: Ось чоловік твердого і немилосердного серця, наче дикий звір, уп'ялив зір у свого співтовариша-боржника; кидається на нього, шарпає його, давить та кричить люто: « Віддай, що винен! » Забуває про те, що перед хвилиною його Господар-Цар змилосердився над ним і відпустив йому великий борг. А він не змилосердився над своїм співтоваришем. Тому то Господар-Цар віддав чоловіка цього тюремникам на покарання.

Гнів, ненависть, жадоба помсти за заподіяні образи, все це випливає зі заздрости, самолюбства, ображеної гордині; тісно пов'язується з нашою особою, отже й з нашою природою. Іти проти схильностей нашої зраненої природи, це річ похвальна, іноді ж — геройська. Чим більші перемагаємо труднощі, тим більша наша заслуга, тим більший ступень геройства. А перемогти, подолати себе самого, це найбільша перемога. Приклад подав нам Ісус-Спаситель, розп'ятий на хресті, коли слухав насмішок і блюзнірств первосвящеників і фарисеїв. Він молився: « Отче, відпусти їм, не знають бо, що роблять! » (Лк. 23,34).

Розповідають, що коли намісник Галичини, Андрій Потоцький, впав мертвий від кулі студента, вбивника, залишив у глибокому смутку свою дружину. Вона йде до каплиці молитися, плаче, бореться у ній почуття пом-

сти з бажанням помилування для вбивці. Потім вона вертається у свою кімнату й пише листа. Сльози падуть на папір. « Мамо, що пишеш? » — питає її малий синок. « Лист до цісаря про помилування в'язня! » — відказала. Лист треба ще лиш підписати, але рука відмовляє послуху. Нещасна вдова робить на папері лиш знак хрестика, показуючи тихо молитву. Аж опісля кладе свій підпис. Був це лист про помилування, засудженого на кару смерти вбивника її мужа. Простити в таких обставинах і в таких хвилинах життя, це геройство, це щось більше, як здобути золоту чашу на олімпійських ігрищах.

Прощення має свою історію. У найстаршому кодексі Гамурабі є закон, який каже таке: Як архітект будує дім, а дім завалиться та вб'є власника, тоді й архітекта карають смертю. Якщо при тому нещасті згине дитина власника дому, тоді й дитину архітекта засуджують на смерть. — В Юдеїв існувало право т.зв. паралельної відплати: « Око за око, зуб за зуб » (Вих. 21,23-25). Якщо мені хтось виколов око, я маю право зробити йому те саме; якщо мені хтось вибив зуба, я маю право йому також вибити зуба, і ніхто за це не карав.

Ісус-Спаситель удосконалює цей юдейський закон, кажучи: « Ви чули, що було сказано: Люби ближнього свого і ненавидь ворога свого. А я кажу вам: любіть ворогів ваших і моліться за тих, що гонять вас » (Мт. 5,43-44). Цю свою науку Ісус засвідчує живим прикладом життя: Він прощає грішниці, Петрові, розбійникам, катам і нам усім. Він прощає завжди і всюди.

« Господи — питає Петро — коли мій брат згрішить супроти мене, скільки разів маю йому простити? Чи маю до сімох разів прощати? » Ісус же промовив до нього: « Не кажу тобі до сімох разів, але до сімдесяти раз по сім » (Мт. 21,22). Це значить: маємо прощати завжди.

У добре зорганізованій спільноті річ недопускаєма, щоб людина у своїй справі сама собі вимірювала справедливість. Ніхто бо не може бути суддею у своїй власній

справі. Людство — це не печера розбійників, але велика родина Божа. І Бог застеріг собі право відплати: « Мені належить помста, я відплачу » — говорить Господь (Рим. 12,19). А до нас належить — простити, пробачити. Тим більше, що ми самі потребуємо прощення. Це прощення зумовляє одне застереження, тобто: « Простіть — каже Господь — і вам проститься » (Мт. 6,15). Немає, отже, прощення без прошення. Хоч цей обов'язок не раз дуже прикрий для нашої людської природи, проте він великий, шляхетний, необхідний і божесько гарний. Чим є ті зневаги і кривди, які нам завдали люди, коли їх порівняти з тими, які ми заподіяли Божому маєстатові? Як же тоді можна молитися в Господній молитві: « Отче наш... прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим! », тоді, як ми самі не прощаємо? Чи ж це не насміх з самого Бога й наклику-вання на себе справедливого засуду?

Всі люди на світі, віруючі й погани, вчені й невчені, цивілізовані чи ні, всі вони люблять своїх приятелів і добродіїв. Однак лише християни люблять також своїх неприятелів і ворогів. Годі ж бо правдиво когось любити, коли йому немає сили простити. Навіть серед найближчих приятелів виникають у житті певні непорозуміння, чи з браку застанови, чи зі самолюбства, чи просто з людської немочі. Любити маємо не абстрактно, не словами, але конкретними ділами, в усіх обставинах нашого життя. Бо любов — це постійне пробачення. А й Господь своє прощення наших провин узалежнює від нашого прощення. Цією думкою перейняте ціле Священне Писання.

Дорогі брати і сестри, у притчі про немилосерного боржника, Христос навчає нас, що Бог не може простити тому, хто раніш не простив своєму ближньому, а то й ворогові. Тож заки починаємо просити в Господа прощення своїх провин, наперед мусимо простити усім тим, що проти нас провинилися. Щоби спромогтися на

такий чин прощення, треба якоюсь мірою бути героєм. Але чим є людські провини і борги супроти нас, коли їх порівняти з нашими провинами і боргами супроти Бога? Коли б ми виявили людям стільки добра, любови, милосердя й довготерпеливости, як це Господь виявляє нам, тоді якоюсь маленькою мірою мали б ми право почуватися покривдженими і ображеними, коли нас зневажили наші ближні. Але якою великою є відстань між Богом і нами, так далеко нам до його любови, терпеливости, доброти. Тому годиться нам сокрушенним серцем просити: Господи прости нам, бо ми прощаємо, — відпусти нам, як ми відпустили! Здобудьмось на таке геройство! Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Ви, у Господі, є достовірним доказом мого апостольства. Ось, моя оборона перед тими, що мене судять. Хіба ми не маємо права їсти й пити?... Чи може один я і Варнава не маємо права не працювати? Хто коли власним коштом ходив у похід? Хто садить виноградник, і не їсть з нього плоду?... Коли ми сіяли у вас духовне, то чи велика річ, коли пожнемо і ваше тілесне?... Однак, ми не користуємося цим правом, а ввесь час терпимо, щоб не робити ніякої перешкоди Євангелії Христовій »

(1 до Коринтян, 9,2-12)

НАЙПЕВНІША ДОРОГА ДО ВІЧНОГО ЖИТТЯ

(*12 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 19,16-26)

« Як хочеш увійти в життя, додержуй заповідей ». (Мт. 19,17)

Дорогі брати і сестри! В сьогоднішній євангелії ми чули про те, як один багатий юнак приступив до Ісуса і запитав: « Учителю! Що доброго маю чинити, щоб мати життя вічне? » Ісус відповідає йому коротко і ясно: «Як хочеш увійти в життя, додержуй заповідей!» «Яких?» — запитав юнак. А Ісус — всевідучий Бог — відповів йому: « Не вбивай, не чини перелюбу, не кради, не свідкуй криво, поважай батька-матір і люби ближнього твого, як себе самого! » Та молодець відповів Ісусові: « Все це я зберіг ізмалку. Чого мені ще бракує? » Христос сказав йому: « Якщо хочеш бути досконалим, піди, продай, що маєш, дай бідним і будеш мати скарб на небі; потім приходь і йди за мною ». А юнак, почувши це слово, відійшов засумований, бо мав великі маєтки. Про дальшу долю того юнака не знаємо нічого. Можливо, що по деякому часі, подумавши глибше над словами Спасителя, пішов за його порадою, продав майно, гроші роздав убогим, а сам прилучився до гуртка тих, що пішли слідом за Ісусом. Можливо теж, що залишився при своїх маєтках, — хоч ситий тілом, однак з неспокійною, може, й голодною душею.

Тут бачимо, що євангельський молодець, повний запалу і апостольської ревности, сам іде назустріч Христу-Богові. Багатства і розкоші туземного життя, хоч як він був до них прив'язаний, не вдовольняли його. Він

бажає чогось вищого, його душа відчуває голод на добра непроминаючі. Молодець знає, що ціль його життя є одна-єдина, тобто — життя вічне, але й відчуває, що дорога до тієї цілі не одна. Він сповняє вірно Божі заповіді, що виписані невидимою Божою рукою у його серці й душі, але й тут відчуває, що повинен ще більше дати зі себе для Бога. На оте « більше » не стає йому одначе сили, бо він був надто прив'язаний до свого майна.

Він, напевне, чув про науку Христа і про євангельські блаженства. Його, може, полонив заклик Христа: « Блаженні голодні і спрагнені правди », бо він сам у душі відчував цей шляхетний голод, але прив'язання до земських благ не дозволило йому піднестися вище — до стану вбогости духа, щоб здобути можливо найвищу міру радощів небесного царства, доступну для розумного створіння на землі.

Дорогі брати і сестри! Кожна людина, без вийнятку, відчуває у глибині своєї душі бодай деякою мірою голод вищої Божої правди; тож у хвилині, як його відчуває, можна її назвати блаженною. Створена вона на образ і подобу Божу та покликана до високої гідности Божого дитинства; тим то відчуває внутрішній неспокій, доки Божа правда і надприродні блага не заспокоять того шляхетного голоду. Це, одначе, неможливо осягнути без особистої жертви з нашого боку і поза убогістю духом.

Ми, може, сьогодні стали надто великі догідники, щоб здобутися на жертву, тож ідемо по дорозі найменшого спротиву і стараємося втихомирити духа та заспокоїти його голод на найнижчій, невідповідній площині, тобто частковими благами й матеріяльною догодою. Та дарма; чим більші наші зусилля, тим більше змагається отой внутрішній неспокій, а з ним і голод душі. І, може, ніколи не відчула людина того голоду так діймаюче, як власне сьогодні. Не в одного сите тіло, але голодна, неспокійна душа. Ось — це саме сумний образ більшої частини теперішнього людства!

Євангельський молодець мав право до життя вічного, бо він сповняв заповіді Божі. Він тільки не знайшов у собі доволі сили, щоб дати з себе більше для Бога, ніж те, що необхідне, й піти на дорогу вищого, досконалого життя. Сьогодні, на жаль, мало таких людей, зосібна ж молодців, які виконують Божі заповіді. Що ж казати про вищі ступені внутрішнього, релігійного життя, про християнську досконалість?

Справді Христос вичислив юнакові лиш декілька заповідей природного і Божого закону, виписаного у серці кожної людини. Ним ми є тісно зв'язані з нашим Творцем і Богом. Від зберігання цього закону Божого залежить наше « бути, або не бути », наше надприродне життя або смерть. Хто ж відхилиться від цієї дороги Божих заповідей, яка веде до вічного життя — втратить те життя в Бозі навіки.

Для образного унагляднення глибини й краси християнського релігійного життя згідно з заповідями Божими, представмо собі у нашій уяві простір велитенських розмірів. Цей простір є розділений на дві частини і докладно відмежований граничними стовпами, але так, що перехід з одного боку на другий є без труду можливий. По одному боці стовпів простягається Боже царство правди, добра і краси на землі, по другому ж — царство ложі, і гріха в службі сатани. Ввесь цей уявний простір заселюють живі люди, образ і подоба Божа. Граничні стовпи — це заповіді Божі й церковні, це обов'язки стану чи уряду, це попередження і заборона батьків, це накази сумління, тощо.

У царстві правди, при самих стовпах найбільше народу. Це ті пересічні християни, що дають зі себе для Бога лиш те, що найнеобхідніше для спасіння їхньої душі: Вони стараються зберігати заповіді Божі й виконувати обов'язки свого стану. На більшу жертву з себе їм не спромогтися, бо на це не зізволяють їм щоденні клопоти, або просто задля байдужности не думають про

вищі речі. Тим то часто переступають вони визначені межі і, тим самим, переходять у царство гріха по той бік граничних стовпів. Тут залишаються вони так довго, доки виявом покаяння не змиють з себе вини гріха.

По котрому боці і під чиєю владою хто помре, під тією і залишиться у вічності.

Дальше від кордону смерти, в області праведних, бачимо вже менше людей. Це ті, що є вірні заповідям і обов'язкам. Вони терпеливо і з повним відданням Божій волі переносять найтяжчі допусти долі, терпіння, недостатки, образи.

Ще далі від граничних стовпів, з повним самовідреченням і посвятою, трудяться невтомно апостоли Христової любови і милосердя, щоб злагіднити фізичні й моральні терпіння ближніх. У тих далеких від кордону областях царства правди і добра бачимо місіонерів, монахів і монахинь, що відреклися вигідного життя на світі, щоб занести слово святої Євангелії у найдальші закутини землі.

Там безліч мучеників за Христову віру і героїв чесноти, що повністю посвятили себе Богові й пішли беззастережно на дорогу християнської досконалости. Там велич і краса геройського християнського подвигу.

Та перейдімо на другий бік кордону — у царство ложі й гріха. Тут, на всьому просторі метушня-рух, але не той, що є ознакою життя, а якийсь неприродний, спричинений невдоволенням, неспокоєм і страхом. При стовпах заповідей Божих юрмиться багато перебіжчиків з тамтого боку, які одначе скорше чи пізніше вертаються назад. Князь темряви невдоволений з них.

Далі в глибині численні ряди тих, що, втративши віру, шукають вдоволення в грошах, у заспокоєнні забаганок гордости, або найнижчих пожадливостей тіла.

А в самій глибині того царства темряви засіли найближчі прислужники сатани, ненависники Бога, жадні влади над світом, провідники ложі й ненависти, воюючі

безбожники. Їх невдоволяє влада над мільйонами. Вони жадають необмеженої влади над безсмертними душами, щоб з їхнього серця вирвати віру в Бога і вже тут, на землі, дати їм передсмак пекла.

Дорогі брати і сестри! Піднеслість і краса християнської релігії не вичерпується заповідями і законами; вона виступає в усій повноті щойно у християнській досконалості, у подвигах чеснот і самопожертви. Тому то Ісус виразно домагається від своїх послідовників кожночасного жертвенного героїзму. Він каже: « Кожний з вас, хто не зречеться всього, що має, не може бути моїм учнем » (Лук. 14,33). Також не може бути ним той, « хто не візьме свого хреста, і не йде вслід за Ісусом ». Це значить, що той, хто хоче йти за Ісусом, має любити його над усе. Любов до Христа не виключає любови до ближніх; але ця остання має уступити місце найвищій любові, яка єдино і абсолютно мусить панувати у серці того, хто любить Христа Ісуса. Ніяким іншим способом не можна статись учнем Христовим. Це стверджує св. апостол Павло, коли каже: « А ті, що хочуть багатіти, впадають у спокусу та в тенета, і в безліч бажань безглуздих та шкідливих, що штовхають людей у прірву та погибель » (І Тим. 6,9).

Тому то, дорогі брати і сестри, часто питаймо себе: « що мені доброго робити, щоб мати життя вічне? » Вслухуймося у відповідь, яку дає Христос-Бог сьогодні кожному з нас: « Як хочеш увійти в життя, додержуй заповідей », а « коли хочеш бути досконалим — іди, продай, що маєш і роздай вбогим, а матимеш скарб на небі, і приходь та й іди в слід за мною! » Амінь!

З недільного « Апостола »:

« *Пригадую вам Євангелію, яку я вам проповідував, яку ви і прийняли, в якій і стоїте. Нею ви також спасаєтеся, коли держите її такою, як я вам проповідував; інакше ви увірували надармо...* »

(1 до Коринтян, 15, 1-11)

ЛЮБОВ БОЖА І ЛЮДСЬКА НЕВДЯКА

(*13 Неділя пд Зісланні Святого Духа* — Мт. 21,33-42)

«Чоловік-господар, що насадив виноградник».
(Мт. 21,33)

Дорогі брати і сестри! Ісус, в останній тиждень перед своєю смертю, прийшов в єрусалимську святиню, де навчав народ. Біля нього, як звичайно, зібрались і його супротивники — учителі закону та старшина ізраїльського народу. Вони ставили Ісусові різні підступні питання, щоб його на якомусь слові зловити, а тоді знеславити, засудити та вбити.

При цій нагоді Ісус розповів притчу, якою хотів дати дуже важливе повчання для своїх сучасників і грядучих поколінь, а саме: про безконечну любов Божу до людей і про глибину людської невдяки.

Ось каже Ісус: « Слухайте іншу притчу. Був один чоловік-господар, що насадив виноградник. Він обвів його огорожею, видовбав у ньому чавило, вибудував башту, винайняв його виноградарям і відійшов ». Не потрібно було аж великих студій св. Письма і знання історії власного народу, щоб відразу не зрозуміти, що згаданий виноградник — це вибраний ізраїльський нарід, що його дві тисячі років перед народженням Христа Бог вибрав і покликав собі на службу. На горі Синай Господь заключив з цим народом завіт. І, як господар винниці, нічого не занехаяв, щоб лиш упорядкувати її. Так і Господь з незвичайною любов'ю і добротою дбав про свій нарід: Він дав йому обіцяну землю, дав свій закон,

приписав, як має бути збудована святиня, назначив празники і жертви.

Який щасливий нарід! Коли б він був умів скористати з усіх отриманих ласк, які ж то овочі чеснот і прослави міг був він принести Господареві цього виноградника — тобто Господеві!

Дорогі брати і сестри! Цим виноградником у новій ері — у Новому Завіті, є ввесь християнський люд. У народів охрещених, в яких панує віра в Трисвятого Бога, — чого ж їм бракує, щоб цю віру зберегти, розвинути і принести рясні овочі, яких дожидає і справедливо домагається той, хто в християнських душах посіяв це зерно св. віри і зросив своєю власною кров'ю?

Маємо св. Письмо і Передання, євангельський закон і святі Тайни. Маємо зовнішню ласку — проповідь і потрібні внутрішні ласки. Маємо непомильне вчення Церкви, захисницю всієї правди. Маємо захисну вежу, якої повсякчасні вороги святої віри не можуть ніколи здобути, ані всі сили пекельні — подолати. Скільки ж тут засобів спасіння! Як щасливими є ми, християни, яких Господь покликав, щоб жити й управляти виноградником його царства тут, на землі, щоб своєчасно принести йому рясні плоди, яких він від нас зажадає. А ці плоди, в свою чергу, становитимуть собою нашу вічну щасливість. Збагнімо це таїнство Христового виноградника, який є тут, посеред нас, де ми живемо і ходимо, і трудимося. Але ми не раз надто повільні в нашому думанні та сприйманні справжнього життя, щоб його діткнутися, його собі усвідомити.

Далі, цим виноградником Господнім є кожний з нас особисто. Бо і нам Господь дав безсмертну душу, а у ній засадив зерно святої віри, яку ми маємо берегти й розвивати. Господь поручив нам зберігати закон, освячувати і спасати свою душу. Чого ж не зробив Бог, щоб осолодити й ущасливити нам виконання цього святого обов'язку! Скільки повчань, вказівок, осторог, попере-

джень! Скільки чудесної охорони, нагод до добра і чесноти!

Яка безмірна Божа любов, і яка то глибина людської злоби! Власне її Ісус змальовує у дальших рядках притчі.

Виноградарі зобов'язалися платити за винайм якусь кількість плодів. Коли одначе господар виноградника в час збору послав до виноградарів слугу, одного за одним, щоб відібрали належні плоди, то виноградарі не лише не віддали свою обіцяну частку, а ще й зневажили його слуг: багатьох побили, а деяких на смерть убили.

Тут злочини виноградарів — це зображення багатьох злочинів вибраного народу Божого у Старому Завіті, а й християнських народів і поодиноких людей — у Новому Завіті.

Хто ж це ті слуги: побиті, гнані та убиті? Це Пророки, яких посилав Господь Бог до вибраного Ізраїльського народу й жадав плодів покаяння та справедливости. А цей народ, разом зі своєю старшиною, не хотів слухати Господніх Пророків; він проганяв їх, каменував і вбивав.

Та на цьому не кінець! Хоч як смутний був той досвід, який господар виноградника мав з виноградарями, то він не покарав їх, а вжив ще одного останнього способу: « Наприкінці послав до них свого сина, кажучи: Матимуть пошану до мого сина. Та виноградарі, узрівши сина, заговорили між собою: Це спадкоємець. Нумо, вб'ємо його й заберемо собі його спадщину. І взявши його, вивели геть з виноградника й убили » (Мат. 21,37-38).

Хто ж це той улюблений син Господаря виноградника? Це сам Христос — Син Бога живого. Це той, про якого свідчить останній з Пророків — св. Йоан: « Ось Агнець Божий » — очікуваний Месія (Ів. 1,29). Ось — « Слово Боже ». Це « Слово сталося тілом і замешкало між нами ». Це той, що тисячами чудес засвідчив і завірив своє месіянське посланництво і Божество.

Що ж йому заподіяв вибраний нарід Ізраїля? Він, зі своїми провідниками, погордив тим останнім доказом

Божої любови: ув'язнив Сина Господнього виноградника Ісуса, Месію; вигнав його зі святині, несправедливо засудив та повів ген за Єрусалим, на гору Голготу, щоб там його розіп'яти. Ось, злочин, що його сподіяв вибраний нарід Божий на переломі Старого і Нового Завітів!

Дорогі в Христі! Той самий злочин невдячних виноградарів сподіюють також сьогодні християнські народи. Коли кинемо оком на історію народів, які стратили віру, бачимо, що вони подібною дорогою, як і колись Ізраїль, ідуть до свого впадку: насамперед пролили невинну кров тих, що голосили Боже слово, а тоді заповзялися гонити й тих, що охороняли та зберігали його.

Злочин того народу, який вбивав перших проповідників віри, не лишається без надії прощення. Він часто стає очищений тоді, коли позначається ревний розквіт святої віри в Єдиного Бога та вірної йому служби. Але нарід, який довгий час визнавав уже святу віру, і почав її занехаювати, недоцінювати, мало-помалу замінює її засади-принципи, не признаючи духовних властей, а слухаючи нових учителів, які вчать, що слід недоцінювати, ненавидіти, а то й переслідувати тих, хто живе згідно з засадами святої католицької віри. Такий народ швидким кроком іде до своєї загибелі. Тоді доходить до того, що зачинають виганяти, побивати, а то й убивати вірних слуг Господаря виноградника-Церкви. Вкінці ж, викидають і вбивають Єдинородного Сина Божого, тобто, саму ж таки Церкву, якою є Христос-Богочоловік у своєму дальшому таїнственному житті серед людей і в самих людях. Той таїнственний Христос серед багатьох народів сьогодні применшив себе, прийнявши вигляд слуги-раба, й упокорив себе, бувши послушним аж до смерти, і то до смерти на хресті.

Та й у нашому народі оснував Бог свій виноградник за часів св. Володимира. І наш народ має принести

Богові плоди, тобто живу віру в його об'явлені правди, які подає св. Церква. І наш народ має віддати плоди вірного зберігання Божих заповідей і євангельських рад, вживаючи засобів, якими Церква освячує душі і провадить до Бога. Віруючий народ має бути вірним виноградарем Божого виноградника і своєчасно складати плоди. І Бог жадав від нас цих плодів, але народ, на жаль, інколи відмовлявся. Вслід за цим приходили страшні досвіди: татарське лихоліття, втрата власної держави, довголітня неволя і, в кінці, найстрашніший допуст — запустіння і руїна релігійного та церковного життя за наших днів.

Врешті, дорогі брати і сестри, злочин євангельських виноградарів можна прирівняти до особистих проступків і злочинів поодиноких християн. Подібне степенування невдяки відбувається в людині, яка мало-помалу, від невірности й малих упадків, доходить до чимрав більших гріхів і закам'янілости серця та заперечення Бога.

Господь посилає до нас своїх пророків, проповідників, душпастирів, провідників, але їх ми недоцінюємо, ними погорджуємо, їх відкидаємо.

Господь заохочує нас до чесноти внутрішніми просвіченнями й порушеннями, святими бажаннями. Ми, щоправда, робимо деякі маленькі зусилля, але доброго діла нашої поправи не доводимо до успішного кінця. Так то багато поданих нам ласк Божих зостаються безуспішними і не приносять овочу в винограднику нашої душі. Хто ж допускається тяжкого гріха, — розпинає в собі Сина Божого — Ісуса.

Тому то, дорогі брати і сестри, намагаймося всіма силами, щоб принайменше приносити достойні плоди свідомого релігійного життя. Будьмо ревні й непохитні у святій вірі, в любові до нашої святої Церкви, тоді не лиш урятуємо себе, але коли закінчиться допуст, могтимемо простягнути допоміжну руку нашим братам, що поза святою Церквою.

Молім Господа, щоб Він допоміг нам бути добрими

виноградарями у Його винограднику тут, на землі, щоб принести достойні плоди живої віри, любови, справедливости, чистоти і ревности. Просім, щоб Він не відібрав від нас свого виноградника тут, на землі, а вдостоїв зібрати овочі наших трудів, поту і страждань у вічному житті, в небі. Амінь!

З недільного « Апостола »:

« Чувайте, стійте у вірі, будьте мужні, кріпіться. Нехай усе у вас діється в любові... Всі брати вас вітають. Вітайте один одного святим цілунком: Привіт моєю рукою, Павловою. Як хтось не любить Господа, анатема на нього! « Маран ата! » Благодать Господа Ісуса з вами! Любов моя з усіма вами у Христі Ісусі! Амінь »

(1 до Коринтян, гл. 16,13-24)

НАСТАНОВИ ЛЮДЕЙ ДО ЦАРСТВА БОЖОГО

(*14 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 22,1-14)

« Все готове, ідіть на весілля ».
(Мт. 22,4)

Дорогі в Христі брати і сестри! Христос Спаситель світу часто говорив свої проповіді притчами, щоб слухачі могли краще зрозуміти його божественне вчення; а й приклади лишаються довго в пам'яті.

Так і в сьогоднішній євангелії ми чули, як Божественний Спаситель говорить, що Царство Боже є подібне до чоловіка, який справив весілля своєму синові. Він послав своїх слуг, щоб запросили гостей, але вони відмовилися прийти. Він посилає вдруге посланців, щоб заявили гостям, що вже все готове, — і знову гості відмовляються прийти: один село купив, другий пішов на ярмарок, а інші — зловили слуг, знущалися з них, а в кінці повбивали. Батько-Цар розгнівався і послав своїх вояків, щоб покарали тих убивців, а місто їх спалили. « Все готове до весілля, — каже Цар — ідіть тепер на роздоріжжя, просіть кого лиш стрінете ». Слуги це й зробили. Тоді Господар прийшов до гостей привітався, і побачив, що один з них не зодягнений в весільну одежу, яку напевно йому подали, та він з легкодушности не взяв її. Тоді Господар гостини приказав його зв'язати і вкинути в темницю, де « плач і скрегіт зубів ».

Дорогі брати і сестри! У притчі цим добрим Батьком-Царем є сам Господь Бог, а тим сином, якому він справляв весільну гостину, є Син Божий, Ісус Христос. Тим домом, де відбувалася весільна гостина, є власне свята Церква, яку Син Божий назвав своєю обручницею. Він полюбив її так, що й життя своє віддав за неї, щоб вона

була чиста, свята і непорочна. Задля цієї любови Син Божий, Ісус Христос, доручив своїм апостолам: « Ідіть у світ і навчайте всі народи, і хто ввірує та охреститься, буде спасенний ». З таким наказом Богочоловік висилає своїх слуг, щоб, проповідуючи Боже слово, запрошували всіх на весільну гостину, яку справив Отець Небесний своєму Синові. Це покликання виконують по сьогоднішній день наступники святих апостолів: єпископи, священики. Вони постійно накликують, щоб усі люди стали учасниками весільної гостини Сина Божого, стаьши діяльними членами Святої Церкви Христової — Царства Божого на землі.

Ці заклики, ці запросини слуг божих до весільної гостини в Бозі, на жаль, сьогодні зустрічають такі самі трудності, як це подано в євангельській притчі. В ній саме Ісус змальовує нам настрої і настанови різних груп людей у відношенні до Царства Божого-Церкви.

1. - Першу групу людей становлять люди байдужі, легковажні, незацікавлені вірою. Їхня легковажність є ще тяжчою, бо тут ідеться про річ найважливішу, йдеться про весілля переємника трону, про найурочистіше свято в його житті; тому на це свято спрошують лише вибраних гостей. Вага цього свята підкреслена ще й тим, що запрошення на нього повторюється настійливо аж кілька разів. Тим більше зневажливим є брак заінтересування з боку запрошених. — І сьогодні між нами немало таких людей, які у своїй байдужості не відчувають потреби приєднатись до стада Христового, не мають зрозуміння для справ Божих і своєї безсмертної душі, — на це є них немає часу. Вони надто зайняті справами світу цього: одним поле, другим торг, третім всяка інша праця, завжди на перешкоді, щоб віддати Богові, що Боже. Для таких людей більшу вартість має гріш, ніж віра; справи цього світу, ніж молитва; ціннішою є земля, ніж небо, дочасне, ніж вічне; дорожче власне Я, ніж Бог. Ця група людей не є ворожа Богові, навіть, скажім, не є безбожна, неві-

руюча. Цілком ні! Ці люди лиш не мають часу, бо всеціло поглинуті справами і приємностями цього світу. Вислід того такий, що також Бог не виявляє особливого заінтересування такими людьми. Він начебто про них забуває. І якщо такі люди своєчасно не спам'ятаються, то в день суду Божого стріне їх вирок Господній: « Не знаю вас! »

2. - Друга група людей — це явні, здекляровані вороги. У притчі вони представлені як ті, що використовують нагоду весілля Царевича, щоб відверто спротивитися і відмовити послух Батькові-Цареві. Вкінці приходить до кровопролиття і насильного здавлення бунту. — Дорогі брати і сестри! І в наші часи стрічаємо немало явних ворогів Божого Царства — Церкви Христової. Це воюючі безбожники, свідомі антихристи. У їхньому переконанні релігія — це опіюм народу, віра — паразит людства, християнська етика — послаблення сил народу, Церква — інституція обскурантистів, щоб підкорити собі духово нерозвинутих людей. Тому то воюючі безбожники так завзято поборюють Христову Церкву і письмом, і словом, і організаціями. А коли діб'ються до влади, то також законами, поліцією, тюрмами, засланнями, військом, як це ми пережили на наших батьківських землях. Найвища ціль таких людей: за всяку ціну знищити християнство. Так було вже після народження Христової Церкви, за часів володіння римським імператорів. Це повторюється і тепер, у двадцятому сторіччі, коли світ пишається великими здобутками в ділянці науки, техніки й культури. Але всякий бунт проти Бога кінчається провалом і безоднею. З Богом програв війну перший бунтівник — Люципер; так програють і всі його послідовники. Боротьба проти Бога не може інакше закінчитися, як лише поразкою і руїною його супротивників. Ми пам'ятаємо добре, як закінчили війну з Богом полководці наших днів: Гітлер, Сталін та їм подібні. Бунт проти висот неба доводить до безодні пекла.

3. - Третю групу людей у притчі представляє нам чоловік, який прийшов на гостину без весільної одежі. Безперечно, він належить до учасників вечері, але не має в нього ні зовнішньої весільної одежі, ні внутрішнього духа, настрою. Хоч він міг так, як інші, прибратись в нову одежу, проте думав, що це річ непотрібна. Цим і зневажив він самого Господаря гостини. Так і в Церкві Христовій є багато таких, які беруть участь у всякій активній праці, у її житті, однак вони не одягнулися ще в Христа. Хоч належать до Церкви, то все ж у них немає духа Христового; тим то вони спотворюють і руйнують його. Вони є християнами під час празників, але поганами в будні. Тому й їх доля не буде інакша як отої євангельської людини без весільної одежі. І якщо в такому стані триватимуть далі, їх чекає, може, й вічне відкинення від Христа.

4. - Наприкінці — четверта група — це ті люди, що радо прийняли запросини господаря весілля: зійшлися вони з усіх усюдів з свідомістю, що не мають ніякого права на таку царську гостину. Тим то радість їхня ще більше зростає. — Подібно й багато християн є свідомих ласки Божої: вони знають, що поклик Господній — це велика ласка. Господь покликає грішників, чужинців, невірних, безбожників, тих що далеко блукають від батьківського дому Бога. І чимало таких людей послухали поклику Божого й намагаються одягнутися в весільну одежу добрих діл чесноти і любови Бога й ближніх. Їхнє життя — справжнє свято, а його кінець — дійсна участь у весільних торжествах Непорочного Агнця-Ісуса. Дорогі брати і сестри! Спитаймо себе до котрої групи людей належимо ми? Пам'ятаймо, що без Бога немає віри, нема чесноти; без Бога нема сумління, без Бога нема права, немає зберігання законів; без Бога тяжка і непевна дорога життя. Тому приймім запрошення Господнє і прийдім до Нього, щоб бути з ним навіки. Він бо наша — « дорога, правда і життя! » Амінь.

НАЙБІЛЬША ЗАПОВІДЬ

(*15 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 22,36-46)

« Люби Господа Бога твого всім серцем твоїм, усією твою душею і всією думкою твою; це найбільша і найперша заповідь ».
(Мт. 22,37-38)

Дорогі брати і сестри! Було це в Італії у містечку Верона. На залізничному двірці зібралась громада людей, яка прощала молодих місіонерів, що від'їжджали на місію до Африки. Надзвичайна радість пробивалася з обличчя одного молодого місіонера, Даниїла Комбоні. Радів бо він з того, що нарешті прийшла довго ожидана ним хвилина і він зможе нести світло Христової Євангелії поміж поганські народи Африки. Прощаючися з родиною, Даниїл підійшов до свого старенького сивоволосого батька, якого дуже любив. « Тату, сказав він тихцем, ти знаєш, як дуже я тебе люблю. Якщо я тебе тепер лишаю, то роблю лише з любови до Бога, який кличе мене на місію ». Стримуючи сльози, старенький батько сказав до сина: « І я, дорогий сину, лише з любови до Бога віддаю тебе на місію! »

Ось син, з любови до Бога, ідучи на місію, кидає все: батьківщину, найближчих рідних, старенького батька, матір, яких, може, вже більше й не побачить. З цієї ж самої любови до Бога й батько жертвує сина, хоч знає, що в далекому, чужому краю чекає його тяжка, мозольна праця, небезпеки, недуги, а може й мученицька смерть.

Любов Бога — яка ж це могутня сила! Яка ж це важлива і велика справа, для якої незчисленні полки

людей на протязі віків не жалували своїх сил, змагань, посвяти, здоров'я, а навіть життя, що його по-геройськи віддавали серед страшних мук.

В сьогоднішній євангелії ми чули, як-то на запитання юдейського законовчителя: « Котра найбільша заповідь в законі? » Ісус відповів: « Люби Господа Бога твого ». Чому ж це найбільша і найперша заповідь? Бо все, що нам Господь наказує, основується виключно на любові. Як усі розгалуження в дереві походять таки з коренння, так і всі чесноти — це тільки розгалуження любови. Як розгалуження не видають ані цвіту, ані не родять овочів, якщо вони не сполучені з пнем, що їх живить. Подібно, всі Божі заповіді у своїй різноманітності, можна звести до одного, тобто до любови. Тому першою великою, проголошеною в Божому законі заповіддю є: любити Бога над усе! Тож навчає св. Василій, що любов Бога не потребує вчителя, бо без нічийого навчання радіємо світлом, бажаємо добра. Бо вже сама природа вчить нас любити батьків і тих, що нас виховали і викормили. Так само з уродження є в нас наче зерно, якась духова снага, схильність, хист любити нашого Творця і Бога.

Чому ж маємо любити Бога всім нашим серцем, душею, думкою? Щоб відповісти на це питання, треба пригадати собі дві головні засади, а саме, що любов полягає радше в ділах, як у словах, та що любов проявляється взаємним уділюванням дарів. Всі знаємо, що з природи люди бажають речей добрих і гарних. І нема кращої, милішої речі над добро. А Бог є самим добром! Бог — безконечне добро, уділив своїм створінням щось зі свого безконечного добра. Все, що лиш доброго у них є та всі їх дари — походять від Бога, так, як проміння від сонця, струмки від джерела. Бог уділяє себе нам через створіння та через них ми повинні знову піднятися до Бога так, як через промінь доходимо до сонця, а потічком — до джерела. Бо «невидиме його, після створіння

світу, роздумуванням над творами, стає видиме: його вічна сила і божество » (Рим. 1,20).

Усе, що лиш є гарного і величнього в природі, у всесвіті, в умах, у душах людей, у надприродному світі, усе, що любимо, подивляємо, все це є гідне любови та подиву тільки тому, що воно є даром Божим та відбиткою Божою. Як дуже любимо красу природи, а одначе, вона тільки слабеньким відблиском, далеким миготінням, лиш тінню краси Божої. Любім, отже, цю повноту краси, любім нашого Творця і Бога.

Можемо зібрати разом найбільш талановитих мистців, найкращих ґеніїв, а вони лише отих кілька краплин, що випливають з джерела Божого. Любім, отже, Бога, джерело всього добра, знання й краси.

Можемо ще зібрати разом всю любов, посвяту матерів, всенародних героїв, Святих, а все це буде тільки слабеньким промінчиком ясности Бога, тінню любови Божої. Любім, отже Бога, задля його безконечно досконалої любови.

Піднесімся ще вище: розважмо світ небесних духів, Пречисту Діву Марію, що перевищає все в природному й надприродному порядку. Погляньмо ще вище й розважмо людську природу Христа-Спасителя. Чи ми, в кінці, дійшли до Бога? — Ні! Все це Бог створив, а він сам є безконечно більшим. Отже тримаймося його, любім його не тільки задля вдячности та власної користи, а задля нього самого, бо він — найвище добро і любов.

Нескінчена Божа любов до людей, спонукала Бога прийняти людське тіло, терпіти і бути розіп'ятим для нашого спасіння. Бо Христос-Спаситель дав себе як викуп за всіх (Тим. 2,5-6). « Знайте, що не тлінним золотом чи сріблом ви були вибавлені від вашого життя суєтного, яке ви прийняли від батьків ваших, а дорогоцінною кров'ю Христа » (1 Петр. 1,18-19), навчає Петро-апостол. Тому Спаситель попереджав постійно: « Будеш

любити Господа, Бога твого, всім серцем твоїм » (Мр. 12,30). А святий Павло, розважаючи велич і незліченність Божих дарів для людини, які в свою чергу зобов'язують людину до любови Бога над усе, кликав: « Як хтось не любить Господа, анатема на нього! » — тобто нехай буде проклятий (1 Кор. 16,22). Той самий Апостол, знаючи добре, що єдина велич і вартість людини основується на любові до Бога, навчає: « Якби я мав дар пророцтва і відав усі тайни й усе знання, і якби я мав усю віру, щоб і гори переставляти, але не мав любови, я був би — ніщо. І якби я роздав бідним усе, що маю, та якби віддав моє тіло на спалення, але не мав любови, то я не мав би жодної користи » (1 Кор. 13,2-3).

Отже, любити Бога — це перший і основний обов'язок кожної людини. Вона становить основу нашої віри, наших чеснот і всякої моральної звершености. Через неї ми пізнаємо самого Бога, бо « кожен хто любить, народився від Бога і знає Бога. Хто не любить, той не пізнав Бога, бо Бог — любов » (1 Ів. 4,7-8), каже апостол Іван. Любов до Бога, це необхідна передумова вічного спасіння і блаженства віруючих, бо « те чого око не бачило й вухо не чуло, що на думку людині не спало, те наготував Бог тим, хто любить його » — навчає апостол Павло.

Як же ж маємо любити Бога? — Бога маємо любити понад усе, тобто понад батька, матір, братів, сестер, рідню, вітчизну; понад вигоду й достаток, користі особисті чи суспільні, а то й понад власне життя. Він кличе до нас: « Дай мені, сину, твоє серце! » (Припов. 23,26). Коли ж ми віддамо Богові наше серце, а з ним і нашу любов, тоді ніяке створіння, ніяка спокуса і примана світу не призведе нас до гріха, ніщо нас не зрушить з основи чеснот. Коли всеціло віддамо Богові наше серце і любов, тоді матимемо переможну зброю і панцир, бо така любов є довготерпелива, лагідна, не заздрить, не чваниться, не надимається, не шукає свого, не порива-

ється до гніву, не задумує зла. Хто має любов не тішиться, коли хтось чинить кривду, радіє правдою; все зносить, в усе вірить, усього надіється, все перетерпить. А надівсе така любов ніколи не переминає (1 Кор. 13,4-8).

Бог домагається любови від людей не тому, що він відчуває потребу цієї любови, бож він Всемогутній Творець і податель всіх благ; до його щастя не бракує йому ані нас, ані нашої любови. Бог хоче лише через нашу любов до нього подати нам свої дочасні й вічні добра. Тому Господь домагається від людей чистої, реальної, практичної любови, а не пустих фраз і зітхань. « Це бо любов до Бога: берегти його заповіді. А заповіді його не тяжкі » (Ів. 5,3), каже Іван-апостол. А Христос запевняє: « Коли хтось мене любить, то й слово моє берегтиме і злюбить його мій Отець, і прийдемо ми до нього, і в ньому закладемо житло. А хто мене не любить, той і слова мої не береже » (Ів. 14,23-24).

Дорогі брати і сестри, застановімся добре над тим, наскільки ми любимо Бога практичним зберіганням його заповідей у нашому щоденному житті. Хочемо бути кріпкими в життєвому бою? — так тоді треба любити! Тільки той бореться завзято, по-геройськи, за вітчизну, за батьківську землю, хто її правдиво любить. Також тільки той буде завзято боротися за чесноту, добро і мир, хто правдиво любить Бога, джерело краси, добра і миру. Любов до Бога, це та підойма, магніт, який лучить нас з Богом і тулить до його Божого серця. Намагаймось, отже, надати всім нашим ділам, молитвам, терпінням, актам чеснот цей аромат Божої любови, яка є насінням і коренем, який має виростити велике дерево нашої святости і вічного життя. Тоді кликатимемо з апостолом Павлом: « Хто нас відлучить від Христової любови? Горе, чи утиск, чи переслідування чи голод, чи нагота, чи небезпека, чи меч? — в усьому цьому ми маємо певну перемогу завдяки тому, хто полюбив нас » (Рим. 8,36-37). « Бо я певний — каже Апостол — що ні смерть, ні жит-

тя, ні ангели, ні князівства, ні теперішнє, ні майбутнє, ні сили, ні висота, ні глибина, ані інше якесь створіння не зможе нас відлучити від Божої любови » (Рим. 8, 38-39). Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Бог, який сказав: « Нехай із темряви світло засяє », — *він освітлив серця наші, щоб у них сяяло знання Божої слави, що на обличчі Ісуса Христа. А маємо цей скарб у глиняних посудинах, щоб було видно, що велич сили є від Бога, а не від нас. Нас тиснуть звідусіль, але ми не пригноблені; ми в труднощах, та ми не втрачаємо надії; нас гонять, та ми не покинуті; ми повалені, та не знищені. Увесь час носимо в тілі мертвоту Ісуса, щоб і життя Ісуса в нашім житті було явним... Бо все це ради вас, щоб розмножена благодать через багатьох збагатила подяку на славу Божу »*

(2 до Коринтян, 4,6-15)

КОРИСТУВАННЯ ДАРІВ БОЖИХ

(*16 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 25,14-30)

« Гаразд, слуго добрий і вірний. У малому ти був вірний, поставлю тебе над великим ». (Мт. 25,21)

Дорогі брати і сестри! В сьогоднішній євангелії ми чули прекрасну притчу Господню про таланти. Короткий зміст її такий: Один чоловік, від'їжджаючи з дому, покликав своїх слуг і доручив їм своє майно. Одному він дав п'ять талантів, другому — два, а третьому — один. Перші два за одержані гроші придбали удвоє стільки, скільки дістали, а третій, навіть не намагаючися щось придбати, закопав свій талант у землю. Господар, повернувшись додому, похвалив перших двох слуг за їхню дбайливість, а третього покарав за недбальство.

В цій притчі господарем треба розуміти Бога, Творця і Дателя всіх благ; — слугами ж Його — людей, а таланти — це дари Божі, якими Бог обдаровує людей мірою їхніх сил і потреби. Сама притча висловлює і з'ясовує вчення Христа про те, що під час другого його пришестя на землю дістануть нагороду лише ті, хто використав дари Божі на добро собі і ближнім. — Ця ж притча в особливший спосіб зображує всіх людей, що дістали і дістають від Бога різні дари, благодаті й дарування. Всі люди — створіння Божі. Від Бога-Творця всі ми сподоблюємось різних дарів. Маємо природні дари, як ось: розум, воля, добре серце; маємо надприродні дари, як: віра, любов, радість, мир, милосердя, здержність (Гал. 5,22). Ці дари даються не всім і не кожному однаково, а настільки, наскільки йому потрібно для спасіння. Бог,

як люблячий і всезнаючий, і премудрий Отець, знає кому скільки і чого потрібно. Вже від нас самих залежить плекання наших здібностей і сил, які маємо від Творця, використовування Божих ласк або їх занедбування. Отож неправильна є думка тих, хто каже, що багач, вельможа, мудрець та ті, в кого великі здібності, мають « таланти », — а люди прості, вбогі, невчені, невіжі — не мають ніяких талантів. Це незгідне з дійсністю, бо на кожному становищі, в усякому званні та при розмаїтих здібностях і снагах можна стати корисним собі й ближньому та вгодити Богові. Необхідно тільки розумно використовувати ці дари Божі. Бог є премудрий, правосудний і чоловіколюбний і хоче, щоб усі спаслися. Оскільки ж ввесь закон Божий засновано на любові, а любов здійснюється не словом і язиком, а ділами й істиною (І Ів. 3,18), а знаряддям цього здійснення є життєвий талант, то Бог дає « таланти » всім: одним більше, а другим менше, тобто в міру сили, яку хто має для збільшення і розвитку цих « талантів »; але жодної людини не залишає без « таланту ». Цей талант дає людині не для того, щоб його марнувала або закопала й була осудженою, але, щоб помножила його і спаслася. З безмірного свого чоловіколюб'я Бог дає кожній людині спроможності й засоби для спасіння. Оскільки ж люди мають свобідну волю, то одні збільшують свої таланти, а другі їх закопують; всі ж однак здають рахунок.

Але скажете, може: Який талант має вбогий, простий, незнатний, опущений чоловік? На це треба відповісти, що перед Богом він має такий самий талант, який має і багатий, бо і вбогий, і простий, і незнатний може збільшити свій життєвий талант, не тільки його здвоїти, але й багато більше. Адже Бог не дивиться на кількість, а на зусилля людської волі, на горливість серця. Як мірою кожного роздає Він таланти, так і вимагає від кожного плоду, мірою даних талантів. Жінка — вдова, проста, вбога, незнатна не мала нічого, крім двох мідя-

ків, а придбала за них більше, ніж багаті. Коли Христос побачив, як бідна вдова, жертвуючи в скарбницю храму поряд з багатими, поклала дві лепти, заявив: « Істинно кажу вам, що ота вбога вдовиця вкинула більш від усіх, які кидали у скарбоню. Усі бо кидали з свого надміру, вона ж з убозтва свого все, що мала, вкинула, — увесь свій прожиток » (Мар. 12,43-44). Незнатна й убога була також удовиця Сидонянка, яка тяжко бідувала з дітьми-сиротами в часи посухи й голоду в Сарепті, однак і в цих обставинах вона мала « талант » — пригорщу муки і трохи олії, і збільшила його, бо наситила ним голодного пророка Іллю (1 Цар. 17,16). Хто в світі був убогіший, простіший за ці дві жінки, однак вони і талант мали, і збільшили його, і дістали за це нагороду! Ми, міряючи дари Божі мірою людських суджень, часто помиляємось, тому що дивимося тільки на кількість і цінність дарів, а настрою душі і теплоти серця не беремо до уваги. Бог же не міряє ні кількости ні цінности дароприношень, а зважає на настроєння душі, щиросердність і добру волю в виконуванні добра. Тому Бог всяке добродійство наше, вчинене в добросердечності й любові, ласкаво приймає, вважає його збільшенням життєвого « таланту » і щедро за це винагороджує.

Отож, коли хтось є щирим до всякого доброго діла і чи то подорожніх приймає, чи гнобленим помагає, чи голодних і потребуючих прокормить, — має талант і збільшує його, бо такі вчинки належать до добродійств. Коли хтось має нагоду і бажання напоїти спраглого хоч би кухлем холодної води, той має талант і помножує його. Коли хтось побачить ближнього в біді або в знемозі, або в дуже скрутних обставинах чи стражданнях і допоможе йому, той має « талант » і збільшує його. А тепер спитаймо себе, чи є хоч один чоловік на світі, що не мав би таких талантів? Хто ж не спроможний напоїти когось кухлем холодної води, або єдиною порадою, єдиним утішним словом, єдиною короткою молитвою обла-

годіяти свого ближнього? — Це кожний може чинити, і саме це становить « талант » і приймається Богом, як збільшення його. Щасливі ті люди, які збільшують свої таланти; або душевно, тобто, напоумлюючи нерозумних, навертаючи заблуканих, спасаючи їх від духовної смерти; або тілесно, тобто, помагаючи нужденним, приймаючи подорожніх, відвідуючи хворих, захищаючи покривджених, сиріт і вдовиць. Саме такі люди осягають збільшення своїх « талантів » і через це люди їх шанують і вважають своїми добродіями.

Коли багач використовує своє багатство лише для себе, на свої примхи, а забуває про потребуючих і вбогих; коли освічений і мудрий ховає від інших дари свого розуму; коли священнослужитель занедбує свої благодатні дари, не виконуючи душпастирських обов'язків, як належить доброму пастиреві, — то кожний з них закопує свій « талант ». Коли той, що має невеликий « талант », але через лінощі і того не використовує на користь собі і ближньому, тоді і цей малий його талант стає недійсним, мертвим, і на ньому ще в цьому житті сповняються слова Господні: « Візьміть від нього талант і віддайте тому, що має десять талантів ». Лінощі приводять людей до вбогости, до незадоволення з людей і, що найгірше, до заздрости, ненависти, обмов і злочинів.

Дорогі в Христі брати і сестри! Для кожного з нас внезабарі настане час, коли прийде справедливий і грізний Суддя, і сяде на престолі своєї слави, де стануть перед ним усі люди, добрі і злі, працьовиті й лінюхи, віруючі й невіруючі, ті що терплять і ті що завдають іншим терпіння, і перед ним виявляться діла кожного. Саме тоді « лукавий і лінивий раб » затремтить, побачивши, що закопав даний йому талант, бо виявиться його лукавство і лінощі, які знищили Божу благодать. Ті ж, хто збільшували свої таланти, засяють перед Богом своїми несмертними чеснотами, як світила небесні, і почують голос Судді: « Добрий і вірний слуго, у малому

ти був вірний, над великим тебе поставлю, увійди у радість Господа Твого!» Отже нещасні ті, що марнують свої таланти, щасливі ж ті, що милосердям і добродійністю супроти своїх ближніх день-у-день помножують дані їм Богом таланти. Пам'ятаймо на слова великого Франка: « Праця єдина з неволі нас вирве, нумо до праці брати! » Амінь!

З недільного « Апостола »:

« *Як співробітники, ми закликаємо вас, щоб благодаті Божої не приймати марно... Ми не даємо нікому ніякої нагоди до спотикання, щоб не виставляти на глум наше служіння; але в усьому виявляємо себе як слуг Божих, у великій терпеливості, у скорботах, у нуждах, у тіснотах, під ударами, в темницях, у заколотах, у трудах, у неспанні, у постах, у чистоті, у знанні, в довготерпеливості, у лагідності, у Святому Дусі, у щирій любові, у слові правди, в силі Божій, у зброї справедливости в правиці й лівиці, у славі і безчесті, у наклепах і в добрій славі; як обманці, однак правдиві; як незнані, а проте надто знані; як ті, що вмирають, а все живі; як карані, та не забиті; як сумні, та завжди веселі; як бідні, що багатьох збагачуємо; як ті, що нічого не мають, а все посідаємо* » (2 до Коринтян, гл. 6,1-10)

СИЛА МОЛИТВИ

(*17 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Мт. 15,21-28)

« Змилуйся надомною, Господи... поможи мені! » (Мт. 15,22.25)

Дорогі брати і сестри, від першої хвилини нашого існування на землі, без огляду на те, — чи ми цього свідомі чи ні, хочемо чи не хочемо, — прямуємо до вічности. Вічність перед нами, наші ж людські сили обмежені, слабкі. Тепер живемо в часі, який вділяється нам капля за каплею, день за днем і кожний з них повний своїх турбот, лиха і горя. Знаємо також, що земне наше життя розпадеться. Хто ж нам допоможе дійти до нерукотворної будівлі Божої у вічності? Господь, знаючи добре людину та її сили, попри засоби своїх заповідей, св. Тайн і Церкви, подав останній і найбільш успішний засіб порятунку в усіх злиднях життя, за допомогою якого можемо певно спастися — це молитва. Христос сам запевняє: « Істинно, істинно кажу вам: Чого б ви тільки попросили в Отця, він дасть вам у моє ім'я » (Ів. 16,23).

Молитва є джерелом найперших ласк, які одержуємо від Бога. Вона є наче поміст, що лучить небо з землею. Це драбина Якова, яка сягає до неба, якою Ангели заносять просьби наші перед Божий престол і приносять нам його дари і благодаті. Святий Августин назвав молитву ключем до неба, бо молитвою можемо собі його здобути. Чим є зброя для вояка, тим молитва для християнина. Через молитву приймаємо світло для нашого ума, спокій і силу для нашої душі. За допомогою молитви пізнаємо красу, велич і доброту самого Бога. Вона роз-

віває темряву гріха й хмари спокус, вливає в наше серце віру, кріпить надію, запалює любов до Бога. Завдяки молитві пізнаємо марноту світу, добачуємо огиду гріха, нашу слабкість і обмеженість. Молитва помагає нам добачати красу чеснот та велич святости і дає силу їх здобути. А сила молитви — всемогутня. Ось Мойсей молиться, і Господь розділяє води бурхливого моря, робить сушу та перепроваджує свій народ. Скріплені молитвою, Апостоли воскрешають померлих, оздоровляють хворих, роблять дивні речі й чуда. А скільки то мучеників, ісповідників, святих дів і вірних християн перенесли, і по сьогоднішній день переносять, найстрашніші терпіння й тортури, визнаючи одверто свою віру, вистоюючи безстрашмо в несплямленому стані серед покус і сітей диявола. Що ж інше давало і дає їм силу й відвагу, як не єдина щира молитва до Бога?

Та як нам молитися, найкраще вчить нас подія сьогоднішнього євангелія, яка переносить нас в околиці Тиру й Сидону. Там скорбна мати, поганка, хананейка. В неї тяжко хвора дочка. Скоро ота жінка угледіла Христа-Спасителя, почала благати: « Змилуйся надо мною, Господи, Сину Давида! Біс мучить мою дочку страшенно! » Та Ісус наче не чує її прохання, іде собі далі. Вже й апостолам зворушилося серце й вони вставляються за нещасною матір'ю та просять Ісуса: « Відпусти її, бо вона кричить за нами ». Знає Спаситель нещастя тієї матері, відчитує біль її серця, слухає її покірну просьбу, але буцімто не чує. Чому? Христос напевно хоче, щоб вона ще ревніше, ще дужче, ще сердечніше просила і тим робом нас усіх навчила, як треба просити, як треба молитися. Про це він виразно навчає у євангелії: « Просіть, і дасться вам; шукайте і знайдете; стукайте і відчинять вам. Кожний бо, хто просить, одержує; хто шукає, знаходить; хто стукає, тому відчиняють » (Мт. 7, 7-8). І ще запевняє Ісус: « Отець ваш, що на небі, дасть дари тим, які його просять » (Мт. 7,11).

Так і тут, Ісус, бажаючи дати своїм учням, а й усім нам, вимовний приклад глибокої покори, сильної віри та постійности в молитві, не вислухує її відразу, а наче знехотя відповідає апостолам, що він прийшов допомагати тільки ізраїльтянам, а не поганам. Скорбна мати приходить ближче до Христа, вклоняється йому до ніг і далі просить: « Господи, поможи мені! » Аж тут чує знову відповідь відмовну Ісуса: « Не личить брати хліб у дітей і кидати щенятам ». Така тверда і шорстка відповідь Месії, здавалось, цілковито зневірить поганку і відверне її від Христа раз на завжди; Юдеї бо називали поган собаками, щенятами. І ось жінка хананейка почула з уст самого Месії таке прикре, образливе слово. Вона могла легко прийти до висновку, що Христос-Спаситель не хоче їй допомогти. Чого ж вона ще настоює, чого далі його просить? Це глибока покора й несхитне довір'я до Месії добувають з серця скорбної матері, хананейки оці слова молитви: « Так, Господи! Але й щенята їдять кришки, що падають зо столу в панів їхніх ». Тоді Ісус, сповнений зворушення і милосердя, відповідає жінці, хананейці: « О жінко, велика твоя віра! Хай тобі буде, як бажаєш. І видужала її дочка від тієї години » (Мт. 15,28).

Дорогі брати і сестри, покора і витривалість у молитві, це дві найнеобхідніші вимоги. Бо слово « молити », значить — « просити ». А коли хтось чогонебудь просить у когось, то найперше визнає ту правду, що в нього тієї речі, про яку просить, немає, тоді коли має її той, у кого просить про неї. Таким чином той, хто може дати молільникові дану річ, є добродієм для нього, є кимось вищим від нього й від нього він у даній речі залежить. Коли ж поглянемо на наше відношення до Бога — від якого не в дечому, але всеціло, щодо тіла і всіх снаг нашої душі, завжди і всюди залежимо — тоді зрозуміємо, з якою покорою маємо молитися, просити потрібних ласк у Господа. Як багато в сьогоднішньому світі не-

щасних матерів-хананейок, як багато людських душ, у яких не дочку, а їх самих мучить біс невгамовних пристрастей і пожадливостей. Як багато людських душ придавлених тягарем горя й недолі життя мучаться страшенно. А поміж ними, може, й ми!

Вміймо, тоді, дорогі брати і сестри, приходити до Ісуса і молитись, як хананейка: « Змилуйся надо мною, Господи!... поможи мені! » Ісус-Спаситель сам заохочує нас до такої молитви, коли каже: « Прийдіть до мене всі втомлені й обтяжені, і я облегшу вас » (Мт. 11,28). « Я лагідний і сумирний серцем, тож знайдете полегшу душам вашим » (Мт. 11,29).

Тож ідім до Христа-Ісуса — всі втомлені несенням щоденних журб і злиднів, знеможені життєвою боротьбою. А й ви, що плачите, яким навіть тепле проміння сонця не спроможне осушити ваших сліз, ідіть до Ісуса, а він вас утішить! І ви, яких тверда доля кидає на всі боки, як той осінний вітер всохлим листком, ідіть до Ісуса, а він вам осолодить мандрівку життя! І ви, опущені, всіма забуті, що споживаєте сирітський хліб, запиваєте його гіркими сльозами, ідіть до Ісуса! Він же ж ваш єдиний і добрий Отець і батько! І ви, що караєтесь по тюрмах, на засланнях і в тяжких працях, у горю й безнадії проводите своє життя, ідіть до Ісуса, а він додасть вам сили діждатися воскресіння і вічної нагороди! І ви, світом висміяні, бо не хочете йти за його кличами, але ступаєте дорогою Христових заповідей і його хреста, ідіть до Ісуса! Він пригорне вас з любов'ю до свого Божого серця і скріпить ваші втомлені серця новою наснагою до дальшої боротьби за його святу справу! І ви, невинні, чисті душі, що в слабкім тілі носите непорочну лілею невинности, поспішайтесь до Ісуса! Спочиньте на його грудях, а Він обдарує вас пестощами своєї Божої любови, якої світ дати не може! І ви, що на торговиці життя продали свою невинність, свою віру, і чесноту й зістались вам тільки гіркі докори сумління, підіть до

Ісуса! Він бо єдиний може вас піднести, вилікувати та прогнати біса, як з доньки жінки хананейки.

Не зневіряймось, не падаймо духом, коли Господь відраву не вислухує наших просьб; в одну мить не вкорочує наших терпінь, не усуває нашої недолі, не проганяє біса, який мучить нас завжди і всюди. Бог, краще за всіх, знає що, коли, кому і де потрібне для життя дочасного і вічного. Тому й каже Ісус: « Чи є між вами хтось такий, що, коли син попросить у нього хліба, дасть йому камінь? Або коли попросить риби, дасть йому гадюку? Тож коли ви, злі бувши, вмієте давати дітям вашим добрі дари, оскільки більше Отець ваш, що на небі, дасть дари тим, які його просять » (Мт. 7,9-11), — зокрема ті, які він уважає в даній хвилині для нас найбільше потрібні й спасенні. « Тож моліться і неуставайте! » — каже Христос. Бо прийде час, що й ми почуємо радісні Ісусові слова: « Хай тобі станеться, як бажаєш! » Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Ви храм Бога живого, як сам Бог сказав був: « Я поселюся в них і посеред них буду ходити: Буду їхнім Богом, вони ж будуть моїм народом... Маючи такі обітниці, о любі, очистьмо себе від усякої скверни тіла і духа, довершуючи наше освячення в страсі Божому »

(2 до Коринтян, гл. 6,16-7,1)

ПРАЦЯ ЛЮДИНИ

(*18 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 5,1-11)

« Наставнику, всю ніч трудились ми і нічого не спіймали ». (Лк. 5,5)

Над Генезаретським озером є гарна рибацька пристань, де Петро-апостол любив причалювати своїм човном. Туди й веде нас сьогоднішнє святе євангеліє. Веде нас туди, бо там є Христос-Спаситель і його проповідниця.

Христос саме скінчив навчати народ і, будучи ще на човні, сказав Петрові: « Відчаліть на глибінь та закиньте ваші сіті на ловитву ». Петро, як завжди, послушний Христовим приказам, без спротиву виплив своїм човном з пристані, а кремезні руки його співтоваришів швидко поштовхнули його на глибокі води. Та Симон-Петро, хоч виконував приказ Христовий, в глибині душі своєї відчував невдоволення, роздвоєння. Він же, вправний рибалка, цілу ніч у поті чола працював і не зловив нічого. Ввесь його труд і праця пішли намарно. Аж тут під час соняшного дня, проти усіх рибальських засад, Христос дає наказ відчалити на глибінь та й закинути сіті на ловитву. Чи ж варто було трудитися в таких некорисних обставинах? Тож Петро заклопотаний підходить до Ісуса та й каже: « Наставнику, цілу ніч трудились ми й нічого не спіймали ». Слова Апостола переповнені не лише якоюсь скаргою, але також розчаруванням. Не зважаючи на все, Петро слухає Ісуса, подаючи ще й причину свого послуху: « На твоє слово закину сіті ». У твоє ім'я, Христе, наново зачну мій труд і працю. Знаємо добре, який був овоч такого рішення Апостола.

Усі присутні стали свідками великого чуда. Вони й передали нам своє свідчення, щоб навчити кожного з нас, як у нашому житті треба нам поступати, коли хочемо, щоби наша праця приносила овочі й мала вартість для вічного життя. Всі ж бо ми працюємо і для праці посвячуємо більшу частину нашого життя. І так, як одні скоро втомляються, зуживають свої сили, а при кінці свого життя стоять з порожніми руками, так інші з меншим зусиллям і в коротшому часі досягають подивугідних успіхів, чеснот і заслуг. В чому ж причина? Ось загадка — ось проблема! Коли саме працюємо безуспішно, а коли можемо з певністю сподіватися успіхів і заслуг з нашої праці?

Одного разу сказав Христос до апостолів: « Без мене ж ви нічого чинити не можете » (Ів. 15,5). Це незмінна істина! Але чи всі числяться з нею?

До одної приморської оселі у Франції приїхав молодий вчений професор-філософ з Парижа, щоб тут провести свої вакації. Вранці, до схід сонця вибрався він з досвідченим рибалкою на глибоке море ловити рибу. Під час довгої плавби приглядався філософ вправленій ритміці мозолястих рук рибалки і його весел, якими по-мистецьки вдаряв він об хвилі моря. Аж ось зауважив він, що на одному веслі були вирізьблені слова « ора », а на другому « лябора », тобто: « молись » і « працюй ». Заскочений таким відкриттям філософ зачав іронічно сміятися, вказуючи на побожні написи, осуджуючи назадництво, релігійну темноту простолюддя, яке в епоху незрівнянного поступу й цивілізації вірить ще у такі кличі. Рибалка покрив мовчанкою кпини молодого вченого. Але по часі поклав у човен весло з написом « молися », і веслував далі веслом з написом « працюй ». Човен, хоч не перестав прорізувати морських хвиль, то все ж, послушний вправному рухові одного весла, почав обертатися на одному місці, не поступаючи ані вперед ані взад. Відповідь рибалки була промовиста.

Філософ зачав просити, щоб він таки вживав двох весел, інакше готові потонути у морських хвилях і не доплисти щасливо до берега.

Дорогі брати і сестри, також наше життя — це плавба по широкому, розбурханому морю. І ми маємо човник, яким є наше тіло; маємо розсудного, розумного рибалку, яким є наша душа. Але до плавби по морю життя на цьому світі необхідно вживати весел, які називаються « молитва » і « праця ». Коли вживатимемо лиш одного весла, наш човник, як у згаданого рибалки, крутитиметься на одному місці, не плистиме до мети; йому грозитиме затоплення.

У щоденному житті стрічаємо багато людей, які хочуть відбувати плавбу свого життя на цьому світі за допомогою лиш одного весла, зрікаючись або помочі Божої, або працюючи не на прославу свого Творця і на користь власної душі. Що ж так часто вчиняє нашу працю безуспішною? Здебільша причиною безуспішности нашої праці є невластива, фальшива мета, до якої прямуємо; невідповідний час, в якому працюємо, чи й спосіб нашої праці. В одних метою праці є лиш дочасні надбання, багатства, вигоди, достаток і приємності життя. Для інших немає відпочинку, немає святкового дня, немає хвилинки на молитву. Ще інші керуються при праці хитрощами, несправедливістю, ошуканством і ложжю. Скільки ж то працедавців — чи то приватного, чи державного покрою — використовують і надуживають руки й снаги своїх робітників для надмірного побільшення свого багатства? Такі люди відбувають плавбу свого життя лиш з одним веслом, проти Божого закону і його благословення; вони не бачать успіхів своєї праці, не зазнають вдоволення з неї, та не осягають заслуг. Однак праця, коли на неї дивитись об'єктивно, є співучастю людини в творенні самого Творця-Бога. Діяння Бога, само по собі, є постійним актом творення і підтримування всього існуючого. І якщо людина має мати в цьому свою частку, тоді її

праця мусить бути з Богом, і для Бога. Щоб, отже, праця людини була такою, вона мусить виходити з чистого серця і шляхетного наміру. А людське серце є чистим тоді, коли живе божою благодаттю; коли в ньому немає лукавства і спротиву, бунту супроти Божої волі й його законів. Коли в ньому немає бруду гріха, який віддаляє душу від Бога, як галузку від пня. Чи може зацвисти і видати овоч галузка відтята від дерева життя? Людина чистого серця незмінно з'єднана з Богом; з ним і для нього працює, прославляючи його. Каже Апостол народів: « Благодаттю Божою я є те, що є, і благодать його в мені не була марною; бож я працював більше всіх їх, та не я, але благодать Божа, що зо мною » (1 Кор. 15,10).

Це правда, що багато християн можуть сьогодні повторяти разом з апостолом Павлом: « До цього часу ми голодуємо і спраглі і нагі; нас б'ють і ми скитаємося; ми трудимося працюючи власними руками; нас ображають, а ми благословляємо; нас гонять, а ми терпимо; нас ганьблять, а ми з любов'ю відзиваємося » (1 Кор. 4,11-13). « Так працюючи, треба помагати слабосильним » (Діян. 20,35). Щасливі працівники, у яких є чисте серце, бо вони за допомогою світла віри у всьому добачають Бога, який діє в них і через них.

Другою умовою успішности нашої праці є шляхетний і добрий намір, який є актом нашої волі. А наш намір є добрим і чистим тоді, коли його побудником є жива віра в Бога, коли в усім, що лише робимо — чи то їмо, чи п'ємо, чи відпочиваємо, чи забавляємося, чи тяжко працюємо — остаточно не шукаємо іншої якоїсь цінности, як лише Бога, від якого ми цілковито і завжди залежні, якого над усе шануємо і любимо. Чистий і добрий намір у нашій особистій чи громадській праці виключить усяку нещирість, забріханість, облуду, пустоту і самолюбство; він розвине й заховає в душі людини живу свідомість про Божу всюдиприсутність, розбудить охоту змагатися за чесноту і берегтися всякого

зла. Добрий і шляхетний намір освятить усе наше життя і мозольну працю. Благословенний той, хто так розуміє і сприймає своє життя і працю. Так розумів її колись Іван Франко, коли писав безсмертні рядки: « Праця єдина з неволі нас вирве, нумо до праці брати! » Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Хто скупо сів, скупо буде жати; хто ж щедро сів, той щедро жатиме. Нехай дав кожний, як дозволяє серце, не з жалю чи примусу: Бог любить того, хто дає радо. А Бог спроможний обсипати вас усякою благодаттю, щоб ви в усьому мали завжди те, що вам потрібне, та щоб вам ще й зосталось на всяке добре діло... Той, хто дає насіння сіячеві, дасть і хліб на поживу, і примножить ваше насіння та зростить плоди вашої справедливости, щоб ви в усьому збагатилися всякою щедротою, яка через нас складає Богові подяку »

(2 до Коринтян, гл. 9,6-11)

ЛЮБОВ БЛИЖНІХ — МІРА ЛЮБОВИ БОГА

(*19 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 6,31-36)

« Як бажаєте, щоб вам чинили люди, чиніть їм і ви так само » (Лк. 6,31)

Дорогі радіослухачі! В євангельському читанні сьогоднішньої неділі особливу нашу увагу привертають такі слова Христа Спасителя: « Як бажаєте, щоб вам чинили люди, чиніть їм і ви так само »; а трохи далі — наказ Христовий: « Ви ж любіть ворогів ваших, добро чиніте їм, і позичайте, не чекаючи назад нічого, а велика буде ваша нагорода, й будете Всевишнього синами, бо він благий для злих і невдячних ».

Свою заповідь, не чинити іншому нічого того, чого ми собі не бажаємо — уважав Христос найважливішою, першою і головною для всякої людини. В цій заповіді початок всяких прав і обов'язків, що ними зв'язані між собою члени всякого суспільства; це початок і джерело всієї сукупности громадянського законодавства; це основа добробуту, сили і могутности кожної людської громади. Заповідь любови Бога і ближнього — це теж основа всіх інших заповідей і законів Божих. Без першої немає релігії, без другої немає любови Бога. Любов Бога міриться власне любов'ю, яку ми маємо до наших ближніх. Ця заповідь є легка людям для зрозуміння, і для виконання. Не треба багато думати, що і як зробити своєму ближньому в тому чи іншому випадку, а треба лиш поставити себе на його місце, і наше сумління, наше серце і навіть наше самолюбство підкажуть нам, що і як треба зробити. — Ця заповідь — перше пра-

вило всієї християнської моралі. Ми повинні шанувати чужу честь, чуже майно, вистерігатися робити зло ближньому, старатися робити добро і своїм, і чужим, не розраховуючи на якусь користь для себе від цього. Нехристияни роблять добро тільки тоді, коли їм це вигідно. А Христос каже: « Коли ж чините добро тим, що вам чинять, яка вам заслуга? Та й погани-грішники те саме чинять! » І тому Христос-Бог заповів нам: « Ви ж любіть ворогів ваших, добро чиніть їм, і позичайте, не чекаючи назад нічого, а велика буде ваша нагорода й будете Вишнього синами ».

У заповіді Христовій про любов полягає торжество християнської віри, радість для християнського серця, слава і похвала для християнського закону. Перед Христом ніхто з найбільших законодавців світу не говорив про таку любов. Так погани, як і Юдеї поширювали свою любов лише на рідних своїх та одновірців. Римлянам доводилося дуже тяжко виявляти любов супроти варвара, ґалійця чи юдея, не згадуючи вже невільників. Раса, національність, клясовість ділили людство поміж собою, родили ненависть, ворогування, війни. Аж виконання заповіді про любов до всіх людей зводить небесний мир на землю і підносить християнина на висоту бажаної ним моральної звершенности. Вона вподібнює людину Богові, який « велить своєму сонцю сходити на злих і на добрих, і посилає дощ на праведних і на неправедних ».

Не один подумає чи скаже собі: заповідь ця тяжка; вона суперечить законам і звичаям світу та властивостям людської природи. Однак слід згадати, що тут ідеться головно про наше внутрішнє переконання і настанову. Ґанді — великий індійський аскет — ніяк не міг зрозуміти цієї заповіді Христа: плекати у своєму серці любов до ворогів, тоді як на дні його душі жевріє ненависть до окупантів-англійців. Хоч протилежні лави вояків на війні стріляють проти себе, однак у них є допускальне почуття любови одні до одних. Вони, по одному й дру-

гому боці є переконані про потребу оборони вітчизни, свого народу, про захищання свободи. І. якщо знають, що супротивник не загрожує знищенням цих найцінніших і життєвих їхніх благ, вони готові до перемир'я. Бо правдива війна не живе ненавистю, а радше любов'ю до рідної землі, любов'ю до свободи, до незалежности. Любов до ворогів не вимагає скасування трибуналів, процесів, засудів і т.п., якщо лиш вони стоять на сторожі природних прав людини і Божих законів.

Які ж плоди приносить людям ненависть до ворогів? Першими плодами ненависти: — смуток, гнів, страх, всякі турботи і скорботи серця, заколоти, переслідування, гоніння, в'язнення, війни. Невже ж це все легке і маловажне? До того ж, звільнення від цього всього залежить від нашої власної волі. Якщо ми постановимо собі, поодиноко чи спільно, усунути ворожнечу з нашого серця, гнів і ненависть до нашого співбрата, якого, може, й уважаємо ворогом, ми станемо радісні, незлобні, лагідні, спокійні, здатні до позитивної й конструктивної праці.

Часто ми думаємо, що хто зробить добро своїм ворогам, той стане предметом глуму з боку світу цього. А чи став предметом презирства світу цього святий первомученик Стефан, який на колінах, ввесь окривавлений побоями, молився за своїх мучителів? Чи були нерозсудливі святі Апостоли, які благословляли, коли їм докоряли, терпіли, коли їх проганяли, ув'язнювали, чи вбивали? Або святі: Василій Великий, Атанасій Великий, Григорій Богослов, Іван Золотоустий — невже стали посміховищем світу за те, що добро чинили своїм ворогам? Ми знаємо, що весь християнський світ називає їх наймудрішими з людей, великими, вважає їх славою і гордістю світу та співає пісні на їх пошану. Хто плекає і ширить ненависть чи помсту — не здобуває собі признання й пошани, але радше стає огидою й посміховищем цього світу і соромом заплямовує всі людські істоти.

В кінці, заповідь про любов ворогів не суперечить

природі й істоті людини. Так тоді нехай кожний, хто ворогує з кимось, спитає себе, чого він хоче і чого вимагає від свого ворога: добродійства чи напасти, користи чи шкоди, любови чи гоніння? Без сумніву, кожний бажає, щоб ворог його припинив ворогування, злобу, напасті, гоніння, коротко: щоб любив його! Отже, « як хочеш, щоб чинив з тобою ворог твій, чини й ти йому те ж саме! » — припини незгоду, ненависть, ворожнечу та справді внутрішньо полюби його.

Як бачимо, заповідь про любов до ворогів не можна назвати суперечною істотним властивостям людської природи. Чому ж, однак, в серцях людей існує ворожнеча до ворогів і бажання їх знищити? А тому, що серце людське зіпсоване власною злобою. Чому так часто вимагаємо помсти для ворогів? А тому, що ми позбавлені всякої чесноти і божественної благодаті. Чому думки наші часто переконують нас, щоб ненавидіти ворога? А тому, що вони бувають запаморочені пожадливостями і гріхи наші знесилюють наш розум і волю. Отож ворожнеча до людей шкодить душі й тілові та приносить руїну обом. Тому то краще для кожного обернути ворожнечу на згоду і примирення зі своїми ворогами.

Коли ж ми не виконуємо цієї заповіді, не маємо ніякого виправдання перед Богом. Христос, що бажає людям не лише спасіння душі, але й добра в земному житті, щоб охоронити їх від усякого зла, що його породжує взаємна ворожнеча, — дав нам заповідь: « любіть ворогів ваших і добро робіть... ». Тим, що додержуватимуть його заповіді, він обіцяв велику нагороду: благословення Боже, життєву радість, усиновлення і блаженство вічне. Що ж скажемо ми на це? Чи будемо коритись заповіді Всемогутнього Бога? Чи, може, будемо вперто порушувати її на шкоду собі і загибіль своєї душі, ненавидівши ворогів своїх?

Якщо ж ми віруємо, що « Христос є Сином Бога живого », що Він « знову прийде судити живих і мертвих »,

і ті, що чинили в земному житті добро, встануть для нагороди блаженного життя, а ті, що чинили зло і не виконували заповідей Божих, — для осудження на вічні муки, то будемо намагатися викорінювати зі свого серця ненависть, щоб насаджувати в ньому любов; бо « Бог є любов! » (1 Ів. 4,16). Завжди пам'ятатимемо спасенні слова Христа-Ісуса: « як бажаєте, щоб вам чинили люди, чиніть їм і ви так само », Амінь!

З недільного « Апостола »:

« Бог і Отець Господа нашого Ісуса, — благословенний вовіки! знав, що я не говорю неправди... Таким буду хвалитися, собою ж не буду хвалитися, хіба лиш моїми немочами. А коли я захочу хвалитися, я не буду безумний, бо скажу правду; але я стримуюся, щоб про мене хтось не сказав більше, ніж у мені бачить, або від мене чує... Отож, я краще буду радо хвалитися своїми немочами, щоб у мені перебувала сила Христова »

(2 до Коринтян, гл. 11,31-12,9)

ВОСКРЕСІННЯ МЕРТВИХ ДУШ

(*20 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 7,11-16)

« Юначе, кажу тобі, встань! »
(Лк. 7,14)

Дорогі радіослухачі! Імовірно Ісус Христос воскресив багато померлих, однак Євангелія згадує лише про три випадки, а саме про воскресіння доньки Яїра, яка щойно віддала духа, — про молодця з Наїм, якого вже несли на погребання, — та про одного чоловіка на ім'я Лазар, який вже чотири дні лежав у гробі. — Сьогоднішня Євангелія розповідає нам про воскресіння сина вбогої вдовиці з містечка Наїм. — Одного разу Ісус, в оточенні своїх Апостолів входив у браму цього містечка, аж тут побачив похоронний похід. На марах, за тодішнім звичаєм, несуть померлого хлопця, за ним, ридаючи, ступає печальна мати, вдовиця і багато народу, який зійшовся, щоб співчувати та співболіти з безталанною матір'ю. Вона вже й так прибита горем свого повдовіння, тепер же передчасно тратить одиноку потіху і поміч у своєму житті, втрачає надію на підмогу в будучності. Коли Ісус побачив цю ридаючу матір, не міг не прийти її з поміччю, та й не вчинити чуда. Того часу ніхто не просив Ісуса про допомогу; він сам, зворушений болем безталанної матері, наближається до неї і каже: « Не плач! » Потім спиняє тих, що несли померлого юнака, доторкається до мар, і рішучим та певним голосом приказує, як Творець і Бог всього сотвореного: « Юначе, тобі кажу, встань! » І мертвий підводиться та починає

говорити. Тоді Ісус віддає його матері. Тут Христос наглядно показав, що він є дателем життя і паном всього створеного світа, тож навіть померлому наново може дати життя.

Дорогі брати і сестри, в тому померлому хлопцеві можемо добачити все людство, а поміж ним і нас самих. Христос уже раз стрінув кожного з нас, а саме тоді коли ми були охоплені провиною первородного гріха, як сини смерти. Тоді Він промовив до нас: « Юначе, тобі кажу, встань! », — бо оплакувала нас наша мати — Церква свята. Ісус, — в особі свого священика — спонуканий милосердям, приступив до нас і доторкнувся до нас життєдайною водою св. хрищення, обдарував життям і віддав нас утішеній матері-Церкві.

Той померлий юнак, у духовному значенні, це один з багатьох духово померлих, — поган, відступників, неприятелів Божих, а то й тих, які, хоч і християни, є невірні своєму покликанню, прямують дорогою безвірства і гріха. За їх похоронними марами йде зболіла, страждальна мати — Церква, яка у різних закутинах світу простягає свої руки до Господа, благаючи про ласку милосердя для духово померлих своїх дітей. Що сталося б з духово померлими людьми, якщо б мати-Церква не молилася постійно біля їхніх мар? Там, де є печальна мати, їй назустріч відразу виходить Христос, коли грабарі несуть померлу дитину. Він бачить страждальну матір-Церкву по цілому світі, особливо ж на наших рідних Землях. Він, зворушений милосердям, кличе до неї: « Не плач! » Той же Христос приступає до грішника, безвірка чи безбожника, і дотикається до його душевної труни, приказуючи: « Тобі кажу, встань! » Встань з твоїх лихих схильностей! Встань з твоїх провин! Встань до нового життя в Бозі! І так, як померлий молодець встав і почав говорити, так і навернений починає висловлювати каяття та прославляти Бога. І його Ісус віддає матері-Церкві. Печальна мати своїм

плачем і молитвою привернула померлому синові життя. Ось образ того, що сьогодні, і щодня, діється підчас Безкровної Жертви, коли то Церква свята благає Того, що єдиний може привернути життя, щоб Він прийшов та через святі Тайни Покаяння і Євхаристію розбудив душевних мерців до життя. Ця ж мати-Церква підносить угору Кров Христову і благає милосердя й отримує від Бога ласку, щоб грішник спізнав свій стан, свою ваду, щоб зірвав з гріхом і навернувся, — воскрес до нового життя в Бозі.

«Юначе, тобі кажу, встань!» — І ми може вже встали, вже воскресли до нового життя ласки і є живими учасниками Безкровної Жертви Христової, довершуючи її своїми щоденними терпіннями. Але й на нас мусить Господь показати свою силу, як давець життя. Бо і в нас ще так багато того всього, що стримує і перешкоджує повноту Божого життя у наших душах. Ми такі швидкі побиватися за пусту славу, такі зависні одні одним, не бажаємо нести взаємного тягару життя і тим не виконуємо закону Христового. Дозволяємо вести себе облудним пожадливостям, не слухаючи осторог власного сумління та голосу Божого. Який же то міцний подих смерти і розклад у нас, християн; і як же то мало миру, спокою, любови, палкої ревности і Божого життя! І горе нам, коли б мати-Церква не молилася, не ридала, не підносила своїх благальних рук до Господа, щоб нас воскресити до нового, повного ревности і запалу, християнського життя! І вона робить це на всякий лад: чи то постійними молиннями і жертвою Богові посвячених осіб, чи то передусім через Безкровну Жертву, в якій Христос разом з Церквою виєднує в Отця Небесного силу й ласку, щоб палали ми святою любов'ю і щораз мужніше й повніше жили духом посвяти для того, що є Боже. Ісус у святому Причасті приходить до наших душ і дає нам своє власне життя. Силою цієї поживи ми йдемо, як колись пророк Ілля на гору Хорив (1 Цар. 19,8), на

гору небесного житла. Господь є повновладним паном життя і смерти. Він у святому Хрищенні, як і у святій Тайні Сповіді, визволив нас багато разів з кайданів смерти, і привернув життя. Він, схилився над нами немічними і, на просьбу матері-Церкви, вдихнув у нас нове життя. Що більше, Він живить нас постійно своїм Пресвятим Тілом і Кров'ю, сповняє нас своєю снагою і жаром любови. Доторкнувшись до нас, Він усуває всяку слабість і духовну оспалість так, що живемо життям воскреслого, який вже не вмирає. Тоді ми все можемо в тому, хто нас укріпляє (Фил. 4,13). « Я живу, і ви будете жити », — каже Христос — бо « я є воскресіння і життя ». А Ісус « має — згідно з владою, що її дав йому Отець над усяким тілом, — дарувати життя вічне... ». « Життя ж вічне в тому, щоб пізнати тебе, Єдиного, істинного Бога, і тобою посланого Ісуса Христа (Ів. 17,3). Бог в особі Христа Ісуса явився на землі, щоб усім людям дати життя вічне, тобто життя ласки і вічної прослави. А воно існує у пізнанні і підчиненні тому, кого він послав — Ісусові Христові. Хто ж відкидає Христа і не хоче признати його Божого походження і посланництва, заперечує самого Бога, який послав його. Визнати ж Божу природу Христа і його спасительну місію, значить: прийняти Його Божі слова, підчинитись йому і зберігати Божі заповіді; найважливіша ж між ними — « щоб ви любили один одного, як я вас полюбив ». Спізнати Христа, значить: полюбити Його, бути з'єднаним з Ним, як галузка з виноградиною. Бо хто є поза Христом-Богом, той знаходиться у смертному стані. Тому то Христос міг сказати: « Я є путь, істина і життя ». Без путі годі йти, без правди й істини не можна мати пізнання, без джерела життя немає і життя. Тож Ісус попереджає нас: Я є дорога, якою ти маєш іти, я є правда, якій ти маєш вірити, я є життя, якого ти маєш бажати і надіятись. Я дорога певна, правда непомильна, життя нескінчене. Я дорога проста, правда найвища, життя

правдиве, життя щасливе, життя несотворене. Якщо держатиметеся моєї путі-дороги, спізнаєте правду і ця правда визволить вас, з нею осягнете життя вічне. А якщо бажаємо ввійти в життя, зберігаймо заповіді, і житимемо повіки! Амінь!

З недільного « Апостола »:

« Звістую вам, що Євангелія, яку я вам проповідував, не є від людини; бож я її не прийняв, ані не навчився від людини, лише — через об'явлення Ісуса Христа. Ви чули про мою поведінку колись у юдействі, про те, як я несамовито гонив Божу Церкву та руйнував її. Я перевищував у юдействі багатьох ровесників з мого роду, бувши запеклим прихильником передань моїх предків. Та коли той, хто вибрав мене вже від утроби матері моєї і покликав своєю благодаттю, зволив об'явити в мені Сина свого, щоб я проповідував його між поганами, то я негайно, ні з ким не радившись, ані не подавшися в Єрусалим до тих, що були апостолами передо мною, пішов в Аравію... » (До Галатів, гл. 1,11-19)

ХРИСТОС — НАШ ЦАР І ГОСПОДЬ!

(*Остання неділя жовтня — Христа Царя*)

Одного разу юрмивсь ізраїльський народ біля дому первосвященика в Раматі та вигукував: « Дай нам царя, який не полишить нас на знущання чужинцям! Царя, який судитиме по справедливості, який буде переможцем у боях з ворогами нашими! » І Самуїл, помолившись, просив у Господа світла. Опісля вийшов перед народ і промовив: « Савло є ваш цар! » Народ вибухнув великою радістю та кинувся шукати свого вибраного царя. Знайшов його укритого, покірного десь в убогій хаті. Вивели Савла перед народ. Був він напричуд гарний. Тоді то Самуїл закликав: « Ось це той, якого Господь посилає вам за царя! Дивітеся, ніхто з-поміж людей не є такий великий, такий дужий, як він ». Тоді ж, наче вулькан, загомоніли оплески та вигуки радости народу: « Хай живе наш Цар і Вождь! »

Також і в наші часи християнський народ, поневолений і придавлений розбещеністю світу та злобою гріха, звернувся до свого Первосвященика з окликом: « Подай нам Царя, який не полишить нас на знущання і поталу ворогам нашої душі і нашого спасіння! Царя, який судитиме з повною справедливістю, царя, який встановить правдивий і тривкий мир у наших втомлених душах і зранених серцях! » І Первосвященик « Нового Завіту » — Папа Пій Одинадцятий у 1926 році промовив до християнського люду: « Христос — ваш Цар і Господь! » Тому то й християнський світ в останню неділю жовтня віддає йому окрему честь.

Був час, коли люди славили Христа, який від століть скривався в маленьких, укритих кивотах забутих

церков, наче в'язень. Але й прийшов час, щоб вийти йому з цієї мовчанки і забуття, щоб увійти в вир життя усіх народів світу, щоб бути їхнім володарем, бути їхнім Царем. Бо без Христа-Царя, Пантократора-Чоловіколюбця, немає справедливости, без Нього не існує добробут і, що найважніше, без Нього немає любови і справжнього миру поміж людьми. Бо Христос є справжній Цар, віковічний, могутній володар. Про велич, красу і тривалість Христового Царства говорить, ще перед зачаттям Ісуса, Божий посол, архангел Гавриїл: « Він буде великий і Сином Всевишнього назветься. І Господь Бог дасть йому престол Давида, його батька, і він царюватиме над домом Якова повіки й царюванню його не буде кінця » (Лук. 1,32). А поверх сто літ перед народженням Христа про красу і велич Його Царства пророк Ісая співав похвальний гимн, називаючи Його князем миру, потужним володарем, на якого рамени зазначене його начальство, — батьком будучого віку. І з того приводу пророк попереджає Божих супротивників: « З нами Бог, зрозумійте народи, і коріться, бо з нами Бог! »

Коли ж Христос-Цар народився серед нічної темряви цього світу, в крайній нужді й опущенні, в печері Вифлеєму, небесні Ангели оспівували його як Царя: « Слава во вишніх Богу, а на землі мир во человіцїх благоволеніє! » І ось приходять три царі зі сходу в Єрусалим, допитуючись: « Де народився ваш цар? ми прийшли, щоб поклонитися йому ». Його ж, Ісуса, новородженого Царя шукає, щоб убити, лукавий Ірод; та це йому не вдається. В кінці сам Христос говорить і засвідчує нам своєю надземською силою та властю, що він наш Цар і Бог.

Одного трагічного вечора в Єрусалимі юдеї обвинуватили Христа Ісуса перед цісарським судом — перед римським намісником — Пилатом, що Христос самозванець, небезпечний для римської імперії, бо робить себе Царем. Не раз бо чули, що Христос говорив про своє Царство

та про умови належности до нього. А тут злобно вкладають інакше значення у Христові слова, й на цій основі обвинувачують Ісуса. Тому то Христос — на питання Пилата: « То ти таки цар? » — дає вичерпне пояснення про істоту і обсяг свого Царства: « Царство моє не від світу цього; було б моє царство від цього світу, то сторожа моя була б воювала, щоб мене не видали юдеям. Але не звідсіля моє царство » (Ів. 18,36). « Так ти цар? » — допитується зацікавлений Пилат. « Так я цар! » — каже Ісус. — « Я на те родився і прийшов у світ на те, щоб свідчити істину. Кожен, хто від істини, слухає голос мій » (Ів. 18,37).

В одну ж трагічну п'ятницю на горі Голготі піднесено три хрести. По правиці і по лівиці зависли два розбійники, а на середущому хресті, над розп'ятим Ісусом виднів урядовий напис римського намісника: « Ісус Назарянин — Цар Юдейський ». Дивний Цар: Його трон — це хрест, його корона — це терня, його шовкова шата — це власна кров, що спливала з роздертих ран. Всі інші царі перестають бути царями з хвилиною смерти, а цей Божественний Цар зачинає тріюмфувати власне з своєю смертю! Він бо сказав колись: « Я ж, коли від землі буду піднесений, усіх притягну до себе » (Ів. 12,32). І ось, розбійник розіп'ятий по правиці Ісуса, перший взиває: « Згадай на мене Господи, як прийдеш у царство твоє! »

Сам Христос-Господь теж зволив нам дещо розповісти докладніше про обсяг своєї царської влади, коли каже: « Дана мені всяка влада на небі й на землі » (Мат. 28,18). Йому — Спасителеві світу — дана не частина, але всяка, повна, безмежна, вічна влада. Дана вона Богом, Творцем всесвіту. Влада ця не обмежена ні ріками, ні кордонами, ні простором, ні відстанню країв. Увесь всесвіт з мільярдами зірок її не охоплює. Вона сягає куди ширше і дальше і вище, бо небесні, надприродні області — світи обняті необмеженою Христовою владою.

Ніхто із смертних володарів і завойовників не мав, навіть іздалеку, подібної влади. Їх влада була обмежена часом, простором і областю. Наказували і рядили дочасним тілом, а до вічної душі ні один з них приступу не мав. Христос в першу чергу — володар духів і душ, хоч не зрікається володіння над усім видимим, дочасним.

« Все передане мені моїм Отцем » (Мат. 11,27), — запевняє Христос. Все у Його руках: земля, краї, ріки, моря, повітря, зорі, сонце, — незміренний всесвіт. Уся доля всіх — на землі і у вічності — в руках Христа-Царя, і то виключно в Його. У нього не тільки законодатна влада, з якою всім і по всі часи треба числитися, але він має теж повну, безапеляційну суддівську владу. Робить з неї вжиток тут, на землі, у Тайні Покути, розв'язуючи гріховні пута і привертаючи невольникам гріха свободу Божих дітей. А у повнім блиску й славі виявить свою суддівську владу на страшнім суді, де невідклично припечатає вічну долю кожної людини.

Яке ж відношення цього Христа-Володаря до нас? Св. Василій каже, що між справжнім Володарем і тираном заходить та різниця, що тиран загарбує засоби й майно підданих на свою власну користь, а правдивий володар всього себе беззастережно посвячує благові своїх підданих. І таким є Христос. Він — Пан над панами, Володар володарів, безмежний, вічний Бог — стає нашим слугою і віддається всеціло за нас: « Син Чоловічий прийшов не для того, щоб йому служили, але — послужити й дати життя своє на викуп за багатьох » (Мат. 20,28), — каже Ісус. Христос кличе: « Я прийшов, щоб мали життя — щоб достоту мали » (Ів. 10,10). І подбав Він про все: насіяв багато зерна Божої істини, проголосив закони, що їх завданням приспорити нам добро, відчинив криниці святих Тайн, що вистачать на всі наші потреби, забезпечив цілющим кормом — Пресвятою Євхаристією, та й не лишає нас самих сиротами, а бере сам провід у свої руки й не покине, доки цілих, здорових,

багатих у заслуги не доведе до берегів вічности. Чудовий він-Христос, наш Цар, напричуд добрий, не такий, як земні володарі. Чи ми користаємо з його багатств, якими він так радо і щедро нам служить?

« Вогонь прийшов я кинути на землю — і як я прагну, щоб він уже розгорівся! » (Лук. 12,49), — каже Христос-Цар, накреслюючи завдання свого приходу на світ. А того вогню так треба людям! Він освітлює і гріє; не нищить і не шкодить, а помагає і дає життя; не висушує і не палить, а вливає сили й наснагу для боговгодних учинків.

Чи ж ми не перешкоджуємо Христові у його змаганнях удосконалити нас та й освятити? Чи гріх, потурання пожадливостям, головно змисловості, не гасить вогню Христової любови у наших серцях? Чи вміємо ми тих, що трясуться не раз від холоду, привести до Ісуса — Володаря, щоб їх загрів теплом своєї любови? Чи тих, яких палить гарячка ненависти до Бога, звертаємо до Христа-Ісуса, щоб отінив їх своєю любов'ю?

« Не мир прийшов я принести на землю, а меч » — далі заявляє Ісус. Дивне це слово. Христос-князь миру, у Великий Четвер лишив нам мир, якого світ не може нам дати, а тут говорить, що не мир прийшов він принести, а меч. Та цей меч не на руїну нашу, а на життя. Його вістря звернене проти всього, що низьке, шкідливе, підле, небезпечне, на те саме, щоб після його усунення запанував повний, надприродний, Христовий мир.

Земні володарі зачиняються, обставляються сторожами, не допускають усіх до себе. Цілком не так поступає великий, могутній володар Христос: вступ до нього вільний для всіх. Він усіх просить до своїх скарбниць: « Прийдіть до мене всі втомлені і обтяжені, а я успокою вас » (Мат. 11,28). « Коли спраглий хтось, нехай прийде до мене і п'є! » (Ів. 7,37). А однак скільки таких, що, глухі на поклик Христовий, лишають Його самого, — самі ж гинуть із-за виснаження і нужди.

Перенесімся думкою ще раз в Єрусалим перед палату намісника Пилата, де ввесь майдан — наче розбурхане море, наче хвилі гірського потоку — щораз то міцніше, щораз то більше гуде; несеться крик із безлічі грудей: « На хрест з Христом-Ісусом, нехай живе Варава-розбійник! Нехай живе гріх, безвір'я, поганство, нечесть, а Христові — смерть! » І ця сцена й досі повторюється. « На хрест з Христом! Випусти нам Вараву! Розіпни! Розіпни його! Хай живе Варава! » гукають і сьогодні у парляментах, де укладають закони; проголошують з університетських катедр, які не раз служать брехні; почуємо це в театрах, на кінофільмах, телебаченні, де ширять неморальність; знайдемо це в часописах, журналах, літературі, які поширюють безвір'я і сваволю; стрінемо в урядах і трибуналах, а то і в родинних гніздах. Та найбільше і найчастіше поновлюється ця сцена у серцях людей. Бо хто тяжко грішить, той розпинає Христа-Ісуса! Люди світу цього не хочуть цього розуміти. Та чи бодай ми, християни, це добре розуміємо?

Тож докладаймо всіх зусиль, щоб Христос не тільки жив, але щоб по всіх усюдах розвивалося Христове Царство, — царство правди і любови! Щоб усі люди стали учасниками його багатих і могутніх ласк й осягнули його вічне Царство. Амінь!

З празничного « Апостола »:

« Дякуйте Отцеві, який зробив нас гідними мати участь у долі святих у світлі. Він вирвав нас із влади тьми і переніс у царство свого улюбленого Сина, в якому ми маємо відкуплення, прощення гріхів »

(До Колосян, гл. 1,12-20)

ЗЕРНО БОЖОГО СЛОВА І ЙОГО ЗАВДАННЯ

(*21 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 8,5-15)

« Зерно — це слово Боже... ті, що, почувши слово серцем щирим, добрим, його держать і дають плід у терпінні ».

(Лк. 8,11.15)

Одного дня зібралося над Генезаретським озером багато народу. Ісус, за своїм звичаєм, сів у човен і звідти голосив своє повчання. Навчав, і цим разом, у притчах. Розпочав свою мову оповіданням про сівача. Яка це багата на краски картина, — так у часах Христових, як і сьогодні. Ось кожний з нас, уже як юнак, бачив сівача на полі: він з перевішеною поперед себе торбою ішов рівним кроком по свіжо заораній ниві й кидав у родючу землю золоте зерно пшениці. Ген, під небосхилом ширяв жайворонок і співав своїх пісень. Добрий господар вибирав найкраще насіння, очищене від куколю і всяких диких зел. Увечері, ще перед сівбою, скроплював зерно розчиною синього каменя, щоби захоронити його перед іржою. Вранці ж кропив свяченою йорданською водою, а щойно згодом віддавав його сирій землі, з молитвою до Бога, щоби послав багатий урожай. І надходили теплі травневі дощі та ясне сонце українського червня, а безкраї, наче море, лани хвилювалися золотою пшеницею. А як приходив час жнив, спішились щасливі женці зі серпами на раменах в поле і, ставши в ряди, збирали збіжжя, що повним своїм колоссям гнулося додолу. А потім звозили снопи додому, співаючи

радісних пісень; пісень, що їх гомін з одного села нісся до другого... Були це пісні радости й подяки Богові, що послав щасливий урожай.

Не багато інакше виглядав сівач у часах Христових, там у Галилеї, над Генезаретським озером. Різниця була хіба лише та, що сіють там зерно з кінцем жовтня чи на початку листопада, як падають перші дощі. І немає там таких розлогих степів, як на Україні, немає там моря пшениці, як у нас. Земля в них скелиста, перетята доріжками і стежками. Ось того сівача бачив Христос, коли промовив до народу: « Вийшов сіяч сіяти своє зерно. І як він сіяв, одне впало край дороги й було потоптане, і птиці небесні його видзьобали. Друге упало на камінь і, зійшовши, висхло, бо вогкости не мало. Інше впало між тернину, і тернина, вигнавшися з ним вкупі, його заглушила. Врешті, інше впало на добру землю і, зійшовши, сторицею вродило. Хто має вуха слухати, нехай слухає » — закінчив Ісус.

Учні його спитали, що вона могла би значити, оця притча. А Ісус відповів їм: « Зерно — це слово Боже. Тії, що край дороги, це ті, що слухають, та потім приходить диявол і виривае геть з їх серця слово, щоб вони не увірували та й не спаслися. Ті ж, що на камені, це тії, що, почувши, з радістю приймають слово, але не маючи коріння, вірують дочасу й під час спокуси відпадають. А те, що впало між тернину, це ті, що вислухавши, ідуть, та клопоти, багатства і життєві розкоші їх душать, і вони не дають плоду. Нарешті, те, що на землі добрій, це ті, що чувши слово серцем щирим, добрим його держать і дають плід у терпінні ».

Любі браття! Ісус, Божественний сівач, і сьогодні приходить, і сам сіє добре насіння на своїй ниві, тобто Церкві. Його насіння, — це слово Боже. Він сам — Слово Предвічного Отця — ради нас людей і ради людського спасіння приймає на себе людське тіло і став чоловіком. Він засіває у наші серця Боже слово, що — не так, як

людське слово — несеться гомоном у просторах і потім мовкне. Це Боже слово перебуває повіки. Це зерно Божого слова є завжди здорове, воно не може бути безплідне, воно належить не мало обізнаному з управою землі господареві, що не знає, як і коли орати й засівати ниву. Чому ж тоді те здорове зерно, вкинене в ниву самим Божественним сівачем, не приносить належного врожаю? Чому ж не чути веселих пісень женців, що зносять ваговиті снопи на полі? Чому не сповняються слова псалмопівця: « Сіющії со слезами пожнуть класи радости животния? » Це тому, що земля, на яку падає Боже слово, тверда мов каміння, вкрита терниною, потоптана ногами, одним словом — безплідна.

Ось нині, як і в часах Христа, є також чотири категорії людей, що на різний лад сприймають те божеське зерно слова Божого. Одні з них подібні до тої землі при дорозі, що її топчуть прохожі, бо вона для всіх відкрита, вона нічим не обгороджена. Як тільки впаде Боже слово у серце таких людей, то ворог їхнього спасіння відразу приходить і, маючи вільний доступ до їхніх сердець, топче те слово. — Інші, знову ж, подібні до тої кам'янистої землі; вони щоправда в захопленні слухають проповіді Божого слова, але це слово не може запустити в них коріння. Їх серця закам'янілі. — Інші ж постійно зажурені земськими справами, не знаходять часу, щоби думати про вічні речі. Зерно, засіяне у їх серцях, сходить, але плоду не дає.

Лише ті, що вислухали слово добрим серцем та зберігають його, — приносять плід у терпінні. Ось це ті, що про них каже псалмопівець: Вони сіють в слѣозах, але зносять снопи в радості на життя вічне. Слова притчі про євангельського сівача, які чуємо в церкві у двадцятпершу неділю по зісланні Святого Духа, тепер, у цей осінній вже час, переносять нас думкою в Пасхальний ранок Великодня. Тоді, в отой « нареченний і святий день », коли « празников празник і торжество торжеств »,

несеться з уст Христових служителів те високе слово святої Євангелії св. Йоана: « В началі було слово і Слово було у Бога і Слово було Бог. І Слово тілом сталося й оселилося між нами, і ми бачили Його славу, славу, як Єдинородного від Отця, повне благодаті й істини ». А що кожна неділя є повторенням і пасхального таїнства, і воскресної радости, то євангельська притча про зерно Божого слова і його завдання наповняє наші душі світлом Божого розуміння. Передусім ми нині краще за інших розуміємо розвиток Божого слова і долю його сівачів упродовж історії. Перед нашими очима стає старенька похила віком постать святого Полікарпа, єпископа Смирни, учня святих Апостолів. На початках християнської ери можні цього світу схопили його, зв'язали, привели в столицю Римської імперії, засудили безправно, кинули у в'язницю, разом з горсткою християн, а потім випровадили на арену цирку й випустили на них лютих звірів. Це мало бути видовище для тої юрби старого Риму, що кричали: « Панем ет чірчензес! » — « Хліба і видовищ! » — їства і розкошів! І що сказав востаннє цей сивоволосий старець до присутніх коло нього християн?: « Я пшениця Господня. Треба, щоб мене змололи зуби лютих звірів! » Він, цей святий Полікарп, прирівняв навіть тіло своє немічне до того добірного зерна, що має бути поживою для інших — хлібом насущним для багатьох. Бо коли він увесь вік свій сіяв Боже слово своїми проповідями, то наостанок бажав ще й кров'ю своєю скропити ниву Христову, а приклад свій зоставити грядучим поколінням, як тверду поживу для витривалости в терпіннях. « Я пшениця Господня! » — Задивлений в ці подвиги мучеників, письменник Тертуліян міг гордо сказати: « Кров мучеників, це насіння християн! »

Дорогі брати! Як прийде весна, то добрий господар не дивиться на ніякі перешкоди, і відкидає всі інші зайняття, а бере насіння пшениці і сіє його. Сіючи ж, він

сіє щедро — вже більше не дивиться, куди паде зерно; він не робить найменшої різниці між тим чи тим клаптиком землі. Так і зерно Божого слова: воно без різниці падає в серця багатих і вбогих, вчених і невчених, ревних і лінивих, героїв та боягузів. Зерно Божого слова сіється завжди, без уваги на те, які історичні умови переживає Церква. Бо вже в тій хвилі, коли на Апостолів злинув був вогонь Святого Духа й вони почали говорити різними мовами « величія Божія », — зачалась ота багата сівба на життя вічне. А коли успішна сівба Апостолів не сподобалась Синедрійонові й ворогам Христовим, тоді вони схопили їх і вкинули до в'язниці. Також заборонили вони їм проповідувати Христа. Апостоли ж відповіли твердо і рішуче: « Не можемо мовчати і не говорити про це, що ми бачили і чули! » А коли їх били і переслідували за їхню проповідь, то вони раділи, що можуть терпіти за Христа.

Сівач Божого Слова в наші дні має — крім труднощів, згаданих у притчі, тобто тієї кам'янистої землі, тернини і будяків — ще й одну, часто нездоланну трудність, а саме: йому заборонений вступ на його власні ниви. В нього готове зерно Божого слова, весняний день кличе його в широке поле, несеться до неба спів пташини, а він не може взяти своєї сівалки з зерном, щоб, перехрестившись, голосити на своїй ниві Божу проповідь. Серце його біль стискає, що прийдуть жнива, і не буде чого жати; що прийде зима, і діти його будуть голодні, не матимуть хліба Божої істинни. Та він не попадає в зневіру. Бо не сіє він свого власного зерна і на своїй власній ниві, але зерно Божого слова на ниві того Господаря, який дощ посилає з небес і соняшне проміння, який усе держить і всім управляє. « І зерно зріє-дозріває, хоч люта буря йде, хоч хмара сонце закриває і грім лячний гуде ». Насіння — це слово Боже. А ті, що на добрій землі, це ті, що добрим серцем, вислухавши слово, приймають його і приносять плід у терпінні. Це сказавши

Ісус, закликав колись, а й нині сильним голосом несуться його слова: « Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає! » Бо слово Боже не в'яжеться, а перебуває повіки! Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Довідавшися, що людина оправдується не ділами закону, а через віру в Ісуса Христа, ми й увірували в Христа, щоб оправдатися нам вірою в Христа, а не ділами закону; бо ніхто не оправдається ділами закону... Я бо через закон для закону вмер, щоб для Бога жити: я розп'ятий з Христом. Живу вже не я, а живе Христос у мені » (До Галатів, гл. 2,16-20)

ЩАСТЯ ЛЮДИНИ

(*22 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 16,19-31)

« Згадай мій сину, що ти одержав твої блага за життя твого, так само, як і Лазар свої лиха. Отже, тепер він тішиться тут, а ти мучишся ». (Лк. 16,25)

Дорогі в Христі, сьогоднішня євангелія, як і завжди Боже Слово, має в собі щось актуального і життєвого. Вже на самому початку воно стверджує стару, всім відому засаду, що на цьому світі ніхто не є вільним від смутку, терпіння, болів, страждань. Але крім людей, випробовуваних терпіннями, хрестами, недолею бувають люди не дуже то праведні, які втішаються багатствами, достатками, розкошами, які у їхніх серцях убивають почуття любови й милосердя супроти знедолених своїх ближніх. Та євангельське повчання не обмежується лише до ствердження повищих фактів і засади, але відкриває перед нами дуже відрадну істину, а саме: доводить і впевняє нас, що всі терпіння і страждання людей мають також свою добру й корисну рису, мають свій глибокий зміст, іноді й дають нам неоцінені користі. Коли приймаємо і переносимо терпіння з думкою про Бога, з повним підчиненням його провидінню, тоді вони наближають нас до Бога, поглиблюють нашу віру, вчать нас молитися, стають джерелом нашої теперішньої радости, надусе ж обезпечують нам правдиве, тобто вічне щастя в Бозі.

« Згадай, мій сину, що ти одержав твої блага за життя твого, так само, як і Лазар свої лиха. Отже, тепер — по смерті — він тішиться тут — у небі вічним щастям

— а ти мучишся — у вічнім проклятті » (Лк. 16,19-31).

В чому ж, спитаєте, полягає правдиве щастя людини? На цю тему, дорогі брати і сестри, написано багато книг. Найнільші уми світу працювали над тим, щоби простежити, збагнути і окреслити, що насправді становить собою правдиве щастя людини на цій землі; у чому воно полягає, де воно знаходиться та чи можливо його осягнути? І досі на це питання, не підставі людського розуму і всіх наукових дослідів, ніхто не дав задовільної відповіді. Ніхто з людей не зміг ще досі відкрити таємницю людського життя: Звідки ми вийшли, пощо існуємо, куди прямуємо? Найбільшу трудність для розв'язки цієї проблеми представляє собою власне тайна терпінь в житті людини. Наявність терпіння і сумний, здається, кінець людського життя у вигляді смерти, — дві речі невідхильні! І саме вони виключають всяку можливість, щоб людина за туземного життя могла осягнути повне щастя.

Без сумніву, є на світі люди, як ось євангельський багач, які могли б сказати про себе, що вони щасливі. Зокрема ж, коли людина молода, здорова, багата, коли вона має подостатком всяких матеріяльних благ, приємностей, вигід і розкошей життя. Однак це все не становить собою ще досконалого і повного щастя людини. В таке щастя може внести заколот який небудь нещасний припадок. Таке щастя є тільки хвилеве і переминаюче, а до того ж — воно не всім доступне. Крім цього, всі радощі й смутки нашого життя швидко минаються, про що так гарно висловився апостол Павло: « Час короткий, тож нехай ті... що плачуть, немов би і не плакали, і ті, що веселяться, немов би не веселилися, і ті, що купують, немов би не посідали, і ті, що користуються цим світом, немов би й не користувались, бо проминає образ світу цього » (1 Кор. 7,29-31).

Отож, все те, що переминає, що не є сталим, хоч би було добрим і приємним не може бути нашим щастям.

Те, що не є доступне для всіх, а лиш для малої горстки людей, не може бути остаточною метою для всіх. А всі багатства, розкоші й вигоди туземного життя не в силі повнотою ущасливити людину; неспроможні вони запевнити того щастя, за яким раз-у-раз тужить людська душа. З цього приходимо до важливого висновку: якщо існує в кожній людській душі прагнення до щастя, якого не можна нічим задовільнити протягом туземного життя, тоді мусить вона знайти оте щастя після смерті, про що свідчать слова сьогоднішньої євангелії. Бож прагнення і спільна всім людям схильність не може бути помилкою але випливає з законів створені людської природи; отже мусить бути колись насичене, заспокоєне. Здавалось би, що найщасливішою людиною, відомою досі світові — був Соломон. Він мав великі багатства, був володарем держави, в якій процвітав достаток, існував добробут; він славився надзвичайною мудрістю, вживав усіх можливих вигод, розкошей і приємностей життя. Невже ж знайшов він у цім усім своє щастя, якого йому його співжителі так заздрили? Зовсім ні! Про це найкраще висловився Мудрець Господній: « Марнота марнот — геть усе марнота » (Пропов. 12,8). Остерігаючи при тому: « Бога бійся і заповідей його пильнуй, бо в цьому вся людина » (Проп. 12,13).

Ось чому Христос остерігає Апостолів, щоб не в'язалися земськими вигодами і щастям, але раділи з того, що їхні імена записані на небі (Лк. 10,20), бо це найважливіше! Правдиве щастя людини не є в багатстві, достатку, вигоді, здоров'ю, славі, але вічне життя в Бозі. Бо: « те, чого око не бачило — повчає апостол Павло — й вухо не чуло, що на думку людині не спало, те наготував Бог тим, що його люблять » (1 Кор. 2,9). Оце й щастя, за яким від віків тужить і до якого рветься людська душа. « Створив ти нас, о Господи, для себе, і несупокійне наше серце, доки не спочине в Тобі » — вирік по довгих марних шуканнях св. Августин. Так, для Бога

ми створені! Він — єдине і правдиве щастя і мета життя людини. Він єдиний може вповні заспокоїти всі наші прагнення, бажання, ідеали. Бо він є їх джерелом, а й нашим початком і остаточним кінцем. Небо і земля проминуться, але ця істина зостанеться повсякчасною, незмінною, вічною, актуальною.

Тому сміло можемо твердити, що тільки той не заведеться й омине розчарування, і запевнить собі спокій внутрішній, і погоду духа, і повне задовілля, без огляду на те в які обставини життя Боже провидіння його поставить, — хто збагнув і в практичному житті застосував цю незмінну Божу істину. Хто до цієї остаточної мети спрямовує всі турботи свого туземного життя, без огляду на те, які вони й не були б — добрі чи злі, приємні чи прикрі, почесні чи впокоряючі, достаток чи нужда. Правдиво щасливий той, хто ціле своє туземне життя спрямував до вічности і сприймає все під кутом вічности. До таких Христос каже: « Блаженні, що плачете нині, бо будете сміятися... Радійте... і веселітся, бо ваша нагорода велика в небі » (Лк. 6,21). Тому закликає апостол Павло всіх послідовників Христових: « Радуйтеся завжди у Господі; знову кажу: Радуйтеся! » (Филип. 4,4). Але далі каже Ісус до синів цього світу: « Горе вам, багатим, бо ви одержали втіху вашу. Горе вам, що ситі нині, бо будете голодувати. Горе вам, що смієтеся нині, бо будете ридати і сумувати » (Лк. 6,24-26).

Дорогі брати і сестри, як дуже нещасними є ті люди, які шукають свого щастя там, де його немає! Уважають за щастя те, що ним не є. Саме в цьому найбільша трагедія і нещастя невіруючої людини. Вона відчуває в собі, як кожна людина, нестримну схильність до щастя, проте в цьому житті не може його осягнути, а в позагробове, вічне життя не вірить. Вона старається не думати про свою будуччину, тому живе сьогоднішнім днем, хвилиною його. Задовольняється мнимим щастям хвилевих розкошей і приємностей життя. Покищо почувається вдо-

воленою, щасливою. Але, що діється тоді, як оте, так зване щастя, поволі зачинає щезати? Коли людина починає старітися, тратить красу, здоров'я, маєтки, коли смерть починає заглядати у вічі? Коли дочасні добра перестають бути джерелом вдоволення і радости, коли по всіх переживаннях зостається тільки спомин, наче сон? Які ж кошмарні почуття розчарування, безнадії й розпуки закрадаються до такої душі, яка втратила мету свого життя?

Для таких людей лишається єдиний рятунок, а саме: разом з Єрихонським сліпцем взивати: « Господи, вчини, щоб я прозрів! »; « Господи, поможи моєму невірству! », бо лише за допомогою віри розв'яжемо загадку нашого життя і віднайдемо правдиве наше щастя. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Мене ж не доведи, Боже, чимсь хвалитися, як тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа, яким для мене світ розп'ятий, а я — світові; бо ані обрізання, ані необрізання є щось, лише нове створіння. На тих, які поступають за цим правилом, мир на них і милосердя, а й на Ізраїля Божого » (До Галатів, гл. 6,11-18)

ЗЛИЙ ДУХ ІСНУЄ І ДІЄ

(*23 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 8,26-39)

« Як Ісус вийшов на берег, трапився йому на зустріч один чоловік, що мав бісів ».
(Лк. 8,27)

Дорогі брати і сестри, багато людей на світі думали і думають, що існування якихсь духів, тим більше злого духа — витвір хворобливої людської уяви, витвір страху, або байка й видумка духівників. Правдою є, що багато з того, що говориться про духів, це витвір нездорової людської уяви. Але й незаперечними є явища і факти, в яких дійсно і безсумнівно виступає і діє злий дух. Про одне з таких явищ розказує нам сьогоднішня євангелія.

Це вже свідчить, що віра в існування злого духа не видумка, не хвороблива лиш уява, а дійсність, глибоко записана в кожній людській душі. Її основою є Боже об'явлення, що подає багато фактів про дії злого духа у світі й поміж людьми.

З Божого об'явлення знаємо, що існує світ ангелів, які мають свій початок в Бозі. Ангели — хто ж вони? Це духи, що не мають тіла, лише розум і волю, обдарованими найвищими дарами Божими дуже ясного пізнання та могутньої сили. Бог створив їх на те, щоб вони були виявом його доброти, мудрости, любови та щоб самі втішалися вічною щасливістю.

Але Боже провидіння хотіло, щоб ті небесні духи самі заслужили собі на вічне щастя, тому вже на самому початку створення виставило їх на пробу. Тим

то й дав творець цим розумним створінням нагоду, щоб вони зовсім свобідно вирішили свою долю, прославивши свого Бога, або й відвернулися від Нього. В чому ж полягала ця Божа проба? Про це не маємо виразного об'явлення, бо воно не є необхідне для нашого спасіння. Все ж таки з деяких місць Святого Письма знаємо, що засліплення, залюбленість у своїй красі довело частину ангелів-духів до гордости, а слідом за цим у них зродилося бажання стати рівними Богові. За це Творець їх покарав, як каже Петро-апостол: « Бог не пощадив Ангелів, які були згрішили, а кинув у пекло і передав їх до темної безодні, щоб їх тримати на суд » (II Петр. 2,4).

Так ото, дорогі брати і сестри, на основі Божого об'явлення знаємо про існування злих духів, упалих ангелів та про їх походження. Напевно цікавить нас і те, яка природа цих упалих духів? Кажуть, що звичайно ім'я висловлює природу речі. Отже, з імен, які подає нам Святе Письмо про упалих ангелів, можемо мати певне поняття про їх природу, вдачу, і діяння.

Святе Письмо часто називає злого духа « Люцифером », тобто ангелом світла, бо таким і був він після створення, і щойно згодом став вождем упалих ангелів. Зве його також « змієм », бо як змію так і диявола характеризує меткість, хитрість, підлесність, зрадливість. Дає йому ім'я душогуба, бо вже від початку створення звів він і позбавив щасливости, наче вбив найясніших духів, ангелів. Називає його « чоловіковбивцем », бо він убив душевно наших прародичів у раї та й досі прерізними способами вбиває життя ласки Божої у людських душах, коли призводить їх до гріха. Зве його « дияволом » і « демоном », тобто розумним і мудрим, бо злий дух після упадку й далі лишився ангелом з своїм ангельським розумом і з бунтівливою волею, яка постійно спрямована до того, щоб противитися бажанням і плянам Божим щодо всіх створінь, зокрема щодо людини. В кінці, св. Письмо часто називає злого духа « Сатаною »,

тобто супротивником Бога і людей. Св. Августин питається: « Де ж знайти істоту більше звироднілу і злочинну від диявола? Він бо виповів війну самим небесам, обманство вніс у рай, гнів запалив у перших батьків і кукіль посіяв у наші діла. В їжу — поклав обжирство, в родження — розпусту, в працю — лінивство, у багатство — захланність, в співжиття — заздрість, в управління — жадливість, в авторитет — гордість. Він поклав у серце — грішні бажання, на уста — брехню, в кожний член нашого тіла — жадобу зла. Коли чуваємо, диявол зваблює нас до зла, коли спимо — він викликає погані сни, у веселості — зводить до рознузданости, в смутку — доводить до зневіри і розпачу. Словом, все зло на світі — це овоч звихнення і злоби Сатани » (св. Авг. Пропов.). Тому й попереджає апостол Петро: « Будьте тверезі і чувайте! Противник ваш, диявол, ходить навколо вас, як лев ревучий, шукаючи, кого б пожерти. Противтеся йому, бувши сильні вірою » (1 Петр. 5,8).

Боже об'явлення багато і часто говорить нам про злочинну діяльність диявола. Вона зачалася зараз після створення небесних духів бунтом проти Бога, бунтом, який перетворився у ненависть до Бога і всього того, що Боже. Тому нічого дивного, дорогі брати і сестри, що ненависть ота його відноситься і до людей, які носять в собі подобу Божу, які мають зайняти у небі місця, що їх стратили упалі ангели. Тією ненавистю наснажена вся діяльність диявола тут, на землі, від самих початків створення людського роду.

Злий дух звів перших прародичів у раї і тим позбавив людську природу особливих Божих благодатей і стягнув на неї, а й на ввесь людський рід, болі, смутки, недуги, недостатки, терпіння, війни і болючу смерть. Диявол довів до першого злочину вбивства на землі; він поштовхнув людей до найстрашніших злочинів, тож досі мільйони людей, за допомогою гріха і беззаконня, держить у своїй неволі. Він затроює життя, гіркою вчи-

ня є смерть і доводить людину до вічного прокляття, у якому й сам він знаходиться. Словом, він є спричинником усякого зла на землі.

Дорогі в Христі, як бачимо, то страшно і по-диявольськи поводиться злий дух з усіма тими, що підпали під його владу. Він наче поселюється в таких людях і перетворює їх у знаряддя своєї злочинности. Саме, про такий випадок говорить нам сьогоднішня євангельська подія.

Ось, злий дух використовує свою диявольську силу і — чи то з дозволу Божого допусту, чи з вини самої людини — опановує її та немилосердно знущається з неї. Євангельський біснуватий вже від довгого часу не носив одежі й тинявся по гробах. Так і кожна людина, що у неї через гріх вселився злий дух, є обнажена, обдерта з одежі ласки Божої, не втішається щастям дитинства Божого, не має світла Божої благодаті й живе наче в гробі своїх пристрастей.

Злий дух часто хапав біснуватого, хоч той був зв'язаний оковами і ланцюгами; торощив усе довкола та гонив свою нещасну жертву по відлюдних місцях і пустинях. Так само поводиться він з людьми, яких візьме під свою владу: торощить в людині здорові засади самоопанованости, жертви, закону Божого і природного та гонить її по пустині дочасних розкошей, наживи й гріха.

Побачивши Ісуса, біснуватий закричав: « Ісусе, сину Бога Вишнього, благаю тебе, не муч мене! » Ось кого боїться Сатана, перед ким дрижить він, хто завдає йому муку! Тож, дорогі брати і сестри, коли й ми хочемо звільнитися з-під влади злого духа, необхідно нам іти до Христа, призивати його помочі й порятунку. Єдино Він має всемогутню силу і владу над злим духом; Він може наказати йому опустити нас, віддалитися від нас.

Будьмо свідомі того, що в нас діло зі страшним, сильним, надзвичайно хитрим і злобним ворогом Бога і людей. А злих духів — цілі леґіони. Вони у різних видах, під різними позорами трудяться над погубою людських душ;

бо саме в цьому знаходять вони своє задовольнення, своє диявольське щастя. Диявол не є здібний творити добро, бо вся суть його природи — злочинність.

І сьогодні поміж людьми є багато поклонників Сатани; є чимало « біснуватих духом », які заприсяглися вбити Бога у людських душах. Їх знайдемо між ученими, філософами, письменниками, журналістами, агітаторами матеріялістичних ідеологій модерних часів. Вони наче в якомусь шалі падуть на коліна перед Сатаною, співають йому похвальні гимни, видають часописи з гучними назвами « Люцифер », « Сатана », « Атеїст » та інші, відверто пропагують його культ. В Америці під цю пору існує навіть т.зв. « Церква Сатани ». А деякі масонські льожі відправляють так звані « Чорні Літургії », під час яких на таємних зібраннях віддають шану дияволові. Тому й не диво, що така безбожність, такий бунт модерних « біснуватих духом » людей, сатанічність їхньої поведінки, останніми десятиріччями чимраз більше і більше заливає світ руїною, проливом крови, трупами, здичінням нового покоління, яке знищивши в собі всяку подобу Божу, покланяються Сатані й рознузданим пристрастям, а не Богові й його відвічним законам.

І Бог допускає, щоб диявол деколи мучив людей, щоб вони в майбутньому були більш уважні та береглися гріха. Бог допускає диявольські напасті й покуси на людей, щоб вони мали нагоду заявити свою вірність Господеві або, в кінці, Бог хоче показати свою силу, коли проганяє злого духа, як це було в євангельського біснуватого, і цим відкрити очі багатьом невіруючим.

Дорогі брати і сестри, ми напевно не є і не хочемо бути « біснуватими духом ». Ми страхаємось і дрижимо на згадку самого слова « сатана », « диявол ». Тож, послідовно, будьмо чуйними і на кожну приману і спокусу до гріха, беззаконня, навчімось рішучо сказати: « Геть від мене, сатано! » Навчімося в покорі молитись щодня до Господа: « Не введи нас у спокусу, але визволь нас

від злого ». Тому й кличу до вас, дорогі в Христі, словами Івана Франка:

« Як від лютого тирана,
Що шаблюкою маха,
Всі втікають безоружні:
Так тікай ти від гріха! » (Мій Ізмарагд).

Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Бог, багатий милосердям, з-за великої своєї любови, якою полюбив нас, мертвих нашими гріхами, оживив нас разом з Христом — благодаттю ви спасенні! — І разом з ним воскресив нас, і разом посадовив на небі у Христі Ісусі; щоб у наступних віках він міг показати надзвичайне багатство своєї благодаті у своїй доброті до нас у Христі Ісусі. Бо ми спасені благодаттю через віру. І це не від нас: воно дар Божий »

(До Ефесян, гл. 2,4-10)

ДОВІР'Я ДО БОГА ТВОРИТЬ ЧУДА

(*24 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 8,41-56)

«Дочко, віра твоя спасла тебе, іди в мирі!»
(Лк. 8,48)

В сьогоднішній євангелії ми пізнали два чуда, які зробив Ісус Христос. Зі слів Ісуса бачимо, як дуже цінить він довір'я людей до себе так, що майже немає такої речі, якої Спаситель не вчинив би для того, хто вірує в нього, для того, хто щиро надіється на його поміч.

Ось, на прохання Яіра, Ісус поспішає, щоб оздоровити його дочку, яка вмирала. Між людьми, що юрмилися коло Месії, була й одна тяжко хвора жінка. Колись багата, ввесь свій маєток витратила вона на лікарів. Та надаремно! Біль і втома дошкуляли їй, а допомога ні звідки не приходила. Вже й надії не було на поліпшення. Ось образ дійсно нещасної людини. А їх на землі так багато — багато.

Та, раз якось почула вона про чудотворну силу Спасителя. І ось він, той чудотворець приходить! Але, як то виявити перед ним і перед усім народом свою недугу? Сором закрив їй уста. А в тім, за приписами Старозавітнього закону, кровотеча нечистою вчиняла жінку, а й кожного, хто доторкнувся до неї. Але жінка ота мала велику віру. Вона використовує ту обставину, що коло Ісуса юрмляться люди і, « підійшовши з-заду, доторкнулася краю його одежі » в тому переконанню, що й того вистачить, щоб одержати велику ласку оздоровлення.

І так воно сталося: « Умить стала вона здоровою ». Вчинком своїм та жінка виявила велику віру. Це в Євангелії єдиний приклад такого чудесного оздоровлення. Яка щаслива душа, яка усвідомила, хто є Христос та зуміла виявити несхитну віру! Тоді приходить вона до нього й отримує ласку.

Оздоровлена жінка бажала залишитися незнаною. Але сам Спаситель вчинив те, що на яв вийшла її віра, щоб стала вона прикладом заохоти для інших. Отож Ісус питає: « Хто доторкнувся мене? » Оздоровлена жінка мовчить з переляку. А Петро, в своїй щирій простодушності, звертає увагу Спасителеві, що це цілком звичайна річ, бо народ юрмиться і метушиться довкола нього. Але Христос з'ясовує причину свого запиту: « Хтось доторкнувся до мене, бо я чув, як сила вийшла з мене ».

Жінка пізнає, що не втаїться, тож, тремтячи, підходить, паде йому до ніг та признається перед усім народом, чому до нього доторкнулася. Тоді Ісус з усією ласкавістю промовляє до неї: « Дочко, віра твоя спасла тебе, іди в мирі! »

Щось схоже на це трапляється також Яірові. Коли вони йшли далі, прибули посланці з його дому, кажучи: « Не турбуй учителя, бо твоя дочка померла... ». Однак Ісус їм у відповідь сказав: « Не бійся, тільки віруй, і вона спасеться » (Лк. 8,50). І справді Христос прийшов до дому начальника божниці і воскресив його дочку.

Дорогі брати і сестри, як бачимо, в обох цих випадках спонукою діяння Ісуса було довір'я тих людей до нього, віра в його всемогутню Божу силу. Власне ота несхитна віра в допомогу Божу є тією безумовною вимогою для того, щоб сталося чудо, щоб Володар всесвіту своєю всемогутністю здійснив вийняткове бажання людини. Сам Ісус-Богочоловік дає своїм апостолам оце запевнення: « Коли матимете віру, як зерно гірчиці, та скажете оцій горі: перенесися звідси туди — і вона перенесеться; і нічого не буде для вас неможливого » (Мт.

17,20). Годі було ясніше нам сказати! За допомогою віри ми спроможні все від Бога одержати; перш усього ж все необхідне для цієї найважливішої справи отут, на землі, якою є спасіння нашої безсмертної душі.

Коли дивимося на світ і порівнюємо наші людські сили з тими силами, які діють проти нас, то мусимо признати, що ми дуже слабкі і немічні. Ось наш світ, наша земля повна різнородних сил. Чим є наші сили, коли порівняємо їх, наприклад, зі силами вогню, води, чи інших природніх стихій. Ці сили день-у-день доводиться нам подолувати, щоб підкорити нашій людській волі та владі. Участь у цьому бере й людське тіло. Воно, як кожна створена, матеріяльна річ, підпадає різним хворобам, зіпсуттю і знищенню. Кожна людина, без виїмку, знає, що це таке хвороба, знає, що це таке біль-терпіння. Є хвороби, які можна лікувати, але є й такі, — як ось у цієї євангельської жінки — що їх годі вилікувати, і то не лиш в часи Христа, але навіть у наші — модерні, лікарі неспроможні знайти на них ліку. Тож у тому випадку є лиш один рятунок: звернутись до Того, хто має владу над всесвітом, над силами природи і всіма створіннями; просити Того, який не знає слова *не можу*, тобто, до Дателя всякого життя, до Творця і Бога нашого.

Дорогі брати і сестри, та крім нашого земського тіла, яке все-таки мусить закінчити своє існування тут на землі, ми маємо ще іншу, вартіснішу частину нашої людської істоти — безсмертну, розумну душу. І вона також підпадає різним хворобам, які нищать її, а навіть можуть її вбити. Смерть душі — це гріх, а найстрашніший гріх — це безвірство. Гріх і безвірство витискають нераз гіркі сльози і в серці безвірних людей залишають страшну порожнечу. Такі люди не приймають слів Спасителя: « Я воскресіння і життя », і тому то могила відбирає їм всяку надію на життя вічне.

Ми ж, навпаки, дорогі в Христі, з усією щирістю кличмо: Я вірую, Господи, поможи моєму невірству!

Я вірю, що Ти єдиний держиш у своїх Божих руках долю цілого всесвіту, усіх народів і кожного з нас! Я вірю, що Ти хочеш і можеш мені допомогти, і що немає чогось такого, чого Ти не зробив би для того, у кого несхитна віра. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Христос-наш мир, він, що зробив з двох одне, зруйнувавши стіну, яка була перегородою, тобто ворожнечу, — своїм тілом скасував закон заповідей у своїх рішеннях, на те, щоб із двох зробити в собі одну нову людину, вчинивши мир, і щоб примирити їх обох в однім тілі з Богом через хрест, убивши ворожнечу в ньому. Він прийшов звістувати мир нам, що були далеко, і мир тим, що були близько; бо через нього, одні і другі, маємо доступ до Отця в однім Дусі » (До Ефесян, гл. 2,14-22)

ЩО РОБИТИ, ЩОБ ОСЯГНУТИ ЖИТТЯ ВІЧНЕ?

(*25 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 10,25-37)

« Учителю, що мені робити, щоб вічне життя осягнути? » (Лк. 10,25)

Любов до нас людей повела нашого Спасителя на хрест. Цим приніс Ісус найбільшу жертву відкуплення за все людство. Хто ж з нас віруючих не слухав би радо ласкавого слова Вчителя, який задармо лікує душевні й тілесні хвороби; хто б не любив Доброго Пастиря, який з любов'ю шукає загубленої овечки?

До цього небесного Вчителя, Лікаря і Доброго Пастиря раз якось приступив один з законознавців і запитав: « Учителю, що мені робити, щоб вічне життя осягнути? » Христос, замість відповіді, запитав: « В законі що написано? » Законознавець — тому, що добре збагнув Святе Писання, — відразу ж, без найменшої надуми, відповів: « Люби Господа, Бога твого, всім серцем твоїм, усією твоєю душею і всією силою твоєю, і всією думкою твоєю, а ближнього твого, як себе самого ». Саме пізнання закону Божого, ще не забезпечує вічного життя. Цей закон необхідно здійснювати в нашому щоденному житті. Законознавець цього не зробив, тож на своє виправдання знову запитав Ісуса: « А хто є мій ближній? » Ближнім для юдея був той, хто йому ближчий, і тим більше йому він ближній, чим ближчий йому чи то родинним спорідненням крови, а чи расою, національністю або релігією; і тим менше був він ближнім, чим більше віддалений в родинному, національному чи релігійному відношенні. Фарисеї намагалися ще більше обмежити засяг поняття ближнього, звужуючи його лише до своєї касти.

Тому то, дорогі брати і сестри, Христос у сьогоднішній Євангелії розв'язує нам одну дуже важливу проблему: « *Хто є нашим ближнім* ». Від правильної відповіді на це питання залежить відповідь: яке має бути наше відношення до людського оточення, яким чином слід нам нав'язувати взаємновідносини з людьми. В житті зустрічаємо людей різних характерів, різних світоглядів, різної вдачі; з одним ми зживаємося легше, з іншим тяжче, із ще іншими — цілком не можемо зжитися. Хоч всі люди є сотворені на образ Божий, однак привабливий своїми оманами світ не лишається без впливу на людей. Тому питання « хто є нашим ближнім » є завжди актуальним, і ми мусимо над цим глибше застановитися. Такою актуальною проблемою було воно і в минулому. Нічого дивного, що законознавець поставив це питання Христові як Учителеві. Соціяльні умови в часах Ісуса Христа були не менше складні, ніж тепер. Євреї вважали своїми ближніми лише тих, що були єврейської народности і визнавали закон Мойсея. Вийти поза межі національного себелюбства вони не вміли. Тим то проблема любови ближнього ніяк не згоджувалася з їхніми поглядами і відношеннями до чужих людей іншої національности. Це, мабуть, було й головною причиною, що на запит законоучителя: « Хто є нашим ближнім » — Ісус не дав безпосередньої відповіді, але висловив її прегарною притчею про милосерного Самарянина. Притча ця не лишає місця для якихсь виправдувань, виїмків, на якесь « але », бо ставить проблему не з кута бачення того, хто жертвує услугу, хто виявляє любов, а навпаки, з кута бачення того, хто знаходиться у потребі.

Старозавітні юдеї з погордою ставились до своїх сусідів — самарян, хоч вони визнавали закон Мойсея, так як і юдеї. Юдеї, не зважаючи на це, забороняли їм вступ до святині в Єрусалимі; повнотою відокремлялися від самарян так, що юдей уважав себе нечистим, якщо напився води з самарянської криниці. Очевидно, це й

спонукало Ісуса Христа при цій нагоді показати шлях до ближнього через безкорисливу любов, яку Ісус унаочнив саме в поступку самарянина супроти юдея. Особа, довкола якої розгортається подія — це один подорожній юдей, побитий розбійниками, що, може, і в калюжі крови лежав на безлюдді сам один, — в потребі негайної допомоги. Трапилося так, що переходив цією дорогою левіт, слуга церковний; опісля ж і священик, але ні один з них не змилосердився над своїм нещасним земляком. Переходять вони туди начебто якраз тому, щоб здати іспит і щоб нещасний пізнав, хто є його правдивий ближній. Для побитого не важне, чому ці особи не прийшли йому з допомогою. Чи вони страхаються, щоб і на них у цім небезпечнім місці хтось не напав? — чи спішаться домів? — чи, може бачать у нещасному лише предмет кари Божої, як звикли були юдеї судити? — а, може, переоцінюють себе? Бо ж вони... більше кваліфіковані, вибрані представники народу, не є обов'язані поспішати з допомогою ось таким нещасливцям; — « нехай ним займеться хтось інший ».

Дорогі брати і сестри, як часто в подібному положенні знаходимось і ми. Не раз і ми, може, поранені, — побиті не так на тілі, як на душі, в серці, прошиті стрілами гріха, — знесилені ранами наших пожадливостей, мучимося в калюжі власної крови і тяжких терпінь, які придавлюють все наше єство. Іноді ж ми осамітнені, опущені, безпомічні, серед душевної темряви, коли безнадія закрадається у наше серце. І мимо нас переходять, може, й наші найближчі співжителі, наші рідні, приятелі чи й духовні особи, однак у них немає часу, немає уваги, немає співчуття, немає серця і любови до нас, щоб поглянути на нас, щоб прийти нам з допомогою, саме тоді, коли давить нас горе, коли ми зранені й безпомічні на шляху нашого життя.

Аж ось надходить самарянин, той завжди погорджений юдеями чоловік. Він не минає нещасного, але подає

йому поміч. Він опікується ним; обмиває йому рани, намащує оливою, бере його на осла свого й завозить до найближчої гостинниці, щиро займається ним. А коли на другий день від'їжджає, то дає два динарі господареві гостинниці, кажучи: « Заопікуйся ним, а як більше щось витратиш, то я заплачу тобі, коли повернуся ».

Переповівши цю притчу законовчителеві, Ісус запитує його: « Хто з оцих трьох, на твою думку, був ближнім тому, що потрапив розбійникам у руки? » Законовчитель відповідає правильно: « Той, хто вчинив над ним милосердя ». Тоді Ісус сказав до нього: « Іди й ти роби так само! »

Так ото Христос Спаситель цією притчею вияснив, що нашим ближнім не є тільки той, хто вийшов з нашого народу, чи є тієї самої віри; але нашим ближнім є кожна людина — навіть наш ворог. Всі люди є створені на образ і подобу Божу, мають безсмертну душу і є призначені до вічного життя в небі; тому ми не маємо права робити різниць поміж людьми. Про цю природну рівність між людьми говорив св. Павло: « Нема юдея ані грека, нема невільника ані вільного: нема чоловіка ані жінки. Бо всі ви є одне в Христі Ісусі » (Гал. 3,28). Отже, нашими ближніми є всі люди, якої вони не були б національности, віри чи суспільного походження і становища. Всіх ми повинні любити, а мірилом цієї любови, має бути любов до себе самих. Бо й приказує Ісус: « Люби ближнього свого, як самого себе! » Без спеціяльних студій і науки кожний знає, як любити себе самого у час піднесення чи у хвилинах спокою, в час пригноблення, недуги та в хвилинах злетів до вершин ідеалів. Тому то любов до ближнього починається від нас самих. Якщо ми себе любимо, то такою самою мірою ми обов'язані любити й тих, серед яких живемо, працюємо, ділимо свою долю і недолю. Але, щоб правдиво любити ближнього, треба піднятися понад виключність себелюбства; щоб радуватися з тим хто радується, а й плакати

з тим, хто плаче, як каже апостол Павло. Є дуже багато людей, що не спроможні вийти поза межі свого власного « я ». Це вчиняють їхні надмірні амбіції, заздрість, гордість; дуже часто вони роблять товариське життя важким, неприступним, неприємним. Коли ж запитаємо себе: в чому головна причина розстроєння нашого щоденного співжиття? — то не помилимося, коли скажемо, що з-за браку розуміння великої чесноти любови ближнього.

Бо ми завжди більше любимо себе, ніж ближнього, ми завжди далекі від християнського розуміння цієї чесноти, що єдина ушляхетнює характер й управильнює світогляд людини. Не шукаймо хиб, недоліків чи помилок у наших ближніх; їх бо має кожна людина. А шукаймо радше у собі самих, і подолуймо їх в собі; це власне скріпить єдність і любов між нами.

Витворім у своєму серці добру настанову супроти нашого оточення. Коли одного великого дослідника людського життя запитали, що треба робити, щоб люди нас любили, — він відповів: « Найперше ти їх люби! » Навіть наші вороги, якщо ми зуміємо виявити своє шляхетне серце супроти них, стануть нашими приятелями; бо немає такої сили, якої не підкорила б собі любов.

Світ, люди і наші ближні будуть такими супроти нас, як ми їх настроїмо, на яких ми собі заслужимо.

« З того всі пізнають, що мої ви учні, коли любов взаємну будете мати! » (Ів. 13,35). Без любови ми не можемо називати себе дітьми Божими. А ця любов, любов до ближнього, визріває тільки в любові до Бога. І чим вищою є любов до Бога, тим шляхетнішою виявиться наша любов і до ближнього.

А повинні ми любити наших ближніх не тільки словами, але вчинком, — повчає св. апостол Іван (Ів. 3,13). Бо й Бог судитиме нас з нашої любови чи ненависти. Служба Богові, одночасно ж служба людині — це справжня релігія.

Коли звершуємо діло любови — продовжуємо діло

Христа. Наші добрі вчинки милосердя і любови будуть оправдувати нас на останньому суді, де ми почуємо з уст Христа-Бога: « Я голодував, і ви дали мені їсти, мав спрагу і ви мене напоїли, чужинцем був і ви мене прийняли, нагий і ви мене одягли, хворий і ви навідались до мене, в тюрмі був і ви прийшли до мене ». Дорогі брати і сестри, може скажемо тоді: « Господи, коли ми бачили тебе голодним і нагодували, спраглим і напоїли, нагим і приоділи? » І Христос Господь відповість нам: « Істинно, кажу вам, усе, що ви зробили одному з моїх братів найменших — ви мені зробили ». Тож: « Прийдіть благословенні Отця мого, візьміть у спадщину царство, що було приготоване вам від створення світу » (Мт. 25,34). Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Благаю вас я, Господній в'язень, поводитися достойно покликання, яким вас візвано, в повноті покори і лагідности, з довготерпеливістю, терплячи один одного в любові, стараючися зберігати єдність духа зв'язком миру. Одне бо тіло, один дух, а й в одній надії вашого покликання, яким ви були візвані »

(До Ефесян, гл. 4,1-6)

БАГАТСТВА І СКАРБИ ЗЕМЛІ — ОБМАН ДЛЯ ЛЮДИНИ

(*26 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 12,16-21)

Безумний! Цієї ж ночі душу твою заберуть у тебе, а те, що ти зібрав, кому воно буде? (Лк. 12,20)

Дорогі брати і сестри! Притча про нерозумного багача повчає, що надмір дочасних благ, журба і прив'язання до них бувають небезпечним обманом для людини. Обман дочасних благ є в тому, що вони видаються власністю людини, але насправді нею вони не є. Обман їх у тому, що вони видаються тривкими, а є переминаючі. Обман їх у тому, що іноді виглядають вони на дорогоцінні діяманти, а в дійсності це тільки краплини роси, що заблисли в проміннях досвітнього сонця. Сонце пригріє, і роса зникає. Бо чим є властиво ціле людське життя? « Мрякою, — як каже Писання, — що на короткий тільки час з'являється, а потім безслідно щезає. Ваше багатство збутвіло і ваші одежі поїли молі. Ваше золото і срібло поржавіло і їх іржа буде вам на свідоцтво, і з'їсть ваші тіла мов огонь ». Ось що каже Святий Дух про земні багатства та сповидні скарби. Багатство обіцяє щастя, а часто приносить нещастя. Обіцяє життя, а дає смерть. Обман багатства в тому, що воно видається добрим і невинним, а часто веде у гріх. Обман його в тому, що блага цього світу мають служити людині тільки як засіб до її праці, а вони стаються іноді метою її змагань. Обман його в тому, що воно представляє теперішнє життя людини, як властиве життя, хоч кожному ясно, що нагі ми на світ народилися і нічого не можемо взяти з собою у сиру землю. Обман багатства ще й у тому, що воно обіцяє людині поміч у її житті,

а ставться для неї здебільша перешкодою. Бо чим іншим може бути людське і християнське життя, як не підготовою до вічности?

Ось ці вічні правди, що їх оспорювати ніхто не може, — чи це віруюча людина, а чи й не віруюча, — подав нам Христос так ясно і так доступно у своїй притчі про нерозумного багача, коли сказав: « В одного багача земля вродила гарно. І почав він міркувати, кажучи сам до себе: Що мені робити? Не маю де звезти врожай мій! І каже: Ось що я зроблю: розберу мої стодоли, більші побудую і зберу туди все збіжжя і ввесь мій достаток та й скажу душі своїй: Душе моя! Маєш добра багато в запасі на багато років! Спочивай собі, їж, пий і веселися! А Бог сказав до нього: Безумний! Цієї ж ночі душу твою заберуть у тебе, а те, що ти зібрав, кому воно буде? Отак воно з тим, хто збирає для себе, замість щоб багатіти в Бога ». Оце останнє речення і є означенням, чи як то кажемо дефініцією багатства, що її дав сам Христос: Не багатіє в Бога той, хто собі збирає. А сам Бог називає його нерозумним, бо ж він дочасні добра ставляв на перше місце і на них звертав всю свою увагу.

Не диво тоді, що там, на горі блаженств, проголосив Ісус Христос, як перше і може найважніше своє блаженство — євангельське блаженство вбогости: « Щасливі вбогі духом, бо таких є царство небесне ». А коли проголошував ці слова, то сам був найсвітлішим зразком тієї чесноти. Бо вже пророки Старого Завіту предбачували Месію вбогого і покірного. Вони, правда, говорили про нього, як про Спасителя і Царя, але виразно також підкреслювали його пониження і його страждання, і відкрито говорили про його покору та вбогість. « Радуйся! — кликав пророк Захарія, — донько Сіона, ликуй, донько Єрусалимова, бо ось Цар твій гряде. Він вбогий, що сидить на ослиці та ослятку ». « Нищ і убог єсм аз » — кликав в імені Месії цар Давид.

Цю прикмету Христа описано в Євангелії так ви-

равно, що вже його народження ми інакше не уявляємо собі, як « у стайні убогій, в нищеті многій, в яслах, поміж бидляти » — як це описує нам наша українська колядка. На цю пам'ятку ми раз у рік наші хати замінюємо на вбогі вертепи, коли, згідно зі старим звичаєм, вкриваємо їх сіном і соломою, споживаємо пісні страви, приймаємо радо приходнів, вільні місця зоставляємо тим, що від нас відійшли, не з забобонности, а в глибокій християнській гуманності ділимо поживу навіть між домашніх тварин, щоби підкреслити розуміння таїнства Христового Воплочення і Христового убозтва. Що Він, « багат сий », тобто, будучи Творцем всесвіту, ради нас людей і ради нашого спасіння стався « нищим » і вбогим. Адже ж євангелист виразно каже, що люди з його повчання дивувалися і питали: « Чи ж він не ремісник, син Йосифа? » Сам Христос говорив про себе: « Лиси мають нори і птиці небесні гнізда, а Син Чоловічий не має де голови приклонити! »

Не треба хіба згадувати про те, що вбогість Христа не була тільки зовнішнім браком багатства, але внутрішньою настановою душі. Тим то різниться вбогість духом від самого тільки недостатку. Можна бути захланним на добра цього світу навіть серед зовнішнього недостатку й біди. Натомість, скільки прикладів в історії та в щоденному житті великих людей: вони, хоч з уродження були багаті, то залишали все Христа ради, і ставали вбогими та слугами всіх. Хто з вас, любі браття, не має перед очима тої світлої постаті слуги Божого великого митрополита Андрея, якому Церква приготовляє туземну прославу, як блаженного і святого Божого вгодника? Чи міг хто більше за нього виявити ту чесноту вбозства? Він бо жив скромно, а спомагав потребуючих, хворих, сиріт, вдів, науковців, студіюючу молодь. — Може не один з вас, що слухає цих слів, пригадує собі його постійну готовість допомагати нещасним, рятувати тих, що їх лише заради їхньої ряси засуджено на цілковите

знищення. Він був захисником прав людини у своєму відважному посланні, яке зачиналося словами: « Не убивай! » Чи ще якийсь нарід на світі міг би похвалитись таким мужем, що його Бог послав нам в часи горя і всенародної скорби? З печаттю його духа нині ми, хоч і серед тисячів перешкод, ідемо в дальшу мандрівку віків, до сонця волі й свободи.

Ми, задивлені у величну постать митрополита Андрея, не можемо нині не згадати імени того, хто кров'ю своєю позначив життя нашої Церкви, — святого Йосафата, архиєпископа Полоцького, мученика за віру і за єдність християн. Він також походив з багатого роду і батько його намітив для нього звання купецьке, щоб він міг жити вигідно серед достатків і багатства. А св. Йосафат все покинув і став подібним до ангелів у монашому житті, і, « благочесно в святительстві поживши », ясно проповідував Христову віру; кров'ю своєю погасив вогонь ненависти до діла З'єдинення. Тож нині він прославляється в осередку католицького світу, в храмі св. Петра у Римі. Вже сто років тому почала вшановувати його Вселенська Церква як святого.

Відомо також, браття, що перша громада християн, задивлена в чесноту вбозтва, організувала себе добровільно на засадах спільної власности. Всі, що увірували, кажуть Діянія — жили разом і мали все спільне. У многоти віруючих було одно серце і одна душа... І ніякого вбогого не було між ними, бо ті, що були власниками земель або домів, продавали і приносили ціну проданого до ніг Апостолів; і роздавано кожному, скільки кому було потрібно. Апостольське вчення було таке: « Маючи поживу і чим одягнутися, тим будемо вдоволені ». А на іншому місці Апостол каже таке: Час короткий. Треба і тим, що мають жінок, жити так наче б їх не мали, а ті, що плачуть наче б не плакали, а котрі радуються, наче б не радувалися, а котрі купують, наче б не посідали..., бо проминає образ цього світу. Для св. Петра

люди захланні на багатство були просто дітьми прокляття. Вони йдуть слідами Валаама, того пророка, що полюбив заплату несправедливу й одержав гідну заплату за своє безумство.

Дорогі браття, упродовж історії Церкви не раз було таке, що доводилося втрачати не самі земські багатства, але навіть речі найконечніші для життя. Кожному відомо, що Церква протягом століть мала під своєю опікою школи, шпиталі, друкарні, видавництва, бібліотеки, музеї, верстати праці, манастирі, добродійні установи. А іноді створювалися такі умови життя, за яких усе доводилося втрачати. Але Церква тоді ставала ще багатшою. Уподібнена до Сина Божого, що не мав де голови приклонити, вона самим своїм зовнішнім виглядом голосила, сильніше від грому, благовість вбогим. Без палиці в руках, без міді при поясі, в одній одежині, часто голодні, спрагнені йдуть і нині католицькі священики по світі, до вбогих хат, до міст і сіл і, кажуть: « Мир цьому домові! » І якщо дім є достойний і приймає їх, і слухає слів їх, слів Христової Євангелії, то мир Божий сходить на нього. Церква, за словами й окресленнями Вселенського Собору, є Церквою вбогих, наче б хотіла в наших часах підкреслити слова апостола Якова, брата Господнього, що дає бідним перше місце в Церкві, і каже: Слухайте, мої любі, Бог вибрав вбогих у цілому світі на багатих у віру і спадкоємців Царства. — Оці слова відносяться й до нас, убогих, що вже двадцять років не маємо права вільно в наших храмах Богові молитися, тоді коли сини насилля над сумлінням нашим відзначили посвоєму день нашого пониження — « нищети », нашого вбозтва і наших страждань. Та в тому вони самі себе обманюють. Нехай опам'ятанням для них стануть слова Євангелії: « Сказав Бог: цієї ночі відберу душу твою! » А серця нас усіх, що віримо Божому слову, і скарби наші на небі громадимо, нехай сповниться радістю і миром, що в Христі Ісусі, Господі нашім. Амінь.

ЧУДО — ВИЯВ БОЖОЇ СИЛИ

(*27 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 13,10-17)

« Жінко, ти звільнена від твоєї недуги! »
(Лк. 13,12)

Сьогоднішнє євангеліє розповідає про зцілення одної згорбленої недугою жінки, яка протягом 18-ти літ несла свій важкий хрест. Параліч зробив з неї повну каліку. Одної суботи Христос навчав у синагозі. Тут побачив він оту нещасну скорчену жінку. Ісус, сповнений милосердя, покликав її і заявив: « Жінко, ти звільнена від твоєї недуги! » Згодом поклав на неї свої руки, і каліка зараз же випростувалась і почала прославляти Бога.

Це чудо, — а й багато інших чудесних оздоровлень, які Спаситель довершував — вказує на його божество. *Що ж це таке чудо?* Чудо — це явище, яке для свого здійснення вимагає всемогутньої сили Бога, тому що воно діється проти чи поза законами природи. А що кожне створіння, — так у своєму існуванні, як і у своєму діянні — цілковито підчиняється законам природи, то жодне створіння своєю власною силою ніколи не могло і не може зробити чуда; — єдиний лише Бог, тому що Він є Творцем і найвищим Давцем усіх законів, може вчинити щось поза чи проти свого закону. Бо Бог є понад закони, вільний від тих законів. Отже, лиш Він єдиний може діяти поза ними та їм всупереч. Чудесне оздоровлення хворої жінки, і то в одну мить, доводило, що Ісус — особа надзвичайна, яка своєю власною силою і одним актом волі довершує чудо. Одне його слово вистачає, щоб вітер устав, щоб ущухло море. Досить одного слова з уст Богочоловіка,

щоб підвести з ложа смерти дочку Яіра, щоб віддати нещасній матері з Наім живим її померлого сина. Йому Ісус приказав: « Молодче, кажу тобі, встань! », і той підвівсь з домовини. Так само й Лазар, що лежав у гробі. Ці всі, а й безліч інших чудес, можуть з легкістю переконати кожного, що Ісус — це Спаситель людства і світу, що він Бог у людському тілі.

Епоха Христа, дорогі в Христі брати і сестри, чи ера християнства — це час, даний Богом людству для вибору, для рішення. Оздоровлення згорбатілої жінки є знаком, що надійшов вже час спасіння. У цій нещасній жінці коротенько, але чітко представлено, що є сутністю епохи Христа. Перед приходом Ісуса в світі було багато тяжких терпінь: під владою злого духа нещасна жінка від вісімнадцяти років була скорчена, зігнута до землі, і не могла випростатися, поглянути вгору.

А скільки й сьогодні на світі людей, які ще не знають Христа, до яких ще Спаситель не прийшов у Тайні святого Хрищення! Скільки людей ще « скорчених » під тягарем безвір'я і беззаконня — вп'яливши зір свій у землю?

Аж ось приходить Ісус — Він зустрічається з терпінням скорченої жінки віч-на-віч, а через неї з усім терплячим людством. Він споглядає на неї з співчуттям, кличе до себе, говорить до неї, кладе на неї свої руки. У тій нещасній жінці зачинається один із проявів діла спасіння. Вона стає звільненою з кайдан сатани і своєї недуги, тепер вона вже може випростатися, підвести свої очі вгору та прославляти Бога.

Ось спасительна програма Христа, який сказав, що його завданням є: « Нести Добру Новину бідним, звіщати полоненим визволення, сліпим прозріння, випустити пригноблених на волю... » (Діян. 4,18).

Той же Христос проходить сторіччями в особах своїх апостолів, місіонерів, священиків, монахів, монахинь і ревних християн — до всіх закутин світу, де лиш б'єть-

ся людське серце. Він дивиться на нього із співчуттям, кличе до себе. Христос промовляє до кожного з нас, кладе на нас свої руки, благословляючи нас життям, здоров'ям. Годилось би за це прославити Христа Бога, як це зробила колись скорчена жінка.

Сьогоднішнє Євангеліє змальовує нам ще інший аспект тієї ж події, а саме, що не всі люди, — на вид чудес Господніх, які збувалися довкруги них, — віддали славу Богові. Але були й такі, для яких чуда стали приводом для зухвалих і богохульних виступів у бік самого ж таки Бога.

Ось начальник синагоги робить себе великим ревнителем закону Божого і народних звичаїв; побачивши чудо оздоровлення жінки, не виявляє свого здивовання і не радіє разом із зціленою жінкою та присутніми у синагозі, але заявляє: « Шість днів є, коли маєте працювати; тоді, отже, приходьте і оздоровляйтесь, а не в день суботній! »

Коли Христос почув це, сказав у відповідь до нього: « Лицеміре! Чи кожний з вас не відв'язує свого вола або осла від ясел і не веде його поїти? А цю жінку..., що її сатана зв'язав ось вісімнадцять років, не треба було від цих узів звільнити в день суботній? » — Христос осудив нерозсудливу і нечесну ревність начальника синагоги, називаючи це лицемірством. Іноді стає воно причиною різнородних і немалих беззаконств в житті людей.

Лицеміром буває той, хто про одне думає, а друге говорить. Плодами лицемірства бувають: обман, підступи, гонитва за наживою і зневага ближніх.

Дорогі брати і сестри! Христос, навчаючи людей, хотів, щоб вчинки їхні були чесні, думки праведні, серця чисті, тому й навчав: « Хай буде ваше слово: Так — так; Ні — ні!, а що більше цього, то від лихого! »

Авжеж, лицемірство спотворює всю людину, воно притемнює думку, псує серце, плямить уста, опоганює слова, викривляє характер. Згадаймо хоч би зрадника Юду.

В думці в нього була зрада, назовні ж прикидався другом; серцем його оволоділо грошолюбство, уста ж нібито турбувалися про бідних. Перед людьми бажав виглядати на приятеля Христа Ісуса, зокрема тоді, коли цілував його у Гетсеманії; насправді ж поцілунком віддавав Христа беззаконним суддям.

Як часто, дорогі в Христі брати і сестри, ми зустрічаємося з лицемірством у житті людей! Як часто і в наші дні люди говорять прекрасні, шляхетні, миролюбні слова, щоб приховати свої інколи ганебні діла, вже доконані, або щоб придбати собі довір'я легковажних, а потім позбавити їх чести, майна, щастя, свободи, а то й вічного життя в Бозі. Саме лицемірство, ця препогана хиба, згасила в людях чесноту, потрібну не лиш для душевного життя і спасіння, але й для блага й щастя в туземному житті, згасила любов між людьми і породила підозріння та взагалі недовір'я. Тому то в наші дні так часто брат не довір'яє братові, батько не у всьому покладається на сина, а син на батька, чоловік страхається віроломства своєї дружини, а дружина недовір'яє поведінці свого чоловіка; друзі підозрівають своїх друзів, володарі своїх підданих, а піддані своїх володарів.

Так ото гріх лицемірства стає джерелом найбільших беззаконств. Це гріх, протилежний чесноті щирости, що віддзеркалює Божу природу. Вона є оздобою, якою Бог прикрасив людину вже при її створенні.

Лицеміри й не міркують, що настане час, коли праведний Суддя і Володар усіх людей відкриє заслону облуди кожного, що виявить злобні хитрощі їхніх думок, нечисті почування їхніх сердець, брехливість язика, зміни їх зовнішнього вигляду, приховану злобу їхніх душ. Який сором тоді вкриє їх, яка скорбота охопить їх, який осуд їм буде!

Отже, дорогі брати і сестри, відкладімо діла темряви і зодягнімся в зброю світла. Відкиньмо темряву лицемірства з його злощасними плодами та приймім світло Хри-

стове, що просвітлює всіх. Нехай думки наші будуть світлі, серця — незлобиві, слова — праведні, душі — непорочні. Все в нас — і наша віра, і наше життя — нехай стане на прославу Всевишнього Бога і його чудес. Тоді ми станемо справжніми учнями Христовими й дітьми Божими, гідними вічного життя. Амінь!

З недільного « Апостола »:

« Кріпіться в Господі та в могутності його сили. Одягніться в повну зброю Божу, щоб ви могли дати відсіч хитрощам диявольським... Стійте, отже, підперезавши правдою бедра ваші, вдягнувшись у броню справедливости і взувши ноги в готовість, щоб проповідувати Євангелію миру. А над усе візьміть щит віри, яким здолаєте згасити всі розпечені стріли лукавого »

(До Ефесян, гл. 6,10-17)

ВСІ ПОКЛИКАНІ ДО БОЖОГО ЦАРСТВА

(*28 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 14,16-24)

« *Ідіть, усе вотове* ».
(Лк. 14,17)

Дорогі брати і сестри! В євангельському читанні сьогоднішньої неділі ми чули притчу, яка говорить, що Господь Бог не тільки турбується нашим дочасним життям, але Він хоче, щоб усі ми стали учасниками, гістьми Господньої вечері, яку Він, наш Отець, приготовив для своїх улюблених дітей. Господь не робить різниці між людьми і народами, а хоче нас усіх мати біля себе. І щоб нас цього навчити й наглядно переконати, Ісус розповідає прегарну притчу про « велику вечерю », яку справив один господар і запросив на неї багатьох. Коли настав час вечері, всі запрошені, наче змовившись, почали відмовлятися і просити вибачення в господаря вечері: що не можуть прийти, бо один купив поле, другий п'ять пар волів, а третій одружився. Як бачимо, всі ці причини були неспівмірно малі, щоб легковажити запрошення і тому гнів господаря був цілком оправданий. Тож звелів він своєму слузі: « Іди щоскоріш на майдани і вулиці міста, й приведи сюди вбогих, калік, сліпих, кульгавих... наполягай увійти, щоб дім мій наповнився ». Наприкінці сказав господар: « Ніхто з отих запрошених не покуштує моєї вечері ». Бо багато покликаних, а мало вибраних.

В цій притчі Ісус гарно змалював дії Провидіння Божого. Бог кликав давнього Ізраїля у Царство свого Сина, який мав прийти на землю. Тут зображено й каригідне відречення Ізраїля від свого Месії-Христа. — Господар

вечері — це Отець Небесний, Творець і Володар всесвіту, а « велика вечеря » — це царство благодаті на землі — свята Церква, а на небі — вічне Царство Слави. На цю « велику вечерю » Бог кликав людей в Старому Завіті обітницями, чудами і прославленням вибраних мужів. — Від цієї вечері ухилялися книжники та вчителі вибраного народу Божого. Вони все своє життя « спирали » на законі, а коли Спаситель об'явив їм себе Сином Божим, відповіли: « Невже ж ми сліпі? » (Ів. 9,40). « Чи не добре ми кажемо, що ти Самарянин і нечистий в тобі! » (Ів. 8,48). А слугам своїм казали: « Хіба увірував в нього хтось із старших або фарисеїв? » (Ів. 7,49). Відмовився від тієї вечері майже ввесь народ юдейський, не прийнявши Христа, як Спасителя.

Так, Творець і Владика неба і землі справив « велику вечерю », тобто Царство Боже для всіх часів і народів. І нині ця « велика вечеря » не без запрошених. Там, у царстві духів — святі праотці, патріярхи, пророки і всі праведники, які за віру свою зазнали зневаг і побоїв, кайдан та в'язниці; бували камінням убивані, допитувані, тортуровані, вмирали від меча, тинялися в овечих і козячих шкурах, терпіли недостатки, горе, мучення. У цьому ж царстві духів — ті, яких світ не був достойний, а вони блукали по пустинях, горах, вертепах і пропастях земних (Євр. 11,36-38). Там на висотах, на Господній вечері — присутні апостоли, святителі, ісповідники, мученики і преподобні. А й тепер Отець Небесний не перестає кликати у Царство своєї слави всіма засобами своєї премудрости, всемогутности і милосердя. Бог кличе й сьогоднішнє людство євангельськими обітницями, апостольською проповіддю, таїнствами і священодійствами Церкви, прославленням своїх угодників; Бог кличе нас внутрішнім голосом нашого сумління та зовнішніми, не раз болючими й гіркими, подіями нашого життя. Бог стукає у двері наших сердець довготерпінням, милосердям, любов'ю, а то й скорботами і горем.

Сам Христос, стоячи сьогодні невидимо посеред нас, кличе всіх без виїмку, як і колись: « Ідіть!... уже все готове! » — і хрищення, і відпущення гріхів, і свята одежа ласки Божої, і таємна вечеря Пресвятої Євхаристії, і небесне блаженство, і вічне життя й щастя в Бозі. Для вас готові всі ті блага, « яких око не бачило і вухо не чуло, і на серце чоловікові не прийшло » (1 Кор. 2,9).

Всіх людей, без виїмку, особливо ж вас, дорогі брати і сестри, що живете там на нашій любій Україні, кличе Христос на « велику вечерю » небесного Царства словами: « Прийдіть до мене всі втомлені й обтяжені, і я облегшу вас! » (Мт. 11,28). « От, стою при дверях і стукаю: як хтось почує голос мій і відчинить двері, увійду до нього і вечерятиму з ним і він зо мною » (Одкр. 3,20).

Як ми відповідаємо на ці заклики Христа Бога? Чи сумління наше не докоряє нам за надмірну прив'язаність до матеріяльних благ і за недбайливість до нашої безсмертної душі? Чи голос нашого сумління не закликає нас сьогодні до духовного пробудження й навернення до Господа? А ми чи не буваємо подібні до тих, що кажуть у притчі: « Я купив поле, я купив волів, я одружився! » Невже це все оправдує нас перед Богом, що кличе нас до вічного блаженства? — Ніякі обов'язки нас не виправдають перед Богом, якщо ми занедбаємо найважливіший наш обов'язок, — взяти участь у « великій вечері »; якщо ми занехаємо справу нашої душі й вічного життя.

Відомий французький письменник і безбожник, Вольтер, — легковаживши собі цю, властиву християнству, ціль, — сказав одного разу в присутності своїх приятелів: « Я продам комубудь моє місце в небі за одного таляра ». На це один суддя дав йому влучну і дотепну відповідь: « Закон не дозволяє нікому продавати те, що не є його власністю, те чого немає. Ви наперед мусите доказати, що маєте місце в небі, а я тоді дам вам не одного таляра, а цілу тисячу ». Правдою є, що для кож-

ного з нас є місце щастя у вічності, в небі, але щоб там бути, треба собі на це заслужити, треба відповісти на поклик Божий, на запрошення Його, щоб узяти участь у великій Божій вечері вже тут на землі, тоді й удостоїмося бути її учасниками у вічності. Бо « багато є покликаних, а мало вибраних! » — каже з жалем і болем сам Христос Спаситель.

Бог є Творець і владика всього видимого і невидимого, податель життя і всіх земних благ, істота чоловіколюбна і всесвята. Як же ми можемо видумувати всякі причини, щоб не чинити волю Божу, коли Він сам нам це приказує? Заповіді Божі виписані самим Творцем у нашій людській природі; заповіді і приписи святої Церкви ні в чому нам не перешкаджають, щоб виконувати наші щоденні особисті обов'язки, як теж обов'язки громадські й родинні. На справи Божі, справи своєї власної душі, ми завжди знайдемо час, якщо лиш є в нас добра воля, як тільки ми цього бажаємо. Лише наші примхи, пожадливості й примани світу не ставмо вище Бога. Буває, що мимоволі й непомітно захопившись духом часу, тероризовані лукавими обставинами життя, ми завіряємо дорогоцінний скарб — нашу віру і спасіння душ — своєму розумові, чи фальшивій, безбожній, здеморалізованій пропаганді. Замість того, щоб підпорядкувати себе істині Божій і смиренно схилитись перед нею, ми підкоряємо її судові й пануванню нашого обмеженого розуму, і віру замінюємо на пусті мудрування. А на повсякчасний заклик Господа, щоб прийти до Нього, густо-часто відповідаємо байдужністю і холодністю серця.

Дорогі брати і сестри! Страхаймося почути грізний вирок Господа: « Ніхто з людей тих запрошених, не покоштує моєї вечері, бо багато покликаних, а мало вибраних! » Отже, « зі страхом і тремтінням чиніть спасіння! » — попереджає нас апостол Павло. Так, нам треба терпіти, переносити всі злидні життя, всі удари долі й,

водночас, тривожитися, щоб нас не обминула благодать Божа.

Тому, дорогі в Христі, що живемо серед релігійного запустіння, що не раз ми позбавлені поживи святих Тайн, не легковажмо Божого поклику до спасіння наших безсмертних душ, як це зробили євангельські гості запрошені на вечеру! Не виправдуймо себе невідрадними обставинами життя! Зближімся до Господа і Він наближиться до нас! Упадьмо перед ним, а Він підніме нас, бо нічого іншого Бог від нас не хоче, як тільки нас, як лише того, щоб усі люди спаслися та прийшли до пізнання істини, яка визволить нас. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Дякуйте Отцеві, який зробив нас гідними мати участь у долі святих у світлі. Він вирвав нас із влади тьми й переніс у царство свого улюбленого Сина, в якому ми маємо відкуплення, прощення гріхів. Він — образ невидимого Бога, первородний усякого створіння, бо в ньому все було створене, що на небі, і що на землі: видиме і невидиме... Він також голова тіла, тобто Церкви »

(До Колосян, гл. 1,12-18)

ПОЧАТОК СПАСІННЯ — ВІРА НАША

(*Неділя перед Різдвом Г.Н. Ісуса Христа — Праотців*)
(Мт. 1,1-25)

« Віра є запорукою того, чого сподіємося ».
(Євр. 11,1)

Лиш кілька днів відділяє нас від тієї великої події, яка збулася в історії людства, тобто від Різдва Христового. Святе Євангеліє і Апостольські Читання цієї неділі бажають якнайкраще настроїти нас душевно до цього празника. І в Євангелії ми чули про родовід Христа-Спасителя, і в листі апостола Павла до Євреїв (гл. 11) розказується про основну передумову надприродного життя, про початок спасіння, тобто — віру; без неї ні на що не придадуться нам усі святкування, празники і богослужби. Безвартісними стануть величні святині, безкорисними довгі моління, незліченні поклони, свічечки й гарні колядки, якщо їх не оживлятиме несхитна сильна віра в Бога, що стався чоловіком і помер ради нашого спасіння. Криза сьогоднішніх християн і Церкви — це криза віри. Багато людей сьогодні наче втратили здібність вірити. Даремно намагаємося оздоровити людство, пропагуючи терпеливість, любов, миролюбність, якщо в основі цього всього не буде оновлена наша християнська віра.

« Віра є запорукою того » — каже Апостол — « чого сподіваємося — доказ речей невидимих. Через неї предки були добре засвідчені ». Не інакше, лиш « вірою ми знаємо, що світ сотворений словом Божим, так що видиме з невидимого постало ». Вірою Авель приніс Богу кращу,

ніж Каїн, жертву. Ця віра засвідчила про Авеля, « що він праведний, коли сам Бог дав свідоцтво на користь його дарів ». Без віри, твердить Апостол, « не можна подобатися Богові; бо хто приступає до Бога, мусить вірити, що він існує і дає нагороду тим, які його шукають ».

« Вірою Ной, повчений небесним об'явленням про те, чого не бачено ще, збудував богобоязно ковчег, щоб спасти дім свій » від потопу. Своєю непохитною вірою в слово Боже Ной « осудив світ і став спадкоємцем праведности », яка родиться з віри.

« Вірою Авраам, покликаний, послухався і пішов до краю, що мав узяти у спадщину, і пішов, не знаючи куди йде ». Колись сказав був Господь до Авраама: « Вийди з землі твоєї, з твоєї рідні, і з дому батька твого є край, що його я тобі покажу... і пішов Авраам, як сказав йому Господь » (Буття 12,1-4). « Вірою Авраам » — каже далі Апостол — « поставлений на пробу, приніс у жертву Ісаака; і то єдинородного приніс у жертву сина », про якого мав обітницю від Бога, що з нього народиться численне потомство; тому його й одержав назад, як символ.

« Вірою батьки Мойсея, як він народився, три місяці його ховали, бо бачили красу дитини, і не злякались царського наказу ». Мойсей же, коли виріс, « вірою » відрікся зватися сином дочки фараона; волів радше страждати разом з людом Божим, аніж дознавати дочасної гріховної втіхи ».

Дорогі брати і сестри! Часу не вистачило б мені, якщо бажав би я згадати й решту старозавітніх праведників і пророків, чи й новозавітніх мучеників і страждальників, « що вірою підбивали царства, чинили справедливість, обітниць досягнули, загородили пащі левам, силу вогню гасили, вістря меча уникали, ставали сильні, бувши недолугі, на війні проявляли мужність, наскоки чужинців відбивали ». Інші ж за віру « наруг і бичів зазнавали та ще й кайданів і в'язниці. Їх каменовано,

розрізувано пилою ». За віру святу « їх брано на допити, вони вмирали мечем забиті ». Чимало з них, заради віри в Бога, « тинялися в овечих та козячих шкурах збідовані, гноблені, кривджені ». Праведники і борці за віру, ті « яких світ був не вартий, блукали пустинями, горами, печерами та земними вертепами ».

Тож і ми, дорогі брати, маючи навколо себе таку велику хмару свідків і визнавців віри в Бога — Христа — Спасителя, відкиньмо від себе всяку обману, сумнів і гріх, а біжім витривало до того, що призначене нам, вдивляючися пильно в Ісуса, засновника і завершителя віри.

Безкорисним буде для нас Різдво Христове, якщо Христос-Спаситель не народиться у кожного особисто, не народиться духово у наших зболілих серцях і душах. А це може здійснитися лиш через віру. Ісус чекає на те, що ми вийдемо йому назустріч з вірою, бо він початок і основа нашого надприродного життя в Бозі.

Апостол Павло змалював нам спільноту, повну терпіння, переслідувану ради віри. Цим він наміряє побудити нас, людей сього віку, до витривалости в затяжній боротьбі за віру. Саме такий геройський приклад витривалої віри находимо в Христі Ісусі, який є засновником і завершителем віри. Без Христа Ісуса, кожна боротьба, кожне терпіння і все людське життя не має вартости й ніколи не осягне своєї остаточної мети. Своїм життям і прикладом Ісус показав нам, що упокорення, біль, хрест і смерть, перенесені з вірою, доводять до надприродної радости і вічного щастя.

Тому то, дорогі брати і сестри, ідім назустріч Новонародженому Ісусові з сильною, живою вірою. Ми добре свідомі того, яке значення має Христос для нас у нашому житті тепер і в вічності. Віра, яка є лише чинністю нашого розуму, розбудить також бажання нашого серця та рішення нашої волі, щоб повсякденно прямувати до якнайтіснішої злуки з Христом Ісусом. Тоді й зродиться

в нас несхитна надія, що осягнемо наше вічне життя і щастя — в Ньому єдиному.

Передріздвяна пора — це час ожидання, молитви, благання і приготування до приходу Христа, який хоче прийти і знову народитись у кожній людській душі, з особлившими своїми ласками і дарами. Не будьмо байдужі, холодні й нечутливі, як колись мешканці Вифлеєму, серед яких Христос не знайшов місця, але мусів шукати притулку в печері за Вифлеємом. Нехай кожний віруючий відчинить широко двері свого серця і душі на прихід новорожденного Ісуса, щоби туди свобідно і радісно міг увійти і народитися наш Спаситель. Тоді несплямленими устами і щирим серцем заспіваємо нашу традиційну колядку: « Ісусе милий, ми не багаті, золота дарів не можемо дати! Ми дар ціннійший несем від мира — це віра серця і любов щира! » Тоді матимемо право молитись далі: « Глянь оком щирим, о, Божий Сину, на нашу землю, на Україну! Зійшли їй з неба дар превеликий, щоб тя славила на вічні віки!» Амінь!

З недільного « Апостола »:

« Вірою Авраам перебував у обіцяній землі, як у чужій, живучи у наметах з Ісааком та Яковом... Часу не вистане мені, коли почну оповідати про Гедеона, про Варака, про Самсона... та пророків, що вірою підбили царства, чинили справедливість, обітниць осягнули, загородили пащі левам, силу вогню гасили, вістря меча уникали, ставали сильні, бувши недолугі, на війні проявили мужність, наскоки чужинців відбивали... »

(До Євреїв, гл. 11,9-10,17-23,32-40)

МИР ХРИСТОВИЙ І ЙОГО УМОВИ

(*Різдво Г.Н. Ісуса Христа* — Лк. 2,1-20)

« Слава на висотах Богу й на землі мир, людям його вподобання ». (Лк. 2,14)

Перед двома тисячами років, серед тишини темної ночі сталося небувале чудо. Над Вифлеємською ставкою, недалеко Єрусалиму, несподівано з'явилася надзвичайна ясність. Темряву ночі прошила небачена ще досі ясна звізда. Всемогутнє Боже Слово, заповіджене перед віками, передсказане пророками, ожидане людством, сталося Тілом. У людському тілі народився Спаситель, воплочений Бог, щоб оселитися поміж людьми. Наперед приходить Він у вигляді людини, а пізніше зостане між нами під видами хліба і вина. Бог — Творець усесвіту створив поміст поміж собою і людством. Слово Боже втілилося в людину, щоби опісля людина безперервно втілювалася в Бога. Щоби люди всіх поколінь і рас ставалися синами Божими, спадкоємцями неба, учасниками його щастя.

В золотистому промінні мандрівної зорі, над вифлеємським вертепом знімались незчисленні хори ангелів. Ці посланці неба звіщали світові услів'я миру і засяг діяльности новорожденного Спасителя, співаючи: « Слава на висотах Богу і на землі мир, людям його вподобання! »

Христос прийшов на землю, щоб примирити грішне людство з Богом, щоби ввести спокій-мир поміж людьми, відкрити перед нами таїнство синівства Божого, усвідомити нам, що всі люди є собі братами, а Бог — нашим Отцем, до якого молимось у щоденній молитві: « Отче наш, Ти, що єси на небесах... ».

Ангели, посланці Божі, співаючи над Вифлеємом, звістили людству не лише мир Христовий, але водночас вичислили умови цього миру. Мир Христовий, як кожний інший мир, оснований на обопільних зобов'язаннях. Їх небагато і вони легкі, тобто, Божа прослава на землі й добра людська воля. Без додержання цих двох умов не може бути й мови про здійснення Христового миру взагальному, і в наших душах поодиноко.

Триєдиний Бог у співіснуванні й взаємному відношенні до трьох Божих осіб зазнає від віків невисловної Божої слави. Божа досконалість і діла його всемогутности захоплюють і полонюють всіх небесних духів, які безперервним адоруванням віддають йому прославу. Пророк Ісая й Іван Євангелист бачили відкрите небо й незчисленних ангелів та святих, які перед Трисвятим Богом співали: « Свят, свят, свят Господь Бог Вседержитель... вся земля повна його слави » (Ів. 6,3; Откр. 4,8; 7,11-12). Славу Божу голосить також цей гарний, незміренний, необнятий всесвіт, своїм існуванням, величністю, точністю укладу. Славу Богові віддає гармонійна краса всієї живої і неживої природи. Але не про цю славу йдеться. Ця слава Божа не залежить від нас.

Бог Творець домагається прослави для себе від розумних, свобідних створінь, від людей, в яких є відблиск подоби Божої. Бог домагається свідомого і добровільного визнання його імени й авторитету, його абсолютного права до нас і світу. Бог домагається, щоби розумні створіння віддавали йому шану і послух словами та вчинками своїми, в приватному й публічному житті та релігійних практиках.

Бог домагається тієї прослави не лише для себе, але також для воплоченого Слова Божого. Про це виразно об'явив він нам на горі Тавор, наказуючи: « Це мій улюблений Син, що я його вподобав: Його слухайте! » (Мт. 17,5). Маємо слухати Бога-Чоловіка, бо він є найвищим нашим законодателем і володарем, світлом, істи-

ною, дорогою і життям. Христос — це проблема світу! Таке, чи інакше відношення до нього самочинно нормують дії й будуччину чи то поодиноких людей, чи то цілих спільнот. Христос — не тільки немічне дитя у яслах і не лише муж болів, розіп'ятий на хресті, — не тільки автор зворушливих притч про милосердного Самарянина й Блудного Сина, — не тільки безмовне Ягнятко, утаєне у Пресвятій Евхаристії. Але Христос також творець нашого життя і ладу: Він формує всю людську моральність. Христос — це той, хто сміливо п'ятнував могутніх цього світу, сівачів кукілю зла, насилля, фальшу й облуди. Як найвищий Володар, грозив він їм судом Божим: « Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що схожі на гроби побілені, які зверху гарними здаються, а в середині повні кісток мертвих і всякої нечистоти » (Мт. 23,27). Бичем з мотуззя виганяв Ісус із храму геть усіх, разом із вівцями й волами, перекидаючи столи міняйлів з їхніми грішми. Він наказував: « Не робіть дому Отця мого торговим домом! » (Ів. 2,14-16).

Христос також переможець смерти. Він Володар неба і землі, який прийде колись у славі судити живих і померлих. Христос — не тільки любов і милосердя, але також справедливість, суд і вічна кара!

Ось — повний образ Воплоченого Слова Божого — Христа-Ісуса! Йому маємо віддавати нашу прославу, наш поклін, пошану і беззастережний послух. « Все бо від нього, через нього і для нього. Йому слава на віки » — навчає апостол Павло (Рим. 11,36).

Однак, щоби це все як слід зрозуміти, щоб признати над собою Бога-Творця і свою цілковиту залежність від нього, щоб віддавати йому найвищу шану та добачати в усіх людях наших співбратів, для цього необхідно мати принаймні одробину доброї волі. Добра воля для цього є безумовна. Вона — рушійна сила людини. Бракувало її колись у мешканців Вифлеєму, і вони не прийняли Христа-Спасителя. Що більше, лукавий Ірод і

ввесь Єрусалим з ним затривожилися, коли почули що народився Спаситель світу.

Дорогі брати і сестри! Як колись, так і сьогодні бракує людям доброї волі. У багатьох людей ввійшов наче «дух приголомшення». «Засліпив він їм очі, заціпенів їм серце, щоб не бачили очима, щоби серцем не розуміли і не навернулись, щоб я їх вигоїв» — каже Христос (Ів. 12,40). Ось, чому то мир Христовий, що в різдвяну ніч прийшов на землю, не може закорінитися і на ній запанувати. Бо люди чи то спільно, чи поодиноко не дотримуються умов цього миру, тобто не віддають належної слави Богові й не мають в собі достатньо доброї волі. Не дбають про неї, не виявляють її в щоденному житті, в боротьбі зі злом та у творенні добра. Зате гоніння лукавих Іродів і драма Голготи Христової раз-у-раз розгортається на світі. Христос далі страждає в членах своєї Церкви. Закон Божий і природний невпинно допчеться і викидається з щоденного життя. Люди все більше й більше затирають у собі подобу Божу, затрачують пам'ять про мету й призначення своє на землі.

Ось чому мир Божий счезає з наших душ, з наших родин, держав і з-поміж народів. Христос, висилаючи своїх учнів у світ проповідувати Божу благовість, наказував їм: «В який же дім не ввійшли б ви, скажіть перше: Мир домові цьому! І як той дім достойний, нехай ваш мир зійде на нього; а як недостойний, нехай ваш мир до вас повернеться» (Лк. 10,5; Мт. 10,13).

У день народин Спасителя світу, дорогі брати і сестри, молім Новонарожденного Ісуса і робім усе, що в наших силах, щоби в усіх людських душах, у наших домах-родинах, селах, містах, у нашій страждальній батьківщині й цілому світі запанував мир Христовий. Щоби цей мир Божий, який заєдно спливає на людство, не відбивався від нього, як від льодової скелі, а повертався до Христа. Проте намагаймося, щоб мир Божий перебував між нами, щоб він проникнув й утішав зболілі люд-

ські серця. Тож віддаймо славу Всевишньому Богові й трошки нашої доброї волі для зберігання Божих заповідей і Його велінь, а тоді напевно настане мир у наших душах, мир з Богом і поміж людьми. Він стане запорукою спокою і щастя дочасного і вічного. Амінь.

З празничного « Апостола »:

« Якже сповнився час, Бог послав свого Сина, що народився від жінки, народився під законом, щоб викупити тих, які під законом, щоб ми прийняли усиновлення. А що ви сини, Бог послав у ваші серця Духа Сина свого, який взиває « Авва » — « Отче! » Тому ти вже не раб, а син; а коли син, то спадковмець завдяки Богові ».

(До Галатів, гл. 4,4-7)

СВІТОВИЙ ДЕНЬ МИРУ

(*Новий Рік* — Лк. 2,20-21, 40-52)

« Мир залишаю вам, мир даю вам; Не так як світ дає, даю вам його ».
(Йо. 14,27)

Дорогі брати і сестри! Сьогодні у нашій Українській Церкві, — ви на Україні і ми в розсіянні — на чужині — святкуємо врочисто початок Нового Року. За старим прабатьківським нашим звичаєм всі люди, поодиноко і громадно, взаємно складають собі побажання. Так і спільний Батько всього Народу Божого, Папа Павло VI, склав нам цінний дар на початок Нового Року, установляючи саме цей день « Світовим днем миру! » Цей « Світовий день миру » на початку кожного нового року знайшов відгук у найчільніших керманичів держав сучасного світу. Він зворушує і нашу душу, коли святкуємо цей день літургічного нового року.

« Мир усім вам, брати! — вітав Святіший Отець — мир у цей благословенний день, він бо присвячений народженню життя — Христового життя « первородного всього створіння » (Кол. 1,15), і первовзору людства, який бажає розширити переображувальне світло на всі дні нашого віку, на всіх членів нашої сім'ї. Мир, мир вам люди! »

Дорогі в Христі брати! Світ так дуже прагне і потребує миру. Людство сповнене небезпек і погроз, які щораз то важчі і страхітливіші; вони, здається, віддають його на поталу і загладу. « Саме нам, людям — упривілейованим істотам космосу, бо позначеним піднеслою схожістю до Бога — було сповіщено мир, який дає життю ціну

і значення, щоб вести його гідно і щасливо ». Ми цього миру спрагнені, його потребуємо, за ним незмірно тужимо. І його складаємо для вас, дорогі брати і сестри, як новорічні побажання.

Що ж тоді є мир? І якщо він так дуже пов'язаний з нашим існуванням, то чого завжди треба прагнути його, як той складник, що завжди ще бракує і недостає? Невже ж вистачає взаємно побажати собі миру, і вже постане справжній мир у нашій істоті, у нашому серці й умі? Чи, може, навпаки, постання миру домагається якихсь інших чинників, а не лиш гарних і чемних слів, щоб цей мир був дійсним і тривким? Якже ж тоді його здобути? як ізберегти, як зробити з нього сталу і притаманну оздобу нашого життя, нашої культури, історії нашої епохи?

На ці питання, дорогі в Христі, саме в цей благословенний день Нового Року « Світового свята миру » — ми повинні, кожний зокрема і всі разом, дати собі ясну відповідь.

Дуже часто вам доводиться слухати і говорити про мир між народами, між суспільними клясами, між членами людської громади. Часто говорите і маєте на думці мир зовнішній, мир політичний, мілітарний, соціяльний, спільнотний, тобто такий, що стосується справедливої рівноваги у взаєминах між людьми. Але саме в Новорічному святкуванні дня миру Папа Римський закликає людство взяти під увагу ще інший мир, отой внутрішній і особистий мир, що його повинно б мати в собі кожне втомлене людське серце, на зразок світла власного сумління, як те доладне володіння власною особистістю, що, в свою чергу, є тим глибоким плідним коренем зовнішнього миру.

Дорогі брати і сестри! Невже ж ми, — кожний поосібна і всі разом, — справді посідаємо мир ума і серця? Мусимо, на жаль, признатися, що ні! В загальному — модерній людині бракує внутрішнього миру, — а зовнішній мир великою мірою залежить власне від цього вну-

трішнього миру. Тож необхідно, щоб той мир був раніш у наших серцях, ніж здійсниться його в громадських заведеннях та історичних подіях. — Що ж тоді є мир? Чи це лад? Авже ж мир — це лад. Мир має на увазі досконалість будь-яких взаємин. Мир у нерозумного створіння скривається у досконалому задовольненні його природних снаг, у жадливості й добре наладнаному відпочинкові. — Мир розумного створіння є в доладному відношенні людини до пізнання, дії, і чину. — Мир смертної людини лежить у досконалому зберіганні ладу, передбаченого та встановленого для неї її Творцем і Богом, спертого на віру та відвічні закони Господні. — Між усіма взаєминами, яких потребує людина, найпершими і необхідними є оті з нашим Творцем і Богом. Справді багато людей сьогодні заявляє: « Нам краще живеться без релігії, без Бога. Віра, релігія — кажуть вони — нам дуже ускладнює всякі речі; вона обмежує свободу людського духа ». Але все ж таки, дорогі брати і сестри, навіть найбільш запеклі безвірки світу відчувають невтишну потребу Бога. Без Нього ми не спроможні діяти, бо наше життя з ним органічно пов'язане. А забути Бога — значить згасити світло нашого життя; без Нього все стає лиш темрявою. Бог необхідний для людського духа. Бог — це наше щастя, Бог — це наше життя. Бути з Ним у згоді, бути у згоді з його законами і його волею, це отой наш перший внутрішній мир, бо « немає для безбожних миру » (Іс. 48,22; 57,21); і, навпаки, є мир для тих, які ввійшли в обсяг Божої волі, його закону. « Я дам мир мій тому, хто далеко і хто близько » каже Господь (Іс. 57,19). Справжній мир — це Божий дар, це сам Бог, який прийшов до нас у людському тілі, який замешкав у кожному з нас через свою творчу силу і благодать. А мир Божий — це джерело моральної наснаги, мужньої праведности, основної мудрости, з якої родиться мир зовнішній, — мир поміж людьми.

Тож кличе до нас у цей святий день нового року Бать-

ко всього Божого Люду, Намісник Христовий на землі: « Мир вам страждальникам; у вас бо спромога бути потішеними. Мир вам, що маєте голод хліба і справедливости, бо Христос-Бог признав людей за братів. Тож ті, в кого лиш є змога, винні вам матеріяльну і моральну поживу, якої ви потребуєте. Мир вам мислителям і вченим, бо існує істина; тим то й драма вашого невсипущого простежування має змогу знайти чудові розв'язки — бо все походить від Слова Божого. Мир вам, спраглим справедливого володіння світом, не пусті бо ваші сподівання. Урешті ж бо люди спостережуть, що вони можуть і повинні себе любити (бож вони діти одного Творця і Бога), а не зброїтися аж до безумства нещасних загроз; не взаємно воювати, не вбивати себе! »

Дорогі в Христі! Лиш тоді, коли кожний з нас в своєму серці й умі збереже досконалий лад у стосунку до Бога, коли покладе міцну основу внутрішнього миру, можна буде сподіватися, що прийде зовнішній мир у відношенні до наших ближніх: у родинах, народах, поміж людством. Саме про цей мир благаймо Господа, про нього молімся. Він принесе ясність для нашого ума, спокій душі, простоту серця. Він бо є вузлом любови. Він вирівнює провалля роздорів, здушує ненависть, спиняє війни, присмирює гордих, огортає любов'ю покірних, поєднує порізнених супротивників. Він наповняє нас бадьорістю, веселістю і радістю життя. Коли хтось такий внутрішній мир уже посідає, нехай береже його як цінну перлину. Хто ж згубив його, з усією дбайливістю нехай його шукає. Хто ж його не мав і не має — нехай про нього просить Дателя миру — Спасителя Ісуса, який сказав: « Прийдіть до мене всі втомлені й обтяжені, і я успокою вас ». У передсмертнім бо завіщанні Ісус каже: « Мир залишаю вам, мир даю вам: не так як світ дає, даю вам його. Хай не тривожиться серце ваше і не страхається! Перебувайте у моїй любові! А в любові моїй перебуватимете, коли заповіді мої будете зберігати »

(Ів. 14,27; 15,12). Тоді царюватиме мир у наших серцях і душах, тоді розливатиметься любов і вирозуміння поміж людьми й народами. Тоді кожний, — а з ним і наш поневолений народ і його свята Церква — заживе свобідним, мирним життям: « і помоляться на волі невольничі діти ». Тож, « вам слава сині гори, — кригою окуті, — І вам, лицарі великі — Богом не забуті! » — любі в Христі брати і сестри.

Кличмо до висот разом з поетом у цей святий день Нового Року:

« Воскресни швидше, Боже правих!
Прийди та зглянься над бідарем;
— Зроби свій суд, скарай лукавих,
В миру Єдиним будь Царем! (Грабовський).

Амінь.

З новорічного « Апостола »:

« Вважайте, щоб ніхто вас не збаламутив філософією та пустим обманством, за людським переданням та за первнями світу, а не за Христом. — У ньому бо враз з людською природою живе вся повнота Божества, і ви причасні в тій його повноті. Він бо голова всякого начала і власти » (До Колосян, гл. 2,8-12)

ВСІ ДОРОГИ ВЕДУТЬ ДО БОГА

(*Неділя перед Богоявленням* — Мр. 1,1-8)

« Готуйте Господеві дорогу, вирівняйте стежки його ». (Мр. 1,3)

Дорогі брати і сестри! В сьогоднішній євангелії ми чули слова Пророка Ісаї, що їх кілька соток літ пізніше проповідував Господній Предтеча Іван Христитель: « Готуйте Господеві дорогу, вирівняйте стежки його! » Глибоко захвилювалося людське серце, жадне Божої правди, як перед початком християнської ери появився над берегами ріки Йордану Пророк і Предтеча, Іван Христитель. Швидко рознеслась про нього вістка по всій Ізраїльській Землі. Тисячі народу спішили до нього, щоб почути його тверде слово, яке до глибини душі зворушувало всіх слухачів, які дожидали царства Божого, спасіння Ізраїля. Про що ж говорив цей Пророк, який дуже швидко з'єднав навколо себе людей для Божої справи? В чому виявилася надзвичайна сила його слова, що зуміла м'якшити навіть найбільш закам'янілі серця? Святий Предтеча Христовий, Іван Христитель, звіщав ізраїльському народові радісну новину, новину про близький прихід довгожданного Месії. Він бо проповідував: « Слідом за мною іде сильніший від мене, що йому я недостойний, нахилившись, розв'язати ремінця його сандалів » (Мр. 1,7). Він говорив: « Покайтесь, бо наблизилось Небесне Царство ». — « Чиніть гідний плід покаяння ». — « Приготуйте Господню дорогу, вирівняйте стежки його ». — « Сокира вже при коренні дерева: кожне дерево, що не приносить доброго плоду, зрубають і в вогонь кинуть » (Мт. 3,2-3.10).

Слухаючи цих ваговитих слів, ізраїльський нарід щиро каявся; приймав з рук Предтечі хрищення на знак покаяння; чинив діла покути й очікував Спасителя. Бачачи свого улюбленого Пророка, він не сумнівався в тому, що такі саме покути йому належить чинити. Адже всі знали і бачили його покутничі подвиги. Святий Іван Предтеча жив у пустині, носив одежу з верблюжого, шорсткого волосу, кормився сараною і диким медом. Всі знали, що він жив, як праведна, свята людина, і своїм здержним, убогим життям показував, як треба жити всім тим людям, що очікують Спасителя, Месію. Тож гідними ділами доброго життя і покаяння вони мали засвідчити щирість свого навернення до Господа і непохитну волю готувати дорогу Господеві до свого серця.

Так, багато є доріг, якими люди йдуть до Бога, і кожна людина має свою доріжку, якою приходить, по волі чи проти своєї волі, до свого Творця, — початку й кінця усіх речей. Одні полишають світ і на відокремленні ведуть життя покути, самовідречення; інші зостаються посеред світу, однак живуть убого, в забутті, шукаючи лиш духових, непереминаючих скарбів. Ще інші віддаються зовнішній, активній праці, студіям, чи теж збиранню скарбів, майна, вживанню приємностей, вигід і розкошей світу. Та є ще і такі, що від початку до кінця свого життя несуть тяжкі кайдани фізичної чи моральної неволі. Але, навіщо придалася б покута, терпіння, убозтво, впокорення, чи всі багатства, розкоші й скарби цього світу, якщо їх не оживляла б, не виповняла б воля Божа? Бо в дійсності лише Бог у своєму Провидінні, шануючи свобідну волю людини, кличе кожного з нас — куди, коли і до чого лиш бажає. Отож, без огляду на те, який наш стан і обставини життя, завжди найважніше наше завдання буде узгіднювати нашу, не раз непокірливу волю, з волею нашого Творця і Бога. « Дороги Божі — не наші дороги », — і думки, заміри Божі, дуже часто не ті самі, що думки і заміри наші! Лиш тоді, коли

прийматимемо, як дар від Бога все те, що на нас Бог допустить і зішле, можемо мати певність, що йдемо дорогою Божою. А ці дороги Божого провидіння не раз такі дивні й недостежимі. Про них так гарно в багатьох місцях розказує нам святе Письмо. От хоча б подія про Йосифа Єгипетського, якого рідні брати з зависти продали купцям, а опісля — єгипетському вельможі з двору Фараона — в неволю. А перед батьком вони казали, що звір лютий в пустині роздер Йосифа. Одначе Бог у своєму провидінні чував над Йосифом у єгипетській неволі. Хоч там спочатку знущалися з молодця, спокушали його до гріха, тримали у в'язниці. Опісля, за свою праведність, він став владикою всього Єгипту, постачальником хліба в час семилітнього голоду. Він сам казав до братів своїх, коли прийшли до нього просити хліба: « Не завдавайте собі жалю і не ятріть себе, що продали мене сюди; на те бо, щоб зберегти вас при житті, Бог послав мене до Єгипту... Не ви мене сюди послали, а Бог. Він і зробив мене начальником над усією землею єгипетською... Поспішайте до мого батька та скажіть йому... прийди до мене, не гайся. Будеш мешкати в найкращій частині землі... ти і твої діти... я буду утримувати тебе, ... ще бо п'ять років буде голод ».

Так, дороги Божі дуже різняться від доріг наших. Йосиф, улюблений син патріярха Якова, зненавиджений своїми братами, замість бути вивищеним, стає пониженний, кинений у яму, проданий як невільник до Єгипту, ув'язнений, битий, в кінці ж, з волі Божої — стає вивищений Фараоном за те, що відгадав віщий сон, і тим чином вирятував життя свого батька та братів від голодової смерти.

А Син Божий, наш Спаситель, податель правдивого хліба життя, якого Йосиф Єгипетський був лиш прообразом, чи не йшов подібним шляхом? Бог призначує для нього найвищу ціль — бути Спасителем людства, Володарем світу, який опісля має зайняти центральне місце

в небесній славі (Пс. 110). І ми мали б право припускати, що його прихід на світ буде осяяний блиском, що він ступатиме від слави до слави, від перемоги до перемоги. А в дійсності, що було? Про це нам каже Апостол: « Він, існуючи в Божій природі, не вважав за здобич свою рівність з Богом, а применшив себе самого, прийнявши вид слуги, ставши подібним до людини... ставшися як людина, він понизив себе, ставши слухняним аж до смерти, смерти ж хресної » (Фил. 2,6). Христос позбавив себе слави Бога, прийняв вид невольника, був оклеветаний, несправедливо засуджений і розп'ятий на дереві ганьби. Похоронений в чужому гробі, привалений каменем. Аж тут серед темряви ночі, як і Єгипетський Йосиф, піднятий до слави, « бо Бог його вивищив і дав йому ім'я, що понад усяке ім'я, щоб перед іменем Ісуса всяке коліно клонилося на небі, на землі і під землею, щоб усякий нарід визнав, що Ісус Христос є Господь на славу Бога Отця » (Фил. 2,9-11).

У світлі цих прикладів — чи розуміємо ми дивні дороги Божих задумів, якими через проби, хрести і терпіння доводить Він до слави, до перемоги? Колись сказав був Ісус засумованим учням, що йшли до Емаусу, після трагічної смерти його на хресті: « О, нерозумні і повільні серцем у вірі супроти всього, що були пророки оповіли: Хіба не треба було Христові так страждати і увійти в свою славу? » (Лк. 24,25). А яка ж дорога нашого життя? Чи її метою є злука з Богом і в Бозі через наших ближніх у Христі Ісусі? Голос Предтечі наших днів — голос Святої Церкви, як колись Пророка Йоана Христителя стоїть на сторожі християнської моралі й добрих обичаїв. Свята Церква передає вчення Христове в повній чистоті, навчаючи, як застосувати євангельську науку в житті людства і християн. І доки лунає цей голос, гріх ніколи не дістане права громадянства серед людей. Він завжди буде гріхом, хоч би прибрався в найкращі шати. Але голос святої Церкви не тільки

п'ятнує зло і гріх, він теж підносить наші думки до неосяжних вершин християнського ідеалу, тобто до здійснення Царства Божого, того Царства, яке проповідував Іван Христитель, а яке завершив і здійснив у вигляді своєї Церкви Ісус Христос. Царство Боже — це ж володіння Божого закону в любові, в правді, у справедливості!

Коли в якесь столичне місто має прибути володар держави, тоді дороги його прикрашають прапорами, дорогими килимами, квітами, світлами, під цією ж алеґорією приказує Йоан Христитель готовити дорогу Господеві. І заразом додає: « Кожна долина заповниться, кожна гора і горб знизиться, нерівне вирівняється, дороги вибоїсті стануть гладкі, а кожна людина побачить спасіння Господнє » (Лк. 3,5). Для приготування дороги Господеві, найперше треба, щоб « кожна долина заповнилася ». А ці долини — це образ нашого життя без діл любови й милосердя. Гріх завжди робив і робить велике спустошення серед людських душ. У гордості своїй людина густо-часто пробує топтати власну стежку життя, стежку протилежну до закону Божого, простягає бо руку до забороненого овочу пізнання добра і зла. Тож будьмо чуйними на голос Святої Церкви, яка кличе нас сьогодні, щоб ми вирівняли всі долини в нашому житті, творивши діла любови й милосердя супроти наших ближніх, виконуючи сумлінно наші релігійні і станові обов'язки.

Щобільше, Предтеча взиває, щоб « усі гори і горбки знизилися » — це значить: щоб зникла всяка людська гординя і зарозумілість нашого ума, всяка сваволя нашої волі та розбещеність тіла, щоб зникла гордість у наших словах і ділах.

А, на кінець, необхідно, щоб дороги нерівні вирівнялися, тобто, щоб ми завернули з дороги беззаконня і шукали Господа, покіль його ще можна знайти, щоб взивали до нього, покіль Він близько! Попереджає бо пророк Ісая: « Нехай безбожник покине свою путь, а беззаконник свої думки! Нехай навернеться до Господа, а

Він його пожалує, — нехай навернеться до Бога нашого, бо Він на прощення багатий » (Іс. 55,6-8).

Тож — дорогі брати і сестри! — працюймо над спасінням нашим « в страсі і трепеті »..., « бо то Бог викликає в нас хотіння і діяння за своїм уподобанням ». Взиваю вас словами святого апостола Павла: « усе робіть без нарікання і мудрування, щоб ви були бездоганні й щирі, непорочні діти Божі серед лукавого і розбещеного роду, серед якого сієте, немов світила у світі » (Ефес. 2,12).

Кріпіться в Бові, ви, що над Дніпром чи над Збручем. Як колись Йоан над Йорданом, переносіте спрагу, голод, спекоту і холод душевної пустині, бо Царство Боже, Царство миру і любови, вже близько. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Сину Тимотею! Будь тверезим у всьому, знось напасті, виконуй працю евангелиста, виконуй твою службу. Бо я вже готовий на ливну жертву, і настав час мого відходу. Я боровся доброю борнею, скінчив біг — віру зберіг. Тепер же приготований мені вінок справедливости, що його дасть мені того дня Господь, справедливий Суддя; та не лише мені, але всім тим, що з любов'ю чекали на його появу ». (До Тимотея, гл. 4,5-8)

ПРОКАЗА ДУШІ — ГРІХ

(29 Неділя по Зісланні Святого Духа — По Богоявленні)
(Лк. 17,12-19)

« Вийшли йому на зустріч десять прокажених, що стояли здалека ». (Лк. 17,12)

Дорогі брати і сестри! В сьогоднішньому евангельському читанні розповідається, як Ісус-Спаситель одного разу, йдучи в Єрусалим, наблизився до якогось села. Аж ось з печер оподалік села вийшли йому назустріч десять прокажених. Прокажені зупинилися здалека. Вони напевне чули про оздоровлення, що їх Ісус сподіював, тому піднесеним голосом благали: « Ісусе, Наставнику, змилуйся над нами! » Ісус, бачивши недолю цих людей, промовив до них: « Ідіть та покажіться священикам! » Вони без вагання послухали Христа. І сталось, як вони йшли до священиків, вони очистилися та сцілились від своєї страшної недуги. Один з прокажених, побачивши, що видужав, повернувся, славлячи великим голосом Бога. Він припав лицем до ніг Ісуса й почав йому дякувати за незвичайну ласку оздоровлення. Тому й Ісус потішив його кажучи: « Встань, іди: віра твоя спасла тебе ». Але при тому Христос висказав свій біль, питаючи: « Хіба не десять очистилось? Деж дев'ять? »

Дорогі в Христі! Чого навчає нас ця евангельська подія? Поперше вона вчить нас, що Христос, це одинокий правдивий лікар людства. Подруге, що причиною видужання була молитва прокажених, і то молитва покірна, гаряча, спільна, у простодушності й вірі. Потретє, що подяка, це обов'язок супроти кожного доброчинця,

тим більше супроти Бога, нашого Творця і Дателя всіх благ.

1. - Проказа — це страшна недуга! Спершу вона атакує шкіру, опісля проникає клітини, а далі все нутро організму: пожирає тіло, м'язи, нервову систему, а навіть частково деформує кості. Проказа знищує красу лиця людини, розточує кінчини рук і ніг, а все тіло вкриває гниючими ранами. Тому, що ця недуга є дуже заразлива, суспільність, чи радше цивільна влада, встановляли якнайсуворіші закони, щоб відокремити таких людей. Прокажених видалюють далеко поза міста і села, де вони проживають в дошкульному усамітненні, серед страшних фізичних і моральних терпінь.

Дорогі брати і сестри! Так, як проказа деформує тіло людини, вкриваючи його гниючими ранами, так само гріх нищить всю внутрішню красу нашої душі; викривляє думки й бажання людського серця. З нього, як з затроєного джерела, випливає все лихо, вся бідолашність, що так дошкулює людству. Не будь гріха, не було б болів і терпінь. — Немає гріха, не існує смерть, ані щораз нової могили, ані цвинтарища з тим холодом, що ним від них віє. — Немає гріха, не існує і друга смерть — смерть душі й вічне прокляття. Немає гріха, щезає безладдя в нашому нутрі, не вибухають раз-у-раз грізні бурі пожадливостей, що кидають людину, сповнену багатства Божих благодатей, в каламутну глибінь моря цього світу. Авже ж, гріх — це найбільша і найнебезпечніша недуга! Вона — більше за всяке інше лихо — чинить спустошення у людському серці. — Як проказа нестерпно воняє, так і гріх затроює здорову атмосферу нашої душі: притемнює наш ум, ослаблює волю. Як проказа ослаблює голос людини, притемнює зір, так і гріх: ослаблює в людині голос молитви, притемнює світло святої віри.

Єдиний Христос-Бог є правдивий лікар всіх тілесних і душевних недуг людства. Він лікує довго й терпеливо,

не зражується труднощами ні з боку людей, ні з боку недуги. Він лікує всюди, радо і всяку недугу. З його відходом з землі не скінчилася його лікувальна діяльність. Він увесь час виконує свій уряд лікаря. З невеличкої Галилеї Христос розгорнув свою лікарську практику на ввесь світ. Діяльність Ісуса помножується через священиків, які постійно довершують оздоровлень з прокази гріха по всіх усюдах. І народ горнеться до незвичайного лікаря Ісуса, припадає перед ним на коліна, виявляє свої недуги, оті задавнені, скриті, небезпечні, грізні, заразливі. Ісус їх лікує, виліковує!

2. - Дорогі в Христі! Людське життя іноді одна велика проказа гріхів, недосконалостей, упадків, які сподіюємо щодня. Невже гордість, безбожність, захланність, розпуста і подібні проступки не спричинюють ран у нашому розумі й серці? — Що ж роблять прокажені? Вони, у повній свідомості своєї нужденности, як лише почули, що наближається Ісус, почали благати: « Ісусе, Наставнику, змилуйся над нами! » Кликали, бо були далеко від Христа! Не інакше повинні й ми зробити. Чим більше ми віддалені від Бога, чим більше опущені, остиглі, тим міцніше кличмо і благаймо порятунку від небесного Лікаря! Щасливий той, хто приходить до Нього, хто молить Його! Щасливий, на кому спочине його Боже око, кого діткнеться Його ласкава рука, на кого злине Його могутнє слово! Той набиратиметься сили, здоров'я і життя, той ітиме безпечно і певно Божими путями.

Благання й молитва прокажених була спільна. Однакове нещастя й однакова надія з'єднали прокажених, без уваги на різницю національности і країни їхнього походження. Вони спільно благали: « Ісусе, змилуйся над нами! » Така спільна молитва, — а її Христос так дуже поручає — не могла залишитися не вислуханою. Так і ми, дорогі в Христі брати і сестри, спільним серцем й устами благаймо Господа у днях нашої всенародної скорботи! Хоч Божі храми в Україні повалені, спалені,

або й насильно зачинені, то все ж таки можемо молитися. Нехай під час спільної молитви за Церкву послужить нам убога колгоспна хата, розлоге поле, зелені гаї і ліси. Така спільна молитва і благання вчиняє солодке насилля над Христом — Всемогутнім Богом. І Він може скорше, ніж нам здається, промовить до нас ласкаве слово, як колись до хворих прокажених: « Ідіть та покажіться священикам! ». Саме їм небесний лікар полишив свої цінні ліки святої Тайни Покаяння, Пресвятої Євхаристії та інших святих Тайн. Нам потрібно мати лиш покірну віру і виконати приказ Христовий: « Ідіть і покажіться священикам! » Прокажені не відповідають Христові: « Як нам іти до них, коли ми ще не оздоровлені, коли наші рани відкриті, коли видніють наші кості? Вони простодушно вірять словам Христа, і виконують його приказ.

Який великий не раз буває наш нерозум, коли ми завжди хочемо з Богом про все сперечатися, начебто Бог був обов'язаний у всьому доводити нам причини своїх рішень і шляхи Провидіння. Тут перевірмо себе, яка наша віра? Чи супроводить її правдива покора розуму і серця? Чи ми не відкидаємо посланців Божих і правд святої віри, які нам не є до вподоби, які не задовільняють наших амбіцій, ідей, переконань? Не маючи тієї покори ума й серця, лишаємося у нашій гріховній прокаві без виздоровлення. — Прокажені у простоті духа виконують наказ Христовий, тож сталося, що як вони ішли до священиків, очистилися. Те саме буде з кожною людиною, і з нами, якщо полишимо свою гординю, свої упередження, свої власні ідеї, а в простоті серця підемо дорогою Божих і церковних заповідей, як наблизимось до його святих Тайн. У такій вірі і послусі знайдемо правдивий мир серця, спокій розуму, чистоту душі, правдиве оздоровлення й вічне спасіння.

3. - Після одержаного добродійства цілком природно наступає подяка. Ось третє найважливіше повчання сьогод-

нішнього євангелія. Але з десятьох прокажених лиш один, і то поганин-самарянин, припав до ніг Ісуса й почав йому дякувати за ласку зцілення. Його подяку Богові записано у святій Євангелії, як особливо видатну чесноту й віддзеркалення його чистої і доброї душі.

Дорогі брати і сестри! Що ж ми маємо, чого б ми не одержали від нашого Творця і Бога? А та безчисленність добродійств Божих супроти людей, супроти всіх нас, зобов'язує до постійної вдячности Богові. Тож в усіх випадках, за всяких обставин і за все, що з нами трапляється, чи радісне воно, а чи скорботне, ми повинні дякувати Богові, бо це воля Божа в Христі Ісусі до нас! « Отже — закінчимо словами ап. Павла — улюблені, безнастанно моліться, за все дякуйте Богові! » (1 Сол. 5,17-18). Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Коли з'явиться Христос, ваше життя, тоді й ви з ним з'явитесь у славі. Умертвлюйте, отже, ваші земні члени: розпусту, нечистоту, пристрасті, лиху пожадливість, зажерливість — що є ідолопоклонство. За все це падає гнів Божий на неслухняних »

(До Колосян, гл. 3,4-11)

ПОГОНЯ ЗА БАГАТСТВОМ

(*30 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 18,18-27)

« Як тяжко тим, що багатства мають, увійти в Царство Боже ». (Лк. 18,24)

Дорогі брати і сестри, одна з головних причин сучасної суспільної кризи, це, без сумніву, погоня за надміром добробуту, за здобуттям багатства і матеріяльних дібр за всяку ціну, начебто щастя людини основувалося на посіданні якнайбільше земських благ. Не дивно тоді, що різні демагоги, диктатори і навіть державні мужі, щоб зискати собі прихильність мас, появляють їм виключно матеріяльні, земні блага, що їх вони тим масам дали, або зможуть дати, аби лише вони винесли їх на провідні пости в державі. Тим то вони на виборчих вічах, на різних зборах і сходинах пригадують людям астрономічні цифри земних благ, які на людей і на народи спливуть завдяки їхнім здібностям і зусиллям. Дають вони тоді перелік, як зростала за них, або ще буде зростати за їхнього правління промисловість; як і скільки мільйонів виріб чавуну подвоїться, як населення, що дістає на голову п'ять метрів тканини, діставатиме десять, як то гектар землі вже не буде вирощувати 40 центнерів картопель, а 60-ть чи 80-ть, як денна зарплата робітника виноситиме не десять чи п'ятнадцять долярів чи карбованців, а двадцять, тридцять і більше.

І чому ж вони так говорять до людей? А тому, що загал людей якраз цих благ і тільки їх собі бажає. Чому провідники народів не розповідають людям і не обіцюють їм, що буде зменшене число злочинців, що будуть

люди менше поміж собою ворогувати, воювати, менше сваритися, процесуватися; що діти не будуть без догляду батьків волочитися вдень і вночі по вулицях чи майданах міст і сіл. Чому не дають обіцянки зменшити число розводів, викорінити волокитство, дати забезпечення калікам і сиротам, словом — піднести не лише матеріяльний, але теж і моральний рівень народу? Невже ці речі не належать до благ, потрібних кожній людині і кожному суспільству? І все ж таки про такі речі мало говориться, бо вони не аж так дуже цікавлять людей. Гадки й бажання сьогоднішньої людини занадто звернені й приковані до землі.

Дорогі в Христі, в сьогоднішній євангелії ми чули подію про багатство євангельського молодця, який не зважаючи на всі достатки і вигоди, відчував у своїй душі невтишний голод чогось вищого, досконалішого, непереминаючого щастя. Тому багатий юнак приступає до Ісуса і запитує його: « Учителю благий, що мені робити, щоб успадкувати життя вічне? » (Лк. 18,18). У своїй ласкавості Ісус відповідає йому, що необхідно зберігати заповіді Божі. Він і каже: « Не чини перелюбу, не вбивай, не кради, не свідкуй ложно, шануй свого батька і матір ». Юнак задоволено відповідає Ісусові, що він все це зберігає змалку. Тоді Христос каже до нього: « Одного ще тобі бракує: продай усе, що маєш, і роздай бідним, і будеш мати скарб на небі; тоді прийди і йди слідом за мною ». Почувши таку пораду в уст Христа, багатий юнак засмутився дуже. Як же ж це можливо жити без багатства, продати майно, роздати його вбогим? Та ж він так запопадливо старався про те, щоб його роздобути, щоб побільшити, щоб статися багатшим від свого сусіда, від свого знайомого, щоб його найкраще зберегти, щоб воно не пропало, а тут Христос каже його позбутися, роздати бідним! Тверде його слово! Тому й не диво, що Ісус, глянувши на нього, мовив: « Як тяжко тим, що багатства мають, увійти в Царство Боже! Легше

пройти верблюдові крізь вушко в голці, ніж багатому ввійти в Царство Боже » (Лк. 18,24).

Ось так, дорогі брати і сестри, змальовано тут всю дочасну і вічну трагедію захланного багача. На перший плян виступає в нього невсипуща журба, щоб сповнити свою душу земських благ, клопотання, що з багатством зробити, де його подіти, як його найкраще зберегти, щоб воно не пропало. Як іржа з'їдає залізо, так і журба з'їдає спокій духа. Хто має багатство, завжди боїться його втратити. Багатий страхається злодіїв, банкротства, девалюації, господарської кризи, перш усього своїх противників, боїться безлічі інших речей. І коли вже, кінець-кінцем, придумає якийсь спосіб, що мав би забезпечити його багатство і запевнити йому довге користування, то такий захланний багатій стає страшним самолюбом. Тоді немов каже до себе: « Душе, спочивай, їж, пий, і бенкетуй! »

Передусім така обросла багатством людина, не завважує на світі вбогих і потребуючих. Не бачить нужди, що тиняється по далеких передмістях велелюдних міст, нужди, що плісніє і загниває по колибах і будах, збитих із відпадків порохнявих дощок, напів поржавілої бляхи та всякого лахміття. Така людина, як каже св. Василій, живе в полоні гроша і золота. Люди, що маячать від сильної гарячки, мають дивні галюцинації. І ті, що їх палить жага багатства, всюди добачають лише зиск і золото. Вони воліли б, мабуть, щоб на місце сонця блистівся кружок чистого золота. Що їх обходить, що десь там люди горюють, чи мруть із голоду? Їм одне на думці: чи зароблять вони добре, чи ні, навіть на гіркій нужді своїх ближніх. Бо справді були часи, коли не доїдали, а то й голодували мільйони, і все ж таки за тих часів, щоб піднести ціни, тобто, щоби добре заробити, палили пшеницю, каву, сипали в море картоплю й овочі. Ось таку потвору з людини витворює багатство.

Таке поняття, що багатство має на те служити, щоб

багатий міг за своїми примхами ним зловживати, заспокоюючи свої низькі забаганки, проти повчань Христових: « Горе ж вам, багатим, бо ви одержали втіху вашу. Горе вам, що ситі нині, бо будете голодувати. Горе вам, що смієтеся нині, бо будете ридати і сумувати » (Лк. 6,24-25). До таких захланних багатіїв відносяться слова Христові сьогоднішньої євангелії: « Легше пройти верблюдові крізь вушко в голці, ніж багатому ввійти в Царство Боже! »

Дорогі брати і сестри, кожна людина, тим більше християнин, за свого життя повинен бути подібний до землі: вона не видає плоду, не приносить урожаю для власного раювання, для своєї виключно наживи, але на те, щоб її плодами користувалися і люди і тварини, і все живе на світі. Тож на прикладі самої ж таки землі показує Бог, як людина має поводитися з добрами, якими її обдарував Творець і Бог. Людина заєдно перед очима має приклад землі, на якій і з якої живе. Мусимо, зрештою, бути й того свідомі, що колись всі блага землі вимкнуться нам з рук, чи хочемо цього чи ні, і то в хвилині, коли найменше цього будемо сподіватися. Що ж тоді поможуть нам вони у вічності? З собою їх не заберемо. Навпаки, ми їх залишимо, може, й сповнені грижою сумління, що їх здобували собі коштом Бога і людей; що, аби лиш їх набути, ми забували про Творця і Бога, про Його святий закон, про любов, милосердя і справедливість супроти наших ближніх.

Отже, дорогі в Христі, нема чого так дуже запопадливо побиватися за туземними багатствами. А коли вже ними нас Бог обдарував і, певною мірою кожного збагатив, то треба його вжити, як цього Бог хоче. Хіба ж і нам колись Христос буде докоряти: « Голодував я, і ви не дали мені їсти; мав спрагу і ви мене не напоїли; був чужинцем і ви мене не прийняли; нагим, і ви мене не одягнули; недужим і в тюрмі, і не навідались до мене » (Мт. 25,42-43). О, коби то як слід це зрозуміли ті, що посідають земські блага; скільки то ними можна повти-

рати людських сліз, скільки злагіднити горя, скільки щастя і світла внести в чорну нужду нещасних і, водночас, собі придбати вічну нагороду й багатство! Що тепер даємо вбогому, потребуючому, сторицею повернеться колись до нас. Зерно, яке хлібороб кидає в землю, чейже великими відсотками йому звертається. Про це запевняв Ісус багатого євангельського юнака, коли дораджував йому продати свої багатства і роздати вбогим, щоб прийняти скарби на небі. Бо, покидаючи цей світ, безповоротно залишимо тут, на землі, свої багатства.. Тільки слава наших добрих діл не лишить нас, а піде з нами аж перед трон Всевишнього, по неминущу нагороду вічного щастя. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Вдягніться, отже, як вибрані Божі, святі й любі, у серце спочутливе, доброту, смиренність, лагідність, довготерпеливість, терплячи один одного й прощаючи один одному взаємно, коли б хтось мав на кого скаргу. Так, як Господь простив вам, чиніть і ви так само »

(До Колосян, гл. 3,12-16)

СЛІПОТА ФІЗИЧНА І ДУХОВНА

(*31 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 18,35-43)

« Ісусе, сину Давидів, змилуйся надо мною ».
(Лк. 18,38)

В сьогоднішній євангелії розказується, як то Ісус наближається до Єрихону, до міста, яке колись Ізраїль здобув був переможно, завойовуючи обіцяну Землю. Народ товпиться біля Ісуса, бо він, як Спаситель, обіцяний Месія поспішає з допомогою вбогим, терплячим, калікам. І ось при шляху, який веде до Єрихону бачить Ісус того, який Його бачити не може, — бачить нещасного сліпця. Він серед гамору товпи чує жалісне благання, яке несеться з серця й уст нещасного: « Ісусе, сину Давидів, змилуйся надо мною! »

Так, дорогі брати і сестри, сліпота — і фізична, і духовна — це недуга, яка сама собою не завдає надзвичайно великого болю, проте її наслідки — жахливі. Вона є причиною браку пізнання і знання того всього, що нас оточує. Справді нещасна та людина, яка не бачить денного світла, перед якою закрита вся краса творів природи. Вона не пізнає належно навіть тих речей, що їх безпосередньо дотикає. — Але оскільки більш нещасними є ті, що втратили зір душі, що не бачать ні сонця, ні світла Творця вселенної — Бога. Так, душевно сліпі люди не бачать вже краси і величі основних вічних правд, тобто не добачають останньої цілі людини, недалекої своєї смерти, строгого суду Творця, вічної нагороди за добрі діла, кари ж — за злі. Ці правди перед душевно сліпими зостаються закритими, вони їх не добачають,

їх не пізнають; тож ці правди на них не діють. Найважніші й радісні таїнства Христа Спасителя, який прийшов на землю, щоб нас привести до Творця-Бога і вічного життя, залишаються таїнствами, в які така душевно сліпа людина вірить з великим застереженням, а вже ніяк не побуджують вони її до надії, любови й довір'я до Господа.

Далі каже свята Євангелія, що єрихонський «сліпець стояв при дорозі». Сліпота бо робить людину бездіяльною, неповоротною, нездатною до акції. Сліпій людині найкраще стояти або сидіти, коли ж вона пускається навмання, викликує у інших лише співчуття і співстраждання. А що ж доброго і корисного може вчинити той, хто живе у духовній сліпоті, якого не просвічує світло святої віри, а він керується лише, як сліпий, палицею, слабеньким вогником свого ума? Душевно сліпий не бачить межі, доки може йти, щоб не попасти в безодню, — ані останньої мети, до якої прямує. А все таки він діє, снує широкі пляни, робить багато гамору і руху, захоплюється своїми починами й успіхами. Авжеж, душевно сліпий також запопадливо працює над тим, щоби здобути собі крихітку слави, яка минає, наче дим; трудиться, щоб нагромадити скарби цього світу, які невмолима смерть забере; старається, щоб зберегти і продовжити своє життя, хоч це лиш один момент супроти вічности. А для Бога, який є нашим першим початком і останнім кінцем; для душі, яка не помре, не зникне, не перестане вже існувати ніколи; для вічности, до якої ми маємо і мусимо перейти, — що ми робимо? Спитаймо себе і даймо ясну відповідь! Коли б, недайбіг, й на наш ум і серце налягла така сліпота, тоді молімо, кличмо, благаймо, разом з єрихонським сліпцем: «Ісусе, Сину Давидів, змилуйся надо мною!»

Сліпота доводить людину ще й до крайньої вбогости. Сліпець не може свобідно сам на себе заробляти, тому часто стає лиш жебраком, зданим на ласку чи неласку

інших. Так і євангельський сліпець: « сидів край дороги і просив милостині ». У подібному стані знаходяться всі ті, що живуть у душевній сліпоті. Такі люди не здатні працювати для Бога, для свого спасіння, тому й живуть у крайній душевній вбогості: без чеснот, без заслуг, без добрих, заслуговуючих діл для вічности. Не маючи здорового зору душі, тобто світла святої віри, ми не бачимо помилок і пофальшувань цього світу, не добачуємо, що ми нагі на добрі діла і чесноти, тому живемо в крайній нужді та вбогості. Очі нашої душі цілком відчиняться щойно тоді, коли навіки замкнуться наші тілесні очі. Саме тоді, хоч може вже запізно, побачимо всю нашу нужденність, і безвихідь нашого положення. Тож, поки час, запобігаймо такій сліпоті, спішім до всемогутнього небесного лікаря, просім у нього світла для розуму і зору святої віри.

Яких же засобів вживати нам, щоб відзискати душевний зір? Цього вчить нас таки ж отой єрихонський сліпець. Він, почувши, що народ іде мимо, питався: Що б воно мало бути? « Йому ж сказали, що Ісус Назарянин надходить! » Про Христа знали в усій країні, як Він негайно спішив з допомогою нещасним, хворим, калікам. Про Нього напевно чув і цей нещасний сліпець. Тож коли йому сказали, що це власне Ісус з Назарету тепер переходить попри нього, — як же ж врадувалась його душа, яким безмежним довір'ям до Христа-Спасителя наповнилось його серце. Він зрозумів, що або тепер, або ніколи не стрінутись йому з Ісусом. — Душевні сліпці цього світу також добре знають про могутню силу Христа-Бога над людськими душами. Знають, що Він привернув зір великим душевним сліпцям, безвіркам, закам'янілим грішникам, які гонили Церкву Христову, почавши від Савла — пізнішого Павла-апостола, від розпусного Августина, скінчивши ж на останніх великих конвертитах. Невже ж ми не чуємо сильного гомону Народу Божого, хіба не відчуваємо подуву обнови хри-

стиян в пособоровому часі наших днів? Чи не бачимо, як християни різних угрупувань спішать до храмів Божих, щоби славити Трисвятого Бога, навіть там, де закон безбожних держав це забороняє, щоб почути слово правди Божої, щоб одержати прощення гріхів, та зачерпнути сил душі на Євхаристійній Вечері? Чи ж ви, дорогі брати і сестри, не запитаєте, що це таке? — Це ж Христос переходить через всі континенти світу, як лікар людських душ, як всемогутній Спаситель, що жертвується за нас і для нас. Чи ж на цю вістку ми можемо залишитися нечулими?

Тож користаймо негайно з усіх нагод ласки Божої, як єрихонський сліпець! Він, як лише почув, що Ісус надходить, почав голосно кликати: « Ісусе, Сину Давидів, змилуйся надо мною! » Хоч він не знав, в який саме момент Ісус переходитиме попри нього, бо його не бачив, то однак не переставав благати, кричати, взивати Дателя зору про милосердя. Ось приклад для нас! І ми вважаймо, надслухуймо, благаймо, бо Христос лиш у переході, — а й ми самі минаємося. Не переривaймо наших молінь-благань до Господа, бо не знаємо моменту, коли то ласка Божа порушить наше серце і приверне душевний зір святої віри, яким побачимо Бога і його святі таїнства, такими, якими вони є в дійсності. Вогнем ревности запалімо наші молитовні благання та усуваймо холод з наших духовних бажань, а Ісус напевно почує зов нашої втомленої душі та зболілого серця.

Молімся витривало, без уваги на всі негоди й перешкоди. І єрихонського сліпця сварила товпа, щоб він замовчав. Та він ще дужче молив і благав: « Ісусе... змилуйся надо мною! » Так і нам, душевним сліпцям цього світу, треба постійно молитися, благати Бога в нашому приватному чи публичному житті, хоч товпа безбожного люду зацитькуватиме нас, чи наказувати, щоб мовчати. До грішних людей цього світу долучаться, може, ще й наші власні пристрасті, грішні схильності, чи безбожні пере-

конання, які піднімуть свій голос проти зову нашої душі і серця й наказуватимуть нам мовчання, щоб не молитись, не просити милости Божої та світла святої віри. Саме в той час помножімо наш запал і надію, тоді запевнимо для себе ласку незабарного відзискання зору, ласку релігійної свободи, душевного прозріння і радости.

Як то Ісус оздоровляє єрихонського сліпця? Найперше зупиняється і кличе до себе вбогого жебрака. Той самий Ісус зупиняється на поклик і благання душевних сліпців цього світу, якими, до певної міри, є кожний з нас. Він кличе нас до себе у святій тайні Хрищення, у тайні Покаяння. — Далі, Ісус запитує сліпця: « Що хочеш, щоб я зробив тобі? » — « Господи — сказав зворушено сліпець, — вчини, щоб я бачив! » Напевно не цього просив сліпець в усіх інших прохожих. Та ось тепер його прохання, його бажання таке, що його можна ставити лише до Бога і володаря природи, до дателя зору. Той самий Ісус не раз і нас питає: « Що хочеш, щоб я зробив тобі? » Чи вміємо ми гідно просити його, як всемогутнього Бога, про речі достойні самого Бога? Вкінці, Ісус актом своєї всемогутньої волі сказав до сліпця: « Прозри! » але й додав: « віра твоя спасла тебе! » Що коштує Христові зробити чудо? Безсумніву — ніщо. Він довершує його одним актом своєї волі, одним словом. Але безумовною вимогою для цього є наша віра. Ревність, запал нашої віри одержує, виєднює чудо. І, навпаки, її брак припиняє довершення чуда. Розбудімо й ми міцне переконання щодо цієї правди. Вийдімо з нашої душевної сліпоти, пробудімся з оспалости і молім, благаймо гаряче в Господа сильної віри, якої не раз і нам бракує. Власне з такою вірою, — на запит Христовий: « Що хочеш, щоб я зробив тобі? » — відповіджмо: « Господи, дай, щоб я прозрів! » Амінь.

ХРИСТОС — ІДЕАЛ ЛЮДИНИ

(*32 Неділя по Зісланні Святого Духа* — Лк. 19,1-10)

« Закхей... бажав бачити Ісуса, хто він такий ». (Лк. 19,2-3)

Дорогі в Христі, вже майже двадцять соток років і найбільші, і найменші людські уми, чи то приятелі Христа, а чи його вороги, розсліджували ціле життя й особу Спасителя. Особливо вороги Христа намагалися знайти у ньому бодай якусь малу плямку, принаймні щось підозрілого, або менше вартісного, але досі не могли знайти нічого подібного. Навіть найзавзятіші вороги Христові, що намагаються доказати, мовляв він тільки звичайний собі чоловік, мусять признати, що Христос є наймудрішим, найблагороднішим та найліпшим з усіх людей. От хоч би Давид Штравс, який багато натрудився над тим, щоб Христа обдерти з його Божества, подивляє його життя і визнає прилюдно, що « не може бути чоловік, який перевищив би Христа, або принаймні дорівняв йому в найменшому ». Тому й не диво, що юдейська старшина й урядовці, вороги Христові, вважали собі за велику честь побачити Христа, стрінутися з Ним, гостити Його у своїх домах, не зважаючи на те, що ненавиділи його.

І ось розказує нам сьогоднішня свята євангелія подію, як то Ісус наближався до старинного міста Єрихону. Тоді один митар, Закхей, дуже бажав побачити Христа-Спасителя, хто він такий? Той самий Христос-Бог приходить раз-у-раз у Єрихон цього світу, у Єрихон наших міст і сіл, у Єрихон наших сердець. Та чи в людей світу

цього, чи й у наших серцях горить бажання побачити Христа? Чи в нас є найменше заінтересування пізнати хто він такий? Чи знаємо ми достатньо особу, науку, характер Христа-Спасителя? Ісус же у своїй божеській особі виявляє такий чистий і повний ідеал людини, що в діях світу ніхто не може йому дорівнятти. Христос бо своїм життям, своїм характером єдиний в цілій історії стоїть понад усіма людьми. В нього не можна найти не тільки щось менше доброго, але навіть нічого такого, що можна б назвати пересадою чи неприродністю. В найбільше досконалий спосіб Христос має в собі те, що світло розуму й сумління представляє, як ідеал « доброї людини ».

Народився він в убогій, незамітній родині робітника-теслі; довгі роки живе в підчиненні й до останньої хвилини свого життя виконує синівські обов'язки. У своїх апостольських подорожах, Він як один зі звичайних мандрівників. Науки його приступні, без штучности і пустоти. Зате всі, хто лиш слухає його, не можуть опертися почуттю подиву і признання, бо ніколи й ніхто ще так не говорив.

В його присутності всі добрі люди почуваються надзвичайно добре, бо Христос, це безплямний взір любови, лагідности і людяности. У своєму житті він показав велику безінтересовність, дарма, що їй люди світу не виявляють жодного зрозуміння та з цього приводу гіршаться. Все лихо, яке лиш міг зазнати людський рід, зазнав також Христос-Спаситель. Серед радісних окликів прослави й пошани Христос дає досконалий приклад покори, а під час терпінь і противностей, які вдаряють по ньому, мов запінені хвилі, зберігає він незрівняну рівновагу духа. Коли ж народ, хиткий як тростина, покидає Христа, Він не кидає на нього прокльонів; а тоді як цей народ хоче обрати його царем, він скривається на самоті. Подорожуючи по своїй батьківщині, обдаровує людей добродійствами без числа і міри; сам, однак, веде

життя повне трудів і недостатків. Ісус є повний любови і співчуття для всіх людських терпінь. Він щиро і в простоті ділить з своїми учнями працю та всяку долю й недолю життя. Серце його, правдиво людське серце; у ньому зроджуються всі шляхетні почуття, почавши від святого гніву аж до чутливої приязні. Христос є ніжний і чутливий на все те, що лиш зворушує людське серце, за вийнятком гріха.

Він плаче над гробом приятеля Лазаря, бо дуже любить його. Неспокій і пригноблення находять на Ісуса перед його стражданнями, і страх перед смертю. Він просить Отця, щоб віддалив від нього страшні терпіння, але Отець дає йому через Ангела підкріплення, проте муки й терпіння не віднімає від нього. Христос терпить, як ніхто з людей не терпів. Його душу огортає смуток, страх і опущення, але він покірно складає свою волю і своє життя в руки Отця Небесного. В житті і смерті Христос є безмежно терпеливий, терпить без найменшої скарги. Якщо якесь людське життя сплетене з болів і слави, з пониження і блиску було колинебудь виставлене на якусь пробу, то саме таким було життя Христа-Ісуса. Але завжди воно було чисте, як золото.

Без найменшого закиду і плями стоїть перед людством і кожним з нас ідеал Христа-Спасителя. Своїх неприятелів, які добре знали і пильно простежували життя й діла Христові, Ісус питає: « Хто з вас може довести гріх мені? » (Ів. 8,46). І на це запитання навіть вороги Христові відповідають хібащо мовчанкою. Коли ж євреї ув'язненого і побитого Ісуса привели до Пилата, домагаючись вироку смерти на нього, римський намісник питає їх: « Яке оскарження принесли ви на цього чоловіка? » (Ів. 18,29). Ті ж не дали відповіді на це запитання, лише сліпо вимагали: « Розіпни його! » Хиткий Пилат вдоволяє домагання товпи, але рівночасно заявляє ізраїльтянам і всім грядучим поколінням: « Жадної провини не знаходжу я в ньому » (Ів. 18,38). Ба й зрад-

ник, Юда, дає свідчення про моральну велич Ісуса, визнавши: « Згрішив я — видавши кров невинну » (Мт. 27,4).

Далеко ще перед Христом великий грецький філософ Платон накреслив був образ справедливої людини, як ідеал усіх чеснот, кажучи, що ця людина буде завішена на дереві, щоб кожний пересвідчився в безінтересовності її справедливости.

Ось такий ідеал став перед людством у Христі-Ісусі. З цього ідеалу, як з життєдайного джерела випливають усі чесноти, які мають нормувати життя одиниць, родин, суспільностей.

Тож, дорогі брати і сестри, щоб побачити Христа Ісуса, щоб пізнати, хто він такий, необхідно нам цього сильно бажати. Бо й Христос над усе бажає подати нам світло своєї науки, силу своєї благодаті; він бажає заспокоїти наш душевний голод, цю підсвідому тугу за ідеалом, за Богом. Хоч туга ця за нашим Творцем може й заглушена гамором фабричних станків, автомашин, закидана дрібницями життя, приспана горем сучасного світу, то все ж вона існує, відзивається з самого дна цієї порожнечі, що виникла в душі модерної людини. Може і в наших серцях виникла велика пустка, великий брак Христа, його світла і сили. Може ми, як і Закхей, малі, низькі ростом — не так фізичним, як духовним — і юрма щоденних журб і клопотів, людський згляд, зле товариство, наші пристрасті й покуси не дозволяють нам у щоденному житті добачати Христа і його святої справи.

Та коли охопить нас гаряче бажання, щоб за всяку ціну побачити Христа, стрінутися з ним на молитві, у святих Тайнах, тоді радо покинемо юрбу наших земських клопотів і журб, опануємо наші пристрасті, підкоримо нашу волю волі Божих заповідей і його провидіння. Ми виліземо, як колись Закхей, на дерево, яким є сам Христос-Спаситель. З цього дерева побачимо наш ідеал, побачимо ціль нашого життя, його терпінь і болів.

Дорогі брати і сестри, піднімаймось, отже, на дерево

Христа силою молитви, роздуми над собою, над вічними правдами Божими. Піднімаймось на це дерево ревним наслідуванням чеснот Ісуса, ідеалу нашого життя. Христос хоче і може своєю ласкою і силою піднести нас високо-високо, щоб ми, понад юрбою земських клопотів і горя, побачили Його — нашу вічну щасливість, нагороду і життя. Амінь.

З недільного « Апостола »:

« Ніхто твоїм молодим віком нехай не гордує, але будь зразком для вірних у слові, поведінці, любові, вірі й чистоті. Заки я прийду, віддавайся читанню, умовлянню та навчанню. Не занедбуй у собі дару, що був даний тобі через пророцтво з накладанням рук збору пресвітерів. Про це міркуй, будь увесь у цьому, щоб поступ твій усім був очевидний » (До Тимотея, гл. 4,9-15)

ЗМІСТ

Від Видавництва 5

НЕДІЛЬНІ РАДІОПРОПОВІДІ

Неділя Митаря і Фарисея:
« *Таємниця доброї молитви* » 7
Неділя Блудного Сина:
« *Розкаяння людини і Боже милосердя* » .. 12
Неділя М'ясопусна:
« *День останнього і страшного суду* » 17
Неділя Сиропусна:
« *Любов ворогів і піст* » 22
1-ша Неділя Посту:
« *Призвання Христове: Іди за мною!* » .. 27
2-га Неділя Посту:
« *Прощення гріхів* » 32
3-тя Неділя Посту:
« *Хресту Твоєму поклоняємось, Владико* » 37
4-та Неділя Посту:
« *Діла Божі — вимагають віри* » 42
5-та Неділя Посту:
« *Ціна терпіння* » 47
Неділя Квітна:
« *Тріюмф Христової любови* » 52
Воскресіння Христове:
« *Основа віри і християнської радости* » 57
Неділя Томина:
« *Без віри не можна спастися* » 61
Неділя Мироносиць:
« *Смуток і страх* » 66
Неділя Розславленого:
« *Дім милосердя* » 71

Неділя Самарянки:
« *Божий хліб і жива вода* » 76
Неділя Сліпородженого:
« *Світло для світу* » 81
Вознесіння Христове:
« *Небо — наша вітчизна* » 86
Неділя Святих Отців:
« *Захисники Христової слави* » 92
Неділя Сшестя Св. Духа:
« *Діяння Святого Духа* » 97
1-ша Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Подвижники добра* » 102
Пресвята Євхаристія:
« *Творець всесвіту під видом хліба і вина* » 107
Христос Чоловіколюбець 112
2-га Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Послух покликові Божому* » 116
3-тя Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Християнська безкомпромісовість* » 120
4-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Віра і її завдання* » 125
5-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Біси вороги Бога і людей* » 130
6-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Любов істини* » 135
7-ма Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Зір душі — сумління* » 140
8-ма Неділя по Зісл. Св. Духа:
«*Помноження хліба — Пресв. Євхаристія*» 144
9-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Христос і привид* » 148
10-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Боротьба добра із злом* » 153
11-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Прощення кривди — христ. геройство* » 158

12-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Найпевніша дорога до вічного життя* » 163
13-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Любов Божа і людська невдяка* » 168
14-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Настанови людей до Царства Божого* » 174
15-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Найбільша заповідь* » 178
16-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Користування дарами Божими* » 184
17-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Сила молитви* » 189
18-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Праця людини* » 194
19-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Любов ближніх — міра любови Бога* » 199
20-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Воскресіння мертвих душ* » 204
Христа-Царя:
« *Христос — наш Цар і Господь* » 209
21-ша Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Зерно Божого слова і його завдання* » 215
22-га Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Щастя людини* » 221
23-тя Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Злий дух існує і діє* » 226
24-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Довіря до Бога творить чуда* » 232
25-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
«*Що робити, щоб осягнути життя вічне?*» 236
26-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Обманні скарби землі* » 242
27-ма Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Чудо — вияв Божої сили* » 247
28-ма Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Всі покликані до Божого Царства* » 252

Неділя перед Різдвом Господнім:
« *Початок спасіння — віра наша* » 257
Різдво Христове:
« *Мир Христовий і його умови* » 261
Новий Рік:
« *Світовий день миру* » 266
Неділя перед Богоявленням:
« *Всі дороги ведуть до Бога* » 271
29-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Проказа душі — гріх* » 277
30-та Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Погоня за багатством* » 282
31-ша Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Сліпота фізична і духовна* » 287
32-га Неділя по Зісл. Св. Духа:
« *Христос — ідеал людини* » 292